

CVRIA

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Sprawozdanie roczne
2009

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

SPRAWOZDANIE ROCZNE 2009

Przegląd działalności Trybunału Sprawiedliwości,
Sądu oraz Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej

Luksemburg 2010

www.curia.europa.eu

Trybunał Sprawiedliwości
L-2925 Luksemburg
Tel. (352) 43 03 1

Sąd
L-2925 Luksemburg
Tel. (352) 43 03 1

Sąd do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej
L-2925 Luksemburg
Tel. (352) 43 03 1

Trybunał w Internecie: <http://www.curia.europa.eu>

Sprawozdanie roczne jest również dostępne w wersji CD-ROM
w Wydziale ds. Kontaktów z Mediami i Informacji
Tel. (352) 43 03 20 35

Ukończono 1 stycznia 2010 r.

Powielanie materiałów jest dozwolone, pod warunkiem że zostanie podane ich źródło. Fotografie mogą być powielane wyłącznie w kontekście niniejszej publikacji. Każde inne wykorzystanie wymaga uzyskania zgody Urzędu Publikacji Unii Europejskiej.

Wiele informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w portalu Europa (<http://europa.eu>).

Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2010

ISBN 978-92-829-0959-1

doi:10.2862/21812

© Unia Europejska, 2010

Printed in Luxembourg

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE BIELONYM BEZ CHLORU PIERWIASTKOWEGO (ECF)

Spis treści

Strona

Wstęp	
Prezes Trybunału Sprawiedliwości Vassilios Skouris	5

Rozdział I

Trybunał Sprawiedliwości

A – Zmiany organizacyjne w Trybunale Sprawiedliwości i jego działalność w 2009 r.	9
B – Skład Trybunału Sprawiedliwości	57
1. Członkowie Trybunału Sprawiedliwości	59
2. Zmiany w składzie Trybunału Sprawiedliwości w 2009 r.	75
3. Precedencja	77
4. Dawni członkowie Trybunału Sprawiedliwości	79
C – Statystyki sądowe Trybunału Sprawiedliwości	83

Rozdział II

Sąd

A – Działalność Sądu w 2009 r.	115
B – Skład Sądu	151
1. Członkowie Sądu	153
2. Zmiany w składzie Sądu w 2009 r.	165
3. Precedencja	167
4. Dawni członkowie Sądu	169
C – Statystyki sądowe Sądu	171

Rozdział III*Sąd do spraw Służby Publicznej*

A – Działalność Sądu do spraw Służby Publicznej w 2009 r.	195
B – Skład Sądu do spraw Służby Publicznej	205
1. Członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej	207
2. Zmiany w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej w 2009 r.	211
3. Precedencja	213
4. Były członek Sądu do spraw Służby Publicznej	215
C – Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej	217

Rozdział IV*Spotkania i wizyty*

A – Oficjalne wizyty i spotkania w Trybunale Sprawiedliwości, Sądzie i Sądzie do spraw Służby Publicznej	231
B – Wizyty naukowe (2009)	233
C – Uroczyste posiedzenia	237
D – Wizyty lub udział w oficjalnych uroczystościach	239

<i>Skrócony schemat organizacyjny</i>	244
---	-----

Wstęp

Ubiegły rok zamknęło wydarzenie o doniosłym znaczeniu. W dniu 1 grudnia 2009 r., po zakończeniu długiej i złożonej procedury ratyfikacji, wszedł w życie traktat z Lizbony. Traktat ten, którego celem jest wyposażenie Unii Europejskiej w bardziej skuteczne mechanizmy legislacyjne i administracyjne i który wzmacnia jej zdolność do sprostania wyzwaniom początku XXI wieku, wprowadza istotne zmiany w większości obszarów działalności Trybunału Sprawiedliwości. Obok nabycia przez Unię Europejską osobowości prawnej i odejścia od struktury trzech filarów, traktat z Lizbony przewiduje reformy odnoszące się zarówno do właściwości Trybunału Sprawiedliwości, jak i do procedur przed sądami wchodzącymi w jego skład.

W 2009 r. nastąpiło również częściowe odnowienie składu Trybunału, powiązane z odejściem czterech jego członków. Trybunał może się tylko cieszyć z faktu, że w ramach tego częściowego odnowienia rządy państw członkowskich ponownie przystąpiły niezwłocznie do nominacji sędziów, kierując się troską o zachowanie w możliwie najszerszym zakresie stabilności instytucji i umożliwiając jej w ten sposób niezakłócone kontynuowanie wykonywania powierzonych jej zadań.

Wreszcie rok 2009 został naznaczony smutnym wydarzeniem, jakim była śmierć rzecznika generalnego Dámasa Ruiza-Jaraba Colomera. Fala wstrząsu związanego z jego odejściem nadal się rozprzestrzenia, chociażby z tego powodu, że w bieżących miesiącach przedmiotem obrad Trybunału są sprawy, w których przedstawił on opinie. Jego myśl towarzyszy nam w naszej działalności w sposób niezmiernie wymierny.

Niniejsze sprawozdanie dostarcza czytelnikowi kompletnego opisu rozwoju i działalności instytucji w roku 2009. Jak co roku, zasadnicza część sprawozdania rocznego poświęcona jest zwięzłemu, lecz wyczerpującemu omówieniu działalności orzeczniczej, w ścisłym tego słowa znaczeniu, Trybunału Sprawiedliwości, Sądu i Sądu do spraw Służby Publicznej. Dane statystyczne odnoszące się do każdego z wymienionych sądów uzupełniają i ilustrują przedstawioną analizę.

V. Skouris
Prezes Trybunału Sprawiedliwości

Rozdział I

Trybunał Sprawiedliwości

A – Zmiany organizacyjne w Trybunale Sprawiedliwości i jego działalność w 2009 r.

Prezes Vassilios Skouris

Pierwsza część sprawozdania rocznego przedstawia w sposób syntetyczny działalność Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w 2009 r. Znajduje się w niej w pierwszej kolejności krótkie omówienie zmian organizacyjnych, jakie zaszły w tej instytucji w minionym roku, ze szczególnym uwzględnieniem zmian instytucjonalnych, które nastąpiły w Trybunale Sprawiedliwości, oraz modyfikacji jego wewnętrznej struktury organizacyjnej i metod pracy (sekcja 1). Część ta zawiera następnie analizę danych statystycznych dotyczących obciążenia Trybunału Sprawiedliwości pracą i średniego czasu trwania postępowań (sekcja 2). Przedstawiony wreszcie został, jak co roku, rozwój orzecznictwa w poszczególnych dziedzinach (sekcja 3).

1.1. Doniosłym wydarzeniem skutkującym zmianami instytucjonalnymi w Trybunale Sprawiedliwości w 2009 r. było bez wątpienia wejście w życie traktatu z Lizbony. Wprowadził on szereg zmian w postanowieniach traktatu UE i traktatu WE dotyczących Trybunału Sprawiedliwości. Niektóre z tych zmian są wynikiem odstąpienia od konstrukcji Unii Europejskiej opartej na trzech filarach, związanego z tym zniknięcia Wspólnoty Europejskiej i nabycia osobowości prawnej przez Unię. Inne zmiany mają charakter bardziej szczegółowy i dotyczą bezpośrednio Trybunału Sprawiedliwości.

Aby wymienić tylko te najbardziej istotne należy przede wszystkim zwrócić uwagę, że instytucja sądownicza Unii od dnia 1 grudnia 2009 r. nosi nazwę *Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej*. Tak jak uprzednio w jej skład wchodziły trzy sądy, noszące obecnie nazwy *Trybunał Sprawiedliwości*, *Sąd* oraz *Sąd do spraw Służby Publicznej*.

Powołanie do życia ewentualnych innych sądów wyspecjalizowanych pozostaje nadal możliwe, jednak w następstwie wejścia w życie traktatu z Lizbony trybem ich tworzenia będzie zwykła procedura prawodawcza, to jest współdecydowanie większością kwalifikowaną, a nie – jak poprzednio – jednomyślnie. Podobnie rzecz się ma w odniesieniu do zmian statutu Trybunału Sprawiedliwości, z wyjątkiem postanowień dotyczących statusu sędziów i rzeczników generalnych oraz systemu językowego Trybunału.

Istotna zmiana dotyczy procedury mianowania członków Trybunału i Sądu. Sędziowie i rzecznicy generalni są odtąd mianowani przez konferencję przedstawicieli rządów państw członkowskich po konsultacji z komitetem, którego zadaniem jest opiniowanie kandydatów do wykonywania funkcji sędziego i rzecznika generalnego w Trybunale Sprawiedliwości i Sądzie. Komitet ten składa się z siedmiu osóbistości wybranych spośród byłych członków obu sądów, członków krajowych sądów najwyższych i prawników o uznanej kompetencji, przy czym jedną z kandydatur proponuje Parlament Europejski.

Co się tyczy właściwości Trybunału Sprawiedliwości, należy zauważyć, że obejmuje ona prawo Unii Europejskiej, chyba że traktaty stanowią inaczej. W ten sposób – wobec zniesienia filarów oraz uchylecia przez traktat z Lizbony art. 35 UE i art. 68 WE, które przewidywały ograniczenia właściwości Trybunału Sprawiedliwości – uzyskał on ogólną właściwość w kwestiach prejudycjalnych w dziedzinie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Z jednej strony, w zakresie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, właściwość Trybunału Sprawiedliwości do orzekania w trybie prejudycjalnym staje się obowiązkowa i nie jest już uzależniona od złożenia przez każde państwo członkowskie oświadczenia o uznaniu tej

właściwości, wskazującego sądy krajowe upoważnione do występowania z pytaniami prejudycjalnymi. Postanowienia przejściowe przewidują jednak, że ta nieograniczona właściwość będzie obowiązywać dopiero pięć lat po wejściu w życie traktatu z Lizbony.

Z drugiej strony, w zakresie wiz, azylu, imigracji i innych polityk związanych z przepływem osób (w szczególności współpracy sądowej w sprawach cywilnych, uznawania i wykonywania orzeczeń), do Trybunału mogą odtąd występować wszystkie sądy krajowe – a nie wyłącznie sądy, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa krajowego – i Trybunał jest od tej pory właściwy do orzekania w przedmiocie środków porządku publicznego podjętych w ramach kontroli transgranicznych.

Ponadto warto przypomnieć, że wraz z wejściem w życie traktatu z Lizbony Karta praw podstawowych Unii Europejskiej stała się wiążącym aktem prawnym i nabyła taką samą moc prawną jak traktaty¹. Wreszcie w newralgicznej dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) Trybunał jest, na zasadzie wyjątku, właściwy, po pierwsze, do kontrolowania rozgraniczenia między kompetencjami Unii i WZiPB, której wdrażanie nie może naruszać wykonywania kompetencji Unii i uprawnień instytucji przy wykonywaniu kompetencji wyłącznych i dzielonych Unii, a po drugie, do rozpoznawania skarg o stwierdzenie nieważności skierowanych przeciwko decyzjom przewidującym środki ograniczające wobec osób fizycznych lub prawnych, przyjętym przez Radę, np. w ramach walki z terroryzmem (zamrożenie aktywów).

Traktat z Lizbony przyniósł także znaczące zmiany w zakresie procedur obowiązujących przed sądami Unii. Do najważniejszych zaliczyć należy złagodzenie przesłanek dopuszczalności skarg wnoszonych przez jednostki na akty regulacyjne instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii. W szczególności, osoby fizyczne i prawne mają odtąd prawo zaskarżenia aktu regulacyjnego, gdy dotyczy ich bezpośrednio i gdy brak jest środków go wykonujących. Nie muszą już więc wykazywać, że tego rodzaju akt dotyczy ich indywidualnie.

Ponadto traktat z Lizbony wzmacnia mechanizm kar pieniężnych (ryczałt lub okresowa kara pieniężna) w wypadku niewykonania wyroku stwierdzającego uchybienie. W szczególności, Trybunał jest obecnie uprawniony, już na etapie pierwszego wyroku stwierdzającego uchybienie, do nałożenia kar pieniężnych w razie nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy.

1.2. Obok reform wprowadzonych na mocy traktatu z Lizbony na uwagę zasługuje także fakt zmiany w dniu 13 stycznia 2009 r. regulaminu postępowania przed Trybunałem (Dz.U. L 24, s. 8). Modyfikacja dotyczy art. 7 § 3 regulaminu, ustanawiającego zasady wyboru prezesa Trybunału i prezesów izb. W poprzednim brzmieniu przepis ten przewidywał dwie tury głosowania. W razie równowagi głosów w drugiej turze wybierano najstarszego sędziego. Omawiany przepis w nowym brzmieniu stanowi, że jeżeli żaden sędzia nie uzyska ponad połowy głosów sędziów wchodzących w skład Trybunału, przeprowadza się dalsze tury głosowania aż do uzyskania takiej większości.

2. Statystyki sądowe Trybunału za rok 2009 wskazują, ogólnie rzecz ujmując, na zwiększoną produktywność i utrzymanie zadowalającej efektywności w odniesieniu do czasu trwania postępowań.

¹ Ponadto w art. 6 ust. 2 TUE wskazano, że „Unia przystępuje do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Przystąpienie do Konwencji nie narusza kompetencji Unii określonych w Traktatach”. Protokół nr 8 przewiduje, że „umowa dotycząca przystąpienia powinna przewidywać między innymi szczególne warunki ewentualnego udziału Unii w organach kontrolnych konwencji europejskiej [i] mechanizmy niezbędne do zapewnienia, aby skargi państw nieczłonkowskich i skargi indywidualne były kierowane prawidłowo przeciwko państwu członkowskiemu lub Unii, w zależności od danego przypadku”. To przystąpienie „nie ma wpływu na kompetencje Unii ani uprawnienia jej instytucji”.

Należy również podkreślić stałą tendencję wzrostową w zakresie przedkładania Trybunałowi wniosków o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym.

Uściślając, w 2009 r. Trybunał zamknął 543 sprawy (liczby netto, uwzględniające połączenia spraw), co stanowi bardzo istotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego (495 spraw zamkniętych w 2008 r.). Wśród tych spraw 377 zakończyło się wydaniem wyroku, a 165 – postanowienia. Liczba wyroków wydanych w 2009 r. należy do najwyższych w historii Trybunału.

Do Trybunału wpłynęło 561 nowych spraw (niezależnie od połączenia spraw ze względu na istniejące między nimi powiązanie), co oznacza nieznaczny spadek w stosunku do roku 2008 (592 wniesione sprawy). Niemniej należy zauważyć, że liczba spraw prejudycjalnych wniesionych w tym roku jest najwyższa z dotychczas zanotowanych (302 sprawy).

Co się tyczy czasu trwania postępowań, dane statystyczne są bardzo pozytywne. Jeśli chodzi o odesłania prejudycjalne, czas trwania postępowania wynosił 17,1 miesiąca, był zatem praktycznie równy czasowi trwania takiego postępowania w 2008 r. (16,8 miesiąca). W przypadku skarg bezpośrednich i odwołań średni czas rozpatrywania spraw wynosił odpowiednio 17,1 miesiąca oraz 15,4 miesiąca (wobec 16,9 miesiąca i 18,4 miesiąca 2008 r.).

Poprawę efektywności Trybunału w rozpatrywaniu spraw można również tłumaczyć – poza reformami jego metod pracy podjętymi w ostatnich latach – szerszym wykorzystaniem różnych instrumentów proceduralnych, jakimi dysponuje, by przyspieszyć rozpatrywanie niektórych spraw (pilny tryb prejudycjalny, rozpoznanie w pierwszej kolejności, tryb przyspieszony, procedura uproszczona i możliwość rozstrzygnięcia bez opinii rzecznika generalnego).

O rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym wniesiono w 3 sprawach, a wyznaczona izba uznała, że przesłanki wymagane przez art. 104b regulaminu postępowania zostały spełnione w 2 z nich. Sprawy te zostały zakończone w czasie wynoszącym średnio 2,5 miesiąca.

O zastosowanie trybu przyspieszonego wniesiono pięciokrotnie, lecz przesłanki wymagane przez regulamin nie zostały spełnione w żadnej z nich. Zgodnie z praktyką przyjętą w 2004 r. wnioski o zastosowanie trybu przyspieszonego są uwzględniane lub oddalane przez Prezesa Trybunału w drodze postanowienia z uzasadnieniem. Ponadto w 8 sprawach zastosowano rozpoznanie w pierwszej kolejności.

Poza tym Trybunał czynił regularny użytek z procedury uproszczonej ustanowionej w art. 104 § 3 regulaminu postępowania, odpowiadając na niektóre pytania prejudycjalne. Konkretnie, łącznie 22 sprawy zostały zakończone postanowieniem wydanym na podstawie tego przepisu.

Wreszcie Trybunał częściej korzystał z wprowadzonej w art. 20 jego statutu możliwości rozstrzygnięcia bez opinii rzecznika generalnego, jeżeli sprawa nie dotyczy nowych kwestii prawnych. Zaznaczam tu, że w 2009 r. około 52% wyroków wydanych zostało bez opinii (41% w 2008 r.).

W odniesieniu do rozdziału spraw między poszczególne składy orzekające Trybunału należy zaznaczyć, że wielka izba rozstrzygnęła około 8% spraw, izby złożone z pięciu sędziów – 57%, a izby złożone z trzech sędziów – około 34% spraw zakończonych wyrokiem w 2009 r. W porównaniu z rokiem poprzednim należy stwierdzić spadek odsetka spraw rozpatrzonych przez wielką izbę (14% w 2008 r.) oraz wzrost odsetka spraw rozpatrzonych przez izby złożone z trzech sędziów (26% w 2008 r.). Co się tyczy spraw zakończonych postanowieniem zawierającym rozstrzygnięcie w sprawie, 84% tych spraw zostało przydzielonych izbom składającym się z trzech

sędziów, 10% izbom składającym się z pięciu sędziów, a 6% stanowi odsetek spraw, w których postanowienia wydane zostały przez Prezesa.

Celem uzyskania bardziej szczegółowych informacji dotyczących danych statystycznych za rok sądowy 2009 czytelnik może sięgnąć do pkt C niniejszego sprawozdania.

Kwestie konstytucyjne lub instytucjonalne

Powtarzające się spory dotyczące podstawy prawnej w ramach pierwszego filaru spoczęły u podstaw szeregu wyroków zasługujących na uwagę. W sprawie C-166/07 *Parlament przeciwko Radzie*, w której wyrok został wydany w dniu 3 września 2009 r., Trybunał orzekł, że wkłady wspólnotowe do Międzynarodowego Funduszu na rzecz Irlandii powinny być oparte na podwójnej podstawie prawnej, a mianowicie na art. 159 WE i 308 WE. Konsekwencją odwołania się do takiej podwójnej podstawy prawnej jest zobligowanie prawodawcy wspólnotowego do pogodzenia różnych procedur prawodawczych w celu wydania jednego aktu.

Trybunał rozpoczął wywód od przypomnienia, że w ramach systemu kompetencji Wspólnoty wybór podstawy prawnej aktu wspólnotowego musi opierać się na obiektywnych czynnikach, które mogą zostać poddane kontroli sądowej, a do których należą w szczególności cel i treść danego aktu. Zastosowanie art. 308 WE jako podstawy prawnej aktu jest uzasadnione jedynie wtedy, gdy żadne inne postanowienie traktatu nie przyznaje organom Wspólnoty kompetencji niezbędnej dla wydania takiego aktu. Ponadto odwołanie się do tego postanowienia wymaga, by przewidziane działanie wiązało się z „funkcjonowaniem wspólnego rynku”.

Następnie, Trybunał stwierdził, że, po pierwsze, cele rozporządzenia (WE) nr 1968/2006 w sprawie wkładów finansowych Wspólnoty do Międzynarodowego Funduszu na rzecz Irlandii (2007–2010)² odpowiadają celom realizowanym przez wspólnotową politykę spójności gospodarczej i społecznej oraz, po drugie, że wspólnotowy wkład finansowy do Funduszu, z pominięciem ram regulacyjnych, w które jest wpisany, należy do działań szczególnych, które mogą zostać podjęte zgodnie z art. 159 akapit trzeci WE, jeśli okażą się niezbędne poza ramami funduszy strukturalnych dla osiągnięcia celów wskazanych w art. 158 WE. Jednakże ani sposoby współpracy pomiędzy Wspólnotą i Funduszem, ani warunki i sposoby płatności wkładu finansowego Wspólnoty nie pozwalają tej ostatniej na zapobieżenie temu, by wkład ten nie był wykorzystywany przez Fundusz na finansowanie działań, które, z poszanowaniem celów porozumienia dotyczącego Funduszu Międzynarodowego na rzecz Irlandii, wykraczają poza zakres stosowania wspólnotowej polityki spójności gospodarczej i społecznej, a co najmniej nie są zarządzane według kryteriów stosowanych przez Wspólnotę w ramach tej polityki. Prawodawca wspólnotowy mógł zatem zasadnie uznać, że wachlarz działalności finansowanych przez to rozporządzenie wykraczał poza zakres stosowania wspólnotowej polityki spójności gospodarczej i społecznej. Tymczasem art. 159 WE obejmuje wyłącznie działania autonomiczne Wspólnoty regulowane w ramach przepisów wspólnotowych, których treść nie wykracza poza zakres stosowania wspólnotowej polityki spójności gospodarczej i społecznej. Zatem sam art. 159 akapit trzeci WE nie daje Wspólnocie kompetencji niezbędnych do realizacji, za pomocą wkładu finansowego, celów wspólnotowej polityki spójności gospodarczej i społecznej na takich warunkach jak przewidziane w rozporządzeniu nr 1968/2006.

Niemniej celem rozporządzenia nr 1968/2006 jest wspieranie działań podmiotu międzynarodowego ustanowionego przez dwa państwa członkowskie dla wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej. Tymczasem, jak wynika z art. 2 WE i art. 3 ust. 1 lit. k) WE, wzmocnienie spójności

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 1968/2006 z dnia 21 grudnia 2006 r. (Dz.U. L 409, s. 81).

gospodarczej i społecznej stanowi, poza obrębem tytułu XVII traktatu, cel Wspólnoty. Co więcej, cel tego rozporządzenia mieści się w ramach wspólnego rynku, jako że ma ono na względzie doprowadzenie do poprawy gospodarczej w mniej uprzywilejowanych obszarach dwóch państw członkowskich, a zatem i usprawnienie funkcjonowania wspólnego rynku.

Trybunał wywiódł z powyższego, że ponieważ rozporządzenie nr 1968/2006 realizuje cele wskazane w art. 2 WE i art. 3 ust. 1 lit. k) WE oraz tytule XVII traktatu, przy czym tytuł ten sam nie nadaje Wspólnocie kompetencji do ich realizacji, prawodawca wspólnotowy powinien był zastosować łącznie art. 159 akapit trzeci WE i art. 308 WE, przestrzegając procedur prawodawczych tam przewidzianych, a mianowicie procedury, o której mowa w art. 251 WE, zwanej „współdecydowaniem”, oraz jednomyślnego głosowania w Radzie.

Nadal w dziedzinie określenia właściwej podstawy prawnej w ramach pierwszego filaru, w sprawie C-411/06 *Komisja przeciwko Parlamentowi i Radzie*, w której wyrok został wydany w dniu 8 września 2009 r., Trybunał rozstrzygnął spór dotyczący podstawy prawnej rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 w sprawie przemieszczania odpadów³. Orzekł, że ten akt powinien być oparty jedynie na art. 175 ust. 1 WE, a nie na art. 133 WE i art. 175 ust. 1 WE z tego względu, że wywiera on zaledwie drugorzędny wpływ na wspólną politykę handlową.

Zgodnie z tradycyjnym orzecznictwem Trybunału, jedynie wyjątkowo – jeśli dany akt został wydany dla realizacji kilku celów lub ma kilka elementów składowych, które są nierozzerwalnie ze sobą związane, przy czym żaden z tych celów lub elementów nie jest drugorzędny lub pośredni w stosunku do drugiego – taki akt prawny powinien zostać oparty na różnych odpowiednich podstawach prawnych. W omawianym przypadku Komisja utrzymywała, że wybór podwójnej podstawy prawnej narzucał się ze względu na fakt, że wspomniane rozporządzenie zawierało dwa nierozzerwalnie ze sobą związane elementy – jeden należący do zakresu wspólnej polityki handlowej, a drugi do zakresu ochrony środowiska naturalnego, których nie można uznać za drugorzędne lub pośrednie względem siebie.

Trybunał nie uwzględnił stanowiska Komisji i uznał, iż z analizy zaskarżonego rozporządzenia wynika, że zarówno z punktu widzenia jego celu, jak i treści, dotyczy ono głównie ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego przed potencjalnie szkodliwymi skutkami transgranicznego przemieszczania odpadów. Uściślając, skoro procedura uprzedniego pisemnego zgłoszenia i zgody ma wyrażnie na celu ochronę środowiska naturalnego w zakresie przemieszczania odpadów między państwami członkowskimi i w związku z tym została prawidłowo oparta na art. 175 ust. 1 WE, wyrazem braku spójności byłoby uważać, że ta sama procedura w przypadku jej zastosowania do przemieszczania odpadów między państwami członkowskimi a państwami trzecimi, w tym samym celu ochrony środowiska naturalnego, ma charakter instrumentu wspólnej polityki handlowej i powinna być z tego powodu oparta na art. 133 WE. Wniosek ten poparty jest analizą kontekstu prawnego, w jaki wpisuje się omawiane rozporządzenie. Szeroka wykładnia pojęcia wspólnej polityki handlowej nie może podważyć ustaleń, zgodnie z którymi rozporządzenie nr 1013/2006 jest zasadniczo instrumentem polityki ochrony środowiska naturalnego. W ten sposób wspólnotowy akt prawny może wchodzić w zakres tej dziedziny, nawet jeżeli przepisy przezeń ustanowione mogą wpływać na wymianę handlową. Wspólnotowy akt prawny wchodzi bowiem w zakres wyłącznej kompetencji w dziedzinie wspólnej polityki handlowej, ustanowionej w art. 133 WE, wyłącznie w sytuacji, gdy dotyczy konkretnie wymiany międzynarodowej, to znaczy jego głównym zadaniem jest wspierać, ułatwiać lub regulować wymianę handlową oraz wywiera on bezpośredni wpływ na obrót określonymi towarami. Nie ma to, w sposób oczywisty, miejsca w analizowanym przypadku.

³ Rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. (Dz.U. L 190, s. 1).

Rozporządzenie nr 1013/2006 ma bowiem na celu nie tyle zdefiniowanie cech, które muszą wykazywać odpady, aby mogły znajdować się w swobodnym obrocie na rynku wewnętrznym lub w ramach wymiany handlowej z państwami trzecimi, lecz stworzenie zharmonizowanego systemu procedur, których zastosowanie umożliwi ograniczenie przepływu odpadów w celu zapewnienia ochrony środowiska naturalnego.

Spór o podstawę prawną aktu regulującego dziedzinę obejmującą więcej niż jeden filar był źródłem sprawy C-301/06 *Irlandia przeciwko Parlamentowi i Radzie*. W wydanym w tej sprawie w dniu 10 lutego 2009 r. wyroku Trybunał orzekł, że dyrektywa 2006/24/WE⁴ w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności musiała zostać przyjęta na podstawie traktatu WE, ponieważ w przeważającej mierze dotyczy ona funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Prawodawca wspólnotowy może bowiem skorzystać z art. 95 WE w szczególności w razie zaistnienia rozbieżności między przepisami krajowymi, jeżeli takie rozbieżności mogą naruszać podstawowe swobody lub powodować zakłócenia konkurencji i wywierać w ten sposób bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Tymczasem okazało się, że rozbieżności między różnymi wprowadzanymi przepisami krajowymi w dziedzinie zatrzymywania danych dotyczących łączności elektronicznej mogły mieć bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego i że było przewidywalne, że wpływ ten będzie się pogłębiał. Taka sytuacja uzasadniała wprowadzenie przez prawodawcę wspólnotowego zharmonizowanych przepisów w celu ochrony prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Trybunał zauważył ponadto, że dyrektywa 2006/24 zmieniała przepisy dyrektywy o ochronie prywatności w sektorze łączności elektronicznej, która została oparta na art. 95 WE. Wobec powyższego, w zakresie w jakim zmienia ona obowiązującą dyrektywę stanowiącą część *acquis communautaire*, omawiana dyrektywa nie mogła zostać oparta na postanowieniu traktatu UE bez naruszenia art. 47 UE.

Wreszcie Trybunał stwierdził, że dyrektywa 2006/24 reguluje czynności niezależne od wdrożenia jakiegokolwiek ewentualnego działania w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych. Nie harmonizuje ona ani kwestii dostępu do danych ze strony organów krajowych właściwych w sprawach karnych, ani kwestii związanych z wykorzystaniem takich danych przez te organy i ich wymianą między nimi. Kwestie te, wchodzące co do zasady w zakres tytułu VI traktatu UE, zostały wyłączone z przepisów dyrektywy. Z powyższego wynika, że treść dyrektywy 2006/24 obejmuje zasadniczo działalność dostawców usług w danym sektorze rynku wewnętrznego, z wyłączeniem działań państwowych wchodzących w zakres tytułu VI traktatu UE. Mając na względzie wskazaną treść dyrektywy, narzuca się stwierdzenie, że w przeważającej mierze dyrektywa ta dotyczy funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Zasady ogólne prawa wspólnotowego, choć ich uznanie przez Trybunał nastąpiło przed wieloma laty, nadal przyczyniają się do rozwoju orzecznictwa. W sprawie C-345/06 *Heinrich*, w której wyrok został wydany w dniu 10 marca 2009 r., Trybunał podkreślił znaczenie konieczności podawania aktów prawnych do wiadomości publicznej oraz podkreślił wagę zasady pewności prawa jako zasady ogólnej prawa wspólnotowego.

⁴ Dyrektywa 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r., zmieniająca dyrektywę 2002/58/WE (Dz.U. L 105, s. 54).

Pasażerowi odmówiono przyjęcia na pokład samolotu na lotnisku Wiedeń Schwechat z tego względu, że jego bagaż podręczny zawierał przedmioty uznane na podstawie wspólnotowych przepisów za zabronione. Rozporządzenie (WE) nr 2320/2002⁵ zabrania w szczególności obecności na pokładzie samolotów pewnych przedmiotów, które w sposób ogólny zostały określone w wykazie załączonym do rozporządzenia. Wykonanie tego rozporządzenia zostało uregulowane w rozporządzeniu (WE) 622/2003⁶ oraz załączniku do niego, zmienionym w 2004 r. na mocy rozporządzenia (WE) nr 68/2004⁷, jednak nigdy nieopublikowanym.

W następstwie odmowy przyjęcia na pokład samolotu zainteresowany pasażer wystąpił do sądu z żądaniem stwierdzenia bezprawności zastosowanych przeciwko niemu środków. Sąd krajowy zwrócił się do Trybunału z zapytaniem, czy rozporządzenia lub fragmenty rozporządzeń – jeżeli nie zostały opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* – mogą pomimo tego mieć moc wiążącą.

W wydanym wyroku Trybunał przypominał przede wszystkim, że z samego brzmienia art. 254 ust. 2 WE wynika, że rozporządzenie wspólnotowe może wywołać skutki prawne jedynie wówczas, gdy zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym*. Następnie podkreślił, że nie można powoływać się wobec osób fizycznych i prawnych w państwie członkowskim na akt przyjęty przez instytucję wspólnotową, zanim osoby te miały możliwość zapoznania się z nim poprzez prawidłową publikację w *Dzienniku Urzędowym*. Te same zasady znajdują zastosowanie do krajowych przepisów wykonujących wspólnotowy akt prawny.

Co się tyczy opisywanej sprawy, Trybunał wskazał, że rozporządzenie (WE) nr 2320/2002 nakłada na jednostki obowiązki w zakresie, w jakim zabrania obecności na pokładzie samolotów pewnych przedmiotów określonych w wykazie załączonym do rozporządzenia. Wobec faktu, iż załącznik do rozporządzenia nr 622/2003 nie został opublikowany, Trybunał nie miał możliwości zbadania, czy zawiera on także wykaz przedmiotów zabronionych i ma zatem na celu nałożenie obowiązków na jednostki. Trybunał dodał, że nie można jednakże wykluczyć, iż tak właśnie jest. Kontynuując wywód, Trybunał stwierdził, że wykaz przedmiotów zabronionych nie mieści się w żadnej z kategorii środków i informacji, które są kwalifikowane jako poufne i w związku z tym nie podlegają publikacji. Z powyższego wynika, że gdyby rozporządzenie (WE) nr 622/2003 dostosowywało wskazany wykaz przedmiotów zabronionych, byłoby z tego powodu jednoznacznie nieważne. Trybunał orzekł, iż załącznik do rozporządzenia (WE) nr 622/2003 nie ma mocy wiążącej w zakresie, w jakim nakłada obowiązki na jednostki.

W sprawie C-141/08 P *Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware przeciwko Radzie*, w której wyrok został wydany w dniu 1 października 2009 r., Trybunał, orzekając w przedmiocie odwołania, przypominał o fundamentalnym znaczeniu poszanowania prawa do obrony i stwierdził naruszenie tego prawa w ramach postępowania antydumpingowego.

⁵ Rozporządzenie (WE) nr 2320/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. ustanawiające wspólne zasady w dziedzinie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego (Dz.U. L 355, s. 1).

⁶ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 622/2003 z dnia 4 kwietnia 2003 r. ustanawiające środki w celu wprowadzenia w życie wspólnych podstawowych standardów dotyczących bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego (Dz.U. L 89, s. 9).

⁷ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 68/2004 z dnia 15 stycznia 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 622/2003 ustanawiające środki w celu wprowadzenia w życie wspólnych podstawowych standardów dotyczących bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego (Dz.U. L 10, s. 14).

Spór dotyczył przede wszystkim niedochowania przewidzianego w art. 20 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 384/96⁸ dziesięciodniowego terminu na przekazanie Radzie ostatecznego projektu Komisji. W wyroku Trybunał wyjaśnił najpierw, że Komisja ma obowiązek przestrzegać tego terminu, by dać przedsiębiorcom – poinformowanym o jej zamiarze zwiększenia cel antydumpingowych w stosunku do cel przewidzianych w jej poprzednim powiadomieniu – okazję do przedstawienia uwag. Następnie Trybunał przypomniał, że niedochowanie terminu może prowadzić do stwierdzenia nieważności przyjętego przez Radę rozporządzenia jedynie wtedy, gdy istnieje możliwość, że z powodu tej nieprawidłowości postępowanie administracyjne mogłoby doprowadzić do innego wyniku, co naruszałoby w konkretny sposób prawo zainteresowanego przedsiębiorstwa do obrony.

Aby uzyskać stwierdzenie nieważności decyzji Komisji odmawiającej przyznania statusu przedsiębiorstwa działającego w warunkach gospodarki rynkowej, podjętej z przekroczeniem dziesięciodniowego terminu, zainteresowane przedsiębiorstwo nie jest zatem zobowiązane do wykazania, że decyzja miałaby inną treść, lecz jedynie, że ewentualności tej nie można całkowicie wykluczyć, w razie gdyby miała ona możliwość lepszego zagwarantowania swej obrony w braku nieprawidłowości proceduralnych. Co się tyczy zastosowania tej zasady w omawianej sprawie, Trybunał, w przeciwieństwie do Sądu, uznał, że biorąc pod uwagę okoliczność, że Komisja przy dwóch okazjach zmieniła już swe stanowisko w związku z uwagami przedstawionymi jej przez zainteresowane strony, nie można wykluczyć, że zmieniłaby ona swe stanowisko jeszcze raz, ze względu na argumenty przedstawione przez zainteresowane przedsiębiorstwo. Co za tym idzie, Trybunał nie tylko uchylił wyrok Sądu, ale także stwierdził nieważność zaskarżonego rozporządzenia Rady.

Nadal w dziedzinie zasad ogólnych prawa wspólnotowego warto zwrócić uwagę na odmowę uznania przez Trybunał zasady równego traktowania akcjonariuszy za zasadę ogólną prawa wspólnotowego. W sprawie C-101/08 *Audiolux i in.*, w której wyrok został wydany w dniu 15 października 2009 r., Trybunał orzekł, że prawo wspólnotowe nie zawiera zasady ogólnej prawa, zgodnie z którą akcjonariusze mniejszościowi są chronieni poprzez obowiązek akcjonariusza dominującego przejmującego lub sprawującego kontrolę nad spółką dotyczący złożenia oferty odkupu ich akcji na takich samych warunkach, jakie zostały uzgodnione podczas nabycia akcji w tej spółce skutkującego uzyskaniem kontroli przez tego akcjonariusza dominującego lub umocnieniem tej kontroli. Zdaniem Trybunału zwykła okoliczność, iż wtórne prawo wspólnotowe przewiduje pewne przepisy związane z ochroną akcjonariuszy mniejszościowych, nie wystarcza sama w sobie do stwierdzenia istnienia zasady ogólnej prawa wspólnotowego, w szczególności gdy ich zakres stosowania jest ograniczony do dokładnie określonych i niewątpliwych uprawnień. Ponadto zasada ogólna równego traktowania nie może sama w sobie skutkować powstaniem szczególnego obowiązku nałożonego na akcjonariusza dominującego na korzyść innych akcjonariuszy ani określać konkretnych sytuacji, z którymi wiąże się ten obowiązek. Wspomniana zasada nie może także determinować wyboru pomiędzy różnymi wyobrażalnymi środkami ochrony akcjonariuszy mniejszościowych. Trybunał wskazuje, że takie traktowanie zakłada wybór o charakterze legislacyjnym, opierający się na rozważeniu danych interesów i ustaleniu z góry dokładnych i szczegółowych przepisów, i nie może zostać wyprowadzone z zasady ogólnej równego traktowania. Zasady ogólne prawa wspólnotowego sytuują się bowiem na szczeblu konstytucyjnym, podczas gdy omawiane traktowanie charakteryzuje stopień szczegółowości wymagający opracowania legislacyjnego, które na poziomie wspólnotowym dokonywane jest poprzez akt wtórnego prawa wspólnotowego.

Zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową oraz jego konsekwencje były przedmiotem analizy w nietypowych ramach proceduralnych. W sprawie C-115/08 *ČEZ*,

⁸ Rozporządzenie Rady (WE) nr 384/96 z dnia 22 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony przed dumpingowym przywozem z krajów niebędących członkami Wspólnoty Europejskiej (Dz.U. 1996, L 56, s. 1).

w której wyrok został wydany w dniu 27 października 2009 r., Trybunał miał się bowiem wypowiedzieć w przedmiocie tej zasady w dziedzinie stosowania traktatu EWEA.

Austriacki sąd krajowy, do którego właściciele gruntów wnieśli powództwo o zaniechanie immisji przeciwko elektrowni jądrowej położonej w Temelínie na terytorium Republiki Czeskiej, zwrócił się do Trybunału o rozstrzygnięcie, czy wydane przez władze czeskie zezwolenie na eksploatację elektrowni musi zostać uznane w Austrii w ramach takiego postępowania sądowego, w sytuacji gdy tego typu uznanie nie jest w prawie austriackim przewidziane.

Trybunał stwierdził na wstępie, że działalność przemysłowa prowadzona przez elektrownię jądrową w Temelínie jest objęta zakresem stosowania Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (EWEA). Następnie zauważył, że przedsiębiorstwa eksploatujące obiekt znajdujący się na terytorium danego państwa członkowskiego są zazwyczaj skonstruowane według jego prawa i że ich sytuacja jest porównywalna z sytuacją obywateli tego państwa. W konsekwencji różnica w traktowaniu wprowadzona na niekorzyść obiektów funkcjonujących w oparciu o zezwolenie administracyjne wydane w państwie członkowskim innym niż Republika Austrii musi zostać uznana za różnicę w traktowaniu ze względu na przynależność państwową. Tymczasem zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową stanowi zasadę ogólną prawa wspólnotowego, która znajduje zastosowanie także w ramach traktatu EWEA. A zatem to w ramach tego traktatu powinna być analizowana różnica w traktowaniu stosowana przez Republikę Austrii na niekorzyść obiektów jądrowych funkcjonujących w oparciu o zezwolenie administracyjne wydane w innym państwie członkowskim. Kontynuując wywód, Trybunał podkreślił, że dyskryminacja ze względu na przynależność państwową nie może być uzasadniona względami o charakterze czysto ekonomicznym, takimi jak ochrona interesów krajowych podmiotów gospodarczych. Nie mogą również jej usprawiedliwić względy takie jak ochrona życia, zdrowia publicznego, środowiska naturalnego lub prawa własności, w zakresie w jakim istnieją wspólnotowe ramy, w które wpisuje się częściowo takie zezwolenie, służące zapewnieniu wspomnianej ochrony. Wynika z tego, że Republika Austrii nie może uzasadnić dyskryminacji zastosowanej względem wydanego przez Republikę Czeską zezwolenia administracyjnego na eksploatację elektrowni jądrowej w Temelínie.

Mimo że przesłanki dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności są przedmiotem bardzo bogatego orzecznictwa, w sprawach połączonych C-445/07 P i C-455/07 P *Komisja przeciwko Ente per le Ville Vesuviane*, w których wyrok został wydany w dniu 10 września 2009 r., Trybunał, orzekając w przedmiocie odwołania, zmuszony był ponownie pochylić się nad przesłankami dopuszczalności skarg złożonych przez jednostki niższego rzędu niż państwo, których dotyczy przyznanie pomocy finansowej.

Przypomniawszy, że na podstawie art. 230 akapit czwarty WE jednostka regionalna lub lokalna może, o ile na mocy prawa krajowego posiada osobowość prawną, wnieść skargę na decyzję, których jest adresatem, lub na decyzje, które dotyczą jej indywidualnie i bezpośrednio, Trybunał uściślił, że przesłanka bezpośredniego oddziaływania wymaga łącznego spełnienia dwóch kryteriów, mianowicie by, po pierwsze, zaskarżony akt wspólnotowy wywoływał bezpośredni wpływ na sytuację prawną jednostki i, po drugie, nie pozostawiał żadnej uznaniowości adresatom, których obowiązkiem jest go wykonać.

W tym względzie odmiennie od Sądu Trybunał uznał, że określenie w decyzji o przyznaniu wspólnotowej pomocy finansowej jednostki regionalnej lub lokalnej jako organu odpowiedzialnego za realizację przedsięwzięcia Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego nie oznacza, że jednostka ta jest sama uprawniona do tej pomocy. Podobnie sam fakt, że władze krajowe powiadomiły o swoim zamiarze odzyskania kwot otrzymanych nienależnie przez tę jednostkę regionalną lub lokalną, stanowi wyraz istnienia ich autonomicznej woli, gdyż brak jest zobowiązań w tym zakresie

na podstawie prawa wspólnotowego, co wskazuje jasno na istnienie swobody uznania po stronie danego państwa członkowskiego. Co za tym idzie, Trybunał orzekł, że decyzja Komisji nie dotyczyła bezpośrednio tej jednostki niższego rzędu niż państwo, a zatem jednostka ta mogła jedynie zwrócić się do sądu krajowego w celu zakwestionowania legalności krajowych przepisów dotyczących wykonania aktu wspólnotowego.

Trybunał miał również okazję przypomnieć wymogi zasady kontrydiktoryjności, która rządzi postępowaniem przed sądem wspólnotowym.

Mianowicie, w sprawie C-89/08 P *Komisja przeciwko Irlandii i in.*, w której wyrok został wydany w dniu 2 grudnia 2009 r., Trybunał orzekł, że zasada ta zasadniczo nadaje każdej ze stron postępowania nie tylko prawo do zaznajomienia się i ustosunkowania do materiału dowodowego i uwag przedstawionych sądowi przez jej przeciwnika procesowego i nie sprzeciwia się tylko temu, aby sąd wspólnotowy opierał swoje orzeczenie na okolicznościach faktycznych i dokumentach, z którymi strony, lub jedna z nich, nie mogły się zapoznać i odnośnie do których nie mogły one ustosunkować się, ale oznacza również prawo stron do zapoznania się i ustosunkowania do zarzutów podniesionych z urzędu przez sąd, na których zamierza on oprzeć swoje rozstrzygnięcie. W rzeczywistości bowiem, w celu spełnienia wymogów związanych z prawem do rzetelnego procesu sądowego, konieczne jest, aby strony zapoznały się i mogły przeprowadzić kontrydiktoryjną debatę zarówno co do okoliczności faktycznych, jak i prawnych, które są decydujące dla wyniku postępowania. W związku z tym, poza szczególnymi przypadkami, zwłaszcza takimi, jakie zostały przewidziane przez regulaminy sądów wspólnotowych, sąd wspólnotowy nie może opierać orzeczenia na podniesionym z urzędu zarzucie, nawet jeżeli byłby to zarzut dotyczący bezwzględnych przeszkód procesowych i, tak jak w niniejszej sprawie, dotyczący braku uzasadnienia spornej decyzji, bez wcześniejszego wezwania stron do przedstawienia uwag w przedmiocie tego zarzutu. Trybunał dodał, że w podobnym kontekście art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności orzekł już, że właśnie ze względu na ów artykuł i sam cel prawa każdego zainteresowanego do kontrydiktoryjnego i rzetelnego procesu w rozumieniu tego postanowienia, może on z urzędu lub na wniosek rzecznika generalnego, lub też na wniosek stron, zarządzić otwarcie procedury ustnej na nowo zgodnie z art. 61 regulaminu, jeżeli uzna, że sprawa nie została wyjaśniona w wystarczający sposób lub że sprawa powinna zostać rozpoznana w oparciu o argument, który nie został poddany dyskusji stron (zob. postanowienie z dnia 4 lutego 2000 r. w sprawie C-17/98 *Emesa Sugar*, Rec. s. I-665, pkt 8, 9, 18; a także wyrok z dnia 10 lutego 2000 r. w sprawach połączonych C-270/97 i C-271/97 *Deutsche Post*, Rec. s. I-929, pkt 30). W niniejszej sprawie zdaniem Trybunału z akt postępowania oraz z rozprawy przed Trybunałem wynika, że Sąd w zaskarżonym wyroku stwierdził nieważność decyzji Komisji na podstawie podniesionego z urzędu zarzutu dotyczącego naruszenia art. 253 WE bez uprzedniego wezwania stron w trakcie procedury pisemnej lub ustnej do przedstawienia uwag odnośnie do tego zarzutu. Postępując w ten sposób, Sąd naruszył zasadę kontrydiktoryjności, naruszając także interesy Komisji. Trybunał wyjaśnił, że tak jak to podniósł rzecznik generalny, o ile brak uzasadnienia stanowi wadę, która, co do zasady, nie może być naprawiona, to jednak stwierdzenie tego braku prowadzi do oceny, która powinna wziąć pod uwagę określoną liczbę kryteriów. Ocena ta może zostać poddana dyskusji, w szczególności wówczas, gdy dotyczy nie całkowitego braku uzasadnienia, lecz uzasadnienia konkretnej kwestii faktycznej lub prawnej. W niniejszej sprawie Komisja mogłaby w szczególności, gdyby umożliwiono jej złożenie uwag, przedstawić te same argumenty co argumenty podniesione w ramach czwartego i piątego zarzutu odwołania.

Jeśli chodzi o obowiązki, jakie prawo wspólnotowe nakłada na państwa członkowskie, w sprawie C-445/06 *Danske Slagterier*, w której wyrok został wydany w dniu 24 marca 2009 r., Trybunał przypomniał zasady odpowiedzialności pozaumownej państw członkowskich z tytułu naruszenia prawa wspólnotowego, dodając pewne uściślenia i wyjaśnienia co do ich konkretnego stosowania.

Co się tyczy wdrażania tej odpowiedzialności Trybunał przypomniał, że w braku przepisów wspólnotowych to w ramach krajowego prawa w zakresie odpowiedzialności na państwie ciąży obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej jednostkom przez naruszenie prawa wspólnotowego, przy czym przesłanki, w szczególności w zakresie terminu, przewidziane w ustawodawstwach krajowych w dziedzinie naprawienia szkody muszą przestrzegać zasad równoważności i skuteczności. W tym zakresie ustalenie z góry rozsądnych terminów na wniesienie skargi pod rygorem prekluzji zostało już uznane za zgodne z prawem wspólnotowym. Trybunał dodał, że taki termin musi ponadto być wystarczająco przewidywalny dla jednostki. Do sądu krajowego należy zbadanie, przy uwzględnieniu wszystkich elementów charakteryzujących stan prawny i faktyczny w okresie wystąpienia okoliczności rozpatrywanych przed sądem krajowym, czy tak jest. Również do sądu krajowego należy dokonanie weryfikacji, czy ze względu na zastosowanie per analogiam terminu przewidzianego w prawie krajowym przesłanki naprawienia szkody wyrządzonej jednostce wskutek naruszenia prawa wspólnotowego przez dane państwo członkowskie nie są mniej korzystne niż przesłanki mające zastosowanie do naprawienia podobnej szkody o charakterze wewnętrznym.

Wypowiadając się następnie w przedmiocie konkretnego zastosowania terminu przedawnienia, Trybunał orzekł, że prawo wspólnotowe nie wymaga, by z chwilą wszczęcia przez Komisję Europejską postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie art. 226 WE bieg tego terminu został przerwany lub zawieszony. Podobnie w przypadku skargi o stwierdzenie odpowiedzialności państwa za nieprawidłową transpozycję dyrektywy, co miało miejsce w omawianej sprawie, prawo wspólnotowe nie stoi na przeszkodzie temu, by termin rozpoczął swój bieg od chwili wystąpienia pierwszych szkodliwych konsekwencji tej nieprawidłowej transpozycji i od której dalsze szkodliwe jej skutki są możliwe do przewidzenia, nawet jeśli ta data poprzedza prawidłową transpozycję tej dyrektywy.

Wreszcie, w odniesieniu do pożądanых postaw strony poszkodowanej, Trybunał doszedł do wniosku, że przepisy krajowe, które stanowią, iż jednostka nie może uzyskać naprawienia szkody, której wystąpieniu w sposób zamierzony lub przez niedbalstwo nie zapobiegła za pomocą środków prawnych, pod warunkiem że wykorzystania środków prawnych można w sposób rozsądny wymagać od poszkodowanego, czego ocena należy do sądu krajowego, są zgodne z prawem wspólnotowym. Prawdopodobieństwo, że sąd krajowy przedstawi wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 234 WE, lub zawisłość skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przed Trybunałem nie mogą jako takie stanowić wystarczającego powodu, by stwierdzić, że skorzystanie ze środka prawnego nie jest rozsądne.

W zakresie prawa stosunków zewnętrznych Wspólnoty na uwagę zasługuje opinia Trybunału i trzy sprawy z tej dziedziny.

W opinii 1/08 z dnia 30 listopada 2009 r. Trybunał wypowiedział się, na wniosek Komisji i na podstawie art. 300 ust. 6 WE, co do tego, czy, po pierwsze, w celu zawarcia z określonymi członkami Światowej Organizacji Handlu (WTO) porozumień mających za przedmiot zmiany list szczegółowych zobowiązań Wspólnoty i jej państw członkowskich zgodnie z Układem ogólnym w sprawie handlu usługami (GATS) Wspólnota Europejska dysponuje kompetencją wyłączną, czy jedynie kompetencją dzieloną z państwami członkowskimi, oraz, po drugie, jaka jest odpowiednia podstawa prawna, na której należy się oprzeć w celu zawarcia takich porozumień.

Rozszerzenia, do których doszło w latach 1995 i 2004, uczyniły koniecznym przygotowanie nowej listy obejmującej również trzynaście nowych państw członkowskich posiadających do tego czasu swe własne listy zobowiązań w ramach GATS. Celem połączenia listy zobowiązań trzynastu nowych państw członkowskich oraz aktualnej listy szczegółowych zobowiązań Wspólnoty i jej państw członkowskich, Komisja notyfikowała w dniu 28 maja 2004 r. listę zmian i wycofań.

Tymczasem na mocy art. XXI GATS te zmiany list zobowiązań stały się źródłem żądań rekompensat na rzecz członków WTO poszkodowanych przez poszczególne dostosowania list w związku z połączeniem. Trybunał przypomniał najpierw, że wybór odpowiedniej podstawy prawnej ma znaczenie konstytucyjne. Biorąc pod uwagę, że Wspólnota dysponuje bowiem jedynie kompetencjami jej powierzonymi, musi ona powiązać porozumienie, które zamierza zawrzeć, z jednym z postanowień traktatu, które upoważnia ją do zatwierdzenia takiego aktu. Trybunał przystąpił następnie do zbadania kompetencji Wspólnoty do zawarcia omawianych porozumień oraz możliwych do przyjęcia podstaw prawnych takiego zawarcia, zważywszy na fakt, że te dwie kwestie są ze sobą nierozdzielnie związane. Dokonawszy analizy art. 133 ust. 1, 5 i 6 WE, Trybunał doszedł do wniosku, że zawarcie porozumień z poszkodowanymi członkami WTO należy do kompetencji dzielonej Wspólnoty Europejskiej i państw członkowskich. Co się tyczy odpowiedniej podstawy prawnej, Trybunał wyjaśnił, że część omawianych porozumień dotycząca „transportu” należy, zgodnie z art. 133 ust. 6 akapit trzeci WE, do dziedziny polityki transportowej, a nie do dziedziny wspólnej polityki handlowej. Wreszcie z przeprowadzonej analizy Trybunał wyprowadził wniosek, że akt wspólnotowy dotyczący zawarcia tych porozumień należy oprzeć zarówno na art. 133 ust. 1, 5 WE i art. 133 ust. 6 akapit drugi WE, jak i na art. 71 WE i art. 80 ust. 2 WE, w związku z art. 300 ust. 2 WE i art. 300 ust. 3 akapit pierwszy WE.

W sprawach C-205/06 *Komisja przeciwko Austrii* oraz C-249/06 *Komisja przeciwko Szwecji*, w których wyroki zostały wydane w dniu 3 marca 2009 r., Trybunał w ramach wszczętego przez Komisję postępowania w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego stwierdził, że nie stosując właściwych środków w celu usunięcia niezgodności między ich zobowiązaniami na mocy prawa wspólnotowego a postanowieniami w przedmiocie transferu kapitału, ujętymi w umowach o popieraniu inwestycji zawartych z niektórymi państwami trzecimi, Królestwo Szwecji i Republika Austrii uchybiły zobowiązaniom ciążącym na nich na mocy art. 307 akapit drugi WE. W omawianej sprawie poszczególne umowy o popieraniu inwestycji zawierały klauzule gwarantujące swobodny transfer w walucie wymiennej płatności związanych z inwestycją. Pod tym względem wspomniane umowy były zgodne z brzmieniem art. 56 ust. 1 WE zakazującym wszelkich ograniczeń w przepływie kapitału i płatności między państwami członkowskimi oraz między państwami członkowskimi a państwami trzecimi. Niemniej postanowienia art. 57 ust. 2 WE, art. 59 WE i art. 60 ust. 1 WE przyznają Radzie prawo ograniczania w określonych wypadkach przepływu kapitału i płatności pomiędzy państwami członkowskimi a państwami trzecimi. Trybunał zauważył najpierw, że w celu zapewnienia tym postanowieniom praktycznej skuteczności przyjęte przez Radę środki ograniczające swobodny przepływ kapitału muszą nadawać się do natychmiastowego stosowania w stosunku do państw, do których się odnoszą, co może obejmować także niektóre z państw, które podpisały sporne umowy z Królestwem Szwecji i Republiką Austrii. Te kompetencje Rady, polegające na możliwości jednostronnego przyjęcia środków ograniczających w stosunku do państw trzecich w tej samej lub pokrewnej dziedzinie co objęta wcześniejszą umową zawartą pomiędzy państwem członkowskim a państwem trzecim, okazują się nie do pogodzenia z taką umową w sytuacji, gdy po pierwsze, umowa ta nie zawiera postanowienia pozwalającego państwu członkowskiemu na wykonywanie swoich praw oraz spełnianie swoich obowiązków wynikających z członkostwa we Wspólnocie oraz po drugie, gdy brak jest mechanizmu opartego na prawie międzynarodowym, który by to umożliwiał. Trybunał dodał, że czas niezbędny na wszelkie negocjacje międzynarodowe w celu ponownego przedyskutowania spornych umów jest ze swej natury nie do pogodzenia z praktyczną skutecznością tych środków. Możliwość skutecznego odwołania się do innych środków przewidzianych przez prawo międzynarodowe, takich jak zawieszenie umowy czy wręcz wypowiedzenie spornych umów lub niektórych ich postanowień, jest zbyt niepewna, by zagwarantować skuteczne stosowanie środków przyjętych przez Radę.

W sprawie C-228/06 *Soysal i Savatli*, w której wyrok został wydany w dniu 19 lutego 2009 r., Trybunał orzekł w przedmiocie klauzuli „standstill” zawartej w art. 41 ust. 1 protokołu dodatkowego do

układu stowarzyszeniowego EWG-Turcja⁹. Zgodnie z tą klauzulą umawiające się strony nie mogą wprowadzać żadnych nowych ograniczeń w zakresie swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług od daty wejścia w życie tego protokołu.

Opisywana sprawa dotyczyła dwóch obywateli tureckich pragnących skorzystać na terytorium państwa członkowskiego z prawa do swobodnego świadczenia usług na podstawie wspomnianego układu stowarzyszeniowego. Trybunał przypomniał najpierw, że to postanowienie – sformułowane w sposób jasny, precyzyjny i bezwarunkowy – wywołuje bezpośredni skutek. Następnie dokonał jego wykładni, przyjmując, że zakazuje ono wprowadzenia względem obywateli tureckich po dacie wejścia w życie, w stosunku do danego państwa członkowskiego, protokołu dodatkowego do układu stowarzyszeniowego EWG-Turcja, wymogu posiadania wizy przy wjeździe na terytorium państwa członkowskiego w celu świadczenia w tym państwie usług na rachunek przedsiębiorstwa mającego siedzibę w Turcji, ponieważ w chwili wejścia w życie wspomnianego protokołu wiza nie była wymagana.

Zdaniem Trybunału wniosku tego nie podważa okoliczność, że takie ograniczenie wynika z krajowych przepisów wykonujących wspólnotowy przepis prawa wtórnego, jako że umowy międzynarodowe zawarte przez Wspólnotę są nadrzędne względem aktów wtórnego prawa wspólnotowego.

Obywatelstwo europejskie

Sprawa C-544/07 *Rüffler*, w której wyrok został wydany w dniu 23 kwietnia 2009 r., stanowi interesujący przykład stosowania prawa obywateli Unii do przemieszczania się i pobytu.

Uwe Rüffler, obywatel niemiecki i były pracownik, który osiedlił się w Polsce na emeryturze, otrzymywał dwa świadczenia rentowe pobierane w Niemczech, z których jedno było opodatkowane w Niemczech, a drugie w Polsce. Uwe Rüffler zwrócił się do polskich organów podatkowych o obniżenie podatku dochodowego o płacone w Niemczech składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wniosek ten nie został jednak uwzględniony z tego względu, że prawo polskie przewiduje możliwość obniżenia podatku dochodowego tylko o składki na ubezpieczenie zdrowotne wpłacone do polskiej instytucji ubezpieczeń zdrowotnych. Sprawa została wniesiona do sądu krajowego, a następnie wspólnotowego.

W odróżnieniu od skarżącego i sądu krajowego, którzy oparli swą argumentację na art. 12 WE i 39 WE, Trybunał najpierw wykluczył stosowanie art. 39 WE na tej podstawie, że dotyczy on wyłącznie czynnych pracowników lub pracowników poszukujących zatrudnienia. Uwe Rüffler może jednak powołać się na swój status obywatela Unii i związane z nim prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, przewidziane przez art. 18 WE. W konsekwencji Trybunał przeprowadził analizę zgodności polskiego systemu podatkowego w świetle tego artykułu i stwierdził, że przepisy polskie w zakresie, w jakim uzależniają przyznanie ulgi podatkowej z tytułu składek od warunku, by składki te były płacone na rzecz polskiej instytucji ubezpieczeń zdrowotnych, i prowadzą do odmowy przyznania tej ulgi podatnikom, którzy zapłacili składki na rzecz instytucji z innego państwa członkowskiego, działają na niekorzyść podatników, którzy skorzystali z przysługującej im swobody przemieszczania się i opuścili państwo członkowskie, w którym wykonywali całość swej działalności zawodowej, w celu osiedlenia się w Polsce. Tego rodzaju ograniczenie prawa do obniżenia podatku dochodowego stanowi ograniczenie

⁹ Protokół dodatkowy podpisany w dniu 23 listopada 1970 r. w Brukseli oraz zawarty, zatwierdzony i ratyfikowany w imieniu Wspólnoty rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2760/72 z dnia 19 grudnia 1972 r. (Dz.U. L 293, s. 1).

swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, które nie znajduje obiektywnego uzasadnienia.

Swoboda przepływu towarów

Trzy sprawy z zakresu tej dziedziny posłużą do zilustrowania trudności w nakreśleniu konturów środka o skutku równoważnym.

W sprawie C-110/05 *Komisja przeciwko Włochom*, w której wyrok został wydany w dniu 10 lutego 2009 r., po otwarciu procedury ustnej na nowo Trybunał orzekł w przedmiocie skargi Komisji o stwierdzenie, iż poprzez zakazanie ciągnięcia przyczep motorowerem, motocyklem, motocyklem trzykołowym i pojazdem czterokołowym Republika Włoch uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 28 WE. Zdaniem Trybunału nie uchybia zobowiązaniom spoczywającym na nim na mocy tego artykułu państwo członkowskie, które ze względu na ochronę bezpieczeństwa drogowego zakazuje ciągnięcia przez takie pojazdy specjalnie dla nich zaprojektowanej przyczepy, wytworzonej i wprowadzonej do obrotu zgodnie z prawem w innych państwach członkowskich. Trybunał wyjaśnił, że zakaz taki stanowi istotnie środek o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi w przywozie zakazany przez wspomniany artykuł, w zakresie w jakim uniemożliwia dostęp do danego rynku przyczepom specjalnie skonstruowanym dla motocykli, ponieważ ma on znaczny wpływ na zachowanie konsumentów i uniemożliwia zaistnienie na danym rynku popytu na takie przyczepy. Jednakże wspomniany zakaz powinien zostać uznany za uzasadniony w opisywanym przypadku względami dotyczącymi ochrony bezpieczeństwa drogowego. W tym zakresie o ile to do państwa członkowskiego powołującego się na nadrzędny wymóg w celu uzasadnienia przeszkody w swobodnym przepływie towarów należy wykazanie, że jego uregulowanie jest odpowiednie i konieczne do osiągnięcia zamierzonego słusznego celu, to jednak ów ciężar dowodu nie może iść tak daleko, aby wymagać od tego państwa członkowskiego wykazania, w sposób pozytywny, iż żaden inny możliwy środek nie umożliwia realizacji rzeczzonego celu w tych samych warunkach. W istocie o ile nie jest wykluczone, że środki inne niż dany zakaz mogłyby zagwarantować pewien poziom bezpieczeństwa drogowego dla uczestniczenia w ruchu zespołu pojazdów złożonego z motocykla i przyczepy, to jednak prawdą jest również i to, że nie można odmówić państwom członkowskim możliwości realizacji celu takiego jak bezpieczeństwo drogowe poprzez wprowadzenie ogólnych i prostych przepisów, które będą mogły być łatwo zrozumiane i stosowane przez kierowców oraz łatwo zarządzane i kontrolowane przez właściwe organy.

Wyrok z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie C-531/07 *Fachverband des Buch- und Medienwirtschaft* dotyczy austriackich przepisów w sprawie regulowanych cen książek w języku niemieckim, które stanowią, że wydawca lub importer zobowiązany jest do ustalenia i podania do wiadomości publicznej ceny sprzedaży detalicznej oraz że importer nie może ustalić ceny niższej, po odliczeniu podatku od wartości dodanej, od ceny sprzedaży detalicznej ustalonej lub zalecanej przez wydawcę w państwie wydania. Zdaniem Trybunału, mimo iż przepisy austriackie dotyczą sposobów sprzedaży książek, to zobowiązując importerów do nieustalania ceny niższej od ceny praktykowanej w państwie wydania, nie odnoszą się w ten sam sposób do sprzedaży książek krajowych i książek pochodzących z innych państw członkowskich. Trybunał wyjaśnił, że omawiane przepisy przewidują mniej korzystne traktowanie książek w języku niemieckim pochodzących z innych państw członkowskich niż książek krajowych, zważywszy, że zakazują austriackim importerom oraz zagranicznym wydawcom ustalania minimalnych cen detalicznych według cech charakterystycznych rynku przywozu, podczas gdy austriaccy wydawcy mają prawo sami ustalać w odniesieniu do swoich produktów takie minimalne ceny detaliczne na rynku krajowym. Omawiane przepisy stanowią zatem w opinii Trybunału ograniczenie swobodnego przepływu towarów. Trybunał uznał ponadto, że takie ograniczenie nie jest uzasadnione. Podkreślił w szczególności, że ochrona książki jako dobra kultury może zostać uznana za nadrzędny wymóg interesu ogólnego mogący

uzasadniać środki ograniczające swobodny przepływ towarów, o ile środki te są właściwe dla osiągnięcia ustalonego celu i nie wychodzą poza to, co jest konieczne dla jego realizacji. Tymczasem w omawianej sprawie cel ochrony książki jako dobra kultury mógł zostać osiągnięty za pomocą mniej restrykcyjnych dla importera środków, na przykład pozwalających mu lub zagranicznemu wydawcy na ustalenie cen sprzedaży dla rynku austriackiego z uwzględnieniem cech charakterystycznych tego rynku. W konsekwencji Trybunał orzekł, że uregulowanie austriackie zakazujące importerom książek w języku niemieckim ustalania cen niższych niż cena detaliczna ustalona lub zalecana przez wydawcę w państwie wydania stanowi przeszkodę w swobodnym przepływie towarów, której nie można uzasadnić na mocy prawa wspólnotowego.

W sprawie C-142/05 *Mickelsson i Roos*, w której wyrok został wydany w dniu 4 czerwca 2009 r., do Trybunału wpłynęło pytanie w przedmiocie zgodności między innymi z art. 28 WE i 30 WE szwedzkich przepisów zakazujących używania, z wyjątkiem niektórych akwenów, określonych rodzajów skuterów wodnych, a mianowicie „jednostek pływających o długości mniejszej od 4 m [...], które są wyposażone w silnik o spalaniu wewnętrznym mającym jako źródło podstawowe napędu napęd strugowodny [...], obsługiwanych przez osobę lub osoby siedzące, stojące lub klęczące, raczej na kadłubie niż w jego wnętrzu”. Zdaniem Trybunału art. 28 WE i 30 WE nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym, które ze względów ochrony środowiska naturalnego zabraniają używania takich skuterów wodnych poza wyznaczonymi drogami, pod warunkiem, po pierwsze, że właściwe władze krajowe są zobowiązane do przyjęcia przepisów wykonawczych celem wyznaczenia akwenów poza publicznymi drogami wodnymi, na których skutery mogą być używane, po drugie, że władze te w rzeczywistości wykonują powierzoną im w tym względzie kompetencję i wyznaczają akweny odpowiadające warunkom przewidzianym w przepisach krajowych, i wreszcie, że środki takie zostaną przyjęte w rozsądnym terminie po wejściu w życie tych przepisów. Wprawdzie, jeżeli przepisy krajowe wyznaczające akweny i drogi żeglowne ustanawiałyby przeszkodę dla użytkowników skuterów wodnych w czynieniu z nich prawidłowego użytku właściwego tym towarom lub silne ograniczenie ich używania, co podlega weryfikacji przez sąd krajowy, przepisy takie mogłyby mieć znaczny wpływ na zachowanie konsumentów, którzy wiedząc, że zakres używania dozwolony przez nie jest bardzo ograniczony, mieliby niewielki interes w zakupie takiego towaru. Przepisy takie miałyby więc za skutek utrudnienie dostępu tych towarów do danego rynku krajowego i stanowiłyby wówczas środek o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi w przywozie zakazany przez art. 28 WE. Mogłyby one jednakże, w opinii Trybunału, być uzasadnione celem ochrony środowiska, z zastrzeżeniem spełnienia wyżej wymienionych przesłanek. Zważywszy, że ograniczenie lub zakaz używania skuterów wodnych są środkami odpowiednimi dla zapewnienia ochrony środowiska naturalnego, również do władz krajowych należy wykazanie – aby przepisy krajowe mogły zostać uznane za uzasadnione – że skutki ograniczające swobodny przepływ towarów nie wykraczają poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia wspomnianego celu. W tym względzie, o ile nie wyklucza się, że środki inne niż omawiany zakaz mogą zapewnić pewien poziom ochrony środowiska naturalnego, to jednak prawdą jest również, że nie można odmówić państwom członkowskim możliwości realizacji celu, takiego jak ochrona środowiska naturalnego, poprzez wprowadzenie ogólnych przepisów, niezbędnych, z jednej strony, z uwagi na szczególne cechy geograficzne danego państwa członkowskiego, a z drugiej – łatwo zarządzanych i kontrolowanych przez władze krajowe. Niemniej, ponieważ samo brzmienie krajowego uregulowania pozwala domniemywać, iż na akwenach, które muszą być w ten sposób wyznaczone w przepisach wykonawczych, skutery wodne mogą być używane bez wywoływania ryzyka lub szkód dla środowiska naturalnego uznawanych za niemożliwe do przyjęcia, to ogólny zakaz używania takich towarów poza publicznymi drogami wodnymi stanowiłby środek wykraczający poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia celu ochrony środowiska naturalnego. Ponadto gdyby sąd krajowy stwierdził, że przepisy wykonawcze zostały przyjęte w rozsądnym terminie – aczkolwiek po popełnieniu czynów będących przedmiotem toczącego się przed nim postępowania – oraz że wyznaczają one jako żeglowne akweny, na których oskarżeni w postępowaniu przed nim sterowali skuterami wodnymi, w konsekwencji

czego wszczęto przeciwko nim postępowanie, to aby środek krajowy mógł zachować proporcjonalność, a więc i uzasadnienie w świetle celu, jakim jest ochrona środowiska naturalnego, należy zezwolić na to, aby oskarżeni mogli powołać się na to wyznaczenie, co jest zresztą podyktowane również zasadą ogólną prawa wspólnotowego dotyczącą retroaktywnego stosowania, w zależności od przypadku, względniejszej ustawy karnej i łagodniejszej kary.

Rolnictwo

W dziedzinie rolnictwa zauważyć można od kilku lat wyraźny spadek liczby wnoszonych spraw. Tendencja ta utrzymała się również w roku 2009.

Wspomniana zostanie zatem wyłącznie sprawa C-478/07 *Budějovický Budvar* (wyrok z dnia 8 września 2009 r.) dotycząca ochrony nazwy „BUD” jako nazwy pochodzenia. Celem rozporządzenia Rady z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych¹⁰ jest zagwarantowanie konsumentom, iż produkty rolne opatrzone danym oznaczeniem geograficznym zarejestrowanym na podstawie tego rozporządzenia posiadają, z racji swego pochodzenia z określonej strefy geograficznej, szczególne właściwości i w efekcie dają gwarancję jakości związanej z miejscem swego pochodzenia geograficznego. Jeżeli spełniają one przesłanki ustanowione w rozporządzeniu, tak zwane kwalifikowane nazwy pochodzenia i oznaczenia geograficzne są chronione. Rozporządzenie nie znajduje natomiast zastosowania do tak zwanych prostych oznaczeń geograficznych, to jest takich, które nie wymagają, by produkt posiadał określony przymiot lub cieszył się pewną renomą związaną z miejscem jego pochodzenia. Niemniej ochrona takiego prostego oznaczenia pochodzenia geograficznego przez państwo członkowskie, mogąc stanowić ograniczenie swobodnego przepływu towarów, może pod pewnymi warunkami być uzasadniona z punktu widzenia prawa wspólnotowego. W opisywanej sprawie do sądu handlowego w Wiedniu wniesiona została przez czeski browar skarga o zakazanie wiedeńskiemu dystrybutorowi napojów sprzedaży opatrzonego znakiem towarowym American Bud piwa produkowanego przez browar mający siedzibę w Stanach Zjednoczonych z uwagi na to, że używanie tej nazwy w stosunku do piwa pochodzącego z innego państwa niż Republika Czeska jest niezgodne z postanowieniami umowy dwustronnej zawartej w 1976 r. między Austrią i dawną Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną. Nazwa „Bud” stanowi na podstawie tej umowy nazwę chronioną, która jest w rezultacie zastrzeżona wyłącznie dla produktów czeskich. Na pytanie wiedeńskiego sądu co do tego, pod jakimi warunkami nazwa „Bud” może być chroniona, na mocy tej umowy dwustronnej, w odniesieniu do piwa produkowanego w Republice Czeskiej, Trybunał wskazał, że nazwa „Bud” może stanowić proste i pośrednie oznaczenie pochodzenia geograficznego, czyli nazwę, w przypadku której nie istnieje bezpośredni związek między określoną jakością, renomą lub inną właściwością produktu a specyficznym pochodzeniem geograficznym i która to nazwa nie musi ponadto odpowiadać nazwie geograficznej danego miejsca, aczkolwiek musi ona być co najmniej zdalna do informowania konsumenta, że oznaczony za jej pomocą produkt pochodzi z określonego miejsca, regionu lub kraju. Jeżeli sąd handlowy miałby zakwalifikować nazwę „Bud” jako proste oznaczenie pochodzenia geograficznego, musiałby zweryfikować, czy zgodnie z sytuacją faktyczną i poglądami panującymi w Republice Czeskiej nazwa „Bud”, nawet jeśli nie odpowiada jako taka nazwie geograficznej, przynajmniej nadaje się do informowania konsumenta, że oznaczony za jej pomocą produkt pochodzi z regionu lub miejsca na obszarze tego państwa członkowskiego, i nie nabyła charakteru rodzajowego w tym państwie członkowskim. W takich okolicznościach prawo wspólnotowe nie stoi na przeszkodzie ustanowieniu krajowej ochrony takiego prostego oznaczenia pochodzenia geograficznego ani też rozszerzeniu tej ochrony w drodze umowy

¹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 z dnia 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 93, s. 12).

dwustronnej na terytorium innego państwa członkowskiego. Jednakże zdaniem sądu handlowego nazwa „Bud” powinna raczej zostać uznana za nazwę pochodzenia oznaczającą produkty, których niepowtarzalność należy przypisać czynnikom naturalnym lub ludzkim właściwym ich miejscu pochodzenia. W tym względzie sąd handlowy zmierza do ustalenia, czy wspólnotowe rozporządzenie w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych stoi na przeszkodzie ustanowieniu ochrony nazwy pochodzenia „Bud”, o której rejestrację nie wniesiono zgodnie z tym rozporządzeniem. Republika Czeska wniosła bowiem, w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej, o ochronę wspólnotową jedynie trzech oznaczeń pochodzenia odnoszących się do piwa produkowanego w mieście Czeskie Budziejowice, a mianowicie „Budějovické pivo”, „Českobudějovické pivo” i „Budějovický měšťanský var”, oznaczających mocne piwo nazywane „Bud Super Strong”. Zdaniem Trybunału rozporządzenie w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia ma charakter wyczerpujący w tym znaczeniu, że stoi ono na przeszkodzie stosowaniu systemu ochrony ustanowionego na mocy umów międzynarodowych łączących dwa państwa członkowskie, takich jak rozpatrywane umowy dwustronne, który to system przyznaje danej nazwie, stanowiącej zgodnie z prawem jednego państwa członkowskiego nazwę pochodzenia, ochronę w drugim z tych państw członkowskich, w którym faktycznie się o nią występuje, mimo że ta nazwa pochodzenia nie była przedmiotem wniosku o rejestrację na podstawie wspomnianego rozporządzenia.

Swoboda przepływu osób, usług i kapitału

Również w 2009 r. Trybunał wydał wiele wyroków dotyczących, po pierwsze, wdrażania zasad swobodnego przepływu wyrażonych w uregulowaniach wspólnotowych, oraz, po drugie, ograniczeń swobód wprowadzonych na mocy określonych uregulowań krajowych. Ponieważ szereg spraw dotyczy równocześnie wykonywania więcej niż jednej swobody, przedstawiony poniżej opis został dokonany nie według poszczególnych wyroków, a według zasady danej swobody.

W dziedzinie swobody przedsiębiorczości oraz swobody przepływu pracowników na uwagę zasługuje sprawa C-311/06 *Consiglio Nazionale degli Ingegneri* (wyrok z dnia 29 stycznia 2009 r.) dotycząca wykładni dyrektywy 89/48/EWG w sprawie ogólnego systemu uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych, przyznawanych po ukończeniu kształcenia i szkolenia zawodowego, trwających co najmniej trzy lata¹¹. Przedłożone Trybunałowi pytania prejudycjalne odnosiły się, dokładniej rzecz ujmując, do tego, czy posiadacz wydanego przez instytucję państwa członkowskiego dokumentu poświadczającego uznanie jego dyplomu za równoważny, który to dokument nie poświadcza ukończenia kształcenia w ramach systemu edukacyjnego tego państwa i nie jest oparty ani na egzaminie, ani na doświadczeniu zawodowym zdobytym w tym państwie, może powoływać się na przepisy tej dyrektywy w celu uzyskania dostępu do zawodu regulowanego w przyjmującym państwie członkowskim. Trybunał udzielił odpowiedzi przeczącej, orzekając, że nie można zrównać dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji z „dyplomem” w rozumieniu tej dyrektywy, jeśli kwalifikacje nie zostały nabyte – w całości lub częściowo – w ramach systemu edukacyjnego państwa członkowskiego, w którym został wydany dany dokument potwierdzający. Ponadto taki dokument ułatwia dostęp do danego zawodu w zakresie, w jakim poświadcza on posiadanie dodatkowych kwalifikacji. Zdaniem Trybunału umożliwienie osobie, która uzyskała tylko w państwie członkowskim pochodzenia dyplom, niedający jako taki dostępu do zawodu regulowanego, uzyskania jednak dostępu do tego zawodu, mimo iż dokument poświadczający uznanie dyplomu za równoważny uzyskany w innym państwie członkowskim nie potwierdza zdobycia dodatkowych kwalifikacji lub doświadczenia zawodowego, byłoby sprzeczne z zasadą, zgodnie z którą państwa członkowskie zachowują możliwość ustanowienia minimalnego poziomu wymaganych kwalifikacji w celu zagwarantowania odpowiedniej jakości usług świadczonych na ich terytorium.

¹¹ Dyrektywa Rady 89/48/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. (Dz.U. 1989, L 19, s. 16).

W dziedzinie swobody przedsiębiorczości oraz, pomocniczo, swobody świadczenia usług lub swobody przepływu kapitału Trybunał wydał wiele wyroków dotyczących krajowych uregulowań służących ochronie zdrowia publicznego.

Dwa z tych wyroków należy wyróżnić. Dotyczą one włoskich i niemieckich przepisów, które zastrzegają prawo prowadzenia apteki wyłącznie dla farmaceutów. W sprawach połączonych C-171/07 i C-172/07 *Apothekerkammer des Saarlandes i in.*, w których wyrok został wydany w dniu 19 maja 2009 r., Trybunał orzekł, że art. 43 WE i 48 WE nie stoją na przeszkodzie istnieniu takiego uregulowania. Taka reguła wykluczenia niefarmaceutów stanowi wprawdzie ograniczenie w rozumieniu art. 43 WE. Niemniej, zdaniem Trybunału, może ono zostać uzasadnione względami ochrony zdrowia publicznego, a ściślej rzecz ujmując – celem w zakresie zapewnienia stałego i dobrego jakościowo zaopatrzenia ludności w produkty lecznicze. Mając bowiem na względzie bardzo szczególny charakter produktów leczniczych, których skutki terapeutyczne istotnie wyróżniają je spośród innych towarów, oraz związane z nadmierną konsumpcją produktów leczniczych lub konsumpcją nieprawidłową zagrożenia dla zdrowia publicznego i równowagi finansowej systemów zabezpieczenia społecznego, państwa członkowskie mogą poddać osoby, którym powierzono detaliczną dystrybucję produktów leczniczych ścisłym wymogom, w szczególności w zakresie sposobów sprzedaży i osiągania zysków. W szczególności mogą zastrzec detaliczną sprzedaż produktów leczniczych co do zasady dla farmaceutów, ze względu na gwarancje, które ci ostatni muszą dawać, i informacje, których powinni potrafić udzielić konsumentowi. W sprawie C-531/06 *Komisja przeciwko Włochom*, w której wyrok został wydany w dniu 19 maja 2009 r., Trybunał zastosował analogiczne rozumowanie, orzekając, że Republika Włocha – utrzymując w mocy przepisy zastrzegające prawo do prowadzenia prywatnej apteki prowadzącej sprzedaż detaliczną wyłącznie dla osób fizycznych posiadających dyplom farmaceuty oraz dla spółek, których udziałowcami są wyłącznie farmaceuci – nie uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 43 WE i 56 WE. Taki sam wniosek Trybunał sformułował w odniesieniu do przepisów, które uniemożliwiają przedsiębiorstwom zajmującym się dystrybucją produktów leczniczych udział w spółkach prowadzących apteki gminne.

Natomiast w sprawie C-169/07 *Hartlauer*, w której wyrok został wydany w dniu 10 marca 2009 r., Trybunał orzekł, że art. 43 WE i 48 WE stoją na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi do utworzenia prywatnego zakładu opieki zdrowotnej w formie samodzielnego ambulatorium dentystycznego wymagane jest uzyskanie zezwolenia, a zezwolenia tego nie udziela się, jeżeli w związku z istniejącą już ofertą świadczeń lekarzy, którzy zawarli umowy z kasami chorych, nie ma zapotrzebowania uzasadniającego utworzenie takiego zakładu. W opinii Trybunału takie uregulowanie nie jest właściwe do zagwarantowania osiągnięcia celów, którymi są zapewnienie opieki medycznej odpowiedniej jakości, zrównoważonej i dostępnej dla wszystkich oraz zapobieganie ryzyku poważnego naruszenia równowagi finansowej systemu zabezpieczenia społecznego, ze względu na to, że nie poddaje ono takiemu systemowi w równy sposób praktyk grupowych oraz że nie opiera się na warunku mogącym w wystarczający sposób określić ramy uznania władz krajowych. Aby system uprzednich zezwoleń administracyjnych był uzasadniony powinien opierać się na obiektywnych, niedyskryminacyjnych i znanych wcześniej kryteriach zapewniających jego odpowiedniość, jeśli chodzi o wystarczające określenie ram uznania władz krajowych. Tymczasem zdaniem Trybunału nie jest tak, gdy wydanie zezwolenia na utworzenie nowego ambulatorium dentystycznego uzależnione jest od kryterium opartego na liczbie pacjentów przypadających na lekarza, która to liczba nie jest ani z góry ustalona, ani podawana do wiadomości zainteresowanych w jakikolwiek sposób lub gdy system uprzednich zezwoleń administracyjnych opiera się na metodzie, która może naruszać obiektywność i bezstronność rozpatrywania danego wniosku o wydanie zezwolenia.

W dziedzinie swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług wspomnieć należy sprawę C-518/06 *Komisja przeciwko Włochom* (wyrok z dnia 28 kwietnia 2009 r.) dotyczącą włoskiej

regulacji nakładającej na wszystkie zakłady ubezpieczeń, w tym mające główną siedzibę w innym państwie członkowskim, lecz prowadzące działalność we Włoszech, obowiązek zapewnienia ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych na żądanie każdego potencjalnego klienta. Trybunał orzekł, że utrzymując w mocy takie przepisy, Republika Włoch nie uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 43 WE i 49 WE. Tego typu obowiązek zawierania umów ubezpieczenia ogranicza w oczywisty sposób swobodę przedsiębiorczości i swobodę świadczenia usług. Jednakże według Trybunału takie ograniczenie jest uzasadnione celem ochrony społecznej, który zasadniczo sprowadza się do zagwarantowania odpowiedniego odszkodowania poszkodowanym w wypadkach drogowych. Jeśli chodzi w szczególności o kwestię proporcjonalnego charakteru omawianych przepisów, Trybunał przypomina, że nie jest niezbędne, by środek ograniczający ustanowiony przez organy państwa członkowskiego odpowiadał koncepcji wspólnej dla wszystkich państw członkowskich, jeżeli chodzi o sposoby ochrony określonego uzasadnionego interesu. Z tego względu okoliczność, że niektóre państwa członkowskie postanowiły ustanowić inny system w celu zapewnienia, by każdy właściciel pojazdu mógł zawrzeć po niewygórowanych stawkach umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, nie stanowi dowodu, że obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu.

W tym samym wyroku Trybunał pochylił się również nad kwestią wykładni art. 9 dyrektywy 92/49/EWG¹² i stwierdził, że nie określa on w sposób wyczerpujący zakresu stosowania zasady nadzoru rodzimego państwa członkowskiego, uznając, że wspomniany nadzór finansowy musi „w szczególności” obejmować sprawdzenie stopnia wypłacalności i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Niemniej przepis ten nie może być interpretowany jako oznaczający, iż rodzime państwo członkowskie ma wyłączną kompetencję w zakresie nadzoru obejmującą praktyki handlowe zakładów ubezpieczeń. Wynika z tego, że wspomniany art. 9 nie wyklucza możliwości przeprowadzenia przez przyjmujące państwo członkowskie kontroli sposobów, w jakie zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność na terytorium tego państwa w ramach swobody przedsiębiorczości lub swobody świadczenia usług naliczają składki z tytułu ubezpieczeń, ani też stosowania sankcji.

Co się tyczy swobody świadczenia usług, sprawa C-42/07 *Liga Portuguesa de Futebol Profissional i Baw International*, w której wyrok został wydany w dniu 8 września 2009 r., pozwoliła Trybunałowi na sprecyzowanie orzecznictwa w przedmiocie uregulowania gier i zakładów w państwach członkowskich. W wyroku tym Trybunał orzekł, że art. 49 WE nie stoi na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które zakazują podmiotom prywatnym mającym siedziby w innych państwach członkowskich, w których zgodnie z prawem świadczą analogiczne usługi, oferowania gier losowych przez Internet na terytorium tego państwa członkowskiego. Według Trybunału, mimo że takie przepisy stanowią ograniczenie swobody świadczenia usług, to jednak ograniczenie to może zostać uznane, ze względu na specyfikę oferowania gier hazardowych przez Internet, za uzasadnione celem polegającym na zwalczaniu oszustw podatkowych i przestępczości. Co się tyczy oceny koniecznego charakteru omawianego systemu, Trybunał przypomniał, że sektor gier losowych oferowanych przez Internet nie jest przedmiotem harmonizacji wspólnotowej. Państwo członkowskie jest więc uprawnione do stwierdzenia, że sama tylko okoliczność, iż podmiot prywatny oferuje zgodnie z prawem usługi z tego sektora przez Internet w innym państwie członkowskim, w którym ma siedzibę i w którym zasadniczo podlega już wymogom prawnym i kontroli ze strony właściwych organów tego państwa członkowskiego, nie może być uznana za wystarczającą gwarancję

¹² Dyrektywa Rady 92/49/EWG z dnia 18 czerwca 1992 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do ubezpieczeń bezpośrednich innych niż ubezpieczenia na życie oraz zmieniająca dyrektywy 73/239/EWG i 88/357/EWG (Dz.U. L 228, s. 1).

ochrony krajowych konsumentów przed niebezpieczeństwem oszustwa i przestępczości w świetle trudności, jakie mogą napotkać w tym kontekście organy państwa członkowskiego siedziby przy ocenie profesjonalnych walorów i prawości takiego podmiotu. Ponadto z powodu braku bezpośredniego kontaktu pomiędzy konsumentem a podmiotem prowadzącym gry, gry losowe dostępne przez Internet wiążą się z innym i bardziej znaczącym ryzykiem w porównaniu z tradycyjnym rynkiem takich gier, jeżeli chodzi o ewentualne oszustwa popełnione przez podmioty prowadzące te gry wobec konsumentów. Poza tym nie można wykluczyć możliwości, że podmiot sponsorujący niektóre zawody sportowe, w odniesieniu do których przyjmuje zakłady, oraz niektóre drużyny biorące udział w tych zawodach, znajdzie się w sytuacji umożliwiającej mu wywieranie bezpośredniego lub pośredniego wpływu na ich wynik, a tym samym – zwiększenie zysku.

W zakresie swobody świadczenia usług i swobody przepływu kapitału należy zwrócić uwagę na sprawy połączone C-155/08 i C-157/08 *Xi i Passenheim-van Schoot*, w których wyrok został wydany w dniu 11 czerwca 2009 r., dotyczące terminu na ustalenie zobowiązania podatkowego przewidzianego w ustawodawstwie niderlandzkim w przypadku gdy istnienie aktywów pochodzących z oszczędności i przychodów uzyskiwanych z tych aktywów zostało zatajone przed krajowymi organami podatkowymi. W tym względzie Trybunał orzekł, że art. 49 WE i 56 WE nie stoją na przeszkodzie temu, by w przypadku, gdy organy podatkowe państwa członkowskiego nie mają żadnej wskazówki co do istnienia takich aktywów pozwalającej im na wszczęcie postępowania, wspomniane państwo członkowskie stosowało dłuższy termin na ustalenie zobowiązania podatkowego w odniesieniu do aktywów posiadanych w innym państwie członkowskim niż w odniesieniu do aktywów posiadanych w tym pierwszym państwie członkowskim. Okoliczność, że to inne państwo członkowskie stosuje tajemnicę bankową, nie ma w tym zakresie znaczenia. Zdaniem Trybunału wspomniane artykuły nie stoją także na przeszkodzie temu, aby w opisywanym przypadku grzywna nakładana z tytułu zatajenia aktywów była obliczana proporcjonalnie do kwoty ustalonego zobowiązania podatkowego i z uwzględnieniem tego dłuższego terminu. Trybunał stwierdził, że chociaż takie przepisy stanowią ograniczenie zarówno swobodnego świadczenia usług, jak i swobodnego przepływu kapitału, mogą jednak zostać uzasadnione koniecznością zapewnienia skuteczności kontroli podatkowych oraz zwalczaniem oszustw podatkowych, z zastrzeżeniem poszanowania zasady proporcjonalności. W odniesieniu do tej ostatniej kwestii Trybunał zauważył, że w braku wskazówek co do istnienia elementów pozwalających organom podatkowym państwa członkowskiego na wszczęcie postępowania, to państwo członkowskie nie może zwrócić się do właściwych organów drugiego państwa członkowskiego o przekazanie informacji niezbędnych do prawidłowego ustalenia kwoty podatku. Natomiast gdy organy podatkowe państwa członkowskiego mają wskazówki pozwalające im na zwrócenie się do właściwych organów innych państw członkowskich, sam fakt, że elementy podstawy opodatkowania znajdują się w innym państwie członkowskim, nie uzasadnia ogólnego stosowania dodatkowego terminu na ustalenie zobowiązania podatkowego, który nie ma żadnego związku z okresem niezbędnym do użytecznego zastosowania powyższych mechanizmów wzajemnej współpracy.

Wreszcie, co się tyczy zasady swobodnego przepływu kapitału, Trybunał wydał dwa wyroki, które zasługują na szczególną uwagę.

Po pierwsze, mowa tu o sprawie C-318/07 *Persche*, w której wyrok został wydany w dniu 27 stycznia 2009 r., dotyczącej delikatnego zagadnienia darowizn dokonanych na rzecz organizacji pożytku publicznego. Uściślwszy, że takie darowizny wchodzą w zakres postanowień traktatu dotyczących swobodnego przepływu kapitału, nawet jeśli są dokonywane w naturze w postaci przedmiotów codziennego użytku, Trybunał orzekł, że art. 56 WE stoi na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, na podstawie których, w odniesieniu do darowizn dokonanych na rzecz organizacji uznanych za organizacje pożytku publicznego, skorzystanie z odliczenia od podatku jest przyznane tylko w stosunku do darowizn dokonanych na rzecz organizacji mających siedzibę na

terytorium krajowym, bez jakiegokolwiek umożliwienia podatnikowi wykazania, że darowizna dokonana na rzecz organizacji mającej siedzibę w innym państwie członkowskim spełnia warunki nałożone przez te przepisy w celu przyznania tej korzyści. Według Trybunału państwo członkowskie wprawdzie może, w ramach swoich przepisów dotyczących możliwości odliczenia od podatku darowizn, zastosować odmienne traktowanie pomiędzy organizacjami uznanymi za krajowe organizacje pożytku publicznego i tymi mającymi siedzibę w innych państwach członkowskich, jeżeli te ostatnie służą celom innym niż przewidziane przez jego własne przepisy. Niemniej organizacja mająca siedzibę w jednym państwie członkowskim, która spełnia warunki nałożone w tym celu przez inne państwo członkowskie dla przyznania korzyści podatkowych, ze względu na przyznanie przez to ostatnie państwo członkowskie korzyści podatkowych mających zachęcić do danej działalności pożytku publicznego, znajduje się w sytuacji porównywalnej z sytuacją organizacji uznanych za organizacje pożytku publicznego mających siedzibę w tym ostatnim państwie członkowskim. Trybunał stwierdził, że różnica w traktowaniu wprowadzona przez wspomniane przepisy stanowi więc ograniczenie swobodnego przepływu kapitału. Ograniczenia tego nie można uzasadnić ani koniecznością zachowania skuteczności kontroli podatkowych, ani zwalczaniem oszustw podatkowych. Co się tyczy tej ostatniej kwestii, Trybunał wyjaśnił jednak, że w odniesieniu do organizacji pożytku publicznego znajdujących się w państwach trzecich co do zasady jest prawnie uzasadniona odmowa przez państwo członkowskie opodatkowania przyznania takiej możliwości odliczenia, jeżeli, w szczególności z powodu braku umownego zobowiązania dostarczenia przez to państwo trzecie informacji, niemożliwe okazuje się uzyskanie niezbędnych informacji od tego państwa.

Po drugie, wskazać należy sprawę C-567/07 *Woningstichting Sint Servatius*, w której wyrok – wydany w dniu 1 października 2009 r. – dostarczył odpowiedzi na wniosek o dokonanie wykładni postanowień traktatu dotyczących swobody przepływu kapitału w celu oceny zgodności z tymi postanowieniami niderlandzkich przepisów o przyczynianiu się do zapewnienia wystarczającej liczby mieszkań. Na mocy tych przepisów projekty niderlandzkich zarejestrowanych organizacji w dziedzinie mieszkalnictwa związane z transgranicznymi inwestycjami w nieruchomości muszą być przedmiotem postępowania administracyjnego w celu uzyskania uprzedniego zezwolenia, w ramach którego organizacje te mają wykazać, że dane inwestycje są prowadzone w interesie mieszkalnictwa w Niderlandach. Zdaniem Trybunału taki obowiązek stanowi ograniczenie swobody przepływu kapitału. Trybunał przyznał, że wymogi związane z polityką mieszkalnictwa socjalnego państwa członkowskiego i systemem jej finansowania mogą również stanowić nadrzędne względy interesu ogólnego i w związku z tym uzasadniać takie ograniczenie. Trybunał wyjaśnił jednakże, że system uprzednich zezwoleń administracyjnych nie może uzasadniać uznaniowości władz krajowych pozbawiającej skuteczności postanowienia wspólnotowe. Zatem aby taki system zezwoleń był uzasadniony, powinien opierać się na obiektywnych, niedyskryminacyjnych i znanych wcześniej kryteriach zapewniających jego odpowiedniość, jeśli chodzi o wystarczające określenie ram uznania władz krajowych, czego weryfikacja należy do sądu krajowego.

Transport

W sprawach połączonych C-402/07 i C-432/07 *Sturgeon i in.* oraz *Böck i Lepuschitz*, w których wyrok został wydany w dniu 19 listopada 2009 r., Trybunał miał się wypowiedzieć w przedmiocie pojęcia opóźnienia lotu w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 261/2004¹³. Przywołane rozporządzenie przewiduje zryczałtowane odszkodowanie w przypadku odwołania lotu, natomiast nie przewiduje go w razie opóźnienia lotu. Do sądów krajowych zwrócili się pasażerowie żądający zaszędzenia na

¹³ Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U. L 46, s. 1).

ich rzecz takiego zryczałtowanego odszkodowania na tej podstawie, że przybyli do docelowych portów lotniczych z opóźnieniami wynoszącymi 22 i 25 godzin względem planowej godziny przybycia.

Trybunał zauważył najpierw, że opóźnienie, nawet istotne, nie wystarcza dla uznania lotu za odwołany. Opóźniony lot, niezależnie od czasu trwania opóźnienia, nie może zostać uznany za odwołany, jeżeli – z wyjątkiem planowej godziny odlotu – wszystkie inne elementy lotu pierwotnie przewidziane, a w szczególności trasa, pozostają niezmienione.

Następnie, jeśli chodzi o prawo do odszkodowania, Trybunał stwierdził, że pasażerowie, których lot został odwołany, oraz pasażerowie, których lot jest opóźniony, ponoszą analogiczną szkodę, polegającą na stracie czasu, a co za tym idzie – znajdują się w sytuacjach porównywalnych nieuzasadniających różnicowanego traktowania. Trybunał wywiódł z powyższego, że do celów stosowania prawa do odszkodowania pasażerów opóźnionych lotów można traktować jak pasażerów odwołanych lotów, co pozwala im dochodzić od przewoźnika lotniczego zryczałtowanego odszkodowania, jeżeli przybędą do swojego miejsca docelowego co najmniej trzy godziny po pierwotnie przewidzianej godzinie przylotu, chyba że opóźnienie lotu jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności. W tym względzie Trybunał przypomniał, że problem techniczny, który wystąpił w statku powietrznym, nie może zostać uznany za nadzwyczajne okoliczności, chyba że problem ten jest następstwem zdarzeń, które – ze względu na swój charakter lub źródło – nie wpisują się w ramy normalnego wykonywania działalności danego przewoźnika lotniczego i pozostają poza zakresem jego skutecznej kontroli.

Reguły konkurencji

Ogólnie rzecz ujmując, w wydanym w dniu 11 czerwca 2009 r. wyroku w sprawie C-429/07 *X BV* Trybunał orzekł, że Komisja może przedstawić z urzędu uwagi na piśmie sądowi państwa członkowskiego w postępowaniu dotyczącym możliwości odliczenia od zysku podlegającego opodatkowaniu kwoty grzywny nałożonej przez Komisję za naruszenie art. 81 WE lub 82 WE. Artykuł 15 rozporządzenia nr 1/2003 w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych z art. 81 i 82 traktatu¹⁴, zatytułowany „Współpraca z sądami krajowymi”, przewiduje w określonych okolicznościach możliwość udziału Komisji w postępowaniu zawisłym przed sądami krajowymi. Trybunał wyjaśnił, że uprawnienie Komisji do przedstawiania z urzędu uwag na piśmie tym sądom obwarowane jest jednym tylko warunkiem – by wymagało tego spójne stosowanie art. 81 WE lub 82 WE. Warunek ten może zostać spełniony także w wypadku, gdy dane postępowanie nie toczy się w sprawach dotyczących stosowania art. 81 WE lub 82 WE. Ponadto, mając na uwadze fakt, że istnieje nierozzerwalny związek pomiędzy grzywnami a stosowaniem art. 81 WE i 82 WE, skuteczność kar nakładanych przez krajowe lub wspólnotowe organy ochrony konkurencji na podstawie art. 83 ust. 2 lit. a) WE stanowi warunek spójnego stosowania art. 81 WE i 82 WE. Wynika z tego, że orzeczenie, jakie ma zostać wydane przez sąd państwa członkowskiego w ramach postępowania dotyczącego możliwości odliczenia od zysku podlegającego opodatkowaniu kwoty grzywny albo części tej kwoty, może zagrażać skuteczności kary za praktyki naruszające konkurencję, a w konsekwencji prowadzi do niebezpieczeństwa, iż zostanie podważone spójne stosowanie art. 81 WE lub 82 WE. Trybunał orzekł zatem, że w takiej sytuacji art. 15 rozporządzenia nr 1/2003 zezwala Komisji na przedstawienie uwag sądowi państwa członkowskiego.

W dziedzinie porozumień, decyzji i uzgodnionych praktyk Trybunał miał okazję wypowiedzieć się – w sprawach połączonych C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P *GlaxoSmithKline*

¹⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

przeciwko Komisji, w których wyrok został wydany w dniu 6 października 2009 r. – w przedmiocie zgodności z art. 81 WE porozumień mających na celu ograniczenie handlu równoległego produktami leczniczymi¹⁵. W wyroku tym Trybunał orzekł, że celem porozumień, które zmierzają do zakazania lub ograniczenia handlu równoległego jest co do zasady zapobieżenie konkurencji. Zasada ta ma zastosowanie w sektorze farmaceutycznym. Stwierdzenie istnienia antykonkurencyjnego celu porozumienia nie może być uzależniane od wykazania, że porozumienie prowadzi do powstania niedogodności po stronie konsumentów końcowych. Trybunał przypomniał ponadto, że aby podlegać wyłączeniu na podstawie art. 81 ust. 3 WE, dane porozumienie winno przyczyniać się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego. Wkład ten nie obejmuje wszystkich korzyści, jakie czerpią z niego przedsiębiorstwa w nim uczestniczące, gdy chodzi o ich działalność, lecz odczuwalne obiektywne korzyści, jakie mogą rekompensować niedogodności, które z niego wynikają dla konkurencji. Komisja może zatem przystąpić do prospektywnej analizy. Do uznania, że z porozumienia płynie odczuwalna obiektywna korzyść wystarcza, gdy Komisja dojdzie do przekonania, że wystąpienie takiej korzyści jest wystarczająco prawdopodobne. Trybunał wskazał również, że analiza porozumienia, która ma na celu ustalenie, czy przyczynia się ono do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego oraz czy niesie ono ze sobą odczuwalne korzyści obiektywne, i która winna być dokonywana w świetle argumentów faktycznych i dowodów przedstawionych w ramach wniosku o wyłączenie, może wymagać wzięcia pod uwagę charakteru i ewentualnej specyfiki sektora, którego dotyczy porozumienie, jeżeli charakter i specyfika tego sektora mają decydujące znaczenie dla wyniku analizy. Uwzględnienie tych czynników nie oznacza odwrócenia ciężaru dowodu, ale zapewnia tylko, aby analiza wniosku o wyłączenie została przeprowadzona w świetle stosownych argumentów faktycznych i dowodów dostarczonych przez wnioskodawcę.

W sprawie C-511/06 P *Archer Daniels Midland przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 9 lipca 2009 r.) dotyczącej niezgodnego z prawem porozumienia w sektorze kwasu cytrynowego, Trybunał zajął się zagadnieniem konsekwencji uznania za przywódcę kartelu dla prawa do obrony. Kwalifikacja taka ma bowiem istotne reperkusje w zakresie kwoty grzywny, którą należy wymierzyć przedsiębiorstwu. Jest to, po pierwsze, okoliczność obciążająca, a po drugie, okoliczność, która w razie współpracy przedsiębiorstwa wyłącza z góry możliwość skorzystania z bardzo istotnego obniżenia wysokości grzywny. Trybunał orzekł, że choć Komisja nie ma obowiązku wskazania w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów sposobu, w jaki zamierza wykorzystać okoliczności faktyczne w celu określenia wysokości grzywny, ani też w szczególności, czy zamierza na podstawie tych faktów uznać jedno z przedsiębiorstw za przywódcę kartelu, do niej należy co najmniej wskazanie tych okoliczności faktycznych. Tymczasem, jeżeli dokumenty i dowody, z których wynikają okoliczności faktyczne, będące podstawą uznania za przywódcę kartelu, opierają się na zeznaniach świadków powołanych na potrzeby postępowania w przedmiocie naruszenia i mają charakter subiektywny, fakt załączenia tych dokumentów do pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, bez wyraźnego do nich odwołania w samej treści pisma, nie pozwala przedsiębiorstwu ani na dokonanie oceny wiarygodności, jaką Komisja przypisuje każdemu z dowodów, i na ich zakwestionowanie, ani w konsekwencji na skuteczne skorzystanie z jego praw. Postępując w ten sposób, Komisja narusza prawo tego przedsiębiorstwa do obrony. Nie może zatem oprzeć się na tych dowodach w celu zakwalifikowania przedsiębiorstwa jako przywódcy kartelu. Ponadto w braku innych dowodów w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, które pozwalają przyjąć taką kwalifikację, Komisja nie może z góry wyłączyć możliwości skorzystania z bardzo istotnego obniżenia wysokości grzywny w razie współpracy

¹⁵ W zakresie oceny, w świetle art. 82 WE, jednostronnych środków ograniczających handel równoległy produktami leczniczymi zob. wyrok z dnia 16 września 2008 r. w sprawach połączonych od C-468/06 do C-478/06 *Sot. Lélos kai Sia*, Zb.Orz. s. I-7139.

ze strony przedsiębiorstwa. Poza tym, w tej samej sprawie Trybunał potwierdził, że zaprzestanie naruszenia niezwłocznie po pierwszych interwencjach Komisji nie skutkuje automatycznie zastosowaniem obniżenia kwoty grzywny. Przypomniawszy również, że rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek jest jedną z okoliczności, które należy uwzględnić w ocenie wagi popełnionego naruszenia.

W wyroku z dnia 24 września 2009 r. w sprawach połączonych C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P *Erste Bank der österreichischen Sparkassen przeciwko Komisji*, wydanym w ramach odwołania w sprawie „sieci Lombard”, Trybunał orzekł, że fakt, iż porozumienie ma na celu jedynie wprowadzanie do obrotu produktów w jednym państwie członkowskim, nie wystarcza dla wykluczenia możliwości wpływania na handel między państwami członkowskimi. Ponieważ takie porozumienie, które, z samej jego istoty, umacnia podziały rynków na poziomie krajowym i tym samym utrudnia wzajemną penetrację gospodarczą, której ma służyć traktat WE, istnieje mocne domniemanie wpływu na handel między państwami członkowskimi, które może być obalone tylko wówczas, kiedy analiza cech charakterystycznych porozumienia i warunków gospodarczych, w jakich zostało zawarte, wykaże sytuację przeciwną.

Trybunał dodał ponadto, że Komisja nie jest w żaden sposób zobowiązana, w przypadku naruszenia popełnionego przez spółkę zależną, do sprawdzenia w pierwszej kolejności, czy zostały spełnione przesłanki przypisania odpowiedzialności za naruszenie spółce dominującej. Komisja ma bowiem wybór pomiędzy nałożeniem sankcji bądź na spółkę zależną, która uczestniczyła w naruszeniu, bądź na spółkę dominującą, która miała nad nią kontrolę w tym okresie.

Jeśli chodzi o określenie kwoty grzywien, Trybunał orzekł najpierw, że kartel poziomy w przedmiocie cen obejmujący tak znaczący sektor gospodarki jak sektor bankowy, nie powinien, co do zasady, uniknąć uznania go za bardzo ciężkie naruszenie, bez względu na jego kontekst. Następnie Trybunał wyjaśnił, że jeśli chodzi o ocenę wagi naruszenia, i odmiennie od stanowiska prezentowanego przez skarżące, Sąd nie oparł się wyłącznie na przesłance wprowadzenia kartelu w życie, ale ustalił jego rzeczywisty wpływ na rynek. Poza tym Trybunał uznał, że w ramach określania kwoty grzywien uwzględnienie przez Komisję – w celu dokonania podziału na różne kategorie spółek pełniących role spółek wiodących w ramach grupy banków - udziałów w rynku podmiotów wchodzących w skład grupy nie jest przypisaniem stanowiącego naruszenie zachowania tych banków spółkom wiodącym. Chodzi tu o posunięcie, które służy zapewnieniu, że wysokość grzywien nałożonych na spółki wiodące odzwierciedla we właściwy sposób wagę ich własnego stanowiącego naruszenie zachowania. Wreszcie Trybunał przypomniał, że jeśli chodzi o wielkość obniżki grzywny, nie może on zastąpić swą oceną oceny Sądu, który orzeka w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania.

W dziedzinie nadużywania pozycji dominującej Trybunał wydał dwa ważne wyroki.

Rozpoznawszy odwołanie France Télécom od wyroku Sądu z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie T-340/03 *France Télécom przeciwko Komisji* (Zb.Orz. s. II-107), Trybunał utrzymał w mocy ten wyrok, oddalający skargę na decyzję Komisji nakładającą na tę spółkę grzywnę w wysokości 10,35 mln EUR z tytułu nadużycia pozycji dominującej na francuskim rynku dostępu do Internetu o wysokiej przepustowości dla klientów prywatnych. Na podniesiony przez tę spółkę argument, zgodnie z którym Sąd miał naruszyć art. 82 WE, uznając, że udowodnienie możliwości odzyskania strat nie stanowi warunku wstępnego, od którego zależy stwierdzenie istnienia praktyki polegającej na stosowaniu drapieżnych cen, Trybunał odpowiedział, iż taka możliwość nie stanowi warunku koniecznego w celu wykazania, że wspomniana polityka cenowa stanowi nadużycie. Możliwość taka stanowi jedynie element mający znaczenie dla oceny kwestii, czy omawiana praktyka ma charakter nadużycia, w zakresie w jakim może się ona przykładowo przyczyniać do wykluczenia – w razie zastosowania cen niższych od średniej kosztów zmiennych – względów gospodarczych innych niż zamiar

usunięcia konkurentów bądź do uznania – w przypadku stosowania cen niższych od średniej kosztów całkowitych, lecz wyższych od średniej kosztów zmiennych – istnienia planu, którego celem jest usunięcie konkurentów. Poza tym zdaniem Trybunału całkowity brak możliwości odzyskania poniesionych strat nie wystarczy, by wykluczyć, że zainteresowanemu przedsiębiorstwu uda się wzmocnić pozycję dominującą w szczególności dzięki zniknięciu z rynku jednego lub kilku spośród jego konkurentów, w wyniku czego istniejący na rynku poziom konkurencji – osłabiony już przez sam fakt obecności tego przedsiębiorstwa na rynku – ulegnie dalszemu osłabieniu, a konsumentom wyrządzona zostanie szkoda poprzez ograniczenie możliwości wyboru.

W sprawie C-385/07 P *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland przeciwko Komisji*, w której wyrok został wydany w dniu 16 lipca 2009 r., Trybunał – przypomniawszy, że rozsądny charakter terminu na wydanie orzeczenia winien być oceniany na podstawie okoliczności właściwych dla każdej sprawy, takich jak złożoność sporu i zachowanie stron – uznał, iż w razie sporu co do istnienia naruszenia reguł konkurencji fundamentalny wymóg pewności prawa, z której podmioty gospodarcze powinny korzystać, a także cel polegający na zapewnieniu niezakłóconej konkurencji na rynku wewnętrznym, mają szczególne znaczenie nie tylko dla samego skarżącego i jego konkurentów, ale również dla osób trzecich ze względu na dużą liczbę zainteresowanych osób oraz wchodzące w grę interesy finansowe. W odniesieniu do sporu dotyczącego nadużycia pozycji dominującej przez przedsiębiorstwo wymagające opłaty z tytułu niezwykle rozpowszechnionego używania jego logo oraz z uwagi na ewentualne reperkusje wyniku tego sporu, czas trwania postępowania przed Sądem wynoszący około 5 lat i 10 miesięcy, którego nie można usprawiedliwić jakimikolwiek okolicznościami sprawy – czy to złożonością sporu, zachowaniem stron, zaistnieniem kwestii incydentalnych wywołanych przez strony, czy też przyjęciem przez Sąd środków organizacji postępowania lub środków dowodowych – narusza wymogi związane z przestrzeganiem rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia. Trybunał wskazał jednak, że chociaż nieprzestrzeganie przez Sąd rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia stanowi naruszenie procedury, art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału winien być interpretowany i stosowany w użyteczny sposób. Tymczasem, ponieważ brak jest jakiegokolwiek wskazówki co do tego, że nieprzestrzeganie rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia mogło mieć wpływ na wynik sporu, uchylenie zaskarżonego wyroku nie byłoby w stanie zaradzić naruszeniu przez Sąd zasady skutecznej ochrony sądowej. Poza tym, z uwagi na konieczność zapewnienia poszanowania wspólnotowego prawa konkurencji nie można pozwolić skarżącemu – na tej tylko podstawie, że naruszono rozsądny termin na wydanie orzeczenia – na zakwestionowanie istnienia naruszenia, jeżeli wszystkie jego zarzuty odnoszące się do ustaleń poczynionych przez Sąd w przedmiocie tegoż naruszenia i związanego z nim postępowania administracyjnego zostały oddalone jako bezzasadne. Natomiast nieprzestrzeganie przez Sąd rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia może stanowić podstawę do wystąpienia z żądaniem odszkodowania w ramach skargi wniesionej przeciwko Wspólnocie na mocy art. 235 WE i art. 288 akapit drugi WE.

Orzecznictwo w zakresie pomocy państwa również zostało wzbogacone nowymi wyrokami. W sprawie C-319/07 P *3F przeciwko Komisji*, w której wyrok został wydany w dniu 9 lipca 2009 r., Trybunał, orzekając w przedmiocie odwołania, miał okazję rozwinąć swoje orzecznictwo w kwestii mechanizmu skargi o stwierdzenie nieważności w dziedzinie pomocy, w przypadku gdy jest ona wnoszona przez osobę trzecią inną niż beneficjent pomocy. Postępowanie przed sądem krajowym dotyczyło wniosku głównego związku zawodowego duńskich pracowników o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji uznającej za zgodną ze wspólnym rynkiem, bez wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE, pomoc w formie zwolnienia z podatku dochodowego marynarzy zatrudnionych na pokładzie statków wpisanych do duńskiego rejestru międzynarodowego statków mającego na celu utrzymywanie pod banderą narodową statków, które mogą być przeniesione pod tanie bandery. Sąd odrzucił skargę związku zawodowego

jako niedopuszczalną, uznając, że zaskarżona decyzja nie dotyczy indywidualnie ani skarżącego związku zawodowego, ani jego członków.

W wydanym wyroku Trybunał przypomniał najpierw, że skarga na decyzję o niewszczynaniu formalnego postępowania wyjaśniającego jest dopuszczalna, jeżeli jej autor może zostać uznany za zainteresowaną stronę w rozumieniu art. 88 ust. 3 WE, której skarga służy ochronie interesów procesowych. Wynika z tego, że nie jest wykluczone, że związek zawodowy pracowników może zostać uznany za „zainteresowaną stronę” w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE, jeżeli związek ten lub jego członkowie wykazą, że ich interesy mogłyby zostać naruszone w wyniku przyznania pomocy.

Trybunał podkreślił w tym względzie, że kwestią sporną w omawianej sprawie było to, czy przyznanie rozpatrywanej pomocy miało wpływ na pozycję konkurencyjną skarżącego względem innych związków zawodowych. Tymczasem z okoliczności, że porozumienie między związkami zawodowymi a pracodawcami można wyłączyć z zakresu stosowania postanowień art. 81 ust. 1 WE ze względu na jego charakter, przedmiot i wytyczone cele polityki socjalnej, nie można wywieść, iż negocjacje zbiorowe lub strony zaangażowane w ich prowadzenie są także w całości i automatycznie wyłączone z zasad traktatowych z dziedziny pomocy państwa lub że skargę o stwierdzenie nieważności, którą strony te mogłyby ewentualnie wnieść, należałoby niemal automatycznie uznać za niedopuszczalną ze względu na ich udział w tych negocjacjach. Wykluczenie bowiem a priori możliwości wykazania przez związek zawodowy, iż jest on zainteresowaną stroną w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE poprzez powołanie się na jego rolę w negocjacjach zbiorowych i na wpływ jaki wywierają na ową rolę krajowe przepisy podatkowe uznane przez Komisję za zgodne ze wspólnym rynkiem, mogłoby zniweczyć osiągnięcie tych samych celów polityki socjalnej, o których mowa między innymi w art. 136 akapit pierwszy WE i art. 138 ust. 1 WE.

Ponadto Trybunał uznał, że ponieważ nie jest wykluczone, aby organizacje reprezentujące pracowników przedsiębiorstwa korzystającego z pomocy mogły jako zainteresowane strony w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE przedstawić Komisji swoje uwagi w przedmiocie aspektów społecznych, które stosownie do okoliczności mogą zostać uwzględnione, sąd wspólnotowy w omawianym przypadku musi – w celu dokonania oceny, czy argumenty podniesione przez skarżącego w oparciu o wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa dla transportu morskiego wystarczają, żeby ustalić, czy jest on zainteresowaną stroną w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE – zbadać aspekty społeczne wynikające z rozpatrywanych przepisów podatkowych pod względem tych wytycznych, które zawierają przesłanki prawne oceny zgodności spornej pomocy państwa.

Rozpoznawszy odwołanie od wyroku Sądu stwierdzającego nieważność decyzji Komisji z powodu braku uzasadnienia, Trybunał orzekł w wyroku z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie C-494/06 P *Komisja przeciwko Włochom i Wam*, że Sąd słusznie uznał, iż ogólne uzasadnienie polegające na przypomnieniu zasad wywiedzionych z wyroku w sprawie C-142/87 *Tubemeuse* (Rec. s. I-959) nie mogło w świetle okoliczności sprawy samo w sobie spełniać wymogów przewidzianych w art. 253 WE. Według Trybunału, jako że chodzi o pomoc służącą finansowaniu poprzez pożyczki o obniżonym oprocentowaniu kosztów penetracji rynków w państwach trzecich, której ekwiwalent w postaci dotacji opiewa na stosunkowo niską kwotę, wpływ omawianej pomocy na wewnątrzwspólnotową wymianę handlową i konkurencję jest trudno dostrzegalny, w związku z czym konieczne staje się szczegółowe uzasadnienie decyzji przez Komisję. Sam fakt uczestnictwa przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy w wewnątrzwspólnotowej wymianie handlowej, polegającego na eksporcie znacznej części produkcji w obrębie Unii, nie wystarcza w odniesieniu do omawianej pomocy do wykazania wystąpienia tych skutków.

W sprawie C-222/07 *Uteca*, w której wyrok został wydany w dniu 5 marca 2009 r., Trybunał orzekł, iż art. 87 WE należy interpretować w ten sposób, że podjęty przez państwo członkowskie środek

zobowiązujący operatorów telewizyjnych do przeznaczania 5% ich przychodów na prefinansowanie europejskich filmów kinowych oraz filmów telewizyjnych, i dokładniej 60% z tych 5% na utwory, których językiem oryginału jest jeden z języków urzędowych tego państwa członkowskiego, nie stanowi pomocy państwa na rzecz przemysłu filmowego tego państwa członkowskiego. Trybunał wyjaśnił, że brak jest powodów by przyjąć, iż przywilej, który omawiany środek przyznaje przemysłowi filmowemu danego państwa członkowskiego, stanowi przywilej przyznany bezpośrednio przez państwo lub za pośrednictwem organizacji publicznej lub prywatnej, wskazanej lub utworzonej przez to państwo. Przywilej taki wynika z ustawodawstwa powszechnego, nakładającego na operatorów telewizyjnych, należących zarówno do sektora publicznego, jak i prywatnego, obowiązek przeznaczania części swoich przychodów na prefinansowanie filmów kinowych oraz telewizyjnych. Ponadto, zdaniem Trybunału, w omawianej sprawie nie wydaje się, by przywilej ten był zależny od kontroli tych operatorów sprawowanej przez władze publiczne lub wytycznych udzielanych tym operatorom przez owe władze.

Podatki

W dziedzinie podatków na wyróżnienie zasługuje wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-357/07 *TNT Post UK*, który – w odniesieniu do podatku od wartości dodanej – dał Trybunałowi okazję do sprecyzowania zakresu stosowania zwolnienia dotyczącego „publicznych służb pocztowych” przewidzianego w art. 13 część A ust. 1 lit. a) szóstej dyrektywy 77/388/EWG¹⁶. W postępowaniu przed sądem krajowym spółka TNT Post, która świadczy usługi „obsługi poczty wychodzącej” w zakresie przesyłek komercyjnych objęte podatkiem od wartości dodanej, zakwestionowała zgodność z prawem zwolnienia z podatku usług pocztowych świadczonych przez Royal Mail – jedyne go operatora świadczącego powszechne usługi pocztowe w Zjednoczonym Królestwie, którego ani status, ani obowiązki nie zostały zmienione w następstwie liberalizacji rynku usług pocztowych przeprowadzonej tym państwem w 2006 r. Orzekając w trybie prejudycjalnym, Trybunał stwierdził, że pojęcie „publicznych służb pocztowych” zawarte w ww. art. 13 część A ust. 1 lit. a) obejmuje operatorów publicznych lub prywatnych, którzy zobowiązują się do zapewnienia w danym państwie członkowskim całości lub części powszechnych usług pocztowych, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 dyrektywy 97/67/WE¹⁷. W tym zakresie zwolnienie przewidziane we wspomnianym art. 13 część A ust. 1 lit. a) zostało zachowane w tej samej formie pomimo liberalizacji sektora pocztowego. Trybunał wyjaśnił również, że to zwolnienie ma zastosowanie do świadczenia usług i dostaw towarów z nimi związanych – z wyjątkiem transportu osób i usług telekomunikacyjnych – które publiczne służby pocztowe wykonują jako takie, a więc w charakterze operatora, który zobowiązał się do zapewnienia w danym państwie członkowskim całości lub części powszechnych usług pocztowych. Zwolnienie to nie ma zastosowania do świadczenia usług ani dostaw towarów z nimi związanych, których warunki zostały wynegocjowane indywidualnie.

Zbliżanie ustawodawstw i jednolite ustawodawstwo

Prezentację tej dziedziny, w której orzecznictwo ponownie okazało się bardzo bogate, należy rozpocząć od omówienia dwóch wyroków dotyczących udzielania zamówień publicznych.

¹⁶ Szósta dyrektywa Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, s. 1).

¹⁷ Dyrektywa 97/67/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 1997 r. w sprawie wspólnych zasad rozwoju rynku wewnętrznego usług pocztowych Wspólnoty oraz poprawy jakości usług (Dz.U. 1998, L 15, s. 14), zmieniona dyrektywą 2002/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 czerwca 2002 r. (Dz.U. L 176, s. 21).

W wyroku z dnia 10 września 2009 r. w sprawie C-573/07 *Sea* dotyczącej udzielenia zamówienia na usługi zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów miejskich, Trybunał przypomniał, że art. 43 WE i 49 WE, zasady równego traktowania i niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową oraz wynikający z nich obowiązek przejrzystości nie stoją na przeszkodzie bezpośredniemu udzieleniu zamówienia publicznego na usługi spółce akcyjnej o kapitale wyłącznie publicznym, gdy jednostka samorządu terytorialnego będąca instytucją zamawiającą sprawuje nad tą spółką kontrolę analogiczną do kontroli sprawowanej nad jej własnymi służbami, a spółka ta wykonuje zasadniczą część swej działalności z będącą jej właścicielem jednostką lub jednostkami samorządu terytorialnego.

Co za tym idzie, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd krajowy skuteczności rozważanych przepisów statutowych, kontrola nad taką spółką sprawowana przez jednostki samorządu terytorialnego będące akcjonariuszami może zostać uznana za analogiczną do kontroli sprawowanej nad ich własnymi służbami, jeżeli, po pierwsze, działalność rzeczonoj spółki jest ograniczona do terytorium tych jednostek samorządu terytorialnego i jest w zasadniczej części wykonywana na ich rzecz, oraz, po drugie, mają one decydujący wpływ zarówno na strategiczne cele, jak i na istotne decyzje tej spółki, poprzez organy statutowe, w skład których wchodzi przedstawiciele owych jednostek samorządu terytorialnego.

Trybunał wyjaśnił także, że choć nie można wykluczyć, że udziały w spółce zostaną zbyte prywatnym inwestorom, uznanie, że ta możliwość może przez nieograniczony czas utrzymywać w zawieszeniu ocenę publicznego charakteru – lub jego braku – kapitału spółki, której udzielono zamówienia publicznego, nie byłoby zgodne z zasadą pewności prawa. Otwarcie kapitału na inwestorów prywatnych może zostać uwzględnione wyłącznie, jeśli w chwili udzielenia zamówienia publicznego istnieje konkretna perspektywa takiego otwarcia w krótkim terminie.

W sprawie C-480/06 *Komisja przeciwko Niemcom* (wyrok z dnia 9 czerwca 2009 r.) dotyczącej umowy o unieszkodliwianie odpadów w nowym zakładzie odzysku termicznego zawartej bez przeprowadzenia przetargu między czterema Landkreise i zakładem oczyszczania miasta Hamburga Trybunał orzekł, że umowa stanowiąca zarówno podstawę, jak i ramy prawne dla przyszłej budowy i prowadzenia zakładu służącego wykonywaniu usług publicznych, a mianowicie termicznego odzyskiwania odpadów, jeżeli została zawarta przez same władze publiczne bez udziału strony prywatnej i nie przewiduje ani nie przesądza ona o udzieleniu ewentualnie koniecznych zamówień na budowę i prowadzenie zakładu przetwarzania odpadów, nie mieści się w zakresie stosowania dyrektywy 92/50/EWG¹⁸.

Władza publiczna ma bowiem możliwość wypełniania ciężących na niej zadań w interesie publicznym własnymi środkami, lub we współpracy z innymi organami publicznymi, bez potrzeby zwracania się do jednostek zewnętrznych nienależących do jej służb. W tym względzie, po pierwsze, prawo wspólnotowe wcale nie nakazuje władzom publicznym wykorzystania szczególnej formy prawnej dla zapewnienia wspólnego wykonywania ich misji publicznej. Po drugie, taka współpraca pomiędzy władzami publicznymi nie podważa głównego celu zasad wspólnotowych z dziedziny zamówień publicznych, a mianowicie swobody przepływu usług oraz otwarcia na niezakłóconą konkurencję we wszystkich państwach członkowskich, jeżeli ustanowienie tej współpracy określone jest jedynie względami i wymogami dążenia do celów leżących w interesie publicznym oraz jeżeli zasada równego traktowania zainteresowanych, o której mowa w dyrektywie 92/50, jest

¹⁸ Dyrektywa Rady 92/50/EWG z dnia 18 czerwca 1992 r. odnosząca się do koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na usługi (Dz.U. L 209, s. 1).

zagwarantowana w taki sposób, że żadne przedsiębiorstwo prywatne nie znajduje się w sytuacji uprzywilejowanej względem swoich konkurentów.

Następnie przywołanych zostanie szereg spraw, w których Trybunał musiał dokonać wykładni – w świetle ochrony konsumenta – przepisów wspólnotowych ustanawiających ramy dla praktyk handlowych.

W sprawie C-489/07 *Messner* (wyrok z dnia 3 września 2009 r.) dotyczącej ochrony konsumentów z tytułu umów zawieranych na odległość Trybunał rozpoznał kwestię możliwości żądania odszkodowania od konsumenta, który odstąpił, po jej podpisaniu, od umowy zawartej na odległość. Trybunał orzekł, że wykładni art. 6 ust. 1 zdanie drugie i art. 6 ust. 2 dyrektywy 97/7/WE¹⁹ należy dokonywać w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu przewidującemu generalną możliwość żądania przez sprzedawcę od konsumenta odszkodowania za używanie rzeczy zakupionej w drodze umowy zawartej na odległość, w razie gdy ten ostatni skorzystał ze swego prawa do odstąpienia w terminie. W przypadku bowiem gdy konsument musiałby zapłacić takie odszkodowanie jedynie z tego względu, że miał możliwość korzystania z rzeczy w okresie, gdy znajdowała się ona w jego posiadaniu, to mógłby skorzystać z prawa do odstąpienia tylko w zamian za zapłatę odszkodowania, co stałoby w jasnej sprzeczności z brzmieniem i celem dyrektywy 97/7 i uniemożliwiałoby konsumentowi w szczególności w pełni swobodne i pozbawione presji korzystanie z terminu do zastanowienia się, który przysługuje mu na podstawie tej dyrektywy. Podobnie funkcjonalność i skuteczność prawa do odstąpienia mogłaby zostać naruszona, gdyby konsument miał płacić odszkodowanie z uwagi na sam fakt, że obejrzał i wypróbował tę rzecz. Ponieważ prawo do odstąpienia ma właśnie na celu zaoferowanie konsumentowi tej możliwości, skorzystanie z niej nie może prowadzić do tego, by konsument mógł wykonywać to prawo wyłącznie pod warunkiem, że zapłaci odszkodowanie.

Jednakże te same przepisy nie stoją na przeszkodzie temu, by konsument był zobowiązany do zapłaty odszkodowania za używanie rzeczy, w przypadku gdy korzystał z rzeczy w sposób niezgodny z zasadami prawa cywilnego, takimi jak dobra wiara czy bezpodstawne wzbogacenie, pod warunkiem że nie narusza to celu tej dyrektywy, a w szczególności funkcjonalności i skuteczności prawa do odstąpienia, czego ustalenie jest zadaniem sądu krajowego.

W sprawie C-243/08 *Pannon GSM*, w której wyrok został wydany w dniu 4 czerwca 2009 r., Trybunał przypomniał, że ochrona, jaką dyrektywa 93/13/EWG²⁰ przyznaje konsumentom rozciąga się na sytuacje, w których konsument, który zawarł z przedsiębiorcą umowę zawierającą nieuczciwy warunek, nie podnosi zarzutu nieuczciwości tego warunku, czy to z tego powodu, że nie jest on świadom swych praw, czy też ze względu na wysokie koszty postępowania przed sądem. Rola sądu krajowego w dziedzinie ochrony konsumentów nie ogranicza się w konsekwencji do zwykłej możliwości orzeczenia w przedmiocie ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku umownego, ale obejmuje ona także obowiązek zbadania tej kwestii z urzędu, od chwili gdy sąd krajowy dysponuje w tym celu niezbędnymi informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych, w tym także w ramach badania swojej właściwości miejscowej. Jeżeli sąd krajowy uzna taki warunek umowny za nieuczciwy, jest zobowiązany do jego niestosowania, chyba że konsument, po otrzymaniu informacji od sądu, nie zamierza podnosić jego nieuczciwego i pozbawionego mocy wiążącej charakteru.

¹⁹ Dyrektywa 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość (Dz.U. L 144, s. 19).

²⁰ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29).

Podobnie niezgodny z dyrektywą jest krajowy przepis mówiący, że tylko w przypadku, gdy konsument skutecznie zaskarżył przed sądem krajowym nieuczciwy warunek umowny, nie jest on nim związany. Przepis taki wyklucza bowiem możliwość zbadania przez sąd krajowy z urzędu, czy dane warunki umowne mają charakter nieuczciwy.

Trybunał zauważył również, że warunek, który bez uprzednich negocjacji indywidualnych został włączony do umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem i który przyznaje wyłączną właściwość miejscową sądowi, na którego obszarze właściwości znajduje się siedziba przedsiębiorcy, może zostać uznany za nieuczciwy.

Pozostając w tym samym zakresie tematycznym, w wyroku z dnia 6 października 2009 r. w sprawie C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones* Trybunał orzekł, że sąd krajowy rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji wydanego bez stawiennictwa konsumenta wyroku sądu polubownego, który nabrał powagi rzeczy osądzonej, powinien, jeżeli dysponuje on niezbędnymi w tym celu informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych, dokonać z urzędu oceny nieuczciwego charakteru zapisu na sąd polubowny przewidzianego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, o ile zgodnie z krajowymi przepisami proceduralnymi może on dokonać takiej oceny w ramach podobnych skarg przewidzianych w krajowym systemie prawnym. Jeśli tak jest, sąd ten ma za zadanie wyciągnąć wszelkie wynikające z tego zgodnie z prawem krajowym konsekwencje w celu zapewnienia, by zapis ten nie był wiążący dla konsumenta.

W nawiązaniu do przedstawionej powyżej oceny Trybunał dodał, po pierwsze, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 jest przepisem bezwzględnie obowiązującym, oraz, po drugie, że z uwagi na charakter i wagę interesu publicznego leżącego u podstaw ochrony udzielanej przez tę dyrektywę konsumentom, art. 6 tej dyrektywy należy uznać za równoważny z krajowymi przepisami posiadającymi w ramach krajowego porządku prawnego rangę zasad porządku publicznego.

W sprawie C-358/08 *Aventis Pasteur*, w której wyrok został wydany w dniu 2 grudnia 2009 r., Trybunał, przywołując orzecznictwo w sprawie C-127/04 *O'Byrne*²¹ wyjaśnił, że art. 11 dyrektywy 85/374/EWG²² należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby uregulowanie krajowe, które zezwala na zmianę strony pozwanej w toku postępowania sądowego, było stosowane w taki sposób, który pozwala na pozwanie, po upływie terminu w nim ustanowionego, „producenta” w rozumieniu art. 3 tej dyrektywy w postępowaniu sądowym wszczętym w tym terminie przeciwko innemu niż on podmiotowi.

Jednakże, z jednej strony, wykładni omawianego art. 11 należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy uznał, iż w postępowaniu sądowym wszczętym w terminie w nim ustanowionym przeciwko spółce zależnej w 100% od „producenta” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 85/374 producent może wstąpić w miejsce tej spółki, w przypadku gdy sąd stwierdzi, że wprowadzenie do obrotu danego produktu zostało w rzeczywistości dokonane przez producenta.

Z drugiej strony, wykładni art. 3 ust. 3 dyrektywy 85/374 należy dokonywać w ten sposób, że w przypadku gdy poszkodowany w wyniku zastosowania produktu, którego wadliwość podnosi, nie mógł racjonalnie zidentyfikować producenta tego produktu przed podniesieniem swych

²¹ Wyrok z dnia 9 lutego 2006 r., Zb.Orz. s. I-1313.

²² Dyrektywa Rady 85/374/EWG z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe (Dz.U. L 210, s. 29).

roszczeń wobec jego dostawcy, wówczas dostawcę należy uznać za producenta, szczególnie w celu zastosowania art. 11 tej dyrektywy, jeżeli dostawca nie poinformował poszkodowanego z własnej inicjatywy i w staranny sposób o tożsamości producenta lub swego dostawcy, czego ocena, w świetle okoliczności sprawy, należy do sądu krajowego.

Jeśli chodzi o nieuczciwe praktyki handlowe, w sprawach połączonych C-261/07 i C-299/07 *VTB-VAB*, w których wyrok został wydany w dniu 23 kwietnia 2009 r., Trybunał dokonał wykładni dyrektywy 2005/29/WE²³. Wskazał on, że wspomniana dyrektywa stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które, poza pewnymi wyjątkami i nie biorąc pod uwagę specyficznych okoliczności danego przypadku – a zatem w sposób generalny i prewencyjny – zakazują składania przez sprzedawcę jakichkolwiek ofert wiązanych konsumentowi.

Przepisy te ustanawiają bowiem mający charakter zasady zakaz składania ofert wiązanych, mimo iż praktyki te nie są wymienione w załączniku I do dyrektywy, zawierającym wyczerpujące wyliczenie praktyk handlowych zakazanych w każdych okolicznościach, które nie mogą tym samym być poddawane ocenie w ramach konkretnego przypadku.

Trybunał przypomniał, że dyrektywa 2005/29 dokonuje całkowitej harmonizacji na poziomie wspólnotowym przepisów dotyczących nieuczciwych praktyk handlowych. Co za tym idzie, państwa członkowskie nie mogą przyjąć bardziej restrykcyjnych środków niż te, które określa dyrektywa, nawet gdyby miało to na celu zapewnienie jeszcze wyższego poziomu ochrony konsumentów.

Tymczasem, ustanawiając domniemanie niezgodności z prawem ofert wiązanych w sytuacji gdy sama ustawa krajowa przewiduje pewną liczbę wyjątków od wspomnianego zakazu, krajowe przepisy nie spełniają wymogów zawartych w tej dyrektywie.

W zakresie prawa własności intelektualnej na zwęższe omówienie zasługują dwa wyroki.

Po pierwsze, chodzi tu o wyrok z dnia 2 lipca 2009 r. w sprawie C-32/08 *FEIA*, w którym Trybunał orzekł, że art. 14 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 6/2002²⁴, zgodnie z którym prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje pracodawcy – w przypadku gdy wzór opracowany jest przez pracownika w ramach wykonywania jego obowiązków lub wykonywania instrukcji udzielonych przez pracodawcę, o ile inaczej nie uzgodniono lub nie określono na mocy obowiązującego prawa krajowego – nie stosuje się do wzorów wspólnotowych opracowanych na zlecenie. Prawodawca wspólnotowy miał bowiem zamiar objęcia zakresem szczególnego reżimu prawnego przewidzianego w art. 14 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia specyficzne rodzaje stosunków umownych, a mianowicie stosunki pracy, co wyklucza stosowanie tego ustępu do innych stosunków umownych, a więc również takich, które odnoszą się do wzorów wspólnotowych opracowanych na zlecenie.

Jeżeli z jednej strony mamy do czynienia z niezarejestrowanym wzorem wspólnotowym opracowanym na zlecenie, a z drugiej strony ustawa krajowa nie zrównuje takich wzorów ze wzorami opracowanymi w ramach stosunku pracy, art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 należy interpretować w ten sposób, że prawo do wzoru wspólnotowego przysługuje twórcy, o ile nie zostało przezeń

²³ Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych) (Dz.U. L 149, s. 22).

²⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. 2002, L 3, s.1).

przeniesione na jego następcę prawnego w drodze umowy. Możliwość umownego przeniesienia praw do wzoru wspólnotowego z twórcy na jego następcę prawnego w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia wynika, po pierwsze, z samej treści rzeczzonego artykułu, a po drugie, jest zgodna z celami, których osiągnięciu służy wspomniane rozporządzenie. W tym względzie przystosowanie systemu ochrony wzorów wspólnotowych do potrzeb wszystkich sektorów gospodarki we Wspólnocie w drodze umownego przeniesienia praw do wzoru wspólnotowego może przyczynić się do osiągnięcia podstawowego celu, jakim jest skuteczne wykonywanie praw związanych ze wzorem wspólnotowym na całym terytorium Wspólnoty. Ponadto rozszerzona ochrona wzoru przemysłowego nie tylko promuje udział poszczególnych twórców w całokształcie osiągnięć wspólnotowych w tym zakresie, lecz również wspiera innowację i rozwój nowych produktów i inwestycji w ich produkcję. Jednakże to na sądzie krajowym spoczywa zadanie przeanalizowania treści takiej umowy i ustalenia w tym względzie, czy w danym przypadku niezarejestrowany wzór wspólnotowy został skutecznie przeniesiony z twórcy na jego następcę prawnego, przy zastosowaniu – w ramach wspomnianej analizy – prawa odnoszącego się do umów w celu ustalenia, komu zgodnie z art. 14 ust. 1 tego rozporządzenia przysługują prawa do niezarejestrowanego wzoru wspólnotowego.

Po drugie, wymienić trzeba wyrok z dnia 20 stycznia 2009 r. w sprawie C-240/07 *Sony Music Entertainment*, w którym Trybunał orzekł, że przewidziany w dyrektywie 2006/116/WE²⁵ czas ochrony praw autorskich i niektórych praw pokrewnych – w tym przypadku praw dotyczących zwielokrotniania fonogramów – ma na podstawie art. 10 ust. 2 tej dyrektywy zastosowanie także wówczas, gdy dany przedmiot ochrony nigdy nie był chroniony w państwie członkowskim, w którym ochrona jest poszukiwana. W istocie z brzmienia wspomnianego przepisu wynika, że pierwsza alternatywna przesłanka dotyczy wcześniejszego istnienia ochrony danego przedmiotu w co najmniej jednym państwie członkowskim. Wspomniany przepis nie wymaga przy tym, aby to państwo członkowskie było państwem, w którym poszukiwana jest ochrona przewidziana dyrektywą 2006/116/WE. Ponadto, ponieważ dyrektywa ta służy zharmonizowaniu prawa państw członkowskich w taki sposób, aby czas ochrony był identyczny w całej Wspólnocie, wyklądania art. 10 ust. 2 dyrektywy 2006/116, zgodnie z którą stosowanie wskazanej przesłanki jest uzależnione od wcześniejszego istnienia ochrony wynikającej z krajowych przepisów państwa członkowskiego, w którym poszukiwana jest ochrona przewidziana wspomnianą dyrektywą, nawet jeśli taka wcześniejsza ochrona została przyznana w innym państwie członkowskim, nie jest zgodna ani z samym brzmieniem tego przepisu, ani z celem dyrektywy.

Trybunał dodał, że art. 10 ust. 2 dyrektywy 2006/116 należy interpretować także w ten sposób, że czas ochrony przewidziany przez tę dyrektywę znajduje zastosowanie w sytuacji, w której dany utwór lub przedmiot był w dniu 1 lipca 1995 r. chroniony jako taki w co najmniej jednym państwie członkowskim na podstawie przepisów krajowych tego państwa dotyczących prawa autorskiego lub praw pokrewnych i w której będący obywatelem państwa trzeciego uprawniony z tytułu takich praw związanych z tym utworem lub przedmiotem korzystał w tej dacie z ochrony przewidzianej tymi przepisami krajowymi. Pojawiająca się bowiem w kontekście owego przepisu kwestia, czy przysługujące uprawnionemu będącemu obywatelem państwa trzeciego w związku z danym utworem lub przedmiotem prawa pokrewne prawu autorskiemu były chronione w dniu 1 lipca 1995 r. w co najmniej jednym państwie członkowskim, winna być oceniana w świetle krajowych przepisów tego państwa członkowskiego, a nie w świetle krajowych przepisów państwa członkowskiego, w którym przewidziana tą dyrektywą ochrona jest poszukiwana. Taki wniosek znajduje ponadto potwierdzenie w celach wspomnianej dyrektywy, jakimi jest harmonizacja, a zwłaszcza w celu ustalenia jednakowego początkowego momentu, od którego liczy się czas ochrony praw

²⁵ Dyrektywa 2006/116/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (Dz.U. L 372, s. 12).

pokrewnych prawu autorskiemu, i ustanowienia identycznego czasu ochrony tych praw w całej Wspólnocie. Wynika zatem z tego, że w przypadku utworu lub przedmiotu chronionego w dniu 1 lipca 1995 r. w co najmniej jednym państwie członkowskim na podstawie krajowych przepisów tego państwa fakt, że uprawniony do takiej ochrony jest obywatelem państwa trzeciego i że w państwie członkowskim, w którym czas ochrony przewidziany w dyrektywie 2006/116 jest poszukiwany, nie przysługuje mu ochrona na podstawie krajowych przepisów tego ostatniego państwa członkowskiego, nie jest rozstrzygający dla stosowania art. 10 ust. 2 tej dyrektywy. Istotne jest bowiem to, czy w dniu 1 lipca 1995 r. dany utwór lub przedmiot korzystał z ochrony przyznanej na podstawie krajowych przepisów przynajmniej jednego państwa członkowskiego.

W innych dziedzinach będących przedmiotem harmonizacji na poziomie wspólnotowym również wystąpiły spory prawne.

W sprawie C-421/07 *Damgaard*, w której wyrok został wydany w dniu 2 kwietnia 2009 r., rola Trybunału polegała na sprecyzowaniu pojęcia reklamy w dziedzinie produktów leczniczych stosowanych u ludzi. W sprawie tej przeciwko dziennikarzowi zostało wszczęte postępowanie karne z tego względu, iż podał on do publicznej wiadomości informacje na temat właściwości i dostępności produktu leczniczego, który nie był dopuszczony do obrotu we wszystkich państwach członkowskich, podczas gdy dyrektywa 2001/83/WE²⁶ przewiduje wysoki poziom ochrony konsumenta w zakresie informacji i reklamy odnoszących się do produktów leczniczych. W odpowiedzi na pytanie o wykładnię, jaką należy w związku z tym nadać art. 86 dyrektywy 2001/83 zmienionej dyrektywą 2004/27/WE²⁷, Trybunał orzekł, że rozpowszechnianie przez osobę trzecią informacji o produkcie leczniczym, a w szczególności jego leczniczych lub profilaktycznych właściwościach, może zostać uznane za reklamę w rozumieniu tego artykułu, nawet jeśli ta osoba trzecia działa z własnej inicjatywy i w całkowicie niezależny od wytwórcy lub sprzedawcy tego produktu leczniczego – z prawnego i faktycznego punktu widzenia – sposób. Trybunał dodał, że do sądu krajowego należy ustalenie, czy takie rozpowszechnianie stanowi formę obwoźnej informacji, działalności agitacyjnej lub motywowania ukierunkowanego na zachęcanie do przepisywania, dostarczania, sprzedaży lub konsumpcji produktów leczniczych.

W wyżej wymienionej sprawie *UTECA* Trybunał orzekł, że dyrektywę 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej, w brzmieniu zmienionym przez dyrektywę 97/36/WE²⁸, a dokładniej jej art. 3, oraz art. 12 WE należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie hiszpańskim przepisom zobowiązującym operatorów telewizyjnych do przeznaczania 5% ich przychodów na prefinansowanie europejskich filmów kinowych oraz filmów telewizyjnych, i dokładniej 60% z tych 5% na utwory, których językiem oryginału jest jeden z języków urzędowych tego państwa członkowskiego. Zdaniem Trybunału niezależnie od tego, czy taki środek należy do dziedzin objętych dyrektywą, państwa członkowskie zachowują co do zasady kompetencję do przyjęcia tego środka, pod warunkiem że respektują podstawowe swobody gwarantowane przez traktat. Chociaż środek taki w zakresie, w jakim dotyczy obowiązku przeznaczania na utwory, których językiem oryginału jest jeden z języków urzędowych tego

²⁶ Dyrektywa 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi (Dz.U. L 311, s. 67).

²⁷ Dyrektywa 2004/27/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. zmieniająca dyrektywę 2001/83/WE w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi (Dz.U. L 136, s. 34).

²⁸ Dyrektywa Rady 89/552/EWG z dnia 3 października 1989 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej (Dz.U. L 298, s. 23).

państwa członkowskiego, 60% z 5% przychodów przeznaczonych na prefinansowanie europejskich filmów kinowych oraz filmów telewizyjnych, stanowi ograniczenie szeregu swobód podstawowych, mianowicie swobody świadczenia usług, swobody przedsiębiorczości, swobody przepływu kapitału i swobody przepływu pracowników, to może jednak zostać uzasadniony celem polegającym na ochronie i promowaniu jednego z języków urzędowych danego państwa członkowskiego. W tym względzie ponieważ środek taki zobowiązuje do inwestowania w filmy kinowe oraz telewizyjne, których językiem oryginału jest jeden z języków urzędowych tego państwa członkowskiego, jest on zatem odpowiedni dla zagwarantowania realizacji założonego celu. Podobnie w opinii Trybunału nie wydaje się, aby tego rodzaju środek wykraczał poza to, co niezbędne do osiągnięcia tego celu. Omawiany środek dotyczy bowiem ostatecznie jedynie 3% przychodów operatorów, a procent ten nie może zostać uznany za nieproporcjonalny w stosunku do celu, którego osiągnięcie zostało zamierzone. Ponadto środek taki nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu, z tego tylko powodu, że nie przewiduje on kryteriów umożliwiających zaklasyfikowanie odnośnych utworów jako „dóbr kultury”. Ponieważ język i kultura są ze sobą nierozłącznie związane, nie można uważać, że celowi zamierzonemu przez państwo członkowskie, polegającemu na ochronie i promowaniu jednego ze swoich języków urzędowych lub większej ich liczby, aby mógł uzasadnić ograniczenie jednej ze swobód podstawowych gwarantowanych przez traktat, muszą towarzyszyć koniecznie inne kryteria kulturowe. Środek taki nie wykracza również poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu, z tego tylko powodu, że beneficjentami finansowania są głównie przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją filmową, mające siedzibę w tym państwie członkowskim. Otóż fakt, że kryterium, na którym omawiany środek się opiera – kryterium językowe – może przysparzać korzyść przedsiębiorstwom zajmującym się produkcją filmową, które pracują w języku określonym przez ten środek i które mogą zatem w praktyce pochodzić głównie z tego państwa członkowskiego, dla którego ten język stanowi język urzędowy, stanowi istotę zamierzonego celu. Sytuacja ta nie stanowi sama w sobie dowodu nieproporcjonalnego charakteru omawianego środka, pod rygorem pozbawienia sensu uznania za nadrzędny względ interesu ogólnego celu zamierzonego przez państwo członkowskie i polegającego na ochronie i promowaniu jednego lub większej liczby jego języków urzędowych. Trybunał wyjaśnił, że jeżeli chodzi o art. 12 WE, to postanowienie to może być stosowane w sposób samodzielny jedynie w sytuacjach regulowanych przez prawo wspólnotowe, dla których traktat nie przewiduje szczególnego postanowienia o zakazie dyskryminacji. Tymczasem zasada niedyskryminacji została wprowadzona w życie w dziedzinach swobodnego przepływu pracowników, swobody przedsiębiorczości, swobodnego przepływu usług i swobodnego przepływu kapitału odpowiednio przez art. 39 ust. 2 WE, art. 43 WE, 49 WE i 56 WE. Skoro z powyższego wynika, że omawiany środek nie jest niezgodny z tymi postanowieniami traktatu, to nie jest on również niezgodny z art. 12 WE.

Znaki towarowe

Z zakresu tego zagadnienia wyróżnić należy sprawę C-301/07 *PAGO International*, w której wyrok został wydany w dniu 6 października 2009 r., pozwalającą określić przesłanki, jakie musi spełnić znak towarowy, aby mógł cieszyć się „renomą” w rozumieniu art. 9 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 40/94²⁹. Stosując rozumowanie analogiczne do rozumowania przedstawionego w wyroku z dnia 9 stycznia 2003 r. w sprawie C-292/00 *Davidoff* (Rec. s. I-389), Trybunał wskazał najpierw, że niezależnie od brzmienia art. 9 ust. 1 lit. c) oraz zważywszy na ogólną systematykę i cele systemu, w jaki wpisuje się ten przepis, ochrona cieszących się renomą wspólnotowych znaków towarowych nie może być mniejsza w przypadku używania oznaczenia dla towarów lub usług identycznych lub podobnych aniżeli w przypadku używania oznaczenia dla towarów lub usług niepodobnych. Co

²⁹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. 1994, L 11, s. 1).

za tym idzie, według Trybunału artykuł ten chroni ciesząc się renomą wspólnotowy znak towarowy również w odniesieniu do towarów lub usług, podobnych do tych, dla których zarejestrowano wspólnotowy znak towarowy. Następnie Trybunał orzekł, iż aby wspólnotowy znak towarowy mógł korzystać z ochrony przewidzianej w tym przepisie, musi być znany znaczącej części kręgu odbiorców zainteresowanych towarami lub usługami, których on dotyczy, na istotnej części obszaru Wspólnoty, oraz że w świetle renomy znaku towarowego PAGO International na całym obszarze danego państwa członkowskiego, a konkretnie Austrii, obszar ten można uznać za stanowiący istotną część obszaru Wspólnoty.

Polityka społeczna

W dziedzinie polityki społecznej Trybunał musiał zmierzyć się z nową dla niego problematyką. Sprawa C-44/08 *Akavan Eriyisalojen Keskusliitto AEK i in.*, w której wyrok został wydany w dniu 10 września 2009 r., pozwoliła mu po raz pierwszy orzec w przedmiocie obowiązku dostarczenia informacji i przeprowadzenia konsultacji przewidzianego w art. 2 dyrektywy 98/59/WE w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do zwolnień grupowych³⁰.

Co się tyczy chwili powstania obowiązku przeprowadzenia konsultacji, Trybunał uznał, że to podjęcie w ramach grupy przedsiębiorstw decyzji strategicznych lub wprowadzenie zmian w działalności, które zmuszają pracodawcę do rozważenia lub zaplanowania zwolnień grupowych, powoduje powstanie w stosunku do niego obowiązku przeprowadzenia konsultacji z przedstawicielami pracowników. Trybunał wyjaśnił ponadto, że powstanie tego obowiązku nie jest zależne od tego, czy pracodawca jest już w stanie dostarczyć przedstawicielom pracowników wszystkich informacji wymaganych przez art. 2 ust. 3 akapit pierwszy lit. b) dyrektywy 98/59.

Jeśli chodzi o wskazanie podmiotu zobowiązanego do przeprowadzenia konsultacji, Trybunał stwierdził, że jedynym adresatem obowiązków w zakresie informowania pracowników i przeprowadzenia z nimi konsultacji oraz zawiadomienia właściwych organów władzy jest pracodawca. Przedsiębiorstwo, które sprawuje nad pracodawcą kontrolę, nawet jeśli może podejmować wiążące go decyzje, nie ma statusu pracodawcy. W przypadku grupy przedsiębiorstw składającej się ze spółki dominującej i co najmniej jednej spółki zależnej obowiązek przeprowadzenia konsultacji z przedstawicielami pracowników powstaje po stronie spółki zależnej będącej pracodawcą dopiero z chwilą wskazania konkretnej spółki zależnej, w której mogą zostać przeprowadzone zwolnienia grupowe.

W odniesieniu do zakończenia procesu konsultacji Trybunał uściślił, że w przypadku grupy przedsiębiorstw spółka zależna, w której mają zostać przeprowadzone zwolnienia grupowe, musi zakończyć procedurę konsultacji przed przystąpieniem – tam, gdzie stosowne, również na bezpośrednie polecenie spółki dominującej – do wypowiedzania umów o pracę zawartych z pracownikami objętymi tymi zwolnieniami.

W sprawie C-12/08 *Mono Car Styling*, w której wyrok został wydany w dniu 16 lipca 2009 r., Trybunał rozstrzygnął – również po raz pierwszy – w przedmiocie tego, czy dyrektywa 98/59³¹ przyznaje indywidualne prawo pracownikom, którzy zamierzają zakwestionować przestrzeganie procedury informacji i konsultacji.

³⁰ Dyrektywa Rady 98/59/WE z dnia 20 lipca 1998 r. (Dz.U. L 225, s. 16).

³¹ Zobacz przypis 30.

Według Trybunału prawo do informacji i konsultacji uregulowane w dyrektywie 98/59, w szczególności w jej art. 2, zostało ukształtowane na rzecz pracowników jako zbiorowości, a zatem ma charakter zbiorowy. Tymczasem poziom ochrony tego prawa o charakterze zbiorowym wymagany w art. 6 tej dyrektywy jest osiągnięty, jeżeli właściwe przepisy krajowe przyznają przedstawicielom pracowników legitymację procesową, która nie jest obwarowana ograniczeniami ani szczególnymi przesłankami. Artykuł 6 dyrektywy 98/59 w związku z jej art. 2 należy zatem rozumieć w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie istnieniu przepisów krajowych, które ustanawiają procedury mające na celu umożliwienie zarówno przedstawicielom pracowników, jak i pracownikom traktowanym indywidualnie, poddania kontroli przestrzegania obowiązków przewidzianych w dyrektywie, lecz które ograniczają indywidualną legitymację procesową pracowników w zakresie możliwych do podniesienia zarzutów i warunkują ją uprzednim zgłoszeniem zastrzeżeń wobec pracodawcy przez przedstawicieli pracowników, jak również uprzednim poinformowaniem pracodawcy przez zainteresowanego pracownika o tym, iż pracownik ten kwestionuje fakt, że procedura informacji i konsultacji była przestrzegana.

Trybunał przypomniał także, że stosując prawo krajowe, sąd krajowy powinien – na podstawie zasady wykładni zgodnej prawa krajowego – uwzględnić całość jego norm i interpretować je w najszerszym możliwym zakresie w świetle brzmienia i celu dyrektywy, aby osiągnąć rezultat przez nią przewidziany. Z tego względu, ponieważ art. 2 dyrektywy 98/59 stoi na przeszkodzie istnieniu przepisu krajowego, który ogranicza obowiązki pracodawcy zamierzającego przeprowadzić zwolnienia grupowe w porównaniu z obowiązkami ustanowionymi w tymże art. 2, do sądu krajowego należy zapewnienie, w ramach jego kompetencji, by obowiązki pracodawcy zamierzającego przeprowadzić zwolnienia grupowe nie zostały ograniczone względem obowiązków ustanowionych w art. 2 tej dyrektywy.

W sprawie C-116/08 *Meerts*, w której wyrok został wydany w dniu 22 października 2009 r., Trybunał miał okazję określić prawa pracownika zwolnionego w trakcie urlopu rodzicielskiego w niepełnym wymiarze, wynikające z dyrektywy 96/34/WE w sprawie porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego zawartego przez UNICE, CEEP oraz ETUC³².

Stwierdziwszy, że klauzula 2.6 wspomnianego porozumienia ramowego stanowi, że uprawnienia nabyte lub nabywane przez pracownika w chwili rozpoczęcia urlopu rodzicielskiego zachowane są w niezmienionej formie do chwili zakończenia tego urlopu, Trybunał orzekł, że zarówno z treści tego przepisu, jak i z kontekstu, w jaki się on wpisuje, wynika, że ma on na celu uniknięcie utraty lub ograniczenia praw wynikających ze stosunku pracy, nabytych lub będących w trakcie nabywania, na które pracownik może się powoływać w momencie rozpoczęcia urlopu rodzicielskiego, i zagwarantowanie, że po zakończeniu tego urlopu znajdzie się on – w odniesieniu do tych praw – w takiej samej sytuacji, w jakiej znajdował się przed wspomnianym urlopem. Mając na względzie cel równego traktowania mężczyzn i kobiet, zakładany przez porozumienie ramowe w sprawie urlopu rodzicielskiego, obowiązek poszanowania praw nabytych lub będących w trakcie nabywania należy rozumieć jako wyrażający zasadę wspólnotowego prawa socjalnego, która ma szczególne znaczenie i która nie może być interpretowana zawężająco. Z celów porozumienia ramowego w sprawie urlopu rodzicielskiego wynika, że termin „uprawnienia nabyte lub nabywane” wymieniony w porozumieniu ramowym obejmuje całość praw i korzyści, w formie pieniężnej lub w naturze, wynikających bezpośrednio lub pośrednio ze stosunku pracy, na które pracownik może się powoływać wobec pracodawcy w chwili rozpoczęcia urlopu rodzicielskiego. Do takich praw i korzyści zalicza się wszystkie te dotyczące warunków zatrudnienia, w tym prawo pracownika zatrudnionego

³² Dyrektywa Rady 96/34/WE z dnia 3 czerwca 1996 r. (Dz.U. L 145, s. 4), zmieniona dyrektywą Rady 97/75/WE z dnia 15 grudnia 1997 r. (Dz.U. 1998, L 10, s. 24).

w pełnym wymiarze czasu pracy korzystającego z urlopu rodzicielskiego w niepełnym wymiarze do okresu wypowiedzenia – w razie jednostronnego rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę na czas nieokreślony – którego długość uzależniona jest od stażu pracy pracownika w zakładzie pracy, a którego celem jest ułatwienie znalezienia nowego zatrudnienia. Całość tych praw i korzyści byłaby zagrożona, gdyby przy założeniu niezachowania ustawowego okresu wypowiedzenia w razie dokonania zwolnienia podczas urlopu rodzicielskiego w niepełnym wymiarze pracownik zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy tracił prawo do tego, by należna mu odprawa z tytułu zwolnienia była ustalana na podstawie wynagrodzenia związanego z jego umową o pracę. Tak więc przepisy krajowe, które prowadziłyby do ograniczenia praw wynikających ze stosunku pracy w przypadku urlopu rodzicielskiego, mogłyby zniechęcać pracownika do korzystania z takiego urlopu, a zachęcać pracodawcę do przeprowadzania zwolnień wśród pracowników raczej tych przebywających na urlopie rodzicielskim. Sytuacja taka byłaby bezpośrednio sprzeczna z zamierzeniami porozumienia ramowego w sprawie urlopu rodzicielskiego, którego jednym z celów jest ułatwienie godzenia życia rodzinnego i zawodowego.

Z powyższego Trybunał wywiódł, że porozumienie ramowe w sprawie urlopu rodzicielskiego stoi na przeszkodzie temu, by w przypadku jednostronnego rozwiązania przez pracodawcę bez ważnego powodu lub bez zachowania ustawowego terminu wypowiedzenia umowy o pracę pracownika zatrudnionego na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy ten korzysta z urlopu rodzicielskiego w niepełnym wymiarze, odprawa należna temu pracownikowi była ustalana na podstawie zmniejszonego wynagrodzenia pobieranego przez niego w chwili dokonania zwolnienia.

W sprawie C-88/08 *Hütter*, w której wyrok został wydany w dniu 18 czerwca 2009 r., Trybunał orzekł, że krajowe przepisy, które wykluczają uwzględnienie okresów zatrudnienia przed ukończeniem 18. roku życia dla potrzeb zaszerzegowania pracowników kontraktowych w służbie publicznej państwa członkowskiego, stanowią dyskryminację ze względu na wiek, której nie można zgodnie z przepisami uzasadnić i która w konsekwencji jest sprzeczna z prawem wspólnotowym.

W wyroku Trybunał stwierdził, że takie przepisy, które wprowadzają różnicę w traktowaniu osób w zależności od wieku, w którym zdobyły swoje doświadczenie zawodowe, ustanawiają różnicę w traktowaniu bezpośrednio opartą na kryterium wieku w rozumieniu art. 2 ust. 1 i art. 2 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2000/78/WE³³.

Następnie Trybunał zaznaczył, że cele, których osiągnięciu służą przepisy będące przedmiotem omawianej sprawy, a mianowicie by wykształcenia średniego ogólnokształcącego nie traktować mniej korzystnie od wykształcenia zawodowego oraz by wspierać wchodzenie na rynek pracy osób młodych, które pobierały kształcenie zawodowe, należy uznać za zgodne z przepisami w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78.

Niemniej Trybunał doszedł do wniosku, że te dwa cele wydają się sprzeczne ze sobą, ponieważ sporny środek nie może służyć naraz realizacji obu z nich. Ponadto jeśli chodzi o cel polegający na tym, by wykształcenie średnie ogólnokształcące nie było mniej korzystnie traktowane od wykształcenia zawodowego, Trybunał podkreślił, że kryterium wieku, w którym wcześniejsze doświadczenie zostało zdobyte, stosuje się bez względu na rodzaj pobieranej edukacji. Wobec powyższego kryterium to nie wydaje się właściwe do realizacji celu. Jeśli chodzi o cel polegający na wspieraniu wchodzenia na rynek pracy osób młodych, które pobierały kształcenie zawodowe, Trybunał podkreślił, że

³³ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. L 303, s. 16).

wykluczenie uwzględnienia doświadczenia zawodowego zdobytego przed ukończeniem 18. roku życia stosuje się bez rozróżnienia wobec wszystkich pracowników kontraktowych w służbie publicznej, bez względu na wiek, w jakim zostały zatrudnione. Norma taka – w zakresie, w jakim nie uwzględnia wieku osób w chwili ich rekrutacji – nie jest tym samym właściwa dla wspierania wejścia na rynek pracy kategorii pracowników definiowanej ich młodym wiekiem.

Trybunał wywiódł z powyższego, że wprowadzona na podstawie przepisów będących przedmiotem opisywanej sprawy dyskryminacja nie może być uznana za uzasadnioną, a zatem jest sprzeczna z art. 1, 2 i 6 dyrektywy 2000/78.

Środowisko naturalne

Spory z zakresu prawa środowiska naturalnego były – podobnie jak w poprzednich latach – często obecne na wokandzie Trybunału.

W sprawie C-76/08 *Komisja przeciwko Malcie*, w której wyrok został wydany w dniu 10 września 2009 r., Trybunał stanął wobec konieczności zbadania, czy – tak jak utrzymywała Komisja – Republika Malty uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa³⁴, zezwalając na rozpoczęcie wiosennego odstrzału przepiórek polnych i turkawek od 2004 r. do 2007 r.

Na mocy bowiem art. 7 ust. 1 i 4 wspomnianej dyrektywy, na oba te gatunki nie mogą być organizowane polowania w okresie ich powrotu do miejsc wylęgu. Artykuł 9 ust. 1 dyrektywy 79/409 przewiduje jednakże odstępstwo od tych zakazów w razie braku innego zadowalającego rozwiązania.

Trybunał zwrócił uwagę, że chociaż oba omawiane gatunki były rzeczywiście obecne jesienią na Malcie, w rozpatrywanych latach myśliwi mogli polować w okresie jesiennego odstrzału tylko na niewielką liczbę ptaków. Ponadto w tym okresie jedynie na ograniczonej części terytorium Malty występują wspomniane gatunki ptaków. Wreszcie populacja obu tych gatunków ptaków nie sytuowała się poniżej zadowalającego poziomu. Ze sporządzonej przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody i Jej Zasobów czerwonej listy zagrożonych gatunków wynika w szczególności, że rozpatrywane gatunki zaliczone są do kategorii „najmniejszej troski”. Trybunał jest zdania, że w tych bardzo szczególnych okolicznościach polowania na przepiórkę polną i turkawki w okresie jesiennego odstrzału nie można uważać za stanowiące na Malcie alternatywne zadowalające rozwiązanie względem rozpoczęcia wiosennego odstrzału.

Niemniej stwierdzenie to – zamiast otwierać bez ograniczeń możliwość zezwalania na odstrzał wiosną – zezwala na ten odstrzał tylko w ścisłym zakresie, gdy jest on potrzebny i gdy spełnienie innych celów zakładanych przez dyrektywę nie jest zagrożone. Stąd Trybunał uznał, że rozpoczęcie wiosennego okresu polowania, w trakcie którego oba gatunki, na które organizuje się polowania, wracają do swoich miejsc wylęgu – co objawia się śmiertelnością trzykrotnie wyższą w przypadku przepiórek polnych i ośmiokrotnie wyższą w przypadku turkawek w porównaniu z rezultatami prowadzenia polowań w okresie jesiennym – nie stanowi rozwiązania odpowiedniego i ściśle proporcjonalnego do zakładanego przez dyrektywę celu ochrony gatunków.

Wobec powyższego Trybunał orzekł, że Republika Malty nie spełniła przesłanek odstępstwa i z tego względu naruszyła swoje zobowiązania określone w tej dyrektywie.

³⁴ Dz.U. L 103, s. 1.

W sprawie C-165/08 *Komisja przeciwko Polsce*, w której wyrok został wydany w dniu 16 lipca 2009 r., zadaniem Trybunału było zbadanie czy – tak jak utrzymywała Komisja – Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które ciążyą na niej na mocy dyrektyw 2001/18/WE³⁵ i 2002/53/WE³⁶, ustanawiając ogólny zakaz sprzedaży materiału siewnego odmian zmodyfikowanych genetycznie oraz wpisania odmian zmodyfikowanych genetycznie do krajowego rejestru odmian.

Rzeczpospolita Polska utrzymywała, w sposób oryginalny, że dyrektywy 2001/18 i 2002/53 nie mogą znaleźć zastosowania w opisywanej sprawie z tego względu, że charakteryzują je cele dotyczące swobodnego przepływu, ochrony środowiska naturalnego i zdrowia publicznego, podczas gdy krajowe przepisy realizują cele etyczne lub religijne. Innymi słowy, w opinii tego państwa członkowskiego sporne przepisy krajowe nie są objęte zakresem stosowania wymienionych wyżej dyrektyw, wobec czego ograniczenia swobodnego obrotu GMO, które powodują one z ewentualnym naruszeniem art. 28 WE, mogą być w danym przypadku uzasadnione na podstawie art. 30 WE.

Trybunał orzekł, że dla rozstrzygnięcia sprawy nie było konieczne wypowiedanie się co do tego, czy państwa członkowskie zachowały możliwość podniesienia argumentów o charakterze etycznym lub religijnym w celu uzasadnienia przyjęcia przepisów wewnętrznych, które wprowadzałyby odstępstwo od przepisów dyrektyw 2001/18 i 2002/53. Wystarczyło stwierdzić, że Rzeczpospolita Polska nie dostarczyła dowodu, iż sporne przepisy krajowe faktycznie realizowały przywołane przez nią cele. Co za tym idzie, ogólne zakazy takie jak zakazy zawarte w spornych przepisach krajowych naruszają zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej wynikające zarówno z art. 22 i 23 dyrektywy 2001/18, jak i art. 4 ust. 4 i art. 16 dyrektywy 2002/53. Trybunał wywiódł z tego, że państwo członkowskie, które zakazało swobodnego obrotu materiałem siewnym odmian genetycznie zmodyfikowanych oraz wpisu odmian genetycznie zmodyfikowanych do krajowego rejestru odmian, uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążyą na mocy art. 22 i 23 dyrektywy 2001/18 oraz art. 4 ust. 4 i art. 16 dyrektywy 2002/53.

W ramach sprawy C-254/08 *Futura Immobiliare i in.* dotyczącej obliczania podatku od odpadów, w której wyrok – wydany w dniu 16 lipca 2009 r. – dał wyraz zasadzie „zanieczyszczający płaci”, Trybunał dokonał wykładni art. 15 lit. a) dyrektywy 2006/12/WE³⁷ w ten sposób, że w świetle obowiązującego obecnie prawa wspólnotowego nie stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, które przewidują w celu finansowania usług gospodarki odpadami miejskimi i ich unieszkodliwiania podatek obliczany na podstawie oceny objętości odpadów potencjalnie wytwarzanych przez użytkowników tych usług, a nie na podstawie ilości odpadów rzeczywiście przez nich wytworzonych i przekazanych do punktu zbioru.

Trybunał oparł swe rozumowanie na okoliczności, że w sytuacji, w której posiadacze odpadów przekazują je do punktu zbioru odpadów, art. 15 lit. a) dyrektywy 2006/12 przewiduje, że zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” posiadacze odpadów ponoszą koszt ich unieszkodliwiania. Tymczasem częstokroć trudno jest, a bywa to nawet uciążliwe, określić dokładną objętość odpadów miejskich przekazanych przez każdego posiadacza do punktu zbioru odpadów. Stąd odwołanie do kryteriów opartych, z jednej strony, na zdolności wytwarzania odpadów przez ich posiadaczy,

³⁵ Dyrektywa 2001/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylającej dyrektywę Rady 90/220/EWG (Dz.U. L 106, s. 1).

³⁶ Dyrektywa Rady 2002/53/WE z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnego katalogu odmian gatunków roślin rolniczych (Dz.U. L 193, s. 1).

³⁷ Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (Dz.U. L 114, s. 9).

obliczanej w stosunku do powierzchni nieruchomości, którą zajmują i jej przeznaczenia, lub z drugiej strony, na rodzaju wytworzonych odpadów, może pozwolić na obliczenie kosztów unieszkodliwiania odpadów i ich podziału pomiędzy różnymi posiadaczami, ponieważ oba te parametry mogą bezpośrednio wpływać na kwotę przywołanych kosztów.

Trybunał wyjaśnił, że to jednak do sądu krajowego należy dokonanie kontroli, na podstawie faktycznych i prawnych okoliczności sprawy przed nim zawistej, czy podatek od unieszkodliwiania stałych odpadów miejskich pochodzących z gospodarstw domowych nie prowadził do obciążenia niektórych posiadaczy odpadów, w tym przypadku podmiotów świadczących usługi hotelarskie, oczywiście nieproporcjonalnymi kosztami w stosunku do objętości lub rodzaju odpadów, które mieli wytwarzać.

Wizy, azyl i imigracja

Sprawy z zakresu azylu wykazują tendencję wzrostową i Trybunał miał okazję dokonać po raz pierwszy wykładni szeregu dyrektyw regulujących tę dziedzinę.

W sprawie C-19/08 *Petrosian i in.*, w której wyrok został wydany w dniu 29 stycznia 2009 r., Trybunał zajął się zagadnieniem procedury transferu wniosku o azyl i z tego tytułu dokonał wykładni rozporządzenia (WE) nr 343/2003³⁸. Rodzina Petrosian, której członkowie są obywatelami Armenii, złożyła wniosek o azyl we Francji, a następnie w Szwecji. Krajowe władze w Szwecji zamierzały skierować rodzinę Petrosian z powrotem do Francji, jednak decyzja ta została przez wskazaną rodzinę wielokrotnie zaskarżona, tak że upłynął termin sześciu miesięcy przewidziany w art. 20 ust. 1 lit. d) wymienionego rozporządzenia. Termin ten, którego bieg rozpoczyna się od momentu podjęcia „decyzji w sprawie odwołania lub rewizji”, ma umożliwić państwu członkowskiemu, w którym został złożony wniosek o azyl, dokonanie przekazania, natomiast konsekwencją jego upływu jest uznanie tego państwa za państwo członkowskie odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu. Centralny problem wyroku dotyczył wydarzenia, którego wystąpienie powoduje rozpoczęcie biegu terminu sześciu miesięcy.

W udzielonej odpowiedzi Trybunał dokonał rozróżnienia między dwoma możliwościami, w zależności od tego, czy ustawodawstwa krajowe przewidują odwołanie o skutku zawieszającym, czy też nie. Orzekł, że w przypadku kiedy nie dopuszcza się odwołania mogącego posiadać skutek zawieszający, termin na wykonanie przekazania zaczyna biec od momentu wydania decyzji, wyrażnej bądź dorozumianej, na mocy której państwo członkowskie, do którego skierowany jest wniosek o wyrażenie zgody na dokonanie przekazania, akceptuje przyjęcie z powrotem zainteresowanego. Jeżeli natomiast ustawodawstwo wnioskującego o transfer państwa członkowskiego dopuszcza odwołanie o skutku zawieszającym, termin na wykonanie przekazania zaczyna biec nie już w momencie wydania tymczasowego orzeczenia sądowego zawieszającego wykonanie procedury transferu, lecz dopiero poczynwszy od wydania orzeczenia sądowego rozstrzygającego co do istoty sprawy, które nie może już stanowić przeszkody dla takiego wykonania. W świetle bowiem celu realizowanego przez wyznaczenie państwom członkowskim terminu, rozpoczęcie biegu tego terminu winno być określone w taki sposób, aby państwa członkowskie mogły posługiwać się terminem sześciu miesięcy, który winny one z założenia w pełni wykorzystać na uregulowanie technicznych szczegółów przeprowadzenia takiego przekazania. Poza tym Trybunał wziął pod uwagę poszanowanie ochrony sądowej oraz autonomii procesowej państw członkowskich.

³⁸ Rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dz.U. L 50, s. 1).

Następnie w sprawie C-465/07 *Elgafaji*, w której wyrok został wydany w dniu 17 lutego 2009 r., Trybunał stanął wobec problemu zakresu ochrony uzupełniającej przyznanej przez art. 15 dyrektywy 2004/83/WE³⁹ w sprawie minimalnych norm dotyczących przesłanek, jakie muszą spełnić obywatele państw trzecich lub bezpaństwowcy, aby ubiegać się o status uchodźcy. Zadane Trybunałowi pytanie dotyczyło tego, czy przesłankę istnienia „poważnego i zindywidualizowanego zagrożenia życia i integralności osoby cywilnej, wynikającego z przemocy nieselektywnej, w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych” zawartą w art. 15 lit. c) należy rozumieć – jak wymaga tego Europejski Trybunał Praw Człowieka – jako wymagającą, by osoba wnosząca o ochronę uzupełniającą przedstawiła dowód na to, że stanowi konkretny cel przemocy ze względu na elementy charakteryzujące jej sytuację osobistą.

Trybunał odpowiedział na to pytanie przecząco. Potwierdził najpierw autonomię art. 15, zwracając uwagę, że ma on treść inną od art. 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), a zatem jego wykładni należy dokonywać w sposób autonomiczny. Następnie Trybunał wskazał, że krzywda zdefiniowana w art. 15 lit. c) dyrektywy jako „poważne i zindywidualizowane zagrożenie życia i integralności osoby” dotyczy ryzyka krzywdy o charakterze bardziej ogólnym niż dwa inne rodzaje krzywd określone w tym artykule, takie jak kara śmierci, które obejmują sytuacje, w których wnioskującemu o ochronę uzupełniającą konkretnie grozi ryzyko krzywdy określonego rodzaju. Poza tym objęte tym artykułem zagrożenia stanowią nieodłączną część ogólnej sytuacji „międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych”.

Wreszcie przemoc leżąca u podstaw tych zagrożeń została zakwalifikowana jako „nieselektywna”, tj. przy użyciu pojęcia, które oznacza, iż przemoc ta może dotknąć osób bez względu na ich sytuację osobistą. W tym względzie Trybunał sprecyzował, że im bardziej wnioskodawca ewentualnie jest w stanie wykazać, że dana sytuacja konkretnie jego dotyczy ze względu na elementy właściwe jego sytuacji osobistej, tym niższy będzie poziom przemocy nieselektywnej wymagany w celu skorzystania z ochrony uzupełniającej. Trybunał zakończył wywód, podkreślając, że dokonana wykładnia art. 15 lit. c) dyrektywy jest w pełni zgodna z europejską Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a w szczególności z orzecznictwem dotyczącym art. 3.

Na koniec pytanie zadane w sprawach połączonych C-261/08 i C-348/08 *Zurita García i Choque Cabrera*, w których wyrok został wydany w dniu 22 października 2009 r., dotyczyło tego, czy konwencja wykonawcza do układu z Schengen (zwana dalej „KWUS”) i kodeks graniczny Schengen zobowiązują właściwe organy państw członkowskich do wydania decyzji o wydaleniu obywatela państwa trzeciego, jeżeli zostanie wykazane, że przebywa on nielegalnie na terytorium państwa członkowskiego. Okoliczności faktyczne leżące u podstaw tych spraw dotyczyły *Zurity Garcíi* i *Choque Cabrery*, wobec których zostały wydane dwie decyzje o wydaleniu na tej podstawie, że przebywali nielegalnie na terytorium hiszpańskim. Tymczasem zgodnie z prawem hiszpańskim i jego wykładnią kara, którą należy wymierzyć w podobnym przypadku, ogranicza się do grzywny, w braku elementu dodatkowego, który uzasadniałby zastąpienie grzywny wydaleniem. *Zurita García* i *Choque Cabrera* zwrócili się w tej sytuacji do sądu krajowego, który z kolei skierował pytanie prejudycjalne do Trybunału.

W udzielonej odpowiedzi Trybunał stwierdził przede wszystkim istnienie rozbieżności między wersją hiszpańską a innymi wersjami językowymi rozważanych przepisów. Ponieważ hiszpańska wersja językowa była jednakże jedyną, w której wydalenie zostało ujęte jako obowiązek, a nie jako

³⁹ Dyrektywa Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304, s. 12).

możliwość po stronie władz, Trybunał orzekł, że rzeczywistą wolą prawodawcy nie było nałożenie na państwa członkowskie obowiązku wydalenia z ich terytorium. Trybunał stwierdził ponadto, że KWUS opowiada się za dobrowolnym opuszczeniem państwa członkowskiego przez obywatela państwa trzeciego przebywającego w nim nielegalnie. Co więcej, choć KWUS przewiduje, że w pewnych okolicznościach obywatel państwa trzeciego powinien zostać wydany z państwa członkowskiego, w którym został zatrzymany, to konsekwencja ta podlega jednak warunkom przewidzianym prawem krajowym danego państwa członkowskiego. Co za tym idzie, Trybunał uznał, że do każdego państwa członkowskiego należy przyjęcie w swoim prawie krajowym, w szczególności w odniesieniu do warunków, w oparciu o które przeprowadzane będzie w tym państwie wydalenie, zasad stosowania podstawowych reguł ustanowionych w KWUS i dotyczących obywateli państw trzecich niespełniających – lub tych, którzy przestali spełniać – warunki dotyczące pobytu krótkoterminowego na terytorium tego państwa. Trybunał doszedł do wniosku, że ani KWUS, ani kodeks graniczny Schengen nie zobowiązują państw członkowskich do wydania decyzji o wydaleniu obywatela państwa trzeciego, który przebywa nielegalnie na terytorium państwa członkowskiego.

Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i prawo prywatne międzynarodowe

Rtok 2009 odznaczył się istotną liczbą doniosłych wyroków z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego. W pierwszej kolejności wskazać należy wyrok z dnia 6 października 2009 r. w sprawie C-133/08 *ICF*, w którym Trybunał dokonał po raz pierwszy wykładni konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych⁴⁰. Szereg pytań dotyczących art. 4 tej konwencji zostało skierowanych do Trybunału, który odpowiedź na nie rozpoczął od przypomnienia, że wspomniana konwencja została przyjęta w celu kontynuacji dzieła unifikacji prawa w dziedzinie międzynarodowego prawa prywatnego, rozpoczętego przyjęciem konwencji brukselskiej o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń⁴¹. Zgodnie z konwencją rzymską umowa zawarta przez strony podlega wybraniu przez nie prawa. Jeżeli wybór prawa właściwego dla umowy nie został dokonany, umowa podlega prawu państwa, z którym wykazuje ona najściślejszy związek. Konwencja przewiduje ponadto domniemanie na rzecz miejsca zwykłego pobytu strony, na której spoczywa obowiązek spełnienia świadczenia charakterystycznego oraz łączników szczególnych, między innymi w odniesieniu do umowy przewozu towarów. W tym względzie Trybunał orzekł, że łącznik, o którym mowa w art. 4 ust. 4 konwencji, stosuje się do innych umów czarterowych aniżeli umowy na jeden rejs tylko wtedy, gdy główny przedmiot umowy stanowi nie zwykłe udostępnienie środka transportu, lecz przewóz towarów sensu stricto. Ponadto Trybunał zaznaczył, że art. 4 ust. 5 konwencji należy interpretować w ten sposób, że gdy z całokształtu okoliczności wynika jasno, że umowa wykazuje silniejszy związek z innym państwem aniżeli państwo ustalone na podstawie łączników przewidzianych art. 4 ust. 2–4 konwencji, sąd powinien odstąpić od stosowania tych łączników i zastosować prawo państwa, z którym umowa wykazuje najsilniejszy związek. Wreszcie Trybunał podkreślił, że część umowy może – wyjątkowo – podlegać innemu prawu aniżeli prawo mające zastosowanie do reszty umowy, gdy przedmiot tej części umowy ma charakter autonomiczny.

Wykładnia rozporządzenia (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (rozporządzenie Bruksela I)⁴² oraz konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach

⁴⁰ Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwarta do podpisu w Rzymie w dniu 19 czerwca 1980 r. (Dz.U. 1980, L 266, s. 1).

⁴¹ Konwencja brukselska z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32).

⁴² Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. (Dz.U. 2001, L 12, s. 1)

cywilnych i handlowych (konwencja brukselska) była również przedmiotem licznych wyroków zasługujących na omówienie. U podstaw sprawy C-420/07 *Apostolides*, w której wyrok został wydany w dniu 28 kwietnia 2009 r., leży podział Cypru będący wynikiem interwencji wojsk tureckich w 1974 r. Republika Cypryjska, która przystąpiła do Unii Europejskiej w 2004 r., w rzeczywistości kontroluje jedynie południową część wyspy, podczas gdy w części północnej utworzona została Republika Turecka Cypru Północnego, uznawana wyłącznie przez Turcję. Wobec powyższego protokół załączony do aktu przystąpienia Republiki Cypryjskiej zawiesza stosowanie prawa wspólnotowego na obszarach, na których rząd Republiki Cypryjskiej nie sprawuje rzeczywistej kontroli. Sąd odsyłający, będący sądem Zjednoczonego Królestwa, do którego obywatel Cypru wystąpił o uznanie i wykonanie dwóch orzeczeń wydanych przez sąd mający siedzibę w południowej części wyspy i nakazujących dwóm obywatelom brytyjskim przekazanie nieruchomości położonej w północnej części wyspy, zadał Trybunałowi szereg pytań dotyczących wykładni i stosowania rozporządzenia nr 44/2001. Trybunał orzekł w pierwszej kolejności, że przewidziane w protokole odstępstwo nie stoi na przeszkodzie stosowaniu rozporządzenia nr 44/2001 do orzeczenia wydanego przez sąd cypryjski mający siedzibę na obszarze kontrolowanym przez rząd, ale dotyczącego nieruchomości położonej na obszarze północnym. Następnie Trybunał stwierdził, że okoliczność, iż nieruchomość jest położona na obszarze, nad którym rząd nie sprawuje rzeczywistej kontroli, a zatem, że przedmiotowe orzeczenia nie mogą być w praktyce wykonane w miejscu, w którym położona jest nieruchomość, nie stoi na przeszkodzie uznaniu i wykonaniu tych orzeczeń w innym państwie członkowskim. Artykuł 22 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 dotyczy bowiem międzynarodowej jurysdykcji państw członkowskich, natomiast nie ich wewnętrznej jurysdykcji. Trybunał przypomniał także, w odniesieniu do wyjątku dotyczącego porządku publicznego państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie, że sąd nie może, bez podważania celu rozporządzenia nr 44/2001, odmówić uznania orzeczenia sądu innego państwa członkowskiego tylko dlatego, że uzna, iż prawo krajowe lub prawo wspólnotowe zostało niewłaściwie zastosowane. W takim przypadku na wyjątek można by było się powołać tylko w zakresie, w jakim naruszenie prawa oznaczałoby, że uznanie lub wykonanie orzeczenia stanowi oczywiste naruszenie podstawowej zasady w wewnętrznym porządku prawnym danego państwa członkowskiego. Wreszcie Trybunał wyjaśnił, że nie można odmówić uznania i wykonania orzeczenia wydanego w trybie zaocznym, w przypadku gdy pozwany mógł zaskarżyć ten wyrok zaoczny i gdy wniesiony środek zaskarżenia pozwolił mu podnieść, że dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny nie został mu doręczony w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony.

W sprawie C-185/07 *Allianz (dawniej Riunione Adriatica di Sicurtà)*, w której wyrok został wydany w dniu 10 lutego 2009 r., Trybunał orzekł, że wydanie wobec danej osoby przez sąd państwa członkowskiego zakazu wszczynania i dalszego prowadzenia postępowania przed sądami innego państwa członkowskiego („anti-suit injunction”⁴³) z tego względu, że takie postępowanie narusza zapis na sąd polubowny, jest niezgodne z rozporządzeniem (WE) nr 44/2001. Trybunał przypomniał, że postępowanie, które prowadzi do wydania anti-suit injunction, nie wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001, ale jego konsekwencje mogą jednak podważać skuteczność tego rozporządzenia. Dzieje się tak w szczególności, gdy takie postępowanie uniemożliwia sądowi innego państwa członkowskiego wykonywanie jego właściwości przyznanej mu na mocy rozporządzenia nr 44/2001. Trybunał doszedł więc do wniosku, że jeżeli ze względu na przedmiot sporu, to jest rodzaj praw, których ochronie służy dane postępowanie, postępowanie to wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001, kwestia wstępna dotycząca możliwości stosowania zapisu na sąd polubowny również wchodzi w zakres stosowania tego rozporządzenia. Z powyższego wynika, że podniesiony zarzut niewłaściwości oparty na istnieniu zapisu na sąd arbitrażowy wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001, a zatem że do właściwości wyłącznie tego sądu

⁴³ Zobacz również wyrok Trybunału z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie C-159/02 *Turner*, Rec. s. I-3565.

należy wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wskazanego zarzutu i jego własnej właściwości, zgodnie z tym rozporządzeniem. Okoliczność, że skutkiem wydania anti-suit injunction jest uniemożliwienie sądowi państwa członkowskiego, co do zasady właściwemu do rozstrzygania sporu na podstawie rozporządzenia nr 44/2001, wydania orzeczenia w przedmiocie samej możliwości stosowania tego rozporządzenia do sporu, który mu podlega, oznacza jednoznacznie pozbawienie go uprawnienia do orzekania w przedmiocie własnej właściwości. Anti-suit injunction jest więc niezgodny z ogólną zasadą, zgodnie z którą każdy sąd, do którego wniesiono powództwo, sam ustala, na podstawie przepisów, które musi zastosować, czy jest właściwy do rozstrzygnięcia wniesionego do niego sporu. Ponadto anti-suit injunction podważa zaufanie, które państwa członkowskie pokładają nawzajem w swoich systemach prawnych oraz organach ochrony prawnej. Nie jest zatem zgodny z rozporządzeniem nr 44/2001.

Zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001 stanowił także centralne zagadnienie sprawy C-111/08 *SCT Industri*, w której wyrok został wydany w dniu 2 lipca 2009 r. W wyroku tym Trybunał orzekł, że rozporządzenie nr 44/2001 nie znajduje zastosowania do powództwa rewindykacyjnego wszczętego w ramach postępowania upadłościowego. Ściślej rzecz ujmując, zważywszy na bliski związek z postępowaniem upadłościowym, powództwo o stwierdzenie nieważności zbycia udziałów dokonanego przez syndyka w ramach postępowania upadłościowego wchodzi w zakres wyjątku, dotyczącego upadłości, od stosowania rozporządzenia nr 44/2001.

Rozpoznawszy, w sprawie C-386/05 *Color Drack*, w której wyrok został wydany w dniu 3 maja 2007 r. (Zb.Orz. s. I-3699), problematykę umów sprzedaży towarów przewidujących większą liczbę miejsc dostawy, Trybunał stanął wobec konieczności – w sprawie C-204/08 *Rehder*, w której wyrok został wydany w dniu 9 lipca 2009 r. – dokonania analizy umów o świadczenie usług przewidujących większą liczbę miejsc świadczenia usług, a w szczególności umów o transport lotniczy. Trybunał orzekł, że stosowanie przewidzianej w art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 zasady jurysdykcji szczególnej w sprawach, których przedmiotem jest umowa, odpowiada celowi bliskości i jest uzasadnione istnieniem ścisłego związku pomiędzy umową a sądem, przed którym zawisło postępowanie w sprawie. W świetle celów bliskości i przewidywalności należy zatem, w przypadku wielości miejsc świadczenia usług w różnych państwach członkowskich, poszukiwać miejsca, które wykazuje najściślejszy związek pomiędzy daną umową a właściwym sądem, a w szczególności takiego, w którym na mocy umowy powinna zostać dokonana główna dostawa usług. W przypadku transportu lotniczego osób pomiędzy państwami członkowskimi, dokonywanego na podstawie umowy zawartej z jednym przewoźnikiem lotniczym, sądem właściwym do rozpoznawania powództwa o odszkodowanie, opartego na powyższej umowie i na rozporządzeniu (WE) nr 261/2004 ustanawiającym wspólne zasady odszkodowania dla pasażerów⁴⁴ jest, według wyboru powoda, sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce odlotu, albo sąd, w okręgu którego znajduje się miejsce przylotu samolotu.

W wyroku z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie C-394/07 *Gambazzi* Trybunał wypowiedział się w przedmiocie pojęcia „orzeczenie” w rozumieniu przepisów o uznawaniu i wykonywaniu konwencji brukselskiej, a także w przedmiocie zakresu podstaw odmowy uznawania i wykonywania opartej na naruszeniu porządku publicznego państwa wezwanego. Orzekł on, po pierwsze, że „orzeczeniem” są zaoczne wyrok i postanowienie, które zostały wydane w postępowaniu cywilnym zasadniczo ukształtowanym jako kontryktoryjne. Artykuł 25 konwencji brukselskiej obejmuje bowiem wszystkie orzeczenia wydane przez sądy umawiających się państw i nie czyni

⁴⁴ Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U. L 46, s. 1).

jakiegokolwiek rozróżnienia między nimi. Aby takie orzeczenia sądowe były objęte zakresem stosowania tej konwencji, wystarczy, by – zanim zażąda się ich uznania czy wykonania – stanowiły lub mogły stanowić w państwie pochodzenia przedmiot postępowania spornego. Trybunał sprecyzował, że okoliczność, że sąd orzekał w taki sposób, jak gdyby pozwany, który stawiał się prawidłowo na rozprawie, nie wdał się w spór, nie wystarcza do zakwestionowania kwalifikacji jako „orzeczenie”. Po drugie, Trybunał wskazał, że sąd państwa wezwanego może uwzględnić, w świetle odstępstwa dotyczącego porządku publicznego, okoliczność, że sąd państwa pochodzenia orzekał w przedmiocie żądań powoda, nie wysłuchawszy pozwanego, który prawidłowo stawiał się przed nim, lecz postanowieniem sądu został wykluczony z postępowania z tego względu, że nie spełnił obowiązków nałożonych na niego innymi zarządzeniami wydanymi wcześniej w ramach tego samego postępowania. Odstępstwo dotyczące porządku publicznego może znaleźć zastosowanie, jeżeli okaże się, że środek w postaci wykluczenia stanowił oczywiste i nieproporcjonalne naruszenie prawa do bycia wysłuchanym. Kontrola dokonywana przez sąd krajowy powinna obejmować nie tylko okoliczności, w jakich wydane zostały orzeczenia, których wykonania się żąda, lecz również okoliczności, w jakich zostały wydane zarządzenia, w szczególności w odniesieniu do weryfikacji środków odwoławczych, jakie pozostawały do dyspozycji pozwanego oraz przysługującej mu możliwości bycia wysłuchanym.

Trybunał miał także okazję do dokonania wykładni niektórych przepisów rozporządzenia nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie nr 1347/2000⁴⁵. W pierwszej kolejności należy wskazać wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-168/08 *Hadadi*, w którym Trybunał orzekł w przedmiocie łącznika obywatelstwa małżonków przy ustalaniu sądu właściwego w kwestii rozwodu. Opisywana sprawa dotyczyła dwojga małżonków posiadających podwójne, francusko-węgierskie, obywatelstwo, przy czym każde z nich wniosło powództwo o rozwód w innym z tych dwóch państw. Trybunał stwierdził najpierw, że rozporządzenie nr 2201/2003 nie wprowadza rozróżnienia według tego, czy dana osoba posiada obywatelstwo jednego państwa lub większej liczby państw. W konsekwencji przepis tego rozporządzenia przewidujący właściwość sądów państwa członkowskiego obywatelstwa małżonków nie może być interpretowany w różny sposób w zależności od tego, czy oboje małżonkowie posiadają wspólne podwójne obywatelstwo, czy też jedno i to samo obywatelstwo. Gdy oboje małżonkowie posiadają jednocześnie obywatelstwo państwa sądu, do którego wniesiono sprawę, oraz innego państwa członkowskiego, sąd, do którego wniesiono sprawę, musi uwzględnić fakt posiadania przez nich również obywatelstwa innego państwa członkowskiego oraz okoliczność, że sądy tego ostatniego państwa mogły być właściwe zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem. Następnie Trybunał wskazał, że zasady ustalania właściwości w dziedzinie rozwodu przewidziane przez rozporządzenie nr 2201/2003 opierają się na większej liczbie obiektywnych i alternatywnych kryteriów i zakładają brak hierarchii w zakresie właściwości. Tym samym współistnienie kilku właściwych sądów, bez ustanawiania hierarchii między nimi, jest dopuszczalne. Z powyższego Trybunał wywodził, że jeżeli każdy z małżonków posiada obywatelstwo tych samych dwóch państw członkowskich, rozporządzenie nr 2201/2003 stoi na przeszkodzie temu, aby właściwość sądu jednego z tych państw członkowskich była wyłączona na tej podstawie, że powód nie posiada innych więzi z tym państwem. Kontynuując wywód, Trybunał wyjaśnił, że na podstawie rozporządzenia właściwe są sądy państw członkowskich, których obywatelstwo posiadają małżonkowie, a małżonkowie ci mogą dokonać wyboru, przed sąd którego z państw członkowskich wniosą sprawę.

⁴⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. L 338, s. 1).

W drugiej kolejności, w sprawie C-523/07 A, w której wyrok został wydany w dniu 2 kwietnia 2009 r., Trybunał dokonał po raz pierwszy wykładni pojęcia „miejsce stałego pobytu” dziecka jako kryterium właściwości sądów w dziedzinie odpowiedzialności rodzicielskiej. Jako że rozporządzenie nr 2201/2003 nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia znaczenia i zakresu pojęcia „miejsce stałego pobytu”, Trybunał orzekł, że jest to pojęcie autonomiczne. Zważywszy na kontekst i cel tego rozporządzenia, miejsce stałego pobytu znajduje się tam, gdzie dziecko wykazuje pewną integrację ze środowiskiem społecznym i rodzinnym. Należy w szczególności wziąć pod uwagę trwałość, zgodność z prawem, warunki oraz motywy pobytu i przenosin rodziny do danego państwa członkowskiego, obywatelstwo dziecka, miejsce i warunki uczęszczania do szkoły, znajomość języków, a także więzi rodzinne i społeczne dziecka w tym państwie. Trybunał następnie podkreślił, że do sądu krajowego należy ustalenie miejsca stałego pobytu dziecka w oparciu o wszystkie istotne okoliczności faktyczne właściwe danemu przypadkowi. Ponadto Trybunał dostarczył wyjaśnień dotyczących reżimu środków pilnych i zabezpieczających w rozumieniu art. 20 rozporządzenia nr 2201/2003. Sąd krajowy może podjąć decyzję o zastosowaniu tych środków, jeżeli są one pilne, mają być stosowane względem osób znajdujących się w danym państwie członkowskim oraz mają charakter tymczasowy. Wdrożenie tych środków przyjętych w celu ochrony nadrzędnego interesu dziecka, jak również ich moc wiążąca są określane zgodnie z prawem krajowym. W razie zastosowania środka zabezpieczającego, sąd krajowy nie jest zobowiązany do przekazania sprawy właściwemu sądowi innego państwa członkowskiego. Jednak w zakresie, w jakim ochrona nadrzędnego interesu dziecka tego wymaga, sąd krajowy, który stwierdził brak swej właściwości, powinien poinformować o tym właściwy sąd innego państwa członkowskiego.

Doręczanie aktów notarialnych sporządzonych poza postępowaniem sądowym było przedmiotem wyroku z dnia 25 czerwca 2009 r. w sprawie C-14/08 *Roda Golf & Beach Resort*. Trybunał orzekł w nim, że pojęcie „dokument pozasądowy” w rozumieniu art. 16 rozporządzenia (WE) nr 1348/2000 w sprawie doręczania w państwach członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych⁴⁶ jest pojęciem prawa wspólnotowego. Cel traktatu z Amsterdamu, polegający na ustanowieniu przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz przejęcie z traktatu UE do traktatu WE uregulowań umożliwiających przyjmowanie środków z zakresu współpracy sądowej w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne, wskazują bowiem na wolę wprowadzenia przez państwa członkowskie tego rodzaju środków do wspólnotowego systemu prawnego oraz akceptację zasady ich autonomicznej wykładni. Trybunał wskazał, że doręczanie aktów notarialnych poza postępowaniem sądowym objęte jest zakresem zastosowania rozporządzenia nr 1348/2000. Zważywszy bowiem, że system wewnątrzwspólnotowego doręczania służy zapewnieniu należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego, współpraca sądowa, o której mowa w art. 65 WE oraz rozporządzeniu nr 1348/2000, nie może być ograniczona wyłącznie do postępowań sądowych. Współpraca ta może bowiem mieć miejsce także poza takim postępowaniem w zakresie, w jakim ma ona skutki transgraniczne i jest niezbędna do zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Trybunał uściślił, że to szerokie pojęcie dokumentu pozasądowego nie wprowadza ryzyka nadmiernych obciążeń w odniesieniu do zasobów sądów krajowych, ponieważ, po pierwsze, państwa członkowskie mają swobodę wyznaczenia innych podmiotów niż sądy krajowe jako agencji przekazujących lub przyjmujących dla celów doręczania, oraz, po drugie, mogą wprowadzić możliwość doręczania osobom zamieszkałym w innym państwie członkowskim bezpośrednio pocztą.

⁴⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. (Dz.U. L 160, s. 37).

Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych

W sprawie C-123/08 *Wolzenburg*, w której wyrok został wydany w dniu 6 października 2009 r., do Trybunału skierowano pytanie o zgodność z prawem Unii krajowych przepisów przewidujących zróżnicowane traktowanie obywateli krajowych i obywateli innych państw członkowskich w odniesieniu do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Odmienne bowiem od tego, co zostało przewidziane wobec własnych obywateli, ustawodawstwo niderlandzkie wykonujące decyzję ramową 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania⁴⁷ wprowadza wyjątek od tego wykonania dla obywateli innych państw członkowskich tylko pod warunkiem, że obywatele ci zamieszkiwali legalnie przez nieprzerwany okres pięciu lat w Niderlandach i że posiadają zezwolenie na pobyt na czas nieokreślony. Trybunał rozpoczął wywód od stwierdzenia, że art. 12 akapit pierwszy WE znajduje zastosowanie z tego względu, że państwa członkowskie nie mogą w ramach wdrażania decyzji ramowej przyjętej na podstawie traktatu UE naruszać prawa wspólnotowego, w szczególności postanowień traktatu WE dotyczących przyznanej wszystkim obywatelom Unii swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich. Następnie Trybunał wskazał, że art. 4 pkt 6 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że jeśli chodzi o obywatela Unii, wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może – poza wymogiem odnoszącym się do okresu pobytu w tym państwie członkowskim – uzależniać zastosowania powodu niewykonania tego nakazu od dodatkowych wymogów administracyjnych, takich jak posiadanie zezwolenia na pobyt na czas nieokreślony. Na koniec Trybunał doszedł do wniosku, że ustanowiona w art. 12 WE zasada niedyskryminacji nie stoi na przeszkodzie przepisom wykonującego nakaz państwa członkowskiego, na mocy których właściwy organ sądowy tego państwa odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko jego obywatelowi w celu wykonania kary pozbawienia wolności, jeżeli taka odmowa, gdy chodzi o obywatela innego państwa członkowskiego mającego jako obywatel Unii prawo pobytu, jest uzależniona od przesłanki jego legalnego zamieszkiwania przez nieprzerwany okres pięciu lat we wspomnianym wykonującym nakaz państwie członkowskim. Uzasadniając przyjęte rozwiązanie, Trybunał podkreślił, że omawiany warunek, po pierwsze, ma na celu zagwarantowanie, by obywatel innego państwa członkowskiego był wystarczająco zintegrowany z wykonującym nakaz państwem członkowskim oraz, po drugie, nie wykracza poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu.

⁴⁷ Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. L 190, s. 1).

B – Skład Trybunału Sprawiedliwości

(Precedencja na dzień 14 grudnia 2009 r.)

Pierwszy rzęd, od lewej:

Prezesi izb C. Toader i E. Levits; pierwszy rzecznik generalny P. Mengozzi; prezesi izb K. Lenaerts i A. Tizzano; prezes Trybunału V. Skouris; prezesi izb J.N. Cunha Rodrigues, J.C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta i P. Lindh; sędzia C.W.A. Timmermans

Drugi rzęd, od lewej:

Sędziowie L. Bay Larsen, U. Löhmus, M. Ilešič, G. Arestis i P. Küris; rzecznik generalna J. Kokott; sędziowie A. Rosas, K. Schiemann, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský i A. Ó Caoimh

Trzeci rzęd, od lewej:

Rzecznik generalny P. Cruz Villalón; sędziowie M. Berger, M. Safjan, A. Arabadjiev i T. von Danwitz; rzecznicy generalni Y. Bot, E. Sharpston, J. Mazák i V. Trstenjak; sędziowie J.J. Kasel i D. Šváby; rzecznik generalny N. Jääskinen; sekretarz R. Grass

1. Członkowie Trybunału Sprawiedliwości

(w kolejności objęcia funkcji)

Vassilios Skouris

urodzony w 1948 r.; absolwent prawa wolnego uniwersytetu w Berlinie (1970); doktor prawa konstytucyjnego i administracyjnego na uniwersytecie w Hamburgu (1973); profesor nadzwyczajny na uniwersytecie w Hamburgu (1972–1977); profesor prawa publicznego na uniwersytecie w Bielefeld (1978); profesor prawa publicznego na uniwersytecie w Salonikach (1982); minister spraw wewnętrznych (1989 i 1996); członek komitetu administracyjnego uniwersytetu na Krecie (1983–1987); dyrektor centrum międzynarodowego i europejskiego prawa gospodarczego w Salonikach (1997–2005); przewodniczący hellenistycznego stowarzyszenia prawa europejskiego (1992–1994); członek greckiego narodowego komitetu badawczego (1993–1995); członek najwyższego komitetu ds. rekrutacji greckich urzędników państwowych (1994–1996); członek rady naukowej akademii prawa europejskiego w Trewirze (od 1995); członek komitetu administracyjnego greckiej narodowej szkoły sądownictwa (1995–1996); członek komitetu naukowego ministerstwa spraw zagranicznych (1997–1999); przewodniczący greckiej rady ekonomiczno-społecznej w 1998 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 8 czerwca 1999 r.; prezes Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Peter Jann

urodzony w 1935 r.; doktor prawa Uniwersytetu Wiedeńskiego (1957); nominacja na sędziego i przydział do federalnego ministerstwa sprawiedliwości (1961); sędzia w sprawach prawa prasowego w Straf-Bezirksgericht, Wiedeń (1963–1966); rzecznik federalnego ministerstwa sprawiedliwości (1966–1970), następnie przydzielony do wydziału spraw międzynarodowych tegoż ministerstwa; doradca komisji sprawiedliwości i rzecznik w parlamencie (1973–1978); nominacja na sędziego trybunału konstytucyjnego (1978); stały sędzia sprawozdawca w tymże trybunale do końca 1994 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 19 stycznia 1995 r. do dnia 6 października 2009 r.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

urodzony w 1949 r.; sędzia; członek Consejo General del Poder Judicial (naczelnej rady sędziowskiej); profesor; szef gabinetu prezesa Consejo General del Poder Judicial; sędzia ad hoc Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; sędzia w Tribunal Supremo od 1996 r.; rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od 19 stycznia 1995 r. do dnia swojej śmierci, 12 listopada 2009 r.

Antonio Tizzano

urodzony w 1940 r.; profesor prawa Unii Europejskiej na uniwersytecie La Sapienza w Rzymie; profesor uniwersytetów „Istituto Orientale” (1969–1979) i „Federico II” w Neapolu (1979–1992), w Katanii (1969–1977) i w Mogadiszu (1967–1972); adwokat przy włoskim sądzie kasacyjnym; radca prawny stałego przedstawicielstwa Republiki Włoskiej przy Wspólnotach Europejskich (1984–1992); członek włoskiej delegacji podczas negocjacji w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej do Wspólnot Europejskich, w sprawie Jednolitego aktu europejskiego i Traktatu o Unii Europejskiej; autor licznych publikacji, w tym komentarzy do traktatów europejskich i Codice dell’Unione Europea [kodeksu Unii Europejskiej]; założyciel i dyrektor, od 1996 r., czasopisma „Il Dritto dell’Unione Europea”; członek komitetów kierowniczych i redakcyjnych szeregu czasopism prawnych; sprawozdawca licznych kongresów międzynarodowych; wykładowca w licznych instytucjach międzynarodowych, w tym w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze (1987); członek grupy niezależnych ekspertów do spraw zbadania finansów Komisji Wspólnot Europejskich (1999); rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2000 r. do dnia 3 maja 2006 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 4 maja 2006 r.

José Narciso da Cunha Rodrigues

urodzony w 1940 r.; pełnił różne funkcje w sądownictwie (1964–1977); odpowiedzialny za różne przedsięwzięcia rządowe zmierzające do realizacji i koordynacji studiów nad reformą systemu sądowego; przedstawiciel rządu przy Europejskiej Komisji Praw Człowieka i Europejskim Trybunale Praw Człowieka (1980–1984); ekspert Komitetu Kierowniczego Praw Człowieka w Radzie Europy (1980–1985); członek komisji nowelizacyjnej kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego; Procurador-Geral da República (1984–2000); członek komitetu nadzorczego przy Urzędzie Unii Europejskiej ds. Zwalczania Korupcji (OLAF) (1999–2000); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2000 r.

Christiaan Willem Anton Timmermans

urodzony w 1941 r.; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1966–1969); urzędnik Komisji Wspólnot Europejskich (1969–1977); doktor prawa (uniwersytet w Lejdzie); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Groningen (1977–1989); zastępca sędziego w sądzie apelacyjnym w Arnhem; odpowiedzialny za różne publikacje; zastępca naczelnego dyrektora działu prawnego Komisji Wspólnot Europejskich (1989–2000); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Amsterdamie; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2000 r.

Allan Rosas

urodzony w 1948 r.; doktor prawa uniwersytetu w Turku (Finlandia); profesor prawa na uniwersytecie w Turku (1978–1981) i akademii w Åbo (Turku/Åbo) (1981–1996); dyrektor tamtejszego instytutu praw człowieka (1985–1995); pełnił różne odpowiedzialne stanowiska uniwersyteckie o charakterze krajowym i międzynarodowym; członek towarzystw naukowych; koordynacja wielu krajowych i międzynarodowych projektów i programów badawczych, w szczególności w następujących dziedzinach: prawo wspólnotowe, prawo międzynarodowe, prawa człowieka i prawa podstawowe, prawo konstytucyjne, prawo porównawcze administracji publicznej; przedstawiciel rządu fińskiego w charakterze członka lub doradcy delegacji fińskich na różnych konferencjach i spotkaniach międzynarodowych; funkcja eksperta fińskiego środowiska prawniczego, w tym w rządowych i parlamentarnych komisjach prawnych w Finlandii, jak również na łonie ONZ, UNESCO, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) i Rady Europy; od 1995 r. główny doradca prawny w dziale prawnym Komisji Europejskiej, odpowiedzialny za stosunki zewnętrzne; od marca 2001 r. zastępca dyrektora generalnego działu prawnego Komisji Europejskiej; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 17 stycznia 2002 r.

Rosario Silva de Lapuerta

urodzona w 1954; absolwent prawa (uniwersytet Complutense w Madrycie); abogado del Estado w Madrycie; abogado del Estado w dziale prawnym ministerstwa transportu, turystyki i komunikacji, następnie w dziale prawnym ministerstwa spraw zagranicznych; abogado del Estado-Jefe – szef państwowej służby prawnej odpowiedzialny za postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości i zastępca naczelnego dyrektora działu wspólnotowej i międzynarodowej pomocy prawnej w Abogacía General del Estado (ministerstwo sprawiedliwości); członek grupy refleksyjnej ds. przyszłości wspólnotowego systemu sądowego działającej przy Komisji; szef delegacji hiszpańskiej grupy „Amis de la Présidence” ds. reformy wspólnotowego systemu sądowego w traktacie nicejskim i działającej przy Radzie grupy ad hoc dotyczącej Trybunału Sprawiedliwości; profesor prawa wspólnotowego w École Diplomatique (szkole dyplomatycznej) w Madrycie; współredaktor przeglądu „Noticias de la Unión Europea”; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Koen Lenaerts

urodzony w 1954 r.; absolwent i doktor prawa (Katholieke Universiteit Leuven); Master of Laws, Master in Public Administration (uniwersytet Harvarda); asystent (1979–1983), a następnie profesor prawa europejskiego na Katholieke Universiteit Leuven (od 1983); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1984–1985); profesor w Collège d'Europe w Brugii (1984–1989); członek palestry (avocat au barreau) w Brukseli (1986–1989); profesor zaproszony w Harvard Law School (1989); sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 25 września 1989 r. do dnia 6 października 2003 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Juliane Kokott

urodzona w 1957 r.; studia prawnicze (uniwersytety w Bonn i w Genewie); LL.M. (American University/Washington DC); doktor prawa (uniwersytet w Heidelbergu, 1985; uniwersytet Harvarda, 1990); profesor zaproszony na uniwersytecie w Berkeley (1991); profesor niemieckiego i obcego prawa publicznego, prawa międzynarodowego i prawa europejskiego na uniwersytetach w Augsburgu (1992), w Heidelbergu (1993) i Düsseldorfie (1994); sędzia dodatkowy rządu niemieckiego w Międzynarodowym Trybunale Pojednawczym i Arbitrażowym Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE); wiceprzewodniczący federalnej rady konsultacyjnej ds. zmiany globalnej (WBGU, 1996); profesor prawa międzynarodowego, międzynarodowego prawa obrotu gospodarczego i prawa europejskiego na uniwersytecie w St. Gallen (1999); dyrektor instytutu europejskiego i międzynarodowego prawa obrotu gospodarczego na uniwersytecie w St. Gallen (2000); zastępca dyrektora programu studiów podyplomowych w dziedzinie prawa obrotu gospodarczego na uniwersytecie w St. Gallen (2001); rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r.

Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro

urodzony w 1967 r.; studia prawnicze (uniwersytet w Lizbonie, 1990); asystent (europejski instytut uniwersytecki, 1991); doktor prawa (europejski instytut uniwersytecki we Florencji, 1996); profesor zaproszony (London School of Economics; Collège d'Europe w Natolinie; Instytut Ortega y Gasset w Madrycie; portugalski uniwersytet katolicki; instytut studiów europejskich w Makao); profesor (niezależny uniwersytet w Lizbonie, 1997); Fulbright Visiting Research Scholar (uniwersytet Harvarda, 1998); współdyrektor akademii międzynarodowego prawa handlowego; współredaktor (Hart Series on European Law and Integration, European Law Journal) i członek komitetu redakcyjnego kilku czasopism prawniczych; rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2003 r. do dnia 6 października 2009 r.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

urodzony w 1937 r.; studia prawnicze w Cambridge; barrister (1964–1980); Queen's Counsel (1980–1986); sędzia w High Court of England and Wales (1986–1995); Lord Justice of Appeal (1995–2003); od 1985 r. starszy rangą członek, a w 2003 r. skarbnik Honourable Society of the Inner Temple; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 8 stycznia 2004 r.

Jerzy Makarczyk

urodzony w 1938 r.; doktor prawa (1966); profesor prawa międzynarodowego publicznego (1974); Senior visiting fellow na uniwersytecie w Oksfordzie (1985), profesor na chrześcijańskim uniwersytecie międzynarodowym w Tokio (1988), autor licznych opracowań z zakresu prawa międzynarodowego publicznego, prawa wspólnotowego i praw człowieka; członek licznych towarzystw naukowych zajmujących się prawem międzynarodowym, prawem europejskim i prawami człowieka; negocjator rządu polskiego w związku z wycofaniem wojsk radzieckich z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; podsekretarz stanu, a następnie sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (1989–1992); przewodniczący delegacji polskiej przy Zgromadzeniu Ogólnym Narodów Zjednoczonych; sędzia w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (1992–2002); przewodniczący Instytutu Prawa Międzynarodowego (2003); doradca Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ds. polityki zagranicznej i praw człowieka (2002–2004); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r. do dnia 6 października 2009 r.

Pranas Kūris

urodzony w 1938 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Wilnie (1961); doktor (kandydat w zakresie nauk prawnych) na Uniwersytecie Moskiewskim (1965), doktor habilitowany, Uniwersytet Moskiewski (1973), stażysta w instytucie wyższych studiów międzynarodowych (dyr. prof. Ch. Rousseau), uniwersytet w Paryżu (1967–1968); członek czynny litewskiej akademii nauk (1996), doktor honoris causa litewskiego uniwersytetu prawa (2001); szereg funkcji dydaktycznych i administracyjnych na uniwersytecie w Wilnie (1961–1990); docent, professeur agrégé, profesor prawa międzynarodowego publicznego, dziekan wydziału prawa; szereg stanowisk rządowych w ramach litewskiej służby dyplomatycznej i prawnej; minister sprawiedliwości (1990–1991), członek rady stanu (1991), ambasador Republiki Litewskiej dla Belgii, Luksemburga i Holandii (1992–1994); sędzia (dawnego) Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (czerwiec 1994 – listopad 1998); sędzia i prezes sądu najwyższego Litwy (grudzień 1994 – październik 1998); sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (od listopada 1998); udział w wielu konferencjach międzynarodowych; członek delegacji Republiki Litewskiej w negocjacjach z ZSRR (1990–1992); autor licznych publikacji (ok. 200); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Endre Juhász

urodzony w 1944 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Szeged, Węgry (1967); egzamin adwokacki (1970); studia trzeciego cyklu w zakresie prawa porównawczego na uniwersytecie w Strasburgu, Francja (1969, 1970, 1971, 1972); urzędnik w departamencie prawnym ministerstwa handlu zagranicznego (1966–1974), dyrektor ds. legislacyjnych (1973–1974); pierwszy attaché handlowy w ambasadzie węgierskiej w Brukseli, odpowiedzialny za kwestie wspólnotowe (1974–1979); dyrektor generalny ministerstwa handlu zagranicznego (1979–1983); pierwszy attaché handlowy, a następnie doradca handlowy w ambasadzie węgierskiej w Waszyngtonie, Stany Zjednoczone (1983–1989); dyrektor generalny w ministerstwie handlu i w ministerstwie międzynarodowych stosunków gospodarczych (1989–1991); główny negocjator Układu stowarzyszeniowego między Republiką Węgierską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi (1990–1991); sekretarz generalny w ministerstwie międzynarodowych stosunków gospodarczych; dyrektor urzędu spraw europejskich (1992); sekretarz stanu w ministerstwie międzynarodowych stosunków gospodarczych (1993–1994); sekretarz stanu, prezes urzędu spraw europejskich, ministerstwo przemysłu i handlu (1994); ambasador nadzwyczajny i pełnomocny, szef misji dyplomatycznej Republiki Węgierskiej przy Unii Europejskiej (styczeń 1995 – maj 2003); główny negocjator przystąpienia Republiki Węgierskiej do Unii Europejskiej (lipiec 1998 – kwiecień 2003); minister bez teki ds. koordynacji zagadnień integracji europejskiej (od maja 2003 r.); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

George Arestis

urodzony w 1945 r.; absolwent wydziału prawa uniwersytetu w Atenach (1968); M.A. Comparative Politics and Government, uniwersytet Kentu w Canterbury (1970); wykonuje zawód adwokata (avocat) na Cyprze (1972–1982); nominacja na stanowisko District Court Judge (1982); awansowany na stanowisko prezesa District Court (1995); Administrative President District Court w Nikozji (1997–2003); sędzia sądu najwyższego Cypru (2003); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

urodzony w 1947 r.; doktor prawa na Maltańskim Uniwersytecie Królewskim (1973), wstępuje w szeregi maltańskiej służby publicznej jako Notary to Government w 1975 r.; doradca republiki w 1978 r. pierwszy doradca republiki w 1979 r., zastępca Attorney General (1988), mianowany Attorney General przez prezydenta Malty w 1989 r.; wykładowca prawa cywilnego w niepełnym wymiarze czasu pracy na Maltańskim Uniwersytecie Królewskim (1985–1989); członek rady Maltańskiego Uniwersytetu Królewskiego (1998–2004); członek komisji ds. wymiaru sprawiedliwości (1994–2004); członek komitetu dyrektorów centrum arbitrażu na Malcie (1998–2004); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Marko Ilešič

urodzony w 1947 r.; doktor prawa (uniwersytet w Lublanie); specjalizacja w prawie porównawczym (uniwersytety w Strasburgu i w Coimbrze); członek palestry (avocat au barreau); sędzia sądu pracy w Lublanie (1975–1986); prezes sądu sportowego (1978–1986); arbiter w sądzie arbitrażowym towarzystwa ubezpieczeń Triglav (1990–1998); prezes izby arbitrażowej Giełdy (od 1995); arbiter w trybunale arbitrażowym giełdy (od 1998); arbiter w izbie handlowej Jugosławii (do 1991) i Słowenii (od 1991); arbiter w międzynarodowej izbie handlowej w Paryżu; sędzia sądu apelacyjnego UEFA (od 1988) i FIFA (od 2000); prezes unii zrzeszeń prawników Słowenii; członek Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawniczego, Międzynarodowego Komitetu Morskiego i szeregu innych międzynarodowych stowarzyszeń prawniczych; profesor prawa cywilnego, handlowego i prywatnego międzynarodowego; dziekan wydziału prawa uniwersytetu w Lublanie; autor bardzo wielu publikacji z zakresu prawa; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Jiří Malenovský

urodzony w 1950 r.; doktor prawa na Uniwersytecie Karola w Pradze (1975), asystent (1974–1990), prodziekan (1989–1990) kierownik wydziału prawa międzynarodowego i prawa europejskiego (1990–1992) na Uniwersytecie Masaryka w Brnie; sędzia trybunału konstytucyjnego Czechosłowacji (1992); ambasador przy Radzie Europy (1993–1998); prezes Komitetu Delegatów Ministrów Rady Europy (1995); dyrektor generalny ministerstwa spraw zagranicznych (1998–2000); prezes czeskiego i słowackiego oddziału Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (1999–2001); sędzia trybunału konstytucyjnego (2000–2004); członek rady legislacyjnej (1998–2000); członek Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (od 2000); profesor prawa międzynarodowego publicznego na Uniwersytecie Masaryka w Brnie (2001); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Ján Klučka

urodzony w 1951 r.; doktor prawa na uniwersytecie w Bratysławie (1974); profesor prawa międzynarodowego na uniwersytecie w Koszycach (od 1975); sędzia trybunału konstytucyjnego (1993); członek Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (1994); członek komisji weneckiej (1994); prezes słowackiego oddziału Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (2002); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r. do dnia 6 października 2009 r.

Uno Lõhmus

urodzony w 1952 r.; doktor prawa (1986); członek palestry (1977–1998); profesor zaproszony prawa karnego na uniwersytecie w Tartu; sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (1994–1998); prezes sądu najwyższego Estonii (1998–2004); członek komisji konstytucyjnej; konsultant w komisji kodyfikacyjnej ds. reformy kodeksu karnego; członek grupy roboczej ds. reformy kodeksu postępowania karnego; autor licznych publikacji na temat praw człowieka i prawa konstytucyjnego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Egils Levits

urodzony w 1955 r.; absolwent prawa i nauk politycznych uniwersytetu w Hamburgu; współpracownik naukowy Wydziału Prawa Uniwersytetu w Kilonii; doradca ds. prawa międzynarodowego, prawa konstytucyjnego i reformy legislacyjnej w parlamencie łotewskim; ambasador Republiki Łotewskiej w Niemczech i Szwajcarii (1992–1993), w Austrii, w Szwajcarii i na Węgrzech (1994–1995), wicepremier i minister sprawiedliwości, pełniący obowiązki ministra spraw zagranicznych (1993–1994), arbiter w Sądzie Polubownym i Arbitrażowym OBWE (od 1997); członek Stałego Trybunału Arbitrażowego (od 2001); nominacja sędziowska w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (1995) i ponowna nominacja (1998 i 2001); liczne publikacje z zakresu prawa konstytucyjnego, prawa administracyjnego, reformy legislacyjnej i prawa wspólnotowego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 maja 2004 r.

Aindrias Ó Caoimh

urodzony w 1950 r.; bachelor prawa cywilnego (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); barrister (King's Inns, 1972); dyplom studiów wyższych z prawa europejskiego (University College Dublin, 1977); barrister w palestrze irlandzkiej (1972–1999); wykładowca prawa europejskiego (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994–1999); przedstawiciel rządu irlandzkiego w licznych sprawach przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia High Court w Irlandii (od 1999); bencher (dziekan) w Honorable Society of King's Inns (od 1999); wiceprezes irlandzkiego stowarzyszenia prawa europejskiego; członek Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (oddział irlandzki); syn Andreasa O'Keeffe'a (Aindrias Ó Caoimh), sędziego Trybunału Sprawiedliwości (1974–1985); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 13 października 2004 r.

Lars Bay Larsen

urodzony w 1953 r.; dyplom z nauk politycznych (1976), absolwent prawa (1983), uniwersytet w Kopenhadze; urzędnik w ministerstwie sprawiedliwości (1983–1985); wykładowca (1984–1991), następnie profesor stowarzyszony (1991–1996) prawa rodzinnego na uniwersytecie w Kopenhadze; szef działu w Advokatsamfund (1985–1986); szef służby (1986–1991) w ministerstwie sprawiedliwości; dopuszczony do adwokatury (1991); szef wydziału (1991–1995), szef departamentu policji (1995–1999), szef departamentu prawnego (2000–2003) w ministerstwie sprawiedliwości; przedstawiciel Królestwa Danii w Komitecie K-4 (1995–2000) przy Grupie Centralnej Schengen (1996–1998) oraz w Europol Management Board (1998–2000); sędzia w Højesteret (2003–2006); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 11 stycznia 2006 r.

Eleanor Sharpston

urodzona w 1955 r.; studia ekonomiczne, językowe i prawnicze w King's College, Cambridge (1973–1977); asystent i pracownik naukowy w Corpus Christi College, Oxford (1977–1980); dopuszczona do adwokatury (Middle Temple, 1980); barrister (1980–1987 i 1990–2005); referendarz przy rzeczniku generalnym, następnie sędzi Sir Gordonie Slynnie (1987–1990); profesor prawa europejskiego i prawa porównawczego (Director of European Legal Studies) w University College London (1990–1992); profesor (Lecturer) na wydziale prawa (1992–1998), następnie profesor stowarzyszony (Affiliated Lecturer) (1998–2005) na uniwersytecie w Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (od 1992); profesor stowarzyszony i pracownik naukowy (Senior Research Fellow) w Centre for European Legal Studies na uniwersytecie w Cambridge (1998–2005); Queen's Counsel (1999); bencher of Middle Temple (2005); rzecznik generalna w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 11 stycznia 2006 r.

Paolo Mengozzi

urodzony w 1938 r.; profesor prawa międzynarodowego i kierownik katedry prawa Wspólnot Europejskich im. Jeana Monneta na uniwersytecie w Bolonii; doktor honoris causa Uniwersytetu Carlosa III w Madrycie; profesor zaproszony na uniwersytetach: Johns Hopkins (Bologna Center), St. Johns (Nowy Jork), Georgetown, Paris-II, Georgia (Ateny) oraz w międzynarodowym instytucie uniwersyteckim (Luksemburg); koordynator European Business Law Pallas Program, zorganizowanego przy uniwersytecie w Nijmegen; członek komitetu doradczego Komisji Europejskiej ds. zamówień publicznych; podsekretarz stanu ds. przemysłu i handlu w okresie prezydencji włoskiej w Radzie; członek grupy roboczej Wspólnoty Europejskiej ds. Światowej Organizacji Handlu (WTO) i dyrektor sesji 1997 centrum badań naukowych akademii prawa międzynarodowego w Hadze poświęconej WTO; sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 4 marca 1998 r. do dnia 3 maja 2006 r.; rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 4 maja 2006 r.

Pernilla Lindh

urodzona w 1945 r.; absolwentka prawa uniwersytetu w Lund; referendarz i sędzia w sądzie pierwszej instancji w Trollhättan (1971–1974); referendarz w sądzie apelacyjnym w Sztokholmie (1974–1975); sędzia w sądzie pierwszej instancji w Sztokholmie (1975); doradca ds. prawnych i administracyjnych przy prezesie sądu apelacyjnego w Sztokholmie (1975–1978); pełnomocnik do zadań specjalnych w Domstolverket (krajowej radzie sądownictwa) (1977); doradca w Justitiekanslern (urzędzie kanclerza ds. sprawiedliwości) (1979–1980); asesor w sądzie apelacyjnym w Sztokholmie (1980–1981); doradca prawny w ministerstwie handlu (1981–1982); doradca prawny, następnie dyrektor i dyrektor generalny do spraw prawnych w ministerstwie spraw zagranicznych (1982–1985); tytuł ambasadora w 1992 r.; wiceprezes Marknadsdomstolen (sądu handlowego); odpowiedzialna za kwestie prawne i instytucjonalne w trakcie negocjacji dotyczących EOG (wiceprzewodnicząca, następnie przewodnicząca grupy EFTA) oraz w trakcie negocjacji w sprawie przystąpienia Królestwa Szwecji do Unii Europejskiej; sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 18 stycznia 1995 r. do dnia 6 października 2006 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Yves Bot

urodzony w 1947 r.; absolwent wydziału prawa w Rouen; doktor nauk prawnych (uniwersytet Paris-II Panthéon-Assas); profesor nadzwyczajny na wydziale prawa w Mans; zastępca, a następnie pierwszy zastępca w prokuraturze w Mans (1974–1982); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Dieppe (1982–1984); zastępca prokuratora republiki w tribunal de grande instance w Strasburgu (1984–1986); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Bastii (1986–1988); rzecznik generalny w sądzie apelacyjnym w Caen (1988–1991); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Mans (1991–1993); szef misji przy ministrze stanu, garde des Sceaux (1993–1995); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Nanterre (1995–2002); prokurator republiki w tribunal de grande instance w Paryżu (2002–2004); prokurator generalny w sądzie apelacyjnym w Paryżu (2004–2006); rzecznik generalny Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Ján Mazák

urodzony w 1954 r.; doktor nauk prawnych (uniwersytet Pavol Jozef Safarik, Koszyce, 1978); profesor prawa cywilnego (1994) i prawa wspólnotowego (2004); dyrektor instytutu prawa wspólnotowego na wydziale prawa w Koszycach (2004); sędzia w Krajský súd (sądzie rejonowym) w Koszycach (1980); zastępca prezesa (1982) i prezes (1990) Mestský súd (sądu miejskiego) w Koszycach; członek słowackiej adwokatury (1991); radca prawny trybunału konstytucyjnego (1993–1998); wiceminister sprawiedliwości (1998–2000); prezes trybunału konstytucyjnego (2000–2006); członek komisji weneckiej (2004); rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Jean-Claude Bonichot

urodzony w 1955 r.; absolwent prawa uniwersytetu w Metz, absolwent instytutu nauk politycznych w Paryżu, były student École nationale d'administration (krajowej szkoły administracji); sprawozdawca (1982–1985), commissaire du gouvernement (1985–1987 i 1992–1999); asesor (1999–2000); prezes szóstego podwydziału w wydziale spraw spornych (2000–2006) Conseil d'État; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (1987–1991); dyrektor gabinetu ministra pracy, zatrudnienia i kształcenia zawodowego, następnie minister stanu, minister służby publicznej i modernizacji administracji (1991–1992); szef delegacji prawnej Conseil d'État przy Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés (krajowym zakładzie ubezpieczeń chorobowych pracowników najemnych) (2001–2006); profesor nadzwyczajny na uniwersytecie w Metz (1988–2000), następnie na uniwersytecie Paris-I Panthéon-Sorbonne (od 2000); autor licznych publikacji z zakresu prawa administracyjnego, prawa wspólnotowego oraz europejskiego prawa praw człowieka; założyciel i przewodniczący rady redakcyjnej „Biuletynu Orzecznictwa Prawa Urbanistycznego”, współzałożyciel i członek rady redakcyjnej „Biuletynu Prawnego Zbiorowości Lokalnych”, prezes rady naukowej grupy badawczej ds. instytucji oraz prawa urbanistycznego i mieszkaniowego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Thomas von Danwitz

urodzony w 1962 r.; studia w Bonn, Genewie i Paryżu; państwowy egzamin prawniczy (1986 i 1992); doktor nauk prawnych (uniwersytet w Bonn, 1988); międzynarodowy dyplom administracji publicznej (École nationale d'administration, 1990); habilitacja (uniwersytet w Bonn, 1996); profesor niemieckiego prawa publicznego i prawa europejskiego (1996–2003), dziekan wydziału prawa uniwersytetu Ruhr, Bochum (2000–2001); profesor niemieckiego prawa publicznego i prawa europejskiego (uniwersytet w Kolonii, 2003–2006); dyrektor instytutu prawa publicznego i nauki administracji (2006); profesor zaproszony w Fletcher School of Law and Diplomacy (2000), na uniwersytecie François Rabelais (Tours, 2001–2006) oraz na uniwersytecie Paris-I Panthéon-Sorbonne, (2005–2006); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Verica Trstenjak

urodzona w 1962 r.; egzamin prawniczy (1987); doktor nauk prawnych na uniwersytecie w Lublanie (1995); profesor (od 1996) teorii państwa i prawa (doktryna) i prawa prywatnego; pracownik naukowy; studia doktoranckie na uniwersytecie w Zurychu, w instytucie prawa porównawczego na Uniwersytecie Wiedeńskim, w instytucie międzynarodowego prawa prywatnego im. Maxa Plancka w Hamburgu, na wolnym uniwersytecie w Amsterdamie; profesor zaproszony na Uniwersytecie Wiedeńskim, na uniwersytecie we Fryburgu (Niemcy) oraz w szkole prawa Bucerius w Hamburgu; dyrektor służby prawnej (1994–1996) i sekretarz stanu w ministerstwie nauki i technologii (1996–2000); sekretarz generalny rządu (2000); członek grupy roboczej ds. europejskiego kodeksu cywilnego (Study Group on European Civil Code) od 2003 r.; obowiązki w zakresie projektu badawczego Humboldt (Humboldt Stiftung); publikacje naukowe: ponad sto artykułów prawniczych oraz liczne książki dotyczące tematyki prawa europejskiego i prywatnego; nagroda stowarzyszenia prawników słoweńskich „prawnik roku 2003”; członek rady redakcyjnej wielu przeglądów prawniczych; sekretarz generalny stowarzyszenia prawników słoweńskich, członek wielu stowarzyszeń prawników, w tym Gesellschaft für Rechtsvergleichung; sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 7 lipca 2004 r. do dnia 6 października 2006 r.; rzecznik generalna w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 7 października 2006 r.

Alexander Arabadjiev

urodzony w 1949 r.; studia prawnicze (uniwersytet St Kliment Ohridski, Sofia); sędzia w sądzie pierwszej instancji w Blagoevgradzie (1975–1983); sędzia w sądzie okręgowym w Blagoevgradzie (1983–1986); sędzia sądu najwyższego (1986–1991); sędzia trybunału konstytucyjnego (1991–2000); członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka (1997–1999); członek konwentu europejskiego w sprawie przyszłości Europy (2002–2003); poseł (2001–2006); obserwator w Parlamencie Europejskim; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 12 stycznia 2007 r.

Camelia Toader

urodzona w 1963 r.; absolwentka prawa (1986), doktor nauk prawnych (1997) (uniwersytet w Bukareszcie); asesor sądowy w sądzie pierwszej instancji, Buftea (1986–1988); sędzia w V wydziale sądu pierwszej instancji w Bukareszcie (1988–1992); wykładowca (1992–2005), następnie profesor (2005–2006) prawa cywilnego i europejskiego prawa zobowiązań na uniwersytecie w Bukareszcie; studia doktoranckie i badania naukowe w instytucie prawa prywatnego międzynarodowego Maxa Plancka w Hamburgu (1992–2004); dyrektor departamentu integracji europejskiej w ministerstwie sprawiedliwości (1997–1999); sędzia w wysokim sądzie kasacyjnym i sprawiedliwości (1999–2006); profesor wizytujący na uniwersytecie w Wiedniu (2000); wykładowca prawa wspólnotowego w krajowym instytucie sądownictwa (2003 i 2005–2006); członek komitetu redakcyjnego wielu przeglądów prawnych; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 12 stycznia 2007 r.

Jean-Jacques Kasel

urodzony w 1946 r.; doktor prawa, dyplom specjalny z prawa administracyjnego (ULB, 1970); dyplom IEP w Paryżu (Ecofin, 1972); aplikacja adwokacka; doradca prawny Banque de Paris et des Pays-Bas (1972–1973); attaché, następnie secrétaire de légation w ministerstwie spraw zagranicznych (1973–1976); przewodniczący grup roboczych rady ministrów (1976); pierwszy sekretarz ambasady, zastępca stałego przedstawiciela przy OECD (Paryż, 1976–1979); szef gabinetu wicepremiera (1979–1980); przewodniczący Europejskiej Współpracy Politycznej (1980); radca, następnie zastępca szefa gabinetu przewodniczącego Komisji Wspólnot Europejskich (1981); dyrektor ds. budżetu i regulaminu pracowniczego w sekretariacie generalnym rady ministrów (1981–1984); chargé de mission w stałym przedstawicielstwie przy Wspólnotach Europejskich (1984–1985); przewodniczący komisji budżetowej; minister pełnomocny, dyrektor ds. politycznych i kulturalnych (1986–1991); doradca dyplomatyczny premiera (1986–1991); ambasador w Grecji (1989–1991, nierezydujący), przewodniczący komitetu politycznego (1991); ambasador, stały przedstawiciel przy Wspólnotach Europejskich (1991–1998); przewodniczący Coreper (pierwsza połowa 1997); ambasador (Bruksela, 1998–2002); stały przedstawiciel przy NATO (1998–2002); marszałek dworu i szef gabinetu wielkiego księcia (2002–2007); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 15 stycznia 2008 r.

Marek Safjan

urodzony w 1949 r.; doktor prawa (Uniwersytet Warszawski, 1980); doktor habilitowany nauk prawnych (Uniwersytet Warszawski, 1990); profesor prawa (1998–2009); dyrektor Instytutu Prawa Cywilnego Uniwersytetu Warszawskiego (1992–1996); prorektor Uniwersytetu Warszawskiego (1994–1997); sekretarz generalny sekcji polskiej association Henri Capitant des amis de la culture juridique française (1994–1998); przedstawiciel Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie ds. bioetyki Rady Europy (1991–1997); przewodniczący Rady Naukowej Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości (1998); sędzia Trybunału Konstytucyjnego (1997–1998), następnie prezes tego trybunału (1998–2006); członek Académie internationale de droit comparé (od 1994), członek Association internationale de droit, éthique et science (od 1995), członek Komitetu Helsińskiego w Polsce; członek Polskiej Akademii Umiejętności; odznaczony medalem pro merito przez sekretarza generalnego Rady Europy (2007); autor licznych publikacji z zakresu prawa cywilnego, prawa medycznego i prawa europejskiego; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Daniel Šváby

urodzony w 1951 r.; doktor prawa (uniwersytet w Bratysławie); sędzia sądu pierwszej instancji w Bratysławie; sędzia sądu apelacyjnego odpowiedzialny za sprawy z zakresu prawa cywilnego oraz wiceprezes sądu apelacyjnego w Bratysławie; członek sekcji prawa cywilnego i rodzinnego przy instytucie prawa ministerstwa sprawiedliwości; sędzia tymczasowy sądu najwyższego odpowiedzialny za sprawy z zakresu prawa handlowego; członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka (Strasburg); sędzia trybunału konstytucyjnego (2000–2004); sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 12 maja 2004 r. do dnia 6 października 2009 r.; sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Maria Berger

urodzona w 1956 r.; studia prawnicze i ekonomiczne (1975–1979), doktor prawa; asystentka i wykładowca w instytucie prawa publicznego i nauk politycznych uniwersytetu w Innsbrucku (1979–1984); administrator w federalnym ministerstwie nauki i badań naukowych, ostatnio zastępca kierownika działu (1984–1988); odpowiedzialna za kwestie dotyczące Unii Europejskiej w urzędzie kanclerza federalnego (1988–1989); kierownik służby „integracja europejska” urzędu kanclerza federalnego (przygotowywanie przystąpienia Austrii do Unii Europejskiej) (1989–1992); dyrektor w Urzędzie Nadzoru EFTA w Genewie i Brukseli (1993–1994); zastępca przewodniczącego Donau-Universität w Krems (1995–1996); deputowana do Parlamentu Europejskiego (listopad 1996 – styczeń 2007 i grudzień 2008 – lipiec 2009) i członek komisji prawnej; zastępca członka konwentu europejskiego w sprawie przyszłości Europy (luty 2002 – lipiec 2003); członek rady miejskiej Perg (wrzesień 1997 – wrzesień 2009); federalny minister sprawiedliwości (styczeń 2007 – grudzień 2008); sędzia Trybunału Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Niilo Jääskinen

urodzony w 1958 r.; absolwent prawa (1980), studia podyplomowe w zakresie prawa (1982), doktorat (2008) na uniwersytecie w Helsinkach; wykładowca na uniwersytecie w Helsinkach (1980–1986); referendarz i sędzia na czas oznaczony w sądzie pierwszej instancji w Rovaniemi (1983–1984); radca prawny (1987–1989), następnie kierownik sekcji prawa europejskiego (1990–1995) w ministerstwie sprawiedliwości; radca prawny w ministerstwie spraw zagranicznych (1989–1990); radca i sekretarz do spraw europejskich w wielkiej komisji parlamentu fińskiego (1995–2000); sędzia na czas oznaczony (lipiec 2000 – grudzień 2002), następnie sędzia (styczeń 2003 – wrzesień 2009) w naczelnym sądzie administracyjnym; odpowiedzialny za kwestie prawne i instytucjonalne w czasie negocjacji w sprawie przystąpienia Republiki Finlandii do Unii Europejskiej; rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 7 października 2009 r.

Pedro Cruz Villalón

urodzony w 1946 r.; absolwent prawa (1963–1968) i doktor (1975) na uniwersytecie w Sewilli; studia podyplomowe na uniwersytecie we Fryburgu Bryzgowijskim (1969–1971); adiunkt w dziedzinie prawa politycznego na uniwersytecie w Sewilli (1978–1986); profesor prawa konstytucyjnego na uniwersytecie w Sewilli (1986–1992); referendarz w trybunale konstytucyjnym (1986–1987); sędzia trybunału konstytucyjnego (1992–1998); prezes trybunału konstytucyjnego (1998–2001); fellow w Wissenschaftskolleg w Berlinie (2001–2002); profesor prawa konstytucyjnego na Universidad Autónoma de Madrid (2002–2009); radca wybieralny rady stanu (2004–2009); autor licznych publikacji; rzecznik generalny w Trybunale Sprawiedliwości od dnia 14 grudnia 2009 r.

Roger Grass

urodzony w 1948 r.; absolwent paryskiego instytutu nauk politycznych i studiów podyplomowych prawa publicznego; zastępca procureur de la République przy tribunal de grande instance w Wersalu; naczelny administrator w Trybunale Sprawiedliwości; sekretarz generalny w parquet général przy sądzie apelacyjnym w Paryżu; gabinet garde des Sceaux, przy ministrze sprawiedliwości; referendarz prezesa Trybunału Sprawiedliwości; sekretarz Trybunału Sprawiedliwości od dnia 10 lutego 1994 r.

2. Zmiany w składzie Trybunału Sprawiedliwości w 2009 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 6 października 2009 r.

Decyzjami z dnia 25 lutego 2009 r. i z dnia 25 marca 2009 r. przedstawiciele rządów państw członkowskich postanowili o przedłużeniu na okres od dnia 7 października 2009 r. do dnia 6 października 2015 r. kadencji sędziów Trybunału Sprawiedliwości: Vassiliosa Skourisa, Allana Rosasa, Koena Lenaerts, Marka Ilešiča, Aindriasa Ó Caoimha, Rosario Silvy de Lapuerty, Endrego Juhásza, Una Löhmuta, Larsa Baya Larsena, Camelii Toader i Jeana-Jacques'a Kasela.

Decyzjami z dnia 25 lutego 2009 r. i z dnia 8 lipca 2009 r. sędziami Trybunału Sprawiedliwości zostali mianowani na okres od dnia 7 października 2009 r. do dnia 6 października 2015 r.: Marek Safjan, zastępując Jerzego Makarczyka, Daniel Šváby, zastępując Jana Klučkę, a na okres od dnia 6 października 2009 r. do dnia 6 października 2012 r. – Maria Berger, zastępując Petera Janna.

Decyzją z dnia 25 lutego 2009 r. przedstawiciele rządów państw członkowskich postanowili o przedłużeniu na okres od dnia 7 października 2009 r. do dnia 6 października 2015 r. kadencji rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości: Eleanor Sharpston, Juliane Kokott i Dámasa Ruiza-Jaraba Colomera. Na mocy tej samej decyzji został mianowany rzecznikiem generalnym na okres od dnia 7 października 2009 r. do dnia 6 października 2015 r. Niilo Jääskinen, zastępując Luísa Miguela Poiaresa Pessoa Madura.

Uroczyste posiedzenie w dniu 14 grudnia 2009 r.

W związku ze śmiercią rzecznika generalnego Dámasa Ruiza-Jaraba Colomera, decyzją z dnia 30 listopada 2009 r., przedstawiciele rządów państw członkowskich Unii Europejskiej mianowali Pedra Cruza Villalóna na stanowisko rzecznika generalnego w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej na czas pozostały do upływu kadencji rzecznika generalnego Ruiza-Jaraba Colomera, to jest na okres od dnia 30 listopada 2009 r. do dnia 6 października 2015 r.

3. Precedencja

**od dnia 1 stycznia
do dnia 7 października 2009 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
P. JANN, prezes pierwszej izby
C.W.A. TIMMERMANS, prezes drugiej izby
A. ROSAS, prezes trzeciej izby
K. LENAERTS, prezes czwartej izby
E. SHARPSTON, pierwsza rzecznik generalna
M. ILEŠIČ, prezes piątej izby
A. Ó CAOIMH, prezes siódmej izby
J.C. BONICHOT, prezes szóstej izby
T. von DANWITZ, prezes ósmej izby
D. RUIZ-JARABO COLOMER, rzecznik generalny
A. TIZZANO, sędzia
J.N. CUNHA RODRIGUES, sędzia
R. SILVA de LAPUERTA, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
M. POIARES MADURO, rzecznik generalny
K. SCHIEMANN, sędzia
J. MAKARCZYK, sędzia
P. KÜRIS, sędzia
E. JUHÁSZ, sędzia
G. ARESTIS, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
J. KLUČKA, sędzia
U. LÖHMUS, sędzia
E. LEVITS, sędzia
L. BAY LARSEN, sędzia
P. MENGGOZZI, rzecznik generalny
P. LINDH, sędzia
Y. BOT, rzecznik generalny
J. MAZÁK, rzecznik generalny
V. TRSTENJAK, rzecznik generalna
A. ARABADJIEV, sędzia
C. TOADER, sędzia
J.J. KASEL, sędzia

R. GRASS, sekretarz

**od dnia 8 października
do dnia 13 grudnia 2009 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
J.N. CUNHA RODRIGUES, prezes drugiej izby
K. LENAERTS, prezes trzeciej izby
J.C. BONICHOT, prezes czwartej izby
P. MENGGOZZI, pierwszy rzecznik generalny
R. SILVA de LAPUERTA, prezes siódmej izby
E. LEVITS, prezes piątej izby
P. LINDH, prezes szóstej izby
C. TOADER, prezes ósmej izby
D. RUIZ-JARABO COLOMER, rzecznik generalny
C.W.A. TIMMERMANS, sędzia
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
K. SCHIEMANN, sędzia
P. KÜRIS, sędzia
E. JUHÁSZ, sędzia
G. ARESTIS, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
M. ILEŠIČ, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
U. LÖHMUS, sędzia
A. Ó CAOIMH, sędzia
L. BAY LARSEN, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
Y. BOT, rzecznik generalny
J. MAZÁK, rzecznik generalny
T. von DANWITZ, sędzia
V. TRSTENJAK, rzecznik generalna
A. ARABADJIEV, sędzia
J.J. KASEL, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
M. BERGER, sędzia
N. JÄÄSKINEN, rzecznik generalny

R. GRASS, sekretarz

**od dnia 14 grudnia
do dnia 31 grudnia 2009 r.**

V. SKOURIS, prezes Trybunału
A. TIZZANO, prezes pierwszej izby
J.N. CUNHA RODRIGUES, prezes drugiej izby
K. LENAERTS, prezes trzeciej izby
J.C. BONICHOT, prezes czwartej izby
P. MENGGOZZI, pierwszy rzecznik generalny
R. SILVA de LAPUERTA, prezes siódmej izby
E. LEVITS, prezes piątej izby
P. LINDH, prezes szóstej izby
C. TOADER, prezes ósmej izby
C.W.A. TIMMERMANS, sędzia
A. ROSAS, sędzia
J. KOKOTT, rzecznik generalna
K. SCHIEMANN, sędzia
P. KÜRIS, sędzia
E. JUHÁSZ, sędzia
G. ARESTIS, sędzia
A. BORG BARTHET, sędzia
M. ILEŠIČ, sędzia
J. MALENOVSKÝ, sędzia
U. LÖHMUS, sędzia
A. Ó CAOIMH, sędzia
L. BAY LARSEN, sędzia
E. SHARPSTON, rzecznik generalna
Y. BOT, rzecznik generalny
J. MAZÁK, rzecznik generalny
T. von DANWITZ, sędzia
V. TRSTENJAK, rzecznik generalna
A. ARABADJIEV, sędzia
J.J. KASEL, sędzia
M. SAFJAN, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
M. BERGER, sędzia
N. JÄÄSKINEN, rzecznik generalny
P. CRUZ VILLALÓN, rzecznik generalny

R. GRASS, sekretarz

4. Dawni członkowie Trybunału Sprawiedliwości

Pilotti Massimo, sędzia (1952–1958), prezes w latach 1952–1958
Serrarens Petrus, sędzia (1952–1958)
Van Kleffens Adrianus, sędzia (1952–1958)
Rueff Jacques, sędzia (1952–1959 i 1960–1962)
Riese Otto, sędzia (1952–1963)
Lagrange Maurice, rzecznik generalny (1952–1964)
Delvaux Louis, sędzia (1952–1967)
Hammes Charles Léon, sędzia (1952–1967), prezes w latach 1964–1967
Roemer Karl, rzecznik generalny (1953–1973)
Catalano Nicola, sędzia (1958–1962)
Rossi Rino, sędzia (1958–1964)
Donner Andreas Matthias, sędzia (1958–1979), prezes w latach 1958–1964
Trabucchi Alberto, sędzia (1962–1972), następnie rzecznik generalny (1973–1976)
Lecourt Robert, sędzia (1962–1976), prezes w latach 1967–1976
Strauss Walter, sędzia (1963–1970)
Gand Joseph, rzecznik generalny (1964–1970)
Monaco Riccardo, sędzia (1964–1976)
Mertens de Wilmars Josse J., sędzia (1967–1984), prezes w latach 1980–1984
Pescatore Pierre, sędzia (1967–1985)
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, rzecznik generalny (1970–1972)
Kutscher Hans, sędzia (1970–1980), prezes w latach 1976–1980
Mayras Henri, rzecznik generalny (1972–1981)
O'Dalaigh Cearbhall, sędzia (1973–1974)
Sørensen Max, sędzia (1973–1979)
Reischl Gerhard, rzecznik generalny (1973–1981)
Warner Jean-Pierre, rzecznik generalny (1973–1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., sędzia (1973–1988), prezes w latach 1984–1988
O'Keeffe Aindrias, sędzia (1975–1985)
Touffait Adolphe, sędzia (1976–1982)
Capotorti Francesco, sędzia (1976), następnie rzecznik generalny (1976–1982)
Bosco Giacinto, sędzia (1976–1988)
Koopmans Thymen, sędzia (1979–1990)
Due Ole, sędzia (1979–1994), prezes w latach 1988–1994
Everling Ulrich, sędzia (1980–1988)
Chloros Alexandros, sędzia (1981–1982)
Rozès Simone, rzecznik generalny (1981–1984)
Verloren van Themaat Pieter, rzecznik generalny (1981–1986)
Slynn Sir Gordon, rzecznik generalny (1981–1988), następnie sędzia (1988–1992)
Grévisse Fernand, sędzia (1981–1982 i 1988–1994)
Bahlmann Kai, sędzia (1982–1988)
Galmot Yves, sędzia (1982–1988)
Mancini G. Federico, rzecznik generalny (1982–1988), następnie sędzia (1988–1999)
Kakouris Constantinos, sędzia (1983–1997)
Darmon Marco, rzecznik generalny (1984–1994)

Joliet René, sędzia (1984–1995)
Lenz Carl Otto, rzecznik generalny (1984–1997)
O'Higgins Thomas Francis, sędzia (1985–1991)
Schockweiler Fernand, sędzia (1985–1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, rzecznik generalny (1986–1988)
De Carvalho Moithinho de Almeida José Carlos, sędzia (1986–2000)
Mischo Jean, rzecznik generalny (1986–1991 i 1997–2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, sędzia (1986–2003), prezes w latach 1994–2003
Diez de Velasco Manuel, sędzia (1988–1994)
Zuleeg Manfred, sędzia (1988–1994)
Van Gerven Walter, rzecznik generalny (1988–1994)
Tesauro Giuseppe, rzecznik generalny (1988–1998)
Jacobs Francis Geoffrey, rzecznik generalny (1988–2006)
Kapteyn Paul Joan George, sędzia (1990–2000)
Murray John L., sędzia (1991–1999)
Gulmann Claus Christian, rzecznik generalny (1991–1994), następnie sędzia (1994–2006)
Edward David Alexander Ogilvy, sędzia (1992–2004)
Elmer Michael Bendik, rzecznik generalny (1994–1997)
Cosmas Georges, rzecznik generalny (1994–2000)
Hirsch Günter, sędzia (1994–2000)
La Pergola Antonio Mario, sędzia (1994 i 1999–2006), rzecznik generalny (1995–1999)
Puissochet Jean-Pierre, sędzia (1994–2006)
Léger Philippe, rzecznik generalny (1994–2006)
Ragnemalm Hans, sędzia (1995–2000)
Fennelly Nial, rzecznik generalny (1995–2000)
Sevón Leif, sędzia (1995–2002)
Wathelet Melchior, sędzia (1995–2003)
Jann Peter, sędzia (1995–2009)
Colomer Dámaso Ruiz-Jarabo, rzecznik generalny (1995–2009)
Schintgen Romain, sędzia (1996–2008)
Ioannou Krateros, sędzia (1997–1999)
Alber Siegbert, rzecznik generalny (1997–2003)
Saggio Antonio, rzecznik generalny (1998–2000)
O'Kelly Macken Fidelma, sędzia (1999–2004)
Von Bahr Stig, sędzia (2000–2006)
Geelhoed Leendert A., rzecznik generalny (2000–2006)
Colneric Ninon, sędzia (2000–2006)
Stix-Hackl Christine, rzecznik generalna (2000–2006)
Poiaraes Pessoa Maduro Luís Miguel, rzecznik generalny (2003–2009)
Makarczyk Jerzy, sędzia (2004–2009)
Klučka Ján, sędzia (2004–2009)

Prezesi

Pilotti Massimo (1952–1958)
Donner Andreas Matthias (1958–1964)
Hammes Charles Léon (1964–1967)
Lecourt Robert (1967–1976)
Kutscher Hans (1976–1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980–1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984–1988)
Due Ole (1988–1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994–2003)

Sekretarze

Van Houtte Albert (1953–1982)
Heim Paul (1982–1988)
Giraud Jean-Guy (1988–1994)

C – Statystyki sądowe Trybunału Sprawiedliwości

Ogólne zestawienie informacji o działalności Trybunału Sprawiedliwości

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2005–2009)

Nowe sprawy

2. Rodzaje postępowań (2005–2009)
3. Przedmiot skargi (2009)
4. Skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (2005–2009)

Sprawy zakończone

5. Rodzaje postępowań (2005–2009)
6. Wyroki, postanowienia, opinie (2009)
7. Skład orzekający (2005–2009)
8. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającym rozstrzygnięcie w sprawie (2005–2009)
9. Przedmiot skargi (2005–2009)
10. Przedmiot skargi (2009)
11. Wyroki w przedmiocie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego: rozstrzygnięcie (2005–2009)
12. Czas trwania postępowania (wyroki i postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie) (2005–2009)

Sprawy w toku na dzień 31 grudnia

13. Rodzaje postępowań (2005–2009)
14. Skład orzekający (2005–2009)

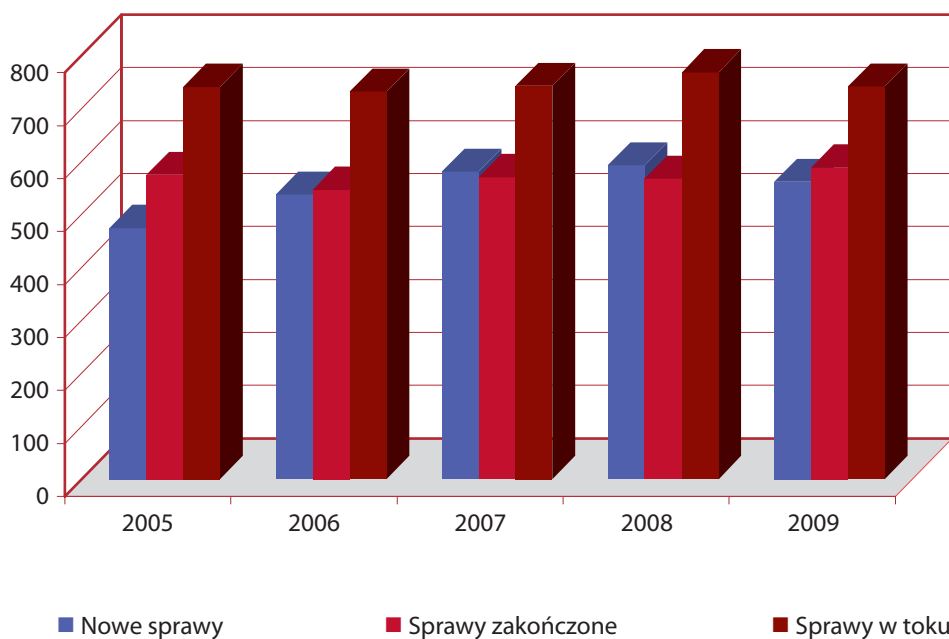
Różne

15. Tryb przyspieszony (2005–2009)
16. Pilny tryb prejudycjalny (2008–2009)
17. Postępowania w przedmiocie środków tymczasowych (2009)

Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2009)

18. Nowe sprawy i wyroki
19. Nowe odesłania prejudycjalne (przypadające na państwo członkowskie w danym roku)
20. Nowe odesłania prejudycjalne (według państw członkowskich i sądów)
21. Nowe skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego

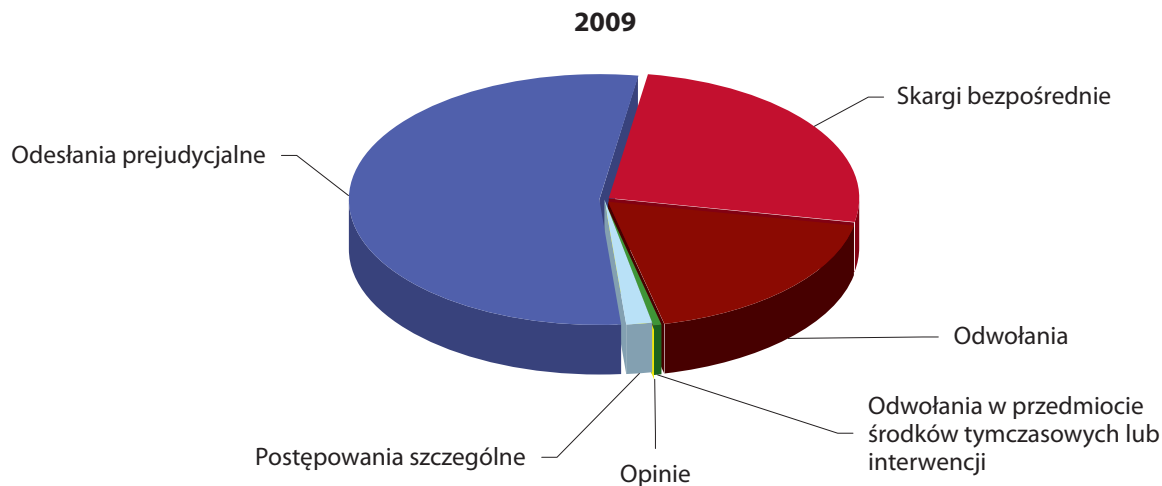
1. Ogólne zestawienie informacji o działalności Trybunału Sprawiedliwości
Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Nowe sprawy	474	537	580	592	561
Sprawy zakończone	574	546	570	567	588
Sprawy w toku	740	731	742	768	741

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

2. Nowe sprawy – rodzaje postępowań (2005–2009)^{1 2}

	2005	2006	2007	2008	2009
Odesłania prejudycjalne	221	251	265	288	302
Skargi bezpośrednie	179	201	222	210	143 ³
Odwołania	66	80	79	78	104
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	1	3	8	8	2
Opinie				1	1
Postępowania szczególne	7	2	7	8	9
Łącznie	474	537	581	593	561
Wnioski o zastosowanie środków	2	1	3	3	1

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Za postępowania szczególne przyjmuje się: sprostowanie wyroku (art. 66 regulaminu), ustalenie wysokości kosztów (art. 74 regulaminu), pomoc w zakresie kosztów postępowania (art. 76 regulaminu), sprzeciw od wyroku zaocznego (art. 94 regulaminu), powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu (art. 97 regulaminu), wznowienie postępowania (art. 98 regulaminu), wykładnię wyroku (art. 102 regulaminu), rozpoznanie wniosku pierwszego rzecznika generalnego o poddanie orzeczenia Sądu Pierwszej Instancji wyjątkowej procedurze ponownego rozpoznania (art. 62 statutu Trybunału), postępowania w przedmiocie zajęcia (protokół o przywilejach i immunitetach), sprawy dotyczące immunitetu (protokół o przywilejach i immunitetach).

³ Wśród skarg bezpośrednich odnotowano 142 skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego i 1 skargę o stwierdzenie nieważności.

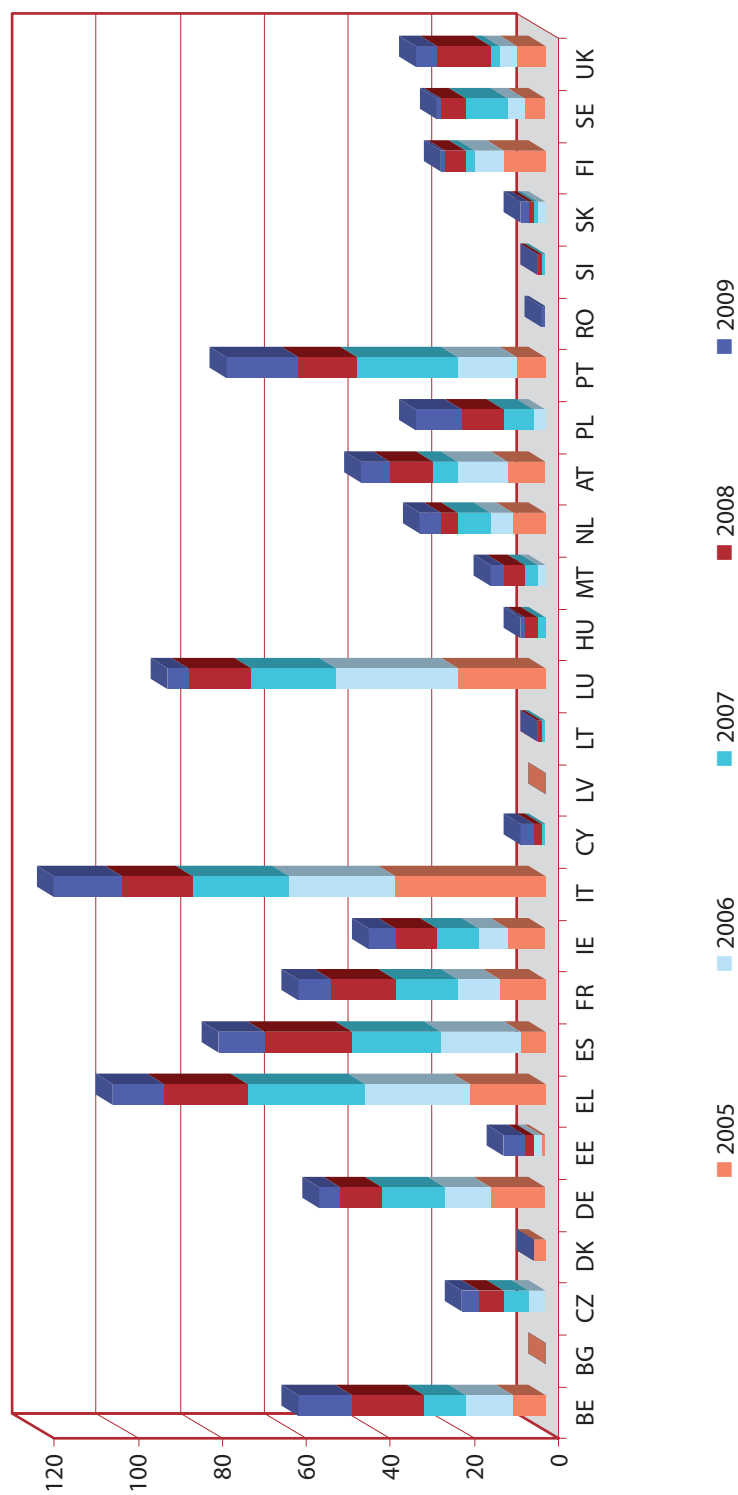
3. Nowe sprawy – przedmiot skargi (2009)¹

	Skargi bezpośrednie	Odesłania prejudycjalne	Odwolania	Odwolania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Łącznie	Postępowania szczególne
Budżet Wspólnot	1				1	
Energia	5	1			6	
Konkurencja		5	10		17	
Obywatelstwo europejskie		8			8	
Podatki	13	44			57	
Polityka handlowa		2	4		6	
Polityka przemysłowa	4	7			11	
Polityka regionalna			1		1	
Polityka rybołówstwa		1	1		2	
Polityka społeczna	5	26	1		32	
Pomoc państwa	10	5	32		47	
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	11	3	1		15	
Prawo instytucjonalne	2	3	9		14	4
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	2	17			19	
Przystąpienie nowych państw członkowskich		1			1	
Rolnictwo	2	23	7		32	
Stosunki zewnętrzne		6			6	1
Swoboda przedsiębiorczości	8	9			17	
Swoboda świadczenia usług	7	16			23	
Swobodny przepływ kapitału	6	6			12	
Swobodny przepływ osób	5	6			11	
Swobodny przepływ towarów	2	10	2		14	
Środowisko i ochrona konsumentów	45	33	2		80	
Transport	4	4			8	
Unia celna		9	3		12	
Własność intelektualna		14	25		39	
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		1	3		4	
Wspólna taryfa celna		9			9	
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących		12			12	
Zasady prawa wspólnotowego		4			4	
Zasoby własne Wspólnot	2	1			3	
Zbliżanie ustawodawstw	9	12			21	
Traktat WE/FUE²	143	298	101	2	544	5
Traktat UE		4			4	
Traktat EWWiS			1		1	
Postępowanie						5
Regulamin pracowniczy			2		2	
Różne			2		2	5
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	143	302	104	2	551	10

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² W dniu 1 grudnia 2009 r., w którym wszedł w życie traktat lizboński, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską zastąpiony został Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

4. Nowe sprawy – skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (2005–2009)¹

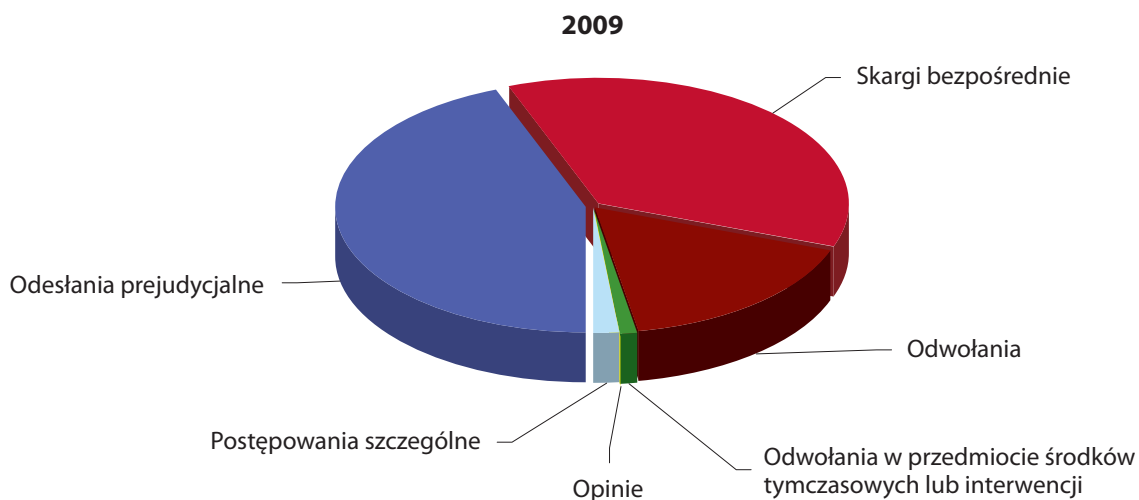

	2005		2006		2007		2008		2009 ²	
	Artykuł 226	Artykuł 228	Artykuł 226	Artykuł 228	Artykuł 226	Artykuł 228	Artykuł 226	Artykuł 228	Artykuł 226	Artykuł 228
BE	8		11		10		17		13	
BG										
CZ			4		6		6		4	
DK	3									
DE	13		11		15		10		5	
EE	1		2				2		5	
EL	18		25		26	2	19	1	11	1
ES	6		19		21		21		11	
FR	11		9	1	14	1	15		8	
IE	9		7		10		10		6	
IT	36		25		23		17		15	1
CY					1		2		3	
LV										
LT					1		1			
LU	19	2	28	1	20		15		5	
HU					2		3		1	
MT			2		3		5		3	
NL	8		5		8		4		5	
AT	9		12		6		10		7	
PL			3		7		10		11	
PT	7		13	1	23	1	14		17	
RO									1	
SI					1		1			
SK			2		1		1		2	
FI	10		7		2		5		1	
SE	5		4		10		6		1	
UK	7		4		2		13		5	
Łącznie	170	2	193	3	212	4	207	1	140	2

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Wskutek wejścia w życie traktatu lizbońskiego, z dniem 1 grudnia 2009 r. art. 226–228 WE zostały zastąpione art. 258–260 TFUE.

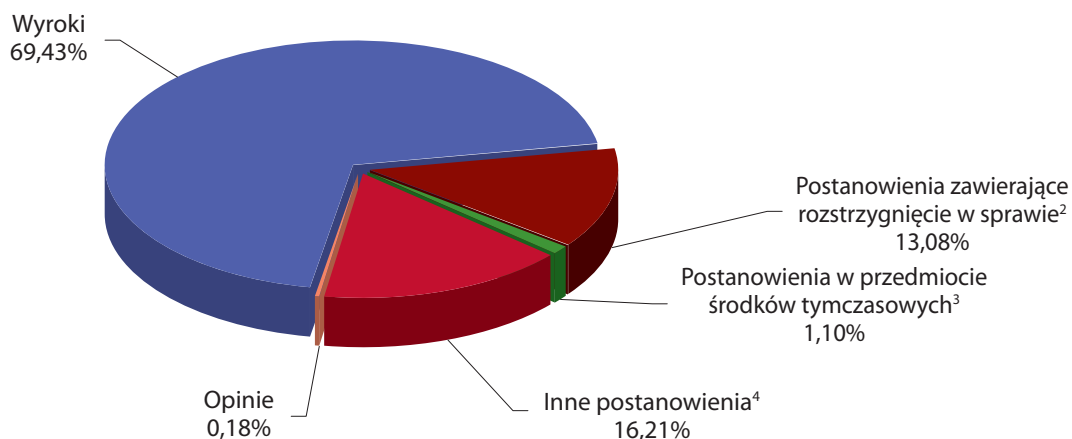
5. Sprawy zakończone – rodzaje postępowań (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Odesłania prejudycjalne	254	266	235	301	259
Skargi bezpośrednie	263	212	241	181	215
Odwołania	48	63	88	69	97
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	2	2	2	8	7
Opinie		1			1
Postępowania szczególne	7	2	4	8	9
Łącznie	574	546	570	567	588

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

6. Sprawy zakończone – wyroki, postanowienia, opinie (2009)¹

	Wyroki	Postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie ²	Postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych ³	Inne postanowienia ⁴	Opinie	Łącznie
Odesłania prejudycjalne	188	22		18		228
Skargi bezpośrednie	149		1	65		215
Odwołania	38	45	2	2		87
Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji			3	3		6
Opinie					1	1
Postępowania szczególne	2	4				6
Łącznie	377	71	6	88	1	543

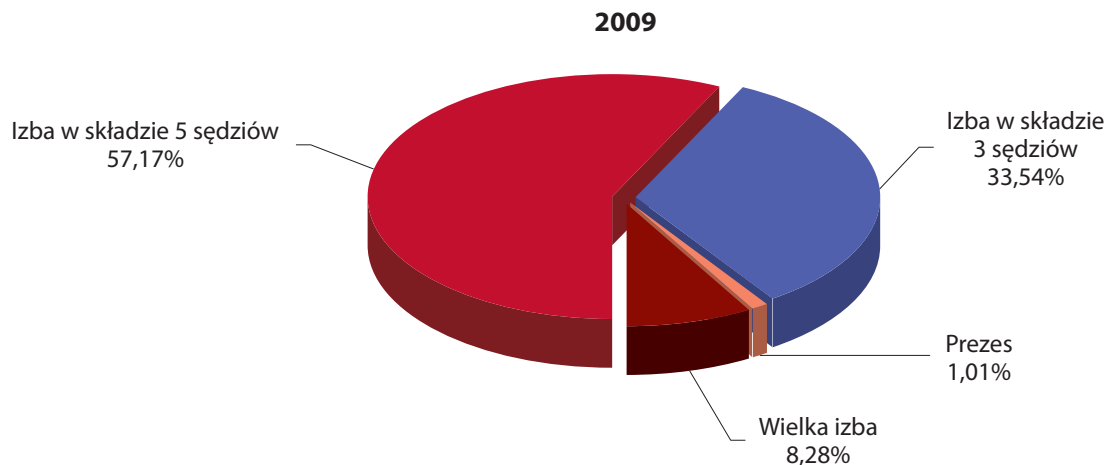
¹ Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

² Zawierające rozstrzygnięcie w sprawie, kończące postępowanie (z wyjątkiem postanowień kończących postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu Pierwszej Instancji).

³ Postanowienia wydane w następstwie wniosku na podstawie art. 242 WE lub 243 WE (obecnie, po wejściu w życie traktatu lizbońskiego, art. 278 TFUE i 279 TFUE) lub na podstawie art. 244 WE (obecnie art. 280 TFUE), lub też na podstawie analogicznych postanowień traktatu EWEA lub w następstwie odwołania od postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji.

⁴ Postanowienia kończące postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu Pierwszej Instancji.

7. Sprawy zakończone – skład orzekający (2005–2009)¹

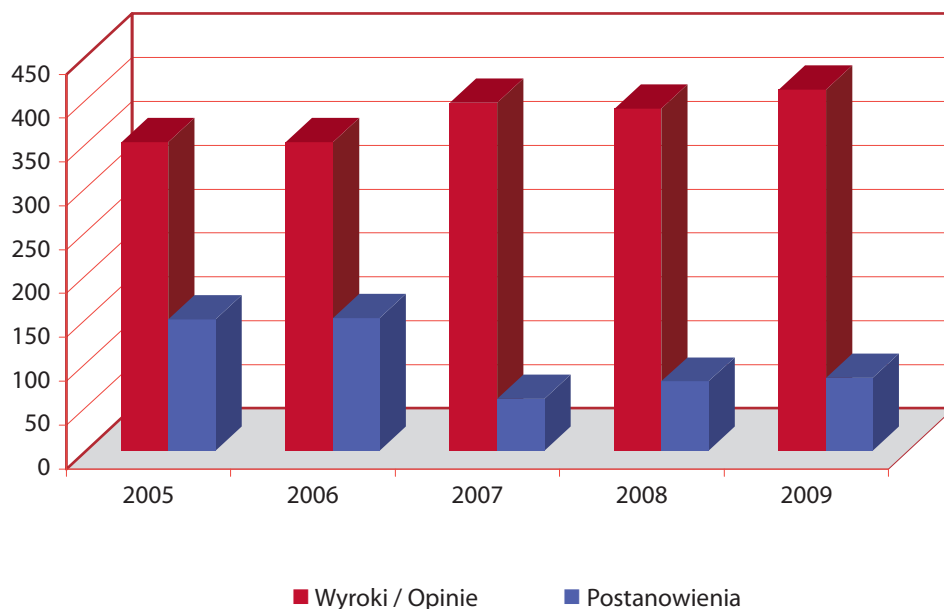

	2005			2006			2007			2008			2009		
	Wyroki / Opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / Opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / Opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / Opinie	Postanowienia ²	Łącznie	Wyroki / Opinie	Postanowienia ²	Łącznie
Pełny skład	1		1	2		2									
Wielka izba	59		59	55		55	51		51	66		66	41		41
Izba w składzie 5 sędziów	245	5	250	265	13	278	242	9	251	259	13	272	275	8	283
Izba w składzie 3 sędziów	103	51	154	67	41	108	104	48	152	65	59	124	96	70	166
Prezes		2	2		1	1		2	2		7	7		5	5
Łącznie	408	58	466	389	55	444	397	59	456	390	79	469	412	83	495

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Zawierające rozstrzygnięcie w sprawie, kończące postępowanie (z wyjątkiem postanowień kończących postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu Pierwszej Instancji).

8. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie (2005–2009)^{1 2}

	2005	2006	2007	2008	2009
Wyroki / Opinie	352	352	397	390	412
Postanowienia	150	151	59	79	83
Łącznie	502	503	456	469	495

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Zawierające rozstrzygnięcie w sprawie, kończące postępowanie (z wyjątkiem postanowień kończących postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu Pierwszej Instancji).

9. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie – przedmiot skargi (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Energia	3	6	4	4	4
Konkurencja	17	30	17	23	28
Konwencja brukselska	8	4	2	1	2
Konwencja rzymska					1
Obywatelstwo europejskie	2	4	2	6	3
Podatki	34	55	44	38	44
Polityka gospodarcza i pieniężna			1	1	1
Polityka handlowa	4	1	1	1	5
Polityka przemysłowa	11		11	12	6
Polityka regionalna	5		7	1	3
Polityka rybołówstwa	11	7	6	6	4
Polityka społeczna	29	29	26	25	33
Pomoc państwa	23	23	9	26	10
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	24	10	16	17	17
Prawo instytucjonalne	16	15	6	16	29
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	5	9	17	4	26
Przystąpienie nowych państw członkowskich	1		1		1
Przywileje i immunitety	1	1	1	2	
Rolnictwo	63	30	23	54	18
Stosunki zewnętrzne	8	11	9	8	8
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi	2				
Swoboda przedsiębiorczości	5	21	19	29	13
Swoboda świadczenia usług	11	17	24	8	17
Swobodny przepływ kapitału	5	4	13	9	8
Swobodny przepływ osób	17	20	19	27	19
Swobodny przepływ towarów	11	8	14	12	12
Środowisko i ochrona konsumentów	44	40	50	43	60
Transport	16	9	6	4	9
Unia celna	9	9	12	8	5
Własność intelektualna	5	19	21	22	31
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa			4	2	2
Wspólna taryfa celna	7	7	10	5	13
Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne		2		1	
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	10	7	7	5	3
Zasady prawa wspólnotowego	2	1	4	4	4
Zasoby własne Wspólnot	2	6	3		10
Zbliżanie ustawodawstw	41	19	21	21	32
Traktat WE	452	424	430	445	481
Traktat UE	3	3	4	6	1
Traktat EWWiS	3		1	2	
Traktat EWEA	1	4	1		
Postępowanie	1	2	3	5	5
Regulamin pracowniczy	6	9	17	11	8
Różne	7	11	20	16	13
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	466	442	456	469	495

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

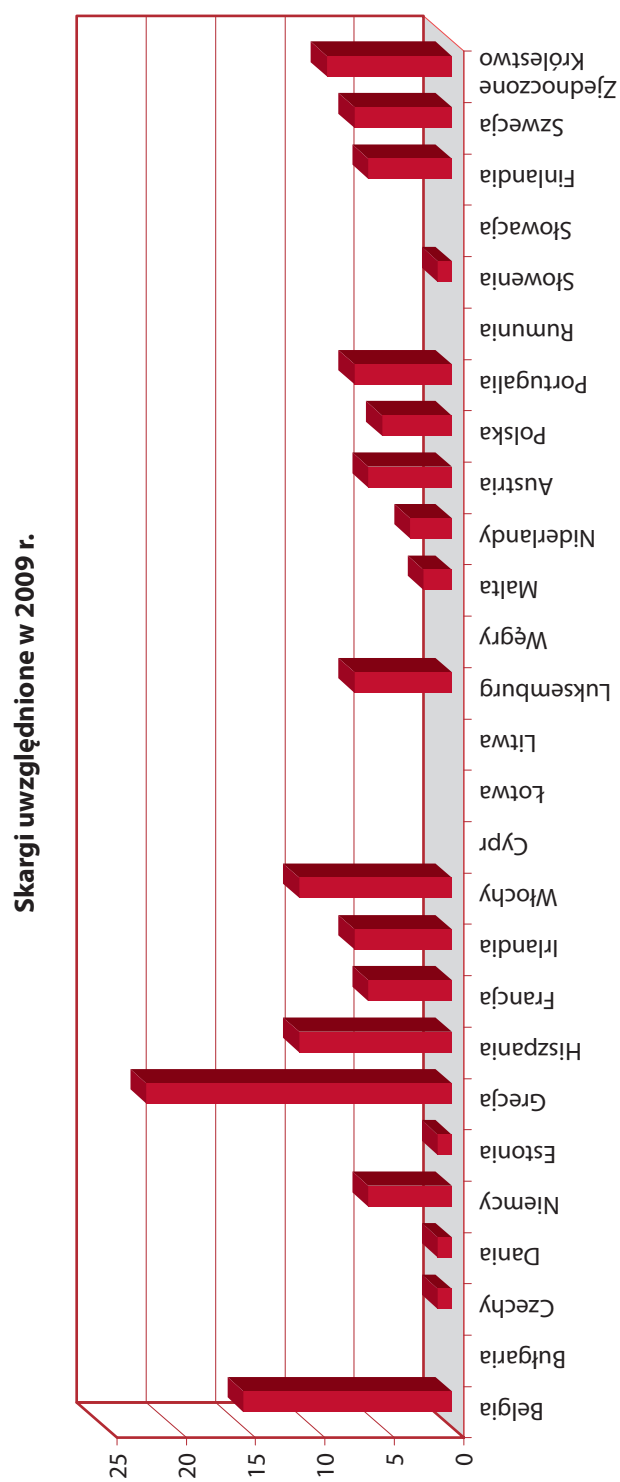
10. Sprawy zakończone wyrokiem, opinią lub postanowieniem zawierającymi rozstrzygnięcie w sprawie – przedmiot skargi (2009)¹

	Wyroki / Opinie	Postanowienia ²	Łącznie
Energia	4		4
Konkurencja	26	2	28
Konwencja brukselska	2		2
Konwencja rzymska	1		1
Obywatelstwo europejskie	2	1	3
Podatki	40	4	44
Polityka gospodarcza i pieniężna	1		1
Polityka handlowa	5		5
Polityka przemysłowa	5	1	6
Polityka regionalna	2	1	3
Polityka rybołówstwa	4		4
Polityka społeczna	24	9	33
Pomoc państwa	8	2	10
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	16	1	17
Prawo instytucjonalne	12	17	29
Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	25	1	26
Przystąpienie nowych państw członkowskich	1		1
Rolnictwo	18		18
Stosunki zewnętrzne	8		8
Swoboda przedsiębiorczości	13		13
Swoboda świadczenia usług	17		17
Swobodny przepływ kapitału	8		8
Swobodny przepływ osób	19		19
Swobodny przepływ towarów	11	1	12
Środowisko i ochrona konsumentów	55	5	60
Transport	8	1	9
Unia celna	5		5
Własność intelektualna	12	19	31
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	2		2
Wspólna taryfa celna	13		13
Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących	3		3
Zasady prawa wspólnotowego	2	2	4
Zasoby własne Wspólnot	9	1	10
Zbliżanie ustawodawstw	31	1	32
Traktat WE	412	69	481
Traktat UE	1		1
Postępowanie	1	4	5
Regulamin pracowniczy		8	8
Różne	1	12	13
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	414	81	495

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

² Zawierające rozstrzygnięcie w sprawie, kończące postępowanie (z wyjątkiem postanowień kończących postępowanie w sprawie przez jej wykreślenie, umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy do Sądu Pierwszej Instancji).

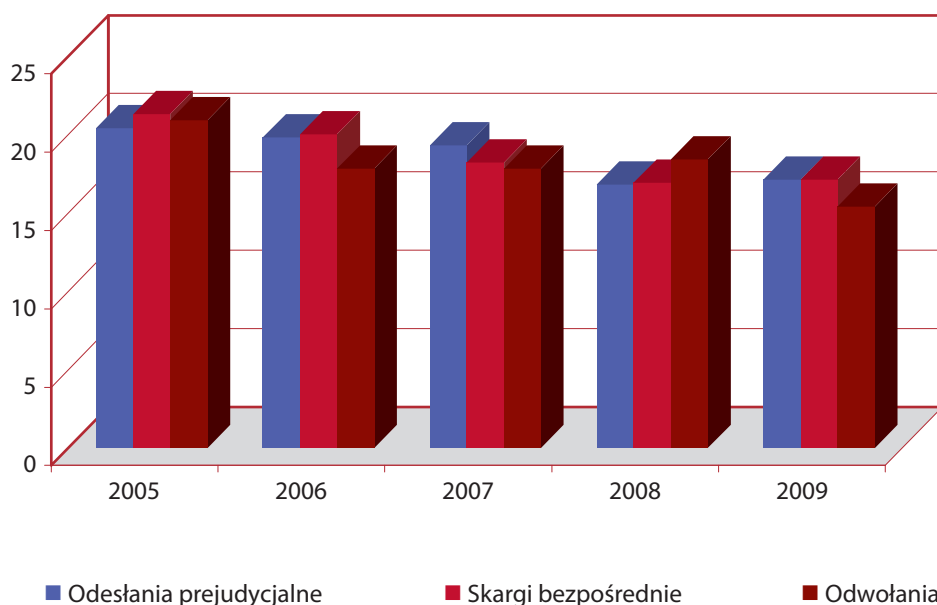
11. Sprawy zakończone – wyroki w przedmiocie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego: rozstrzygnięcie (2005–2009)¹⁾

	2005		2006		2007		2008		2009	
	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona	Uwzględniona	Oddalona
Belgia	10	1	7		9	1	7		15	1
Bułgaria										
Czechy					6		2		1	
Dania	3	1			3				1	
Niemcy	12		7		7	1	3	3	6	2
Estonia									1	
Grecja	20		6		10	3	8	1	22	
Hiszpania	10	1	10	1	13	1	15	1	11	
Francja	13		5		7		9	1	6	
Irlandia	3		2	1	7	2	4		7	
Włochy	11	1	13	1	23	2	14	1	11	4
Cypr										
Łotwa										
Litwa							1			
Luksemburg	16		19		12		12		7	
Węgry										
Malta					1				2	
Niderlandy	4		1	1	3	1	3		3	
Austria	10		10		6		3		6	
Polska							2		5	
Portugalia	6		7		9		6		7	1
Rumunia										
Słowenia									1	
Słowacja					1		1			
Finlandia	5		7		3	1	1	1	6	1
Szwecja	2		2	1	5		2	1	7	
Zjednoczone Królestwo	6	1	7	3	2	4	1		9	
Łącznie	131	5	103	8	127	16	94	9	134	9

¹ Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

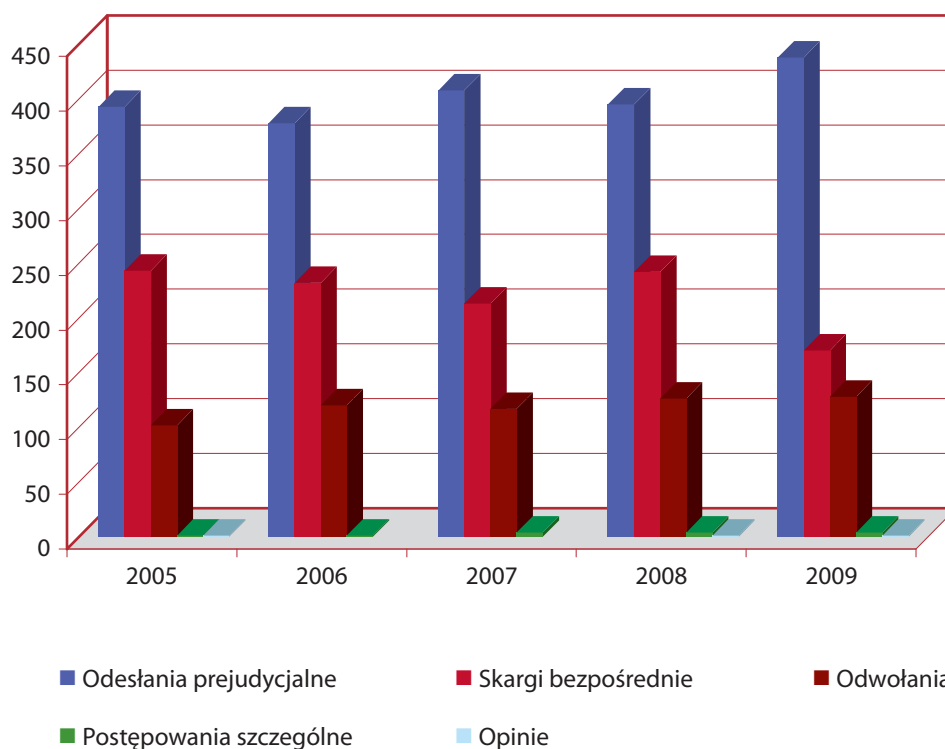
12. Sprawy zakończone – czas trwania postępowania (2005–2009)¹ (wyroki i postanowienia zawierające rozstrzygnięcie w sprawie)

	2005	2006	2007	2008	2009
Odesłania prejudycjalne	20,4	19,8	19,3	16,8	17,1
Pilny tryb prejudycjalny				2,1	2,5
Skargi bezpośrednie	21,3	20	18,2	16,9	17,1
Odwołania	20,9	17,8	17,8	18,4	15,4

¹ Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiątych częściach miesiąca.
Przy obliczaniu czasu trwania postępowania nie zostały uwzględnione: sprawy, w których wydane zostały wyroki wstępne lub w których zastosowano środki dowodowe, opinie, postępowania szczególne (ustalenie wysokości kosztów, pomoc w zakresie kosztów postępowania, sprzeciw od wyroku zaocznego, powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu, wykładnia wyroku, wznowienie postępowania, sprostowanie wyroku, postępowania w przedmiocie zajęcia), sprawy, w których zostały wydane kończące postępowanie w sprawie postanowienia o wykreśleniu, umorzeniu lub przekazaniu sprawy do Sądu, postępowania w przedmiocie środków tymczasowych i odwołania w przedmiocie środków tymczasowych i interwencji.

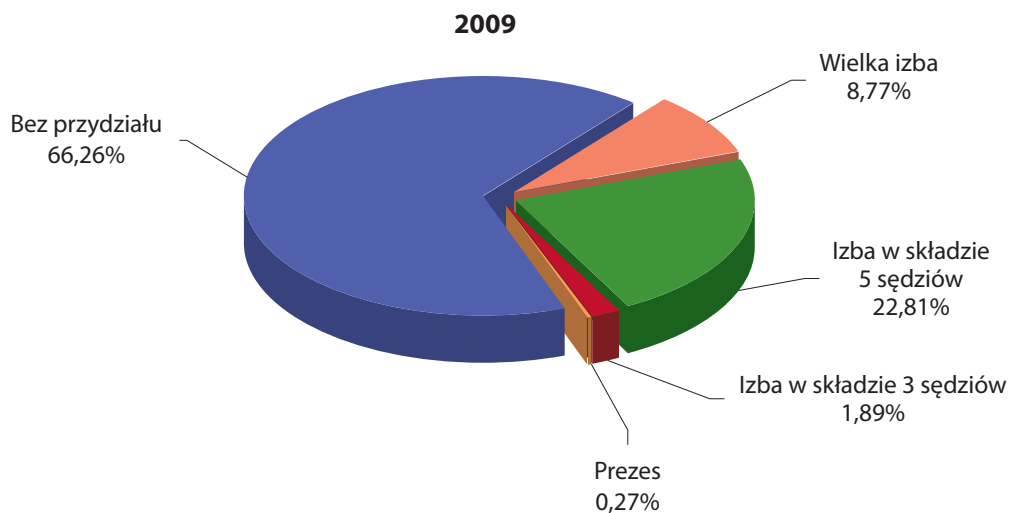
13. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – rodzaje postępowań (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Odesłania prejudycjalne	393	378	408	395	438
Skargi bezpośrednie	243	232	213	242	170
Odwołania	102	120	117	126	128
Postępowania szczególne	1	1	4	4	4
Opinie	1			1	1
Łącznie	740	731	742	768	741

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

14. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – skład orzekający (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Bez przydziału	437	490	481	524	491
Pełny skład	2				
Wielka izba	60	44	59	40	65
Izba w składzie 5 sędziów	212	171	170	177	169
Izba w składzie 3 sędziów	29	26	24	19	14
Prezes			8	8	2
Łącznie	740	731	742	768	741

¹ Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

15. Różne – tryb przyspieszony (2005–2009)¹

	2005		2006		2007		2008		2009	
	Uwzględnienie	Oddalenie	Uwzględnienie	Oddalenie	Uwzględnienie	Oddalenie	Uwzględnienie	Oddalenie	Uwzględnienie	Oddalenie
Skargi bezpośrednie						1				
Odesłania prejudycjalne		5		5		6	2	6		3
Odwołania						1				1
Postępowania szczególne										1
Łącznie		5		5		8	2	6		5

¹ Rozpoznanie przez Trybunał Sprawiedliwości sprawy w trybie przyspieszonym jest możliwe na podstawie art. 62a, 104a regulaminu, które weszły w życie w dniu 1 lipca 2000 r.

16. Różne – pilny tryb prejudycjalny (2008–2009)¹

	2008			2009		
	Uwzględnienie	Oddalenie	Łącznie	Uwzględnienie	Oddalenie	Łącznie
Pilny tryb prejudycjalny	3	3	6	2	1	3

¹ Od dnia 1 marca 2008 r. zgodnie z przepisami art. 104b regulaminu może zostać zastosowany pilny tryb prejudycjalny w sprawach z zakresu obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

17. Różne – postępowania w przedmiocie środków tymczasowych (2009)¹

	Nowe wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	Nowe odwołania w przedmiocie środków tymczasowych i interwencji	Rozstrzygnięcie		
			Oddalenie	Uwzględnienie	Wykreślenie lub umorzenie
Konkurencja		2			
Prawo instytucjonalne			1		2
Środowisko i ochrona konsumentów	1		2	1	3
Łącznie traktat WE			3	1	5
ŁĄCZNIE OGÓŁEM	1	2	3	1	5

¹ Powyższe liczby (liczby netto) obejmują wszystkie sprawy, z uwzględnieniem połączeń ze względu na ich powiązanie (szereg spraw połączonych = jedna sprawa).

18. Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2009) – nowe sprawy i wyroki

Lata	Nowe sprawy ¹							Wyroki/Opinie ²
	Skargi bezpo-średnie	Odesłania pre-judycjalne	Odwołania	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie	Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1218	106				1324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188

>>>

Lata	Nowe sprawy ¹							Wyroki/Opinie ²
	Skargi bezpo-średnie	Odesłania pre-judycjalne	Odwołania	Odwołania w przedmiocie środków tymczasowych lub interwencji	Wnioski o wydanie opinii	Łącznie	Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
Łącznie	8465	6620	1021	79	19	16 204	349	8267

¹ Liczby brutto (po wyłączeniu postępowań szczególnych).

² Liczby netto.

19. Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2009) – nowe odesłania prejudycjalne (przypadające na państwo członkowskie w danym roku)¹⁾

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Inne ²	Łącznie
1961																		1											1
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964											2							4											6
1965					4				2									1											7
1966																		1											1
1967	5				11			3							1			3											23
1968	1				4			1		1								2											9
1969	4				11			1							1														17
1970	4				21			2		2								3											32
1971	1				18			6		5					1			6											37
1972	5				20			1		4								10											40
1973	8				37			4		5					1			6											61
1974	5				15			6		5								7									1		39
1975	7			1	26			15		14					1			4									1		69
1976	11				28			8	1	12								14								1			75
1977	16			1	30			14	2	7								9								5			84
1978	7			3	46			12	1	11								38								5			123
1979	13			1	33			18	2	19					1			11								8			106
1980	14			2	24			14	3	19								17								6			99
1981	12			1	41			17		11					4			17								5			108
1982	10			1	36			39		18								21								4			129
1983	9			4	36			15	2	7								19								6			98
1984	13			2	38			34	1	10								22								9			129
1985	13				40			45	2	11					6			14								8			139
																													>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Inne ²	Łącznie
1986	13			4	18		2	1	19	4	5				1			16									8		91
1987	15			5	32		17	1	36	2	5				3			19									9		144
1988	30			4	34			1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		2	2	28	1	10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		2	6	21	4	25				4			9			2					12		141	
1991	19			2	54		3	5	29	2	36				2			17			3					14		186	
1992	16			3	62		1	5	15		22				1			18			1					18		162	
1993	22			7	57		5	7	22	1	24				1			43			3					12		204	
1994	19			4	44			13	36	2	46				1			13			1					24		203	
1995	14			8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5				6	20		251	
1996	30			4	66		4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		3	5	12	2	50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59		7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		14	17	24	1	34			1	1	4		20	12	2	3				1	5	2	10	251
2007	22	1	2	5	59	2	8	14	26	2	43			1		2		19	20	7	3	1			1	5	6	16	265
2008	24		1	6	71	2	9	17	12	1	39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2	11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
Łącznie	614	9	12	125	1731	6	145	222	783	51	1007	2	7	8	64	27	1	743	348	24	67	2	2	3	58	81	476	2	6620

¹ Artykuł 177 traktatu WE (późniejszy art. 234 WE, obecnie art. 267 TFUE), art. 35 ust. 1 UE, art. 41 EWWiS, art. 150 EWEA, protokół z roku 1971.

² Sprawa C-265/00 Campina Melkunie (Cour de justice Benelux / Benelux Gerichtshof)
Sprawa C-196/09 Miles i in. (Rada ds. Założeń Szkół Europejskich).

20. Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2009) – nowe odesłania prejudycjalne (według państw członkowskich i sądów)

			Łącznie
Belgia	Cour constitutionnelle	15	
	Cour de cassation	73	
	Conseil d'État	55	
	Inne sądy	471	614
Bułgaria	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Inne sądy	8	9
Czechy	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud	5	
	Ústavní soud		
	Inne sądy	7	12
Dania	Højesteret	23	
	Inne sądy	102	125
Niemcy	Bundesgerichtshof	128	
	Bundesverwaltungsgericht	93	
	Bundesfinanzhof	260	
	Bundesarbeitsgericht	19	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Inne sądy	1156	1731
Estonia	Riigikohus	1	
	Inne sądy	5	6
Grecja	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	40	
	Inne sądy	95	145
Hiszpania	Tribunal Supremo	24	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Inne sądy	190	222
Francja	Cour de cassation	88	
	Conseil d'État	47	
	Inne sądy	648	783
Irlandia	Supreme Court	17	
	High Court	15	
	Inne sądy	19	51
Włochy	Corte suprema di Cassazione	103	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	63	
	Inne sądy	840	1007
Cypr	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Inne sądy		2

>>>

			Łącznie
Łotwa	Augstākā tiesa	6	
	Satversmes tiesa		
	Inne sądy	1	7
Litwa	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	2	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	2	
	Inne sądy	3	8
Luksemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	2	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Inne sądy	32	64
Węgry	Legfelsőbb Bíróság	1	
	Fővárosi Ítéltábla	2	
	Szegedi Ítéltábla	1	
	Inne sądy	23	27
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Inne sądy	1	1
Niderlandy	Raad van State	69	
	Hoge Raad der Nederlanden	183	
	Centrale Raad van Beroep	47	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	139	
	Tariefcommissie	34	
	Inne sądy	271	743
Austria	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	75	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	59	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Inne sądy	179	348
Polska	Sąd Najwyższy	4	
	Naczelny Sąd Administracyjny	6	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Inne sądy	14	24
Portugalia	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	36	
	Inne sądy	29	67
Rumunia	Tribunal Dâmbovița	1	
	Inne sądy	1	2

>>>

			Łącznie
Słowenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Inne sądy	2	2
Słowacja	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	2	
	Inne sądy	1	3
Finlandia	Korkein hallinto-oikeus	24	
	Korkein oikeus	10	
	Inne sądy	24	58
Szwecja	Högsta Domstolen	13	
	Marknadsdomstolen	4	
	Regeringsrätten	23	
	Inne sądy	41	81
Zjednoczone Królestwo	House of Lords	40	
	Court of Appeal	53	
	Inne sądy	383	476
Inne	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹		1
	Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich ²		1
Łącznie			6620

¹ Sprawa C-265/00 Campina Melkunie.

² Sprawa C-196/09 Miles i in. (Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich).

21. *Ogólna tendencja działalności orzeczniczej (1952–2009) – nowe skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego*¹

1952–2009

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Łącznie
2009	13		4		5	5	12	11	8	6	16	3			5	1	3	5	7	11	17	1		2	1	1	5	142
1952–2009	353		20	34	258	10	365	219	389	192	615	6		2	250	6	13	134	121	31	172	1	2	6	48	46	127	3420

¹ Artykuły 93, 169–171 i 225 traktatu WE (późniejsze art. 88 WE, 226–228 WE i 298 WE, obecnie art. 108, 258–260 i 348 TFUE), art. 141–143 EWEA i art. 88 EWWiS.

Rozdział II

Sąd

A – Działalność Sądu w 2009 r.

Prezes Marc Jaeger

Ponieważ wraz z kolejnymi rozszerzeniami skład osobowy Sądu również się powiększał, rzadko zdarza się obecnie rok, w trakcie którego nie następuje zmiana składu, często nawet poza zwykłą częściową zmianą składu sądu. I tak w 2009 r. byliśmy świadkami odejścia dwóch członków: Virpi Tiili, sędzi Sądu od 1995 r., oraz Daniela Šváby'ego, sędziego Sądu od 2004 r., których następcami zostali odpowiednio Heikki Kanninen i Juraj Schwarcz.

Z punktu widzenia statystyk ubiegły rok stanowił kontynuację tendencji z lat poprzednich. Tak więc odnotowano znaczną liczbę nowych spraw (568), która, pomimo lekkiej zmiany kierunku na spadkowy w porównaniu z rokiem 2008, nadal utrzymuje się znacznie powyżej spotykanych do tej pory wartości. Dlatego też, jakkolwiek stwierdzono również znaczącą poprawę w zakresie ilości rozpatrywanych spraw (555 spraw rozstrzygniętych), nie udało się zmniejszyć liczby spraw w toku, mimo iż podejmowano w tym celu nieustające wysiłki.

Ponadto w 2009 r. byliśmy świadkami dwóch nadzwyczajnych wydarzeń.

Po pierwsze, Sąd obchodził swoje dwudziestolecie. Zorganizowane z tej okazji kolokwium „Po dwudziestu latach, kreśląc perspektywę roku 2020 – Budując Sąd jutra na solidnym fundamencie” stanowiło okazję do znakomitych debat i wystąpień obserwatorów reprezentujących różne środowiska¹. Pojawiły się w nich istotne kierunki refleksji, dotyczące przyszłości sądu, jego misji i funkcjonowania, które wzmocniły żywione przez Trybunał przekonanie o konieczności dalszych reform, również strukturalnych, w celu zagwarantowania zwracającym się do sądu jednostkom coraz wyższego poziomu ochrony.

Po drugie, rok 2009 był rokiem wejścia w życie traktatu lizbońskiego. Choć ogromny wpływ tego traktatu dotyczącego budowania Europy nie jest najbardziej widoczny akurat w odniesieniu do sądów Unii, należy jednak wskazać na niektóre aspekty, które niewątpliwie będą miały wpływ na Sąd. Należy do nich przede wszystkim nowe nazewnictwo: „Sąd Pierwszej Instancji” został przemianowany na „Sąd” Unii Europejskiej, tak aby nazwa uwzględniała właściwość do rozpoznawania odwołań, przysługującą mu w dziedzinie służby publicznej. Kolejnym takim aspektem jest złagodzenie warunków dopuszczalności skarg o stwierdzenie nieważności aktów ustawodawczych, wnoszonych przez jednostki. Chodzi też o objęcie właściwością Sądu niektórych wnoszonych przez jednostki skarg w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, z jednej strony, oraz współpracy policyjnej i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, z drugiej strony. Wreszcie, dotyczy to wyniesienia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej do rangi traktatu. Powyższe zmiany, stanowiące ważne osiągnięcia na korzyść ochrony sądowej, mogą mieć znaczny wpływ zarówno na ilość, jak i na rodzaj przedkładanych Sądowi sporów.

Przedstawiony poniżej rozwój orzecznictwa stanowi próbę ukazania pokrótce różnorodnego, a czasem złożonego charakteru działalności wchodzącej w zakres odpowiedzialności Sądu, sprawującego rolę sądu orzekającego w sprawach dotyczących zgodności z prawem (I), odszkodowań (II), odwołań (III) i środków tymczasowych (IV).

¹ Wystąpienia dostępne są na stronie internetowej www.curia.europa.eu, a materiały z kolokwium zostaną opublikowane w 2010 r.

I. Spory dotyczące zgodności z prawem

Dopuszczalność skarg wniesionych na podstawie art. 230 WE

1. Akty zaskarżalne

Aktami mogącymi stanowić przedmiot skargi o stwierdzenie nieważności w rozumieniu art. 230 WE są akty wywołujące wiążące skutki prawne, które mogą naruszać interesy skarżącego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej².

W wyroku z dnia 9 września 2009 r. w sprawie T-437/05 *Brink's Security Luxembourg przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, dotyczącym wniosku o udzielenie dostępu do określonych dokumentów złożonego w związku z odwołaniem skarżącej od decyzji o udzieleniu zamówienia publicznego konkurencyjnej spółce, Sąd zaprezentował nowatorskie podejście do kwestii możliwości złagodzenia tej definicji.

W omawianej sprawie zaskarżonym aktem było pismo Komisji, w którym informowała ona skarżącą o odmowie przedstawienia jej składu komisji przetargowej oceniającej złożone przez oferentów oferty. Tymczasem procedura dostępu do dokumentów Komisji, unormowana w art. 6–8 rozporządzenia (WE) nr 1049/2001³, przebiega w dwóch etapach. W pierwszej kolejności wnioskodawca zwraca się do Komisji z wnioskiem pierwotnym w sprawie dostępu do dokumentów. W dalszej kolejności, w przypadku całkowitej lub częściowej odmowy, wnioskodawca może złożyć do sekretarza generalnego Komisji wniosek potwierdzający. W przypadku całkowitej lub częściowej odmowy, wnioskodawca może wszcząć postępowanie sądowe wobec Komisji, zgodnie z warunkami określonymi w art. 230 WE. Tym samym dopiero akt wydany przez sekretarza generalnego może wywoływać skutki prawne, które mogą naruszyć interesy wnioskodawcy, i może być w konsekwencji przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności.

Sąd doszedł do wniosku, że skarga o stwierdzenie nieważności skierowana przeciwko odmownemu rozpatrzeniu pierwotnego wniosku nie jest w zasadzie dopuszczalna. Jednakże Sąd zauważył, że w piśmie odmownym Komisja nie poinformowała skarżącą o przysługującym jej prawie do złożenia wniosku potwierdzającego, chociaż wymagają tego przepisy rozporządzenia nr 1049/2001. Tego rodzaju nieprawidłowość, wyjątkowo, czyni skargę o stwierdzenie nieważności oddalenia wniosku pierwotnego dopuszczalną. Gdyby było inaczej, Komisja mogłaby uniknąć kontroli sądowej w wyniku wady formalnej, za którą ponosi odpowiedzialność. Zaś jak wynika z orzecznictwa, Wspólnota Europejska jest wspólnotą prawa, w ramach której akty instytucji wspólnotowych poddane są kontroli pod względem zgodności z traktatem, w związku z czym zasady postępowania obowiązujące w odniesieniu do skarg wnoszonych do sądów należy interpretować w miarę możliwości w taki sposób, by ich stosowanie przyczyniało się do realizacji celu w postaci zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej uprawnień podmiotów prawa wynikających z prawa Unii.

2. Legitymacja czynna

Artykuł 230 akapit czwarty WE uzależnia dopuszczalność skarg wnoszonych przez jednostki na akty, których nie są adresatami, od spełnienia podwójnego warunku – aby zaskarżony akt dotyczył skarżących bezpośrednio i indywidualnie. Zgodnie z orzecznictwem osoby fizyczne lub prawne

² Wyrok Trybunału z dnia 11 listopada 1981 r. w sprawie 60/81 *IBM przeciwko Komisji*, Rec. s. 2639, pkt 9.

³ Rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145, s. 43).

inne niż adresaci decyzji mogą utrzymywać, iż decyzja dotyczy ich indywidualnie tylko wtedy, gdy ma ona wpływ na ich sytuację ze względu na szczególne dla nich cechy charakterystyczne lub na sytuację faktyczną, która odróżnia je od wszelkich innych osób, i w związku z tym indywidualizuje je w sposób podobny jak adresata⁴. Ponadto, aby wydany akt dotyczył jednostki bezpośrednio, powinien on bezpośrednio wpływać na sytuację prawną zainteresowanego, a jego stosowanie powinno mieć charakter czysto automatyczny i wynikać wyłącznie z ustawodawstwa, bez potrzeby stosowania przepisów pośrednich⁵.

W sprawie T-420/05 *Vischim przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 7 października 2009 r., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze) skarżąca wносиła o stwierdzenie nieważności dyrektywy Komisji 2005/53/WE z dnia 16 września 2005 r.⁶ zmieniającej dyrektywę Rady 91/414/EWG⁷ w ten sposób, że do załącznika I do dyrektywy (w którym wymienione są substancje czynne dopuszczone do obrotu przez państwa członkowskie) włączona została substancja czynna o nazwie chlorotalonil, produkowana przez skarżącą, jednakże pod określonymi warunkami, w szczególności dotyczącymi maksymalnej zawartości heksachlorobenzenu (HCB) w omawianej substancji. Na mocy tych przepisów państwa członkowskie zobowiązane są do zmiany albo wycofania istniejących zezwoleń dotyczących środków ochrony roślin zawierających chlorotalonil, które to środki nie spełniają tych warunków.

Z uwagi na to, że zaskarżona dyrektywa jest aktem o charakterze generalnym, Sąd podkreślił, iż nawet jeśli art. 230 akapit czwarty WE nie odnosi się *expressis verbis* do dopuszczalności wniesienia przez osobę fizyczną lub prawną skargi o stwierdzenie nieważności dyrektywy, to jednak z orzecznictwa wynika, że sama ta okoliczność nie jest wystarczająca do stwierdzenia, iż taka skarga jest niedopuszczalna. Instytucje nie mogą bowiem poprzez sam wybór formy prawnej określonego aktu wykluczyć dostępności ochrony sądowej przysługującej jednostkom na mocy tego postanowienia traktatu, a generalny charakter zaskarżonego aktu nie wyklucza sytuacji, w której akt ten może dotyczyć w sposób bezpośredni i indywidualny określonych osób fizycznych lub prawnych. W takim wypadku akt Unii może zarazem mieć charakter generalny i – w odniesieniu do określonych podmiotów gospodarczych – charakter decyzji. Zwracając uwagę na fakt, iż dyrektywa 91/414 stanowi, że postępowanie w sprawie oceny dotyczące substancji czynnych już znajdujących się w obrocie wszczyna się zgłoszeniem dokonany przez zainteresowanego producenta, który przedkłada dokumentację zawierającą niezbędne w tym celu dane i bierze udział w poszczególnych etapach postępowania w sprawie oceny tejże dokumentacji, Sąd uznał, że skarżące, jako zgłaszającemu, przysługują gwarancje procesowe i z tego względu zaskarżona dyrektywa dotyczy jej w sposób indywidualny.

Jeśli chodzi o warunek dotyczący tego, by akt dotyczył wnoszącego skargę bezpośrednio, Sąd stwierdził, że poprzez uchwalenie zaskarżonej dyrektywy Komisja zamknęła postępowanie w sprawie oceny chlorotalonilu, postanawiając o jego włączeniu do załącznika I do dyrektywy 91/414 pod pewnymi warunkami. Ponadto na mocy omawianej dyrektywy państwa członkowie miały obowiązek dokonania przeglądu zezwoleń na środki ochrony roślin zawierające tę substancję

⁴ Wyrok Trybunału z dnia 15 lipca 1963 r. w sprawie 25/62 *Plaumann przeciwko Komisji*, Rec. s. 197.

⁵ Wyrok Trybunału z dnia 5 maja 1998 r. w sprawie C-386/96 P *Dreyfus przeciwko Komisji*, Rec. s. I-2309, pkt 43.

⁶ Dz.U. L 241, s. 51.

⁷ Dyrektywa Rady 91/414/EWG z dnia 15 lipca 1991 r. dotycząca wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin (Dz.U. L 230, s. 1). Zgodnie z przepisami tej dyrektywy zezwolenie na dopuszczenie do obrotu możliwe jest jedynie wówczas, gdy w świetle aktualnego stanu wiedzy naukowej i technicznej można spodziewać się, że środki ochrony roślin zawierające substancję czynną spełnią określone kryteria dotyczące braku szkodliwego wpływu na zdrowie ludzi i zwierząt oraz na środowisko.

i zweryfikowania, czy przestrzegana jest maksymalna zawartość HCB, przy czym nie dysponowały w ramach tej czynności jakimkolwiek zakresem swobodnego uznania. Zaskarżona dyrektywa dotyczyła więc bezpośrednio skarżącej, jako przedsiębiorstwa produkującego sporną substancję czynną, a zatem skarga była dopuszczalna.

3. Termin do wniesienia skargi

W wyrokach z dnia 10 czerwca 2009 r. w sprawie T-257/04 *Polska przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, oraz z dnia 2 października 2009 r. w sprawach połączonych T-300/05 i T-316/05 *Cypr przeciwko Komisji*, nieopublikowanym, rozstrzygnięciu podlegała kwestia ustalenia chwili rozpoczęcia biegu dwumiesięcznego terminu określonego w art. 230 akapit piąty WE, w przypadku skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez państwo przystępujące do Unii na rozporządzenie zalecające przyjęcie środków przejściowych w dziedzinie rolnictwa, wydane i opublikowane przed przystąpieniem tego państwa. W niniejszym przypadku Rzeczpospolita Polska oraz Republika Cypryjska utrzymywały, że termin do wniesienia skargi nie mógł rozpocząć biegu, zanim nie doszło do ich przystąpienia do Unii, które było warunkiem wejścia w życie spornego rozporządzenia.

W tym względzie Sąd przypomniał, że zgodnie z art. 230 akapit piąty WE skarga o stwierdzenie nieważności powinna być wniesiona w terminie dwóch miesięcy od dnia opublikowania aktu i że ściśle stosowanie uregulowań dotyczących terminów procesowych odpowiada wymogowi pewności prawa i konieczności zapobieżenia wszelkiej dyskryminacji lub arbitralnemu traktowaniu w ramach wymiaru sprawiedliwości. W okolicznościach omawianej sprawy Sąd wywnioskował z powyższego, że termin na złożenie danej skargi został przekroczony, a argumenty zainteresowanych państw nie były w stanie podważyć tego wniosku. Sąd orzekł bowiem po pierwsze, że kwestia uzależnienia wejścia w życie spornych rozporządzeń od przystąpienia danych państw jest nieistotna dla sprawy, ponieważ wskazuje na pomylenie pojęć obowiązywania aktu, które jest związane z wypełnieniem wszystkich wymaganych formalności publikacyjnych i powoduje wszczęcie biegu terminu do wniesienia skargi, z wejściem w życie tego aktu, które może nastąpić później. Po drugie, Sąd uznał, że termin przewidziany w art. 230 WE ma charakter powszechnie obowiązujący, a zatem artykuł ten nie wymaga od zainteresowanych państw statusu państwa członkowskiego, a w każdym razie ma zastosowanie do zainteresowanych państw jako do osób prawnych. Po trzecie, Sąd podkreślił, że zainteresowane państwa nie były pozbawione prawa do skutecznej ochrony sądowej, ponieważ jakkolwiek państwa trzecie, w tym państwa przed swoim przystąpieniem do Unii Europejskiej, nie mogą żądać legitymacji procesowej przyznanej w systemie wspólnotowym państwom członkowskim, to jednak mają one zdolność sądową, którą artykuł ten przyznaje osobom prawnym, na mocy art. 230 akapit czwarty WE. Tymczasem Sąd zwrócił uwagę, że sporne rozporządzenie jest wprawdzie aktem o charakterze generalnym, jednak uniemożliwia bezpośrednio zainteresowanym państwom wykonywanie ich własnych kompetencji w sposób, w jaki uznają za stosowny, poprzez nałożenie na nie różnych obowiązków, dotyczących ustanowienia i stosowania rozwiązania, w szczególności o charakterze podatkowym, zmierzającego do usunięcia nadmiernych zapasów cukru. Analogicznie do orzecznictwa mającego zastosowanie do jednostek wewnątrzpaństwowych⁸, Sąd doszedł do wniosku, że zanim Rzeczpospolita Polska i Republika Cypryjska uzyskały status państwa członkowskiego, zaskarżone rozporządzenie dotyczyło ich bezpośrednio i indywidualnie, tak iż ściśle stosowanie terminów procesowych od dnia publikacji omawianego rozporządzenia nie uniemożliwiało im dochodzenia swoich praw.

⁸ Wyrok Sądu z dnia 30 kwietnia 1998 r. w sprawie T-214/95 *Vlaams Gewest przeciwko Komisji*, Rec. s. II-717, pkt 29.

Ponadto Republika Cypryjska utrzymywała, że jej skarga jest w każdym razie dopuszczalna, w zakresie, w jakim była ona skierowana przeciwko rozporządzeniu zmieniającemu pierwotne rozporządzenie i wniesiona w terminie. Sąd przypominał, że chociaż charakter ostateczny aktu, który nie został zaskarżony w terminie, dotyczy nie tylko samego aktu, lecz również każdego aktu późniejszego, który miałby charakter wyłącznie potwierdzający, a takie rozwiązanie jest uzasadnione niezbędną stabilnością prawa i stosuje się zarówno do aktów indywidualnych, jak i aktów o charakterze normatywnym, w przypadku zmiany jednego z przepisów rozporządzenia zostaje otwarta na nowo możliwość zaskarżenia nie tylko wyłącznie tego przepisu, ale wszystkich przepisów, które, nawet jeśli nie posiadają zmienionego brzmienia, to stanowią z nim całość⁹. Poddawszy jednakże ten wniosek analizie w danym kontekście, Sąd wprowadził drobne zastrzeżenia, wyjaśniając, że upływ terminu do wniesienia skargi można skutecznie podnieść wobec skargi o stwierdzenie nieważności zmienionego przepisu nie tylko wówczas, gdy przepis w nowym brzmieniu stanowi dosłowne powtórzenie przepisu znajdującego się w akcie, dla którego upłynął już termin do wniesienia skargi, lecz również wtedy, gdy chociaż nowe brzmienie różni się od starego, to nie ma to wpływu na jego istotę. Natomiast w przypadku, gdy przepis rozporządzenia jest choćby częściowo zmieniony co do istoty, na nowo zostaje otwarta możliwość zaskarżenia tego przepisu, jak również wszystkich przepisów, które, nawet jeśli nie posiadają zmienionego brzmienia, to stanowią z nim niepodzielną i merytoryczną całość. W niniejszym przypadku sporne rozporządzenie wprowadzało zmiany pomocnicze i proceduralne, mające wyłącznie na celu wydłużenie terminów określonych w pierwotnym rozporządzeniu, więc niemożliwe było żądanie stwierdzenia nieważności przepisów pierwotnego rozporządzenia za pomocą skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej na rozporządzenie zmieniające.

Reguły konkurencji obowiązujące w stosunku do przedsiębiorstw

1. Kwestie ogólne

a) Czas trwania naruszenia

W wyroku z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie T-58/01 *Solvay przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd orzekł, że choć mogą wystąpić szczególne okoliczności dopuszczające odwrócenie ciężaru dowodu w odniesieniu do czasu trwania naruszenia, nie powoduje to zwolnienia Komisji z obowiązku wypowiedzenia się w sposób poparty faktami, w decyzji stwierdzającej naruszenie art. 81 ust. 1 WE, w przedmiocie czasu trwania naruszenia oraz podania znajdujących się w jej posiadaniu informacji na temat tegoż czasu trwania. Sąd, zwróciwszy uwagę na fakt, że zaskarżona decyzja zawiera sprzeczne informacje dotyczące ustania naruszenia, orzekł, że Komisja, na której w pierwszej kolejności spoczywał ciężar dowodu, nie wykazała, że sporne naruszenie trwało do końca 1990 r. Dlatego też, zdaniem Sądu, należało zmienić zaskarżoną decyzję, obniżając wysokość nałożonej grzywny o 25%.

b) Przedawnienie

Sprawa T-405/06 *ArcelorMittal Luxembourg i in. przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 31 marca 2009 r., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) dał Sądowi okazję do potwierdzenia jego wcześniejszego orzecznictwa¹⁰ dotyczącego zakresu *ratione personae* skutków czynności powodujących przerwanie biegu terminu przedawnienia. W omawianym przypadku spółka

⁹ Wyrok Trybunału z dnia 18 października 2007 r. w sprawie C-299/05 *Komisja przeciwko Parlamentowi i Radzie*, Zb.Orz. s. I-8695, pkt 29, 30.

¹⁰ Wyrok z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie T-276/04 *Compagnie maritime belge przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-1277.

będąca spółką dominującą w stosunku do spółki, która uczestniczyła w kartelu na rynku belek stalowych zwracała uwagę, iż czynności przerywające bieg pięcioletniego terminu przedawnienia wywierają skutek wyłącznie w odniesieniu do przedsiębiorstw, które brały udział w naruszeniu. Ponieważ spółka matka nie została wskazana jako przedsiębiorstwo biorące udział w naruszeniu w trakcie postępowania administracyjnego, w ramach którego nastąpiła czynność przerywająca bieg terminu przedawnienia, ani też nie była adresatem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, zakwestionowała ona zdolność Komisji do skutecznego podniesienia wobec niej skutku przerywającego tejże czynności. Sąd odrzucił tę interpretację i wyjaśnił, że wyrażenie „brać udział w naruszeniu” zakłada pewien fakt obiektywny, a mianowicie udział w naruszeniu, który jest całkowicie różny od subiektywnego i zależnego od okoliczności czynnika, jakim jest identyfikacja danego przedsiębiorstwa w toku postępowania administracyjnego. Pewne przedsiębiorstwo mogło bowiem brać udział w naruszeniu, a Komisja mogła o tym nie wiedzieć w momencie dokonywania czynności przerywającej bieg przedawnienia. Zostaje on przerwany nie tylko w odniesieniu do przedsiębiorstw, które są przedmiotem dochodzenia lub ścigania naruszenia, lecz także tych, które uczestniczyły w naruszeniu, a nie są jeszcze znane Komisji, i w związku z tym nie dotyczyły ich żadne czynności dochodzeniowe ani procesowe.

W zakresie zawieszenia biegu terminu przedawnienia Sąd wyjaśnił, że o ile rozporządzenie (WE) nr 1/2003¹¹ stanowi, iż przerwanie biegu przedawnienia wywiera skutek w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu, brak jest takiego postanowienia w odniesieniu do zawieszenia. Sąd zbadał więc, czy wniesienie do niego skargi wywołuje skutek względny, tylko wobec przedsiębiorstwa skarżącego, czy skutek erga omnes, w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu, niezależnie od tego, czy wniosły skargę. W tym względzie zwrócił on przede wszystkim uwagę, że podobnie jak przerwanie biegu przedawnienia, jego zawieszenie, będące wyjątkiem od zasady pięcioletniego przedawnienia, powinno być interpretowane zawężająco. Nie można więc zakładać, że ustawodawca pragnął zastosować ten sam system do obu sytuacji. Ponadto, w odróżnieniu od przerwania biegu przedawnienia, które ma umożliwić Komisji skuteczne ściganie i karanie naruszeń reguł konkurencji, zawieszenie biegu przedawnienia z definicji dotyczy sytuacji, w której Komisja wydała już decyzję. Skutek inter partes postępowania sądowego oraz konsekwencje, które z niego wynikają, zasadniczo nie pozwalają, by skarga wniesiona przez jedno przedsiębiorstwo będące adresatem zaskarżonej decyzji miała jakikolwiek wpływ na sytuację pozostałych adresatów. Wreszcie Sąd odrzucił argument Komisji, iż zawieszenie biegu przedawnienia wynikające z wszczęcia przez przedsiębiorstwo postępowań przed Sądem oraz przed Trybunałem jest skuteczne zarówno wobec podmiotu prawnego będącego stroną postępowania, jak i pozostałych podmiotów prawnych, które wchodzą w skład tej samej jednostki gospodarczej, bez względu na to, który podmiot prawny wszczął te postępowania. Wprawdzie reguły konkurencji adresowane są bowiem do „przedsiębiorstw” rozumianych jako jednostka gospodarcza, jednak do celów stosowania i wykonywania decyzji Komisji w tym zakresie jako adresata należy wskazać jednostkę posiadającą osobowość prawną, gdyż tylko ona jest w stanie zaskarżyć decyzję wydaną na skutek postępowania administracyjnego, której jest adresatem. Sąd doszedł do wniosku, że pięcioletni termin przedawnienia został przekroczony w stosunku do jednej ze skarżących, i stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji w dotyczącym jej zakresie.

¹¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1).

c) Prawo do obrony

W wyroku z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie T-24/07 *ThyssenKrupp Stainless przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd przypomniał, że w celu umożliwienia Komisji wyważenia z jednej strony konieczności ochrony prawa stron do obrony poprzez możliwie najszerszy dostęp do akt sprawy, a z drugiej strony troski o ochronę informacji poufnych innych stron lub osób trzecich, te strony i osoby trzecie muszą dostarczyć Komisji wszystkich przydatnych informacji. Wskazał on, że jeśli strona uważa, po uzyskaniu dostępu do akt, że do obrony potrzebuje zapoznać się z określonymi nieudostępnionymi informacjami, może ona w tym celu wystąpić do Komisji z uzasadnionym wnioskiem. W tym względzie Sąd orzekł, że ogólny, a nie szczegółowy i odnoszący się do każdego dokumentu oddzielnie wniosek nie stanowi uzasadnionego wniosku i nie odpowiada na pytanie Komisji dotyczące istotnego znaczenia nieujawnionych informacji dla obrony samej skarżącej.

Ponadto Sąd przypomniał, że aby prawo przedsiębiorstw do obrony było przestrzegane, Komisja powinna dać stronom prawo do bycia wysłuchanym przed wydaniem jednej z decyzji, o których mowa w art. 7, 8, 23 i art. 24 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Gdy przekazanie dokumentów stronie skarżącej następuje po wydaniu jednej z powyższych decyzji, takiej jak decyzja w sprawie przedstawienia zarzutów, nie narusza to prawa do obrony tej strony, jeżeli Komisja nie zmieniała zarzutów przedstawionych we wspomnianej decyzji, w związku z czym nie uwzględnia w niej faktów, w przedmiocie których zainteresowane przedsiębiorstwo nie miało możliwości wypowiedzenia się.

2. Rozwój orzecznictwa w dziedzinie art. 81 WE

a) Temporalny zakres zastosowania prawa

Stosując zasady sformułowane w związku ze sprawami kartelowymi zwanymi „Pręty zbrojeniowe do betonu”¹², Sąd przypomniał, w ww. wyrokach w sprawie *ArcelorMittal Luxembourg i in. przeciwko Komisji* oraz w sprawie *ThyssenKrupp Stainless przeciwko Komisji*, a także w wyroku z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie T-122/04 *Outokumpu i Luvata przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, że o ile zastąpienie ram prawnych traktatu EWWiS traktatem WE spowodowało od dnia 24 lipca 2002 r. zmianę mających zastosowanie podstaw prawnych, procedur i przepisów materialnoprawnych, o tyle zmiana ta wpisuje się w kontekst jedności i ciągłości wspólnotowego porządku prawnego oraz jego celów. Ponadto pojęcia porozumienia i uzgodnionych praktyk, o których mowa w art. 65 ust. 1 EWWiS, odpowiadają pojęciom porozumienia i uzgodnionych praktyk w rozumieniu art. 81 WE i oba te postanowienia są interpretowane w ten sam sposób przez sąd wspólnotowy. Toteż ciągłość wspólnotowego porządku prawnego i celów przyświecających jego funkcjonowaniu wymaga, aby Wspólnota Europejska, jako że zastępuje ona Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, w ramach własnego systemu proceduralnego zapewniła w odniesieniu do sytuacji powstałych pod rządami traktatu EWWiS poszanowanie praw i obowiązków spoczywających eo tempore zarówno na państwach członkowskich, jak i na jednostkach na mocy traktatu EWWiS i jego przepisów wykonawczych. Wymóg ten jest tym bardziej istotny, że skutki zakłócenia konkurencji wynikające z nieprzestrzegania uregulowań z zakresu karteli mogą się rozciągać na okres po wygaśnięciu traktatu EWWiS i trwać pod rządami traktatu WE. Zatem rozporządzenie nr 1/2003 należy interpretować w ten sposób, że umożliwia ono Komisji, po dniu 23 lipca 2002 r., stwierdzenie i karanie działalności karteli wprowadzonych w życie w sektorach podlegających zakresowi zastosowania traktatu EWWiS *ratione materiae* i *ratione temporis*.

¹² Wyrok z dnia 25 października 2007 r. w sprawach połączonych T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 i T-98/03 *SP i in. przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. II-4331.

b) Grzywny

W sprawie T-450/05 *Peugeot i Peugeot Nederland przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 9 lipca 2009 r., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze) skarżące kwestionowały w szczególności ocenę wagi naruszenia, której dokonała Komisja. Po pierwsze, naruszenie zostało zakwalifikowane jako „bardzo poważne” w rozumieniu pkt 1A wytycznych z 1998 r.¹³, ponieważ wprowadzenie przez Peugeot’a w Niderlandach systemu premii w latach 1997–2003 miało na celu zachęcanie niderlandzkich dealerów do ograniczania wywozu równoległego. Dochodząc do wniosku, że w ramach przysługującego jej zakresu swobodnego uznania Komisja nie popełniła błędu, kwalifikując naruszenie jako bardzo poważne, Sąd zwrócił w szczególności uwagę, że naruszenie przedstawia, co do swej natury, szczególnie wyraźnie poważny charakter, zważywszy na wyjątkowo obłudne sposoby prowadzące do utrwalenia systemu wynagradzania aż do 2003 r., i to w kontekście, w którym wcześniejsza praktyka Komisji i utrwalone orzecznictwo w dziedzinie wywozów równoległych, w szczególności w sektorze samochodowym, stanowią jasne ostrzeżenia odnośnie do niezgodności z prawem takiego systemu. Ponadto Sąd podkreślił, że skarżące są członkami dużej grupy przemysłowej zajmującej znaczącą pozycję na rozpatrywanych rynkach i posiadają służby prawne, które świetnie potrafią zmierzyć antykonkurencyjny charakter rozpatrywanych działań. Po drugie, jeśli chodzi o konkretny wpływ naruszenia na omawianym rynku, Sąd podniósł, że Komisja nie zwróciła wystarczającej uwagi na rolę, którą w spadku wywozów odgrywała zmiana różnic cen. Stąd, korzystając z nieograniczonego prawa orzekania, Sąd orzekł, że należy zmniejszyć o 10% kwoty grzywny tytułem wagi naruszenia.

W wyroku z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie T-13/03 *Nintendo i Nintendo of Europe przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd uznał, iż jako że chodziło tu o cały zespół porozumień i uzgodnionych praktyk o charakterze wertykalnym, których celem i skutkiem było ograniczenie eksportu równoległego konsoli i kartridżów z gramami, udziały posiadane przez poszczególne strony w dystrybucji rozpatrywanych produktów były reprezentatywne dla wagi właściwej dla każdego z przedsiębiorstw w spornym systemie dystrybucji. Orzekł więc, że Komisja zasadnie odwołała się do tego kryterium dla celów różnicowanego traktowania, jakie zostało zastosowane w ramach ustalenia wstępnych kwot grzywien.

W tym samym wyroku Sąd, dokonując oceny, czy Komisja naruszyła prawo przy ustalaniu skutku odstrasającego grzywny, wyjaśnił, że w przypadku naruszeń o charakterze wertykalnym status producenta danych produktów również może stanowić element przedstawiający jego rzeczywistą możliwość wyrządzenia znaczącej szkody konkurencji. Producent rozpatrywanych produktów, który zajmuje centralne miejsce w systemie dystrybucji tych produktów, musi bowiem wykazać się szczególną czujnością i upewnić się, że przestrzega reguł konkurencji przy zawieraniu porozumień w sprawie dystrybucji.

Kolejnych wyjaśnień w sprawie kwestii zakresu skutku odstrasającego grzywien udzielono w jednym z wyroków dotyczących kartelu na rynku kwasu monochlorooctowego. W wyroku z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-168/05 *Arkema przeciwko Komisji*, nieopublikowanym, odwołanie w toku, Sąd podkreślił, że chociaż w poprzednich sprawach, w których występowała skarżąca, Komisja zastosowała mnożnik w celu wywarcia skutku odstrasającego, nie powoduje to niemożności zastosowania tego mnożnika w innych późniejszych sprawach, w których skarżąca zostaje ukarana za udział w kartelu, który miał miejsce w tym samym okresie naruszenia. Ponieważ naruszenia

¹³ Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS (Dz.U. 1998, C 9, s. 3).

te były różne i stanowiły przedmiot różnych decyzji, Komisja była w stanie uwzględnić rozmiar danych przedsiębiorstw i zastosować mnożnik do początkowej kwoty grzywny.

W następstwie badania, które przeprowadził Sąd w zakresie stopnia współpracy skarżących, zmienił on również jedną z decyzji dotyczących praktyk antykonkurencyjnych na rynku konsoli do gier i kartridżów Nintendo. W ww. wyroku w sprawie *Nintendo i Nintendo of Europe przeciwko Komisji* Sąd porównał współpracę, jaką wykazały się, z jednej strony, Nintendo, a z drugiej strony, jego wyłączny dystrybutor na rynek irlandzki i rynek Zjednoczonego Królestwa, po pierwsze z chronologicznego punktu widzenia. Umożliwiło mu to stwierdzenie, że istotne dokumenty zostały dostarczone zarówno przez Nintendo, jak i przez jego dystrybutora, przez obu na tym samym etapie postępowania, przy czym nieistotny w tym względzie był fakt, że Nintendo zaczęło współpracować o kilka dni później, niż dystrybutor. Następnie Sąd porównał stopień współpracy z punktu widzenia jakościowego, uwzględniając zarówno okoliczności, w jakich przedsiębiorstwa te współpracowały, jak i swoistą wartość dostarczonych informacji. W tym względzie Sąd zauważył, że obydwa przedsiębiorstwa przekazały te informacje z własnej inicjatywy i że ich treść pomogła Komisji w jednolity sposób. Zatem Sąd uznał, że zgodnie z zasadą równego traktowania współpracę Nintendo należy uznać za porównywalną ze współpracą dystrybutora. Tak więc Sąd określił dla Nintendo ten sam współczynnik obniżenia kwoty grzywny, jak ten, z którego skorzystał dystrybutor.

W ww. wyroku *Outokumpu i Luvata przeciwko Komisji* Sąd miał sposobność sprecyzowania stanowiska orzecznictwa w dziedzinie okoliczności obciążających, a dokładniej – powrotu do naruszenia. Sąd przypominał, że pojęcie powrotu do naruszenia wymaga jedynie uprzedniego stwierdzenia popełnienia naruszenia. Fakt, że pierwsze naruszenie zostało popełnione pod rządami traktatu EWWiS i że nie orzeczono żadnej grzywny z uwagi na szczególne okoliczności tamtej sprawy, nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu zasady, że gdy Komisja raz ustali w drodze decyzji udział danego przedsiębiorstwa w kartelu, decyzja ta może służyć za podstawę dla przeprowadzenia w późniejszym czasie oceny skłonności tego przedsiębiorstwa do naruszania przepisów wspólnotowych dotyczących karteli.

Uwzględnienie dawnego naruszenia do celów ustalenia powrotu do naruszenia było również przedmiotem szczególnej analizy w wyroku z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-161/05 *Hoechst przeciwko Komisji*, niepublikowanym. W tym przypadku skarżąca kwestionowała prawo Komisji do uwzględnienia dawnej decyzji ze względu na to, że decyzja ta stała się ostateczna dopiero po zakończeniu naruszenia rozważanego w tej sprawie. Sąd podkreślił jednak, że aby uwzględnienie to było możliwe, wystarcza, by przedsiębiorstwo zostało wcześniej uznane za podmiot popełniający naruszenie tego samego rodzaju, także wtedy, gdy decyzja poddawana jest jeszcze kontroli sądu.

c) **Możliwość przypisania odpowiedzialności za zachowanie noszące znamiona naruszenia**

W wyrokach dotyczących kartelu na rynku kwasu monochlorooctowego godne uwagi są wyjaśnienia Sądu udzielone w odniesieniu do możliwości przypisania spółce dominującej odpowiedzialności za noszące znamiona naruszenia zachowanie jej spółek zależnych.

Między innymi w ww. wyroku w sprawie *Hoechst przeciwko Komisji* Sąd orzekł, że skarżąca nie może powoływać się na przeniesienie odpowiedzialności w ramach umowy o przekazaniu jej sektora działalności, zawartej z jedną ze spółek zależnych. Po pierwsze, na taką umowę nie można powołać się wobec Komisji w celu uniknięcia kar nałożonych w zastosowaniu wspólnotowego prawa konkurencji, w zakresie w jakim ma to na celu rozłożenie odpowiedzialności między spółkami z uwagi na udział w kartelu. Po drugie, podnoszone przeniesienie odpowiedzialności dokonane w niniejszym przypadku na podstawie umowy przekazania nie wpływa na określenie odpowiedzialności

skarżącej, gdyż umowa ta została zawarta między spółką dominującą a jedną ze spółek zależnych, w której posiadała ona 100% udziałów, w związku z czym zachowanie spółki zależnej stanowiące naruszenie może być jej przypisane jako spółce dominującej.

Podobnie w ww. sprawie *Arkema przeciwko Komisji* skarżąca kwestionowała prawo Komisji do przypisania naruszenia dokonanego przez spółkę zależną spółce dominującej, będącej jedynie holdingiem nieoperacyjnym, biorącym jedynie w bardzo niewielkim stopniu udział w zarządzaniu spółką zależną. Sąd podkreślił, że okoliczność ta nie jest wystarczająca, by wykluczyć, że spółka dominująca wywiera decydujący wpływ na zachowanie spółki zależnej, w szczególności poprzez koordynowanie inwestycji finansowych w ramach danej grupy. W sytuacji, gdy istnieje grupa spółek, holding, który koordynuje w szczególności inwestycje finansowe w ramach grupy, ma na celu gromadzenie udziałów w różnych spółkach, a jego zadanie polega na zapewnieniu jednolitego kierowania tymi spółkami za pomocą opisanej kontroli budżetowej. Ponadto Sąd wyjaśnił, że z faktu, iż obie te spółki działały na różnych rynkach i nie łączyły ich stosunki dostawcy do klienta, nic nie wynika. W takiej grupie, jak ta, której dotyczyła omawiana sprawa, podział zadań jest zwykłym zjawiskiem, które nie pozwala na obalenie domniemania, iż spółka dominująca i spółka zależna stanowią jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE. Wreszcie Sąd przypomniał, że domniemanie odpowiedzialności spółki dominującej za naruszenia popełnione przez spółki zależne, w których posiada ona cały lub prawie cały kapitał, opiera się na obiektywnym kryterium, mającym zastosowanie bez względu na rozmiar przedsiębiorstwa lub jego organizację pod względem prawnym. Choć więc zastosowanie tego kryterium wywiera różne skutki w zależności od rozmiaru grupy i jej organizacji pod względem prawnym, stanowi to jedynie obiektywną konsekwencję różnorodności przedsiębiorstw.

3. Rozwój orzecznictwa w dziedzinie art. 82 WE

W wyroku z dnia 9 września 2009 r. w sprawie T-301/04 *Clearstream przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd zajął stanowisko w sprawie zgodności z prawem decyzji Komisji, zarzucającej skarżącym naruszenie art. 82 WE ze względu na to, że po pierwsze, w sposób dyskryminacyjny odmówili oni świadczenia usług, a po drugie, że stosowali dyskryminacyjne ceny.

Sąd zwrócił uwagę, że Komisja słusznie mogła stwierdzić istnienie takich nadużyć pozycji dominującej. W szczególności Sąd potwierdził, że odmowa udzielenia dostępu i nieuzasadniona dyskryminacja w tym względzie nie stanowią dwóch odrębnych naruszeń, lecz dwa przejawy tego samego zachowania, ponieważ nieuzasadniona dyskryminacja wynika z odmowy świadczenia na rzecz porównywalnych klientów tych samych usług lub usług podobnych.

W tym względzie, gdy termin na uzyskanie dostępu przekracza znacznie to, co można uznać za rozsądne i uzasadnione, tak iż stanowi raczej noszącą cechy nadużycia odmowę świadczenia danej usługi, może on powodować niekorzystne warunki konkurencji na rynku właściwym. Sąd potwierdził również, że stosowanie w stosunku do partnera handlowego różnych cen za równoważne usługi i to w sposób nieprzerwany przez pięć lat, przez przedsiębiorstwo posiadające faktyczny monopol na rynku znajdującym się na poprzednim poziomie względem rynku właściwego, nie mogło nie spowodować niekorzystnych warunków konkurencji dla tego partnera.

Ponadto w wyroku z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie T-57/01 *Solvay przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd stwierdził, że dokumenty zajęte wyłącznie w celu sprawdzenia faktu udziału w kartelach lub praktykach uzgodnionych objętych zakresem przedmiotowym art. 81 WE mogą zostać użyte na poparcie zarzutów naruszenia art. 82 WE, jeśli istniało materialne podobieństwo między praktykami, co do których Komisja uznała, że leżą u podstaw nadużycia

pozycji dominującej a praktykami, w odniesieniu do których upoważniła swoich przedstawicieli do przeprowadzenia dochodzenia.

Sąd uznał w szczególności, że nadużyciem był system rabatów, w którym, wśród innych warunków, warunkiem przyznania zróżnicowanych rabatów było zamówienie przez klienta u skarżącej dodatkowych ilości, ponad te, które były ustalone w umowie, bez względu na wielkość, w wartościach bezwzględnych, ilości umownych. Z tego względu cena jednostkowa dla tych ilości była bowiem znacznie niższa niż średnia cena, którą musiał zapłacić klient za ilości podstawowe, określone w umowie, co skłaniało klienta do zaopatrywania się u skarżącej również w przypadku ilości przekraczających ilości umowne, jako że innym dostawcom trudno by było zaoferować dla tych dodatkowych ilości ceny konkurencyjne w stosunku do cen oferowanych przez skarżącą.

4. Rozwój orzecznictwa w dziedzinie kontroli koncentracji

a) Obowiązek staranności

W wyroku z dnia 7 maja 2009 r. w sprawie T-151/05 *NVV i in. przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd zwrócił uwagę, że mając na względzie wymóg szybkiego działania i krótkie terminy, jakich przestrzegać winna Komisja w postępowaniu w przedmiocie kontroli koncentracji, w braku okoliczności wskazujących na nieprawidłowość otrzymanych informacji, nie można od niej wymagać, by weryfikowała ona poprawność wszystkich informacji, jakie zostały jej dostarczone. Chociaż bowiem ciążyący na Komisji w ramach takiego postępowania obowiązek starannego i bezstronnego zbadania sprawy nie pozwala, by opierała się ona na okolicznościach czy informacjach, których nie można uznać za prawdziwe, to ze względu na wspomniany wymóg szybkości działania nie może ona jednak sama dokonywać drobiazgowej weryfikacji autentyczności i wiarygodności wszystkich dostarczonych jej informacji, bowiem postępowanie w przedmiocie kontroli koncentracji musi w pewnym stopniu opierać się na zaufaniu.

b) Żądanie udzielenia informacji

W wyroku z dnia 4 lutego 2009 r. w sprawie T-145/06 *Omya przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd wyjaśnił zakres uprawnień Komisji w ramach żądania udzielenia informacji. Po pierwsze, jeśli chodzi o samo żądanie udzielenia informacji, Sąd wskazał w pierwszej kolejności, że niezbędność informacji wskazanych w zaskarżonej decyzji należy oceniać w świetle wyobrażenia, jakie Komisja mogła, rozsądnie rzecz biorąc, mieć w chwili wydania decyzji z żądaniem, a nie w świetle rzeczywistego niezbędnego charakteru, który mogły mieć te informacje w toku dalszego postępowania. W drugiej kolejności zwrócił on uwagę, że ponieważ długość okresu zawieszenia biegu terminów określonych w art. 10 rozporządzenia (WE) nr 139/2004¹⁴ spowodowanego wydaniem decyzji na podstawie art. 11 tego rozporządzenia zależna jest od daty udzielenia niezbędnych informacji, Komisja nie narusza zasady proporcjonalności, zawieszając postępowanie, gdy informacje takie nie zostały jej przedstawione.

Po drugie, jeśli chodzi o żądanie sprostowania informacji przekazanych przez jedną ze stron, co do których to informacji stwierdzono, że są błędne, Sąd podkreślił, w pierwszej kolejności, że Komisja może żądać sprostowania, jeżeli istnieje ryzyko, że wykryte błędy mogą mieć znaczący wpływ na ocenę zgodności danej koncentracji ze wspólnym rynkiem. W drugiej kolejności, Sąd wskazał, że nie można powoływać się na istnienie uzasadnionych oczekiwań, aby uniknąć konsekwencji

¹⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw) (Dz.U. L 24, s. 1).

naruszenia zobowiązania do dostarczenia kompletnych i prawidłowych informacji, tylko dlatego że naruszenie to nie zostało wykryte przez Komisję w toku wspomnianej weryfikacji.

c) Termin do wniesienia skargi

W sprawie T-48/04 *Qualcomm przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 19 czerwca 2009 r., dotychczas nie-opublikowany w Zbiorze), Komisja podniosła, że skarga Qualcomm na decyzję uznającą za zgodną ze wspólnym rynkiem operację prowadzącą do uzyskania przez dwa przedsiębiorstwa wspólnej kontroli nad Toll Collect, automatycznym systemem pobierania opłat, jest niedopuszczalna, ponieważ jakkolwiek Qualcomm nie był adresatem wspomnianej decyzji, jej przekazanie temu przedsiębiorstwu stanowiło notyfikowanie w rozumieniu art. 230 akapit piąty WE, a zatem termin do wniesienia skargi rozpoczął w tym momencie swój bieg. Sąd odrzucił argumentację Komisji. Przypomniawszy on po pierwsze, że art. 20 ust. 1 rozporządzenia (EWG) nr 4064/89¹⁵ wymaga publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* decyzji podjętych na podstawie tego rozporządzenia, tak aby dla osób, które nie są adresatami wskazanymi w zaskarżonej decyzji, obliczanie terminu do wniesienia skargi następowało na podstawie pierwszego spośród wymienionych w art. 230 akapit piąty WE przypadków, czyli od daty tej publikacji. Po drugie, Sąd podkreślił, że przyjęcie zaproponowanej przez Komisję poszerzającej wykładni pojęcia adresata, obejmującej zarówno adresata bądź adresatów wskazanych w decyzji, jak i każdą inną osobę oznaczoną jako taka przez Komisję bez wymienienia jej w tej decyzji, powodowałoby podważenie skutków obowiązku określonego w art. 20 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia, nadając Komisji uprawnienia dyskrecyjne do wyznaczenia spośród osób, które nie są wymienione imiennie jako adresaci w tej decyzji, tych, które mogą wnieść skargę od dnia notyfikowania tej decyzji, a nie od daty jej publikacji. Tymczasem nadanie takich uprawnień dyskrecyjnych niesie za sobą ryzyko naruszenia zasady równego traktowania w zakresie, w jakim spośród osób, które nie są wymienione imiennie jako adresaci w decyzji, te osoby, którym ta decyzja została „notyfikowana”, będą mogły ją zaskarżyć od chwili jej „notyfikowania”, podczas gdy inne osoby, którym ta decyzja nie została „notyfikowana”, będą mogły zaskarżyć ją od chwili jej publikacji. Ponadto nie zawsze możliwe jest, aby Komisja określiła a priori osoby, które mogą wnieść skargę od chwili notyfikowania decyzji. W tym względzie taka dyskryminacja nie może być uzasadniona celem polegającym na zagwarantowaniu w najszybszy możliwy sposób pewności prawa.

Pomoc państwa

Spory dotyczące pomocy państwa stanowiły w 2009 r. istotną część działalności Sądu, gdyż rozstrzygnięto 70 takich spraw, a wniesiono kolejnych 46. Możliwe jest jedynie zwięzłe przedstawienie orzecznictwa dotyczącego, po pierwsze, kwestii związanych z dopuszczalnością, po drugie, zagadnień materialnoprawnych, a po trzecie, kwestii proceduralnych.

1. Dopuszczalność

W tegorocznym orzecznictwie znaleźć można w szczególności wyjaśnienia dotyczące pojęć aktu wywołującego wiążące skutki prawne i interesu prawnego.

Jeśli chodzi o pojęcie aktu wywierającego wiążące skutki prawne, Sąd odrzucił w wyroku z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie T-354/05 *TF1 przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym

¹⁵ Chodziło w tej sprawie o rozporządzenie Rady (EWG) nr 4064/89 z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (sprostowanie, Dz.U. 1990, L 257, s. 13), w brzmieniu zmienionym przez rozporządzenie Rady (WE) nr 1310/97 z dnia 30 czerwca 1997 r. (Dz.U. L 180, s. 1).

w Zbiorze, argumentację Komisji, że nie podejmuje ona żadnej decyzji w przypadku postępowania w przedmiocie badania istniejącej pomocy, prowadzącego do akceptacji przez państwo zaproponowanych przez nią stosownych środków, lub mającego na celu sprowadzenie rzeczowego postępowania do czynności quasi-kontraktowych. Wprawdzie państwa i Komisja mogą prowadzić rozmowy w przedmiocie zaproponowanych stosownych środków, jednak dopiero z chwilą, gdy Komisja postanawia zaakceptować zobowiązania państwa, jako zaspokajające jej obawy, postępowanie w przedmiocie badania istniejącej pomocy kończy się decyzją podlegającą zaskarżeniu.

W wyroku z dnia 9 czerwca 2009 r. w sprawie T-152/06 *NDSHT przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd orzekł, że ciążący na Komisji obowiązek wydania decyzji w odpowiedzi na skargę dotyczy jedynie przypadku przewidzianego w art. 13 rozporządzenia (WE) nr 659/1999¹⁶. Artykuł 20 ust. 2 zdanie drugie tego rozporządzenia stanowi, że Komisja może poprzestać na pisemnym poinformowaniu składającego skargę o braku wystarczających podstaw do przyjęcia rozstrzygnięcia w sprawie. Sytuacja taka zachodzi w szczególności wtedy, gdy art. 13 wymienionego rozporządzenia nie znajduje zastosowania z tego względu, że skarga nie dotyczy pomocy przyznanej bezprawnie, lecz w rzeczywistości odnosi się do istniejącej pomocy.

Z faktu, że w dziedzinie istniejącej pomocy inicjatywa należy wyłącznie do Komisji, wynika, że składający skargę nie może, na podstawie skargi, zmusić Komisji do oceny zgodności istniejącej pomocy. Jeżeli Komisja dojdzie do wniosku, po przeprowadzeniu początkowej oceny, że skarga odnosi się nie do bezprawnie przyznanej pomocy, lecz do istniejącej pomocy, nie ma ona obowiązku skierowania do zainteresowanego państwa członkowskiego decyzji w rozumieniu art. 4 rozporządzenia nr 659/1999 i nie może zostać zmuszona do zastosowania procedury ustanowionej w art. 88 ust. 1 WE. Tym samym pismo kwalifikujące pomoc opisaną w skardze jako istniejącą pomoc nie ma cech decyzji wywołującej wiążące skutki prawne mogące naruszyć interesy skarżącej.

Jeśli chodzi o interes prawny, Sąd orzekł w ww. wyroku w sprawie *TF1 przeciwko Komisji*, że nie można uznać, iż brak jest interesu prawnego po stronie skarżącej ze względu na to, że zaskarżona decyzja, ponieważ nakłada warunki dotyczące pomocy, której beneficjentem jest przedsiębiorstwo będące jej konkurentem, jest dla niej korzystna. Takie rozumowanie opiera się bowiem na założeniu, że zarzuty wobec decyzji dotyczące jej istoty, w szczególności oczywistej nieadekwatności zobowiązań mających na celu zapewnienie zgodności systemu pomocy ze wspólnym rynkiem, są niesłuszne. Tymczasem stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji – motywowane oczywistym błędem Komisji przy określaniu stosownych środków podlegających wykonaniu lub niewystarczającym uzasadnieniem adekwatności tych środków do stwierdzonych problemów – nie stawiałoby skarżącej w sytuacji mniej korzystnej niż ta, która wynika z zaskarżonej decyzji. Stwierdzenie nieważności oznaczałoby więc, że zaskarżona decyzja obejmowała lub mogłaby obejmować zobowiązania nieadekwatne, a zatem była niekorzystna dla skarżącej.

W wyroku z dnia 10 lutego 2009 r. w sprawie T-388/03 *Deutsche Post i DHL International przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd wyjaśnił, że zainteresowane strony w rozumieniu art. 88 ust. 2 WE miały interes w stwierdzeniu nieważności decyzji Komisji wydanej po zakończeniu wstępnego postępowania wyjaśniającego, jako że w wypadku takiego stwierdzenia nieważności Komisja byłaby zobowiązana do wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego, a skarżące mogłyby przedstawić swe uwagi i wywrzeć w ten sposób wpływ na nową decyzję Komisji. W takich ramach zadaniem Sądu nie jest porównywanie podniesionych zarzutów z argumentami, które skarżące przedstawiły na swą obronę w odrębnym sporze.

¹⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. [88 WE] (Dz.U. L 83, s. 1).

2. Przepisy materialnoprawne

a) Przyznanie korzyści gospodarczej

W wyroku z dnia 11 lutego 2009 r. w sprawie T-25/07 *Iride i Irede Energia przeciwko Komisji*, do-tychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd rozstrzygnął, czy liberalizacja da-nego rynku jest częścią procesu rozwoju, którego przedsiębiorcy winni się spodziewać, czy też przeciwnie, normalne warunki rynkowe zakładają stabilność ram legislacyjnych. Sąd przypomniał, iż w państwie demokratycznym ramy legislacyjne mogą w każdym momencie ulec zmianie, a tym bardziej w przypadkach, w których uprzednio obowiązujące ramy legislacyjne przewidywały po-dział rynków krajowych lub regionalnych w sposób powodujący powstanie monopolu. Stąd też otwarcie uprzednio podzielonego rynku nie może być uznane za anomalię w stosunku do normal-nych warunków rynkowych.

Podmioty gospodarcze mają w tym względzie prawo do ochrony uzasadnionych oczekiwań. Jed-nakże, jako że rzeczywiście skorzystały one z takiej ochrony, nie mogą rościć sobie prawa do tego, by ochrona ta była zapewniona w pewien określony sposób, a nie w inny, mianowicie raczej przez wyłączenie pomocy będącej rekompensatą strat poniesionych z powodu zmiany ram pojęcia po-mocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, niż stwierdzenie zgodności tego środka ze wspól-nym rynkiem na mocy art. 87 ust. 3 WE.

Sąd zastosował tu również zasadę przyjętą w wyroku Trybunału z dnia 15 maja 1997 r. w sprawie *TWD przeciwko Komisji*¹⁷, zgodnie z którą Komisja nie przekracza przysługującego jej zakresu swo-bodnej oceny, jakim dysponuje w odniesieniu do oceny projektu pomocy państwa, której pań-stwo członkowskie zamierza udzielić przedsiębiorstwu, wydając decyzję stwierdzającą zgodność tej pomocy ze wspólnym rynkiem, ale pod warunkiem wcześniejszego zwrotu przez to przedsię-biorstwo pomocy przyznanej mu wcześniej niezgodnie z prawem, a to z powodu efektu kumulacji omawianych środków pomocy. Fakt, że dawna, przyznana niezgodnie z prawem pomoc nie została przyznana jako pomoc indywidualna, tylko w ramach systemu pomocy i że z winy braku współ-pracy państwa członkowskiego, którego sprawa dotyczy, Komisji nie udało się ustalić dokładnego wymiaru korzyści odniesionych przez przedsiębiorstwa będące jej beneficjentami, nie może uza-sadniać odstąpienia od zastosowania tej zasady, ponieważ każde inne rozwiązanie byłoby równo-znaczne z wynagradzaniem nieprzestrzegania obowiązku lojalnej współpracy, pozbawiając w ten sposób skuteczności system kontroli pomocy państwa.

W tym względzie ciążyący na państwie członkowskim i przedsiębiorstwie będącym potencjalnym beneficjentem nowej pomocy obowiązek przedstawienia Komisji dowodów mogących wykazać, że dana pomoc jest zgodna ze wspólnym rynkiem, obejmuje również konieczność wykazania, iż nie zachodzi efekt kumulacji nowej pomocy z wcześniej udzieloną, niezgodną z prawem pomocą. Jeżeli Komisja nie była w stanie, z powodu naruszenia tego obowiązku przez państwo członkow-skie i przedsiębiorstwo będące potencjalnym beneficjentem nowej pomocy, ocenić, jaki wpływ na konkurencję mieć będzie wspomniany efekt kumulacji, nie można czynić Komisji zarzutu braku określenia zakresu rynku, którego sprawa dotyczyła, lub braku dokonania jego analizy.

¹⁷ C-355/95 P, Rec. s. I-2549, pkt 25–27.

b) Usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym

W ww. wyroku w sprawie *Deutsche Post i DHL International przeciwko Komisji* Sąd uznał, że stwierdzenia poczynione w wyroku Trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie *Altmark*¹⁸ można w całości zastosować do wcześniejszych decyzji Komisji. Tym samym fakt, iż w ramach wstępnego postępowania wyjaśniającego na podstawie art. 88 ust. 2 WE Komisja nie była w stanie przeprowadzić pełnego badania w odniesieniu do oceny, czy poziom rekompensaty przyznanej na rzecz usługi świadczonej w interesie ogólnym był odpowiedni, stanowi nową wskazówkę co do istnienia poważnych trudności w ocenie, czy pomoc jest zgodna ze wspólnym rynkiem.

W ww. wyroku w sprawie *TF1 przeciwko Komisji* Sąd potwierdził pogląd, że przesłanek określonych w wyroku w sprawie *Altmark*, mających na celu stwierdzenie istnienia pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, nie należy mylić z testem z art. 86 ust. 2 WE, który umożliwia stwierdzenie, czy dany środek stanowiący pomoc państwa można uznać za zgodny ze wspólnym rynkiem.

Sąd podkreślił również, że skoro badanie istniejącej pomocy może jedynie spowodować przyjęcie środków na przyszłość, to o ile ewentualne nadmierne rekompensaty z przeszłości być może mogłyby być interesujące z punktu widzenia oceny zgodności istniejącej pomocy ze wspólnym rynkiem, o tyle jednak takie poszukiwanie samo w sobie nie jest ściśle niezbędne dla prawidłowej oceny konieczności zaproponowania stosownych środków na przyszłość oraz dla określenia, jakie mają być te środki. Ryzyko nadmiernych rekompensat bądź jego brak w przyszłości zasadniczo zależy ostatecznie od konkretnego sposobu realizacji samego systemu finansowania, a nie od okoliczności, czy system ten w praktyce skutkował nadmierną rekompensatą w przeszłości.

c) Kryterium inwestora prywatnego działającego w warunkach gospodarki rynkowej

W wyroku z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie T-156/04 *EDF przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd przypominał, że zasilenie przez władze publiczne kapitału przedsiębiorstwa, w jakiegokolwiek formie, może stanowić pomoc państwa. Nie jest tak jednakże, zgodnie z zasadą równego traktowania przedsiębiorstw publicznych i prywatnych, w przypadku, gdy państwo udostępnia przedsiębiorstwu kapitał, bezpośrednio lub pośrednio, w okolicznościach odpowiadających normalnym warunkom rynkowym. W sytuacjach, gdy taka interwencja państwa nie wynika z czynności dokonywanych w wykonaniu władzy publicznej, stosuje się kryterium prywatnego podmiotu gospodarczego, w celu ustalenia, czy wspomniana interwencja mogłaby zostać dokonana przez prywatny podmiot gospodarczy działający z nastawieniem na zysk. W tym względzie Sąd podkreślił, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż w celu dokonania oceny, czy podjęte przez państwo środki zaliczają się do jego prerogatyw władzy publicznej, czy też wynikają z obowiązków spoczywających na nim jako na akcjonariuszu, należy oceniać te środki nie pod kątem ich formy, lecz pod względem ich charakteru, przedmiotu i zasad, które nimi rządzą, uwzględniając przy tym cel, do którego rzeczony środki zmierzają.

W niniejszym przypadku Sąd zwrócił uwagę, że Komisja nie zbadała, czy podwyższenie kapitału *Électricité de France (EDF)*, dokonane przez Republikę Francuską poprzez rezygnację z wierzytelności podatkowej stanowiło zgodny z prawem środek w świetle kryterium inwestora prywatnego. Zdaniem Komisji, kryterium tego nie można było zastosować do takiego rodzaju ulgi podatkowej, ponieważ opisana rezygnacja wynikała z wykonywania przez państwo jego uprawnień regulacyjnych czy też prerogatyw władzy publicznej. Sąd odrzucił tę interpretację i podkreślił, że od stosowania kryterium inwestora prywatnego nie można odstąpić tylko dlatego, że podwyższenie

¹⁸ C-280/00, Rec. s. I-7747.

kapitału EDF wynikało z rezygnacji przez państwo wierzytelności podatkowej, przysługującej mu względem EDF. Komisja miała bowiem w takich okolicznościach za zadanie sprawdzić, czy prywatny inwestor dokonałby inwestycji w porównywalnej kwocie w podobnych okolicznościach, bez względu na formę interwencji państwa w celu podwyższenia kapitału EDF oraz ewentualnego wykorzystania do tego celu zasobów podatkowych, tak aby zweryfikować gospodarczą racjonalność tej inwestycji i porównać ją z tym, jak zachowałby się prywatny inwestor w odniesieniu do tego samego przedsiębiorstwa w tych samych okolicznościach. Sąd zwrócił ponadto uwagę, że spoczywający na Komisji obowiązek sprawdzenia, czy kapitał został wniesiony przez państwo na warunkach odpowiadających normalnym warunkom rynkowym, istnieje niezależnie od formy, w jakiej kapitał został wniesiony przez państwo i bez względu na to, czy jest ona podobna do formy, która mogłaby zostać użyta przez inwestora prywatnego.

Sąd wskazał wreszcie, że kryterium inwestora prywatnego ma właśnie na celu sprawdzenie, czy pomimo faktu, że państwo dysponuje środkami, którymi nie dysponuje prywatny inwestor, ów inwestor w tych samych okolicznościach podjąłby porównywalną decyzję inwestycyjną z decyzją tego państwa. Charakter wierzytelności przekształconej w kapitał, a co za tym idzie, fakt, że prywatny inwestor nie może mieć wierzytelności podatkowej, jest obojętny z punktu widzenia zagadnienia, czy należy zastosować kryterium inwestora prywatnego, czy też nie. W konsekwencji Sąd doszedł do wniosku, że poprzez odmowę zbadania spornego środka w kontekście, w którym występował, i zastosowania kryterium inwestora prywatnego, Komisja naruszyła prawo. Dlatego też stwierdził częściową nieważność zaskarżonej decyzji.

d) Obowiązek odzyskania pomocy

W wyroku z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawach połączonych T-427/04 i T-17/05 *Francja przeciwko Komisji i France Télécom przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd podtrzymał linię orzecniczą, zgodnie z którą wyliczenie wartości pomocy podlegającej zwrotowi powinno być możliwe, w świetle wskazówek zawartych w decyzji, bez nadmiernych trudności. Sąd orzekł, że Komisja zasadnie ograniczyła się więc do stwierdzenia obowiązku zwrotu rozpatrywanej pomocy, a zadanie obliczenia dokładnej kwoty podlegającej zwrotowi pomocy słusznie pozostawiła władzom krajowym, zwłaszcza w sytuacji, gdy wyliczenie wymagałoby uwzględnienia systemów podatkowych lub systemów zabezpieczeń społecznych, których szczegółowe zasady określają właściwe przepisy krajowe. W tym przypadku należy zwrócić uwagę na fakt, że Komisja zastosowała widełki.

W tym względzie Sąd zauważył, że Komisja wskazała w zaskarżonej decyzji, iż wartość pomocy będącej przedmiotem sporu powinna się zawierać w granicach między 798 mln EUR a 1,14 mld EUR. Wynika stąd, iż kwota 798 mln EUR powinna być uważana za wartość minimalną pomocy podlegającej zwrotowi. Ponieważ kwoty tworzące widełki, w których mieści się wartość spornej pomocy, nie mają charakteru orientacyjnego, zaskarżona decyzja zawiera tym samym odpowiednie wskazówki, które powinny pozwolić Republice Francuskiej samodzielnie określić bez nadmiernych trudności ostateczną kwotę pomocy podlegającą odzyskaniu. Ponadto Sąd potwierdził orzecznictwo, zgodnie z którym obliczenia wartości pomocy podlegającej zwrotowi powinno się móc dokonać bez nadmiernych trudności, w świetle wskazówek zawartych w zaskarżonej decyzji Komisji. Zważywszy na wykładnię zaskarżonej decyzji, jakiej dokonał Trybunał¹⁹, Sąd uznał, że kwotę pomocy podlegającej odzyskaniu w niniejszym przypadku można było obliczyć bez nadmiernych trudności i że wynosiła ona przynajmniej tyle, ile dolny próg przyjętych przez Komisję widełek.

¹⁹ Wyrok z dnia 18 października 2007 r. w sprawie C-441/06 *Komisja przeciwko Francji*, Zb.Orz. s. I-8887.

3. Przepisy proceduralne

a) Formalne postępowanie wyjaśniające

W wyroku z dnia 18 listopada 2009 r. w sprawie T-375/04 *Scheucher-Fleisch i in. przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd przypomniał, że Komisja jest zobowiązana do wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego zwłaszcza wtedy, gdy w świetle uzyskanych w trakcie wstępnego postępowania wyjaśniającego informacji ma ona nadal poważne trudności w ocenie badanego środka. Tymczasem w chwili, w której Komisja badała zgodność rozpatrywanej pomocy ze wspólnym rynkiem, było jej wiadome, że jeden z artykułów spornej ustawy krajowej nie spełnia wymogu ustanowionego w wytycznych mających zastosowanie do pomocy państwa w zakresie reklamy, zgodnie z którym to wymogiem krajowy system kontroli jakości nie może być ograniczony do produktów określonego pochodzenia. W związku z tym przepis ten budził wątpliwości co do zgodności rozpatrywanej pomocy z wytycznymi mającymi zastosowanie do pomocy państwa w zakresie reklamy i powinien spowodować wszczęcie postępowania przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE. Sąd stwierdził więc nieważność zaskarżonej decyzji.

Ponadto w ww. wyroku w sprawach połączonych *Francja przeciwko Komisji* i *France Télécom przeciwko Komisji* Sąd wskazał, że okoliczność, iż w zaskarżonej decyzji Komisja zmieniła analizę w stosunku do decyzji o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego, może spowodować naruszenie prawa do obrony względem tego państwa wyłącznie wówczas, gdy wskazówki zawarte w tej decyzji lub, następnie, dostarczone w toku kontradiktoryjnego etapu postępowania administracyjnego, nie umożliwiały państwu skutecznego podjęcia dyskusji na temat całości okoliczności faktycznych i prawnych ujętych w zaskarżonej decyzji. Natomiast rozbieżności między zaskarżoną decyzją a decyzją o wszczęciu postępowania, wynikające z uznania przez Komisję, w całości lub w części, argumentów wysuwanych przez państwo, z definicji nie mogą powodować naruszenia prawa do obrony względem tego państwa.

Podobnie w wyroku z dnia 4 września 2009 r. w sprawie T-211/05 *Włochy przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd stwierdził, że formalne postępowanie wyjaśniające umożliwia zgłębienie i wyjaśnienie kwestii podniesionych w decyzji o wszczęciu postępowania, tak że ewentualne różnice pomiędzy tą decyzją a decyzją ostateczną nie mogą być traktowane jako stanowiące same w sobie wadę obciążającą zgodność z prawem tej ostatniej. Z żadnego przepisu poświęconego kontroli pomocy państwa nie wynika, że Komisja ma obowiązek informowania zainteresowanego państwa członkowskiego o swym stanowisku przed wydaniem decyzji, jeżeli tylko państwo członkowskie zostało wezwane do przedstawienia swych uwag.

b) Uzasadnione oczekiwania

W sprawach połączonych od T-30/01 do T-32/01 i od T-86/02 do T-88/02 *Diputación Foral de Álava i in. przeciwko Komisji*, w których zapadł wyrok z dnia 9 września 2009 r., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku, skarżące podnosiły w szczególności, że zachowanie Komisji stanowiło wyjątkową okoliczność, na której można oprzeć uzasadnione oczekiwania co do zgodności z prawem spornych systemów pomocy, z powodu braku ogłoszenia ostrzeżenia dla beneficjentów potencjalnej pomocy, przewidzianego w komunikacie z 1983 r. w sprawie bezprawnej pomocy.

Jakkolwiek Sąd uznał brak tej publikacji w Dzienniku Urzędowym za pożałowania godną okoliczność, zauważył on jednak, że nie zmienia to faktu, iż informacje zawarte w tym komunikacie są całkowicie jednoznaczne. Ponadto wykładnia, za którą opowiadały się skarżące, prowadziła do nadania wspomnianemu komunikatowi z 1983 r. zakresu sprzecznego z art. 88 ust. 3 WE. Odwoływalny charakter bezprawnie przyznanej pomocy wynika bowiem ze skuteczności obowiązku notyfikacji

przewidzianego w art. 88 ust. 3 WE i nie zależy od publikacji w Dzienniku Urzędowym ostrzeżenia przewidzianego w komunikacie z 1983 r. w sprawie bezprawnej pomocy.

W szczególności odzyskanie bezprawnie przyznanej pomocy nie może stać się niemożliwe jedynie z braku opublikowania przez Komisję ostrzeżenia, gdyż zagroziłoby to systemowi kontroli pomocy państwa ustanowionemu przez traktat. Sąd doszedł więc do wniosku, że brak opublikowania ostrzeżenia przewidzianego w komunikacie z 1983 r. w sprawie bezprawnej pomocy nie stanowi wyjątkowej okoliczności, na której można by było oprzeć jakiekolwiek oczekiwanie co do zgodności z prawem bezprawnie przyznanej pomocy.

Ponadto w ww. wyroku w sprawach połączonych *Francja przeciwko Komisji* i *France Télécom przeciwko Komisji* Sąd zwrócił uwagę na fakt, że obowiązek notyfikowania środków mogących skutkować przyznaniem pomocy państwa przedsiębiorstwom ma właśnie na celu umożliwienie usunięcia wszelkich wątpliwości co do tego, czy środki te faktycznie stanowią pomoc państwa. W chwili przyjęcia ustawy przewidującej szczególny reżim podatkowy mający zastosowanie do France Télécom nie było pewne, że reżim ten przysparza korzyści temu przedsiębiorstwu. Sąd uznał więc, że Francja powinna była notyfikować ten środek Komisji. Wobec braku dokonania tej notyfikacji przed wprowadzeniem spornego reżimu podatkowego, nie mogła ona powoływać się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, chyba że wykazałaby istnienie nadzwyczajnych okoliczności.

c) Procedura wydawania decyzji

W ww. wyroku w sprawach połączonych *Francja przeciwko Komisji* i *France Télécom przeciwko Komisji* Sąd udzielił istotnego wyjaśnienia w odniesieniu do procedury wydawania decyzji Komisji dotyczących pomocy państwa. Sąd orzekł bowiem, że nie można wykluczyć, iż zgodnie z przepisami art. 13 akapit drugi regulaminu Komisji²⁰ kolegium członków Komisji poleci jednemu lub większej liczbie swoich członków przyjęcie ostatecznego tekstu decyzji, której zasadnicze postanowienia zostały określone w trakcie obrad. W przypadku, gdy kolegium skorzysta z takiej możliwości, wówczas do sądu orzekającego w sprawie prawidłowości wykonania tego upoważnienia należy zbadać, czy można uznać, że to kolegium uchwaliło sporną decyzję co do wszystkich elementów stanu faktycznego i prawnego. Stwierdziwszy w niniejszym przypadku, że formalne różnice między wersją zaskarżonej decyzji przyjętą w dniu 2 sierpnia 2004 r. a tekstem, który zatwierdziło kolegium członków Komisji w dniach 19 i 20 lipca 2004 r., nie mają wpływu na znaczenie zaskarżonej decyzji, Sąd nie uwzględnił tego zarzutu.

Wspólnotowy znak towarowy

Orzeczenia dotyczące stosowania rozporządzenia (WE) nr 40/94, które zostało zastąpione rozporządzeniem (WE) nr 207/2009²¹, w którym poprzestano jednak w zasadzie na skodyfikowaniu przepisów dotyczących wspólnotowego znaku towarowego, które uległy wielokrotnym istotnym zmianom od 1994 r., w 2009 r. nadal stanowiły znaczną część rozstrzyganych przez Sąd spraw (168 spraw, tj. 30% całkowitej liczby spraw rozstrzygniętych w 2009 r.).

²⁰ Dz.U. L 308 z 8.12.2000, s. 26.

²¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. 1994, L 11, s. 1), zastąpione rozporządzeniem Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (Dz.U. L 78, s. 1). Jednakże w niniejszym sprawozdaniu znajdują się wyłącznie odesłania do jednostek redakcyjnych zgodnie z numeracją zawartą w rozporządzeniu nr 40/94.

1. Bezwzględne podstawy odmowy rejestracji oraz bezwzględne podstawy unieważnienia

Artykuł 7 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 40/94 zabrania rejestracji jako wspólnotowego znaku towarowego oznaczeń, które ze względu na swój opisowy charakter nie mogą pełnić roli wskazówki pochodzenia handlowego danych towarów lub usług. Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem opisowy charakter oznaczenia należy badać, po pierwsze, w odniesieniu do danych towarów lub usług, a po drugie, w odniesieniu do sposobu postrzegania go przez właściwy krąg odbiorców²².

W wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie T-234/06 *Torresan przeciwko OHIM – Klosterbrauerei Weissenhohe (CANNABIS)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd oddalił skargę na decyzję Izby Odwoławczej Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory) (OHIM), zgodnie z którą dla przeciętnego konsumenta słowne oznaczenie CANNABIS opisuje właściwości piwa, wina i innych napojów alkoholowych, w których skład mogą wchodzić konopie zastosowane jako środek aromatyzujący przy ich produkcji. Wniosku tego nie podważa fakt, że pojęcie „cannabis” jest pojęciem wywołującym skojarzenia i pojęciem aluzyjnym, które stwarza wyobrażenie przyjemności, oddalenia lub relaksu.

Ponadto w wyrokach z dnia 19 listopada 2009 r.: w sprawach połączonych od T-200/07 do T-202/07 *Agencja Wydawnicza Technopol przeciwko OHIM* (222, 333 i 555), w sprawach połączonych od T-64/07 do T-66/07 *Agencja Wydawnicza Technopol przeciwko OHIM* (350, 250 i 150) i w sprawie T-298/06 *Agencja Wydawnicza Technopol przeciwko OHIM* (1000), nieopublikowanych, Sąd wyjaśnił, że oznaczenia słowne składające się wyłącznie z liczb są oznaczeniami opisowymi do takich towarów jak broszury, czasopisma, prasa codzienna oraz gry, ponieważ odnoszą się one do właściwości tych towarów, w szczególności do liczby stron, ilości zebranych dzieł, informacji czy gier.

Jeśli chodzi o oznaczenia graficzne składające się z liczb obramowanych prostokątem, którym towarzyszą kolorowe elementy zdobnicze, Sąd miał również rozstrzygnąć – co uczynił w wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawach połączonych T-425/07 i T-426/07 *Agencja Wydawnicza Technopol przeciwko OHIM* (100 i 300), dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze – w przedmiocie skutków odmowy złożenia przez przedsiębiorstwo, które dokonało zgłoszenia tych oznaczeń jako znaków towarowych, zgodnie z art. 38 ust. 2 rozporządzenia nr 40/94, oświadczenia o rzeczeniu się wyłącznego prawa do tychże liczb. Przypomniawszy, że zgodnie z powyższym przepisem, jeżeli znak towarowy zawiera element, który nie jest odróżniający, a włączenie tego elementu do znaku towarowego może stwarzać wątpliwości co do zakresu ochrony znaku towarowego, OHIM może zażądać jako warunku rejestracji znaku towarowego złożenia przez zgłaszającego oświadczenia, że nie będzie rościł sobie wyłącznego prawa do tego elementu, Sąd wyjaśnił, że oświadczenie takie służy uwydatnieniu faktu, że przysługujące właścicielowi znaku towarowego prawo wyłączone nie rozciąga się na składające się na ten znak elementy pozbawione charakteru odróżniającego i że w ramach stosowania art. 38 ust. 2 rozporządzenia nr 40/94 oceny charakteru odróżniającego elementów zgłoszonych znaków towarowych należy dokonywać przez odniesienie się nie do całościowego wrażenia wywieranego przez wspomniane znaki, ale do tworzących je elementów.

Ponadto Sąd ponownie orzekł w przedmiocie charakteru odróżniającego bardzo prostych oznaczeń graficznych, a mianowicie wykrzyknika, samego lub wpisanego w prostokąt, w wyrokach z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-75/08 *Joop! przeciwko OHIM (!)*, nieopublikowanym, oraz

²² Wyroki Trybunału: z dnia 20 września 2001 r. w sprawie C-383/99 P *Procter & Gamble przeciwko OHIM*, Rec. s. I-6251, pkt 39; z dnia 21 października 2004 r. w sprawie C-64/02 P *OHIM przeciwko Erpo Möbelwerk*, Zb.Orz. s. I-10031, pkt 43.

w sprawie T-191/08 *Joop! przeciwko OHIM (Przedstawienie wykrzyknika wpisanego w prostokąt)*, niepublikowanym. Sąd przypomniał, że nie jest sama w sobie wykluczona rejestracja znaku towarowego składającego się z oznaczeń, które są wykorzystywane jako slogany reklamowe, wyznaczniki jakości lub namowy do kupna towarów lub usług, do których znak towarowy się odnosi. Jednakże oznaczenie, które spełnia inne funkcje niż funkcja znaku towarowego w klasycznym rozumieniu, posiada charakter odróżniający jedynie wtedy, gdy może być postrzegane bezpośrednio jako wskazówka pochodzenia handlowego danych towarów lub usług. Sąd podniósł następnie, że w omawianym przypadku konsument, w tym również konsument o podwyższonym stopniu uwagi, nie jest w stanie określić pochodzenia oznaczonych towarów w oparciu o wykrzyknik, który postrzegany jest raczej jako pochwała, choćby nawet znajdował się on w prostokątnej ramce, która stanowi element drugorzędny, nadający oznaczeniu wygląd etykiety. Ponadto, w wyroku z dnia 20 stycznia 2009 r. w sprawie T-424/07 *Pioneer Hi-Bred International przeciwko OHIM (OPTIMUM)*, niepublikowanym, Sąd wyjaśnił, że właśnie z uwagi na zwyczajowy sposób użycia oznaczenia OPTIMUM zarówno w języku potocznym, jak i w obrocie, jako pojęcia ogólnie zachwalającego, nie można uznać, że oznaczenie to jest w stanie posłużyć identyfikacji pochodzenia handlowego towarów nim oznaczonych, oraz że fakt, iż dane towary przeznaczone są dla odbiorcy wyspecjalizowanego, w niczym nie zmienia tej oceny, ponieważ poziom uwagi takiego odbiorcy, zasadniczo wysoki, jest stosunkowo niski w odniesieniu do wskazówek o charakterze promocyjnym.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 rozporządzenia nr 40/94 znak towarowy może zostać zarejestrowany, jeżeli uzyskał dla danych towarów lub usług charakter odróżniający w następstwie jego używania. W tym względzie w wyroku z dnia 28 października 2009 r. w sprawie T-137/08 *BCS przeciwko OHIM – Deere (Kombinacja kolorów zielonego i żółtego)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd przypomniał po pierwsze, że nie każde używanie oznaczenia, w tym przypadku kombinacji dwóch kolorów, stanowi konieczne używanie w charakterze znaku towarowego. Jednakże w omawianym przypadku decyzja OHIM, aby nie unieważniać znaku towarowego, który stanowiło to oznaczenie, oparta była w szczególności na oświadczeniach złożonych przez stowarzyszenia zawodowe, zgodnie z którymi kombinacja kolorów zielonego i żółtego odnosi się do maszyn rolniczych interwenienta, i na fakcie, że używał on na swoich maszynach tej samej kombinacji kolorów przez znaczny okres czasu. Ponadto Sąd wyjaśnił, że choć należy wykazać, iż sporny znak towarowy uzyskał charakter odróżniający w całej Unii, to nie jest wcale wymagane, aby ten sam rodzaj materiału dowodowego został przedstawiony w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego.

2. Względne podstawy odmowy rejestracji i względne podstawy unieważnienia

Najważniejsze kierunki rozwoju orzecznictwa w tym roku dotyczyły oceny podobieństwa oznaczeń i prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd. Przede wszystkim w wyroku z dnia 28 października 2009 r. w sprawie T-80/08 *CureVac przeciwko OHIM – Qiagen (RNAiFect)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd uznał, że podobieństwo oznaczeń RNAiFect i RNAiActive, wynikające z identyczności trzech pierwszych liter jest jednak zminimalizowane obecnością pięciu końcowych liter. Sąd wyjaśnił, iż wprowadzicie konsument przywiązuje zwykle większą wagę do początkowej części wyrazu, ponieważ wypowiada się ją silniej, jednak odbiorcy co do zasady nie postrzegają elementu opisowego lub mającego mało odróżniający charakter, stanowiącego część złożonego znaku towarowego, jako elementu odróżniającego i dominującego w wywieranym przez ten znak całościowym wrażeniu. Tymczasem w omawianym przypadku element „rna” miał ograniczony charakter odróżniający, jako że konsument zakładał istnienie odniesienia do związku chemicznego. Zatem elementu tego odbiorcy nie mogli postrzegać jako elementu odróżniającego i dominującego w wywieranym przez sporne złożone znaki całościowym wrażeniu. Natomiast w wyroku z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie T-434/07 *Volvo Trademark przeciwko OHIM – Grebenshikova (SOLVO)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd uznał, że oznaczenia SOLVO i VOLVO wykazują

pewne podobieństwo na płaszczyźnie fonetycznej, a zatem że OHIM niesłusznie uznał, iż może nie dokonywać całościowej oceny prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd.

Następnie w wyroku z dnia 8 lipca 2009 r. w sprawie T-230/07 *Laboratorios Del Dr. Esteve przeciwko OHIM – Ester C (ESTER-E)*, niepublikowanym, Sąd udzielił wyjaśnień co do niektórych okoliczności, w których porównanie oznaczeń na płaszczyźnie koncepcyjnej może znieść podobieństwa wizualne i fonetyczne między tymi oznaczeniami. Zauważył on, że chociaż oznaczenie ESTEVE nic nie znaczy w innych językach urzędowych Unii poza językiem hiszpańskim, oznaczenie ESTER-E będzie kojarzone z dobrze znanym imieniem lub ze związkiem chemicznym, i że wskazana różnica między omawianymi oznaczeniami na płaszczyźnie koncepcyjnej uzasadnia brak prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd. Natomiast w wyroku z dnia 29 października 2009 r. w sprawie T-386/07 *Peek & Cloppenburg przeciwko OHIM – Redfil (Agile)*, niepublikowanym, Sąd wyjaśnił, że okoliczności takich nie stanowią sytuacji, w których oznaczenie, którego znaczenie właściwy krąg odbiorców może bez trudu uchwycić, posiada jedynie ograniczony charakter odróżniający w odniesieniu do danych towarów lub usług. Sąd uznał, że różnica między oznaczeniem Aygill's a oznaczeniem Agile na płaszczyźnie koncepcyjnej nie jest wystarczająca, by znieść podobieństwa wizualne i fonetyczne między tymi oznaczeniami. W odniesieniu do rozpatrywanych towarów, którymi są sportowe wyroby i odzież, wyraz „agile” ma bowiem charakter zachwalający, który w świetle tych podobieństw konsument mógł równie dobrze przypisać wcześniejszemu znakowi towarowemu. Ponadto w wyroku z dnia 23 września 2009 r. w sprawie T-291/07 *Viñedos y Bodegas Príncipe Alfonso de Hohenlohe przeciwko OHIM – Byass (ALFONSO)*, niepublikowanym, Sąd utrzymał w mocy ocenę OHIM, zgodnie z którą wcześniejszy znak towarowy PRINCIPE ALFONSO oraz znak zgłoszony ALFONSO różnią się pod względem koncepcyjnym dla konsumenta hiszpańskiego, zwłaszcza że składnik „principe” wyróżnia daną osobę spośród wszystkich innych osób noszących to samo imię, a oznaczenie to posiada jasne i określone znaczenie, tak że właściwy krąg odbiorców może je bez trudu uchwycić.

Jeśli chodzi o porównanie towarów lub usług, w wyroku z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie T-316/07 *Commercy przeciwko OHIM – easyGroup IP Licensing (easyHotel)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd, przypominawszy, że towary lub usługi są względem siebie komplementarne, gdy istnieje między nimi związek polegający na tym, że jedno jest nieodzowne lub istotne do użycia drugiego, wyjaśnił, że definicja ta zakłada, że takie towary lub usługi mogą być używane razem, a zatem są skierowane do tego samego kręgu odbiorców.

Inne tegoroczne rozstrzygnięcia stanowiące istotny wkład w orzecznictwo dotyczą art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 40/94, w szczególności w ramach postępowania w sprawie unieważnienia. W wyroku z dnia 24 marca 2009 r. w sprawach połączonych od T-318/06 do T-321/06 *Moreira da Fonseca przeciwko OHIM – General Óptica (GENERAL OPTICA)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd przypomniał, że aby sprzeciwić się rejestracji wspólnotowego znaku towarowego lub zażądać jego unieważnienia na mocy wymienionego przepisu, oznaczenie to musi spełniać cztery przesłanki łączne: musi być używane w obrocie handlowym; mieć zasięg większy niż lokalny; prawo do tego oznaczenia powinno zostać nabyte zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym oznaczenie było używane przed dniem dokonania zgłoszenia wspólnotowego znaku towarowego; oraz uprawniony do tego oznaczenia powinien mieć możliwość zakazywania używania późniejszego znaku towarowego. Następnie Sąd wyjaśnił, że dwie pierwsze przesłanki należy interpretować wyłącznie w świetle prawa Unii, podczas gdy pozostałe dwie należy oceniać według kryteriów ustalonych przez właściwe prawo krajowe. Wreszcie, jeśli chodzi o drugą przesłankę, Sąd orzekł, po pierwsze, że zasięg należy oceniać ze względu zarówno na wymiar geograficzny, jak i gospodarczy, a po drugie, że okoliczność, iż oznaczenie przyznaje swojemu właścicielowi wyłączne prawo na całym terytorium krajowym, nie wystarcza sama w sobie do ustalenia, że oznaczenie to ma zasięg większy niż lokalny. Ponadto w wyroku z dnia 11 czerwca 2009 r. w sprawach połączonych T-114/07

i T-115/07 *Last Minute Network przeciwko OHIM – Last Minute Tour (LAST MINUTE TOUR)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd podkreślił, że w ramach stosowania przywołanego przepisu Izba Odwoławcza miała obowiązek uwzględnić zarówno przepisy danego państwa członkowskiego mające zastosowanie na mocy odesłania zawartego we wspomnianym przepisie, jak i krajowe orzecznictwo istotne dla tej sprawy.

Ponadto w wyroku z dnia 14 maja 2009 r. w sprawie T-165/06 *Fiorucci przeciwko OHIM – Edwin (ELIO FIORUCCI)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd sprawdzał, czy Izba Odwoławcza OHIM przestrzegała przesłanek zastosowania art. 52 ust. 2 rozporządzenia nr 40/94. W omawianym przypadku Elio Fiorucci wnosił w szczególności o unieważnienie prawa do znaku towarowego ELIO FIORUCCI, powołując się na swoje prawo do nazwiska, chronione przez prawo włoskie. Przypomniawszy, że zgodnie z tym przepisem OHIM może unieważnić prawo do wspólnotowego znaku towarowego, jeżeli jego używanie może zostać zakazane w szczególności z uwagi na prawo do nazwiska, którego ochronę zapewnia prawo krajowe, Sąd stwierdził, że ochrona, którą zapewnia właściwy włoski przepis prawa, nie jest wyłączona w przypadku, gdy nazwisko zainteresowanej osoby stało się powszechnie znane ze względu na prowadzoną przez nią działalność.

Ponadto wyrok z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie T-435/05 *Danjaq przeciwko OHIM – Mission Productions (Dr. No)*, dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, dał Sądowi możliwość wyjaśnienia, że to samo oznaczenie może być chronione jako oryginalne dzieło prawem autorskim i jako wskazówka pochodzenia handlowego danych towarów i usług prawem znaków towarowych. Sąd przypomniał, że te dwa prawa wyłączne opierają się na odrębnych cechach, czyli z jednej strony na oryginalności utworu, a z drugiej na zdolności oznaczenia do wskazywania pochodzenia handlowego. Tym samym, nawet jeśli tytuł filmu może być chroniony przez niektóre krajowe porządki prawne jako utwór artystyczny, niezależnie od ochrony przysługującej samemu filmowi, nie korzysta on w sposób automatyczny z ochrony przyznanej znakom towarowym. Stąd, nawet jeśli oznaczenia Dr. No i Dr. NO pozwalają na odróżnienie filmu noszącego ten tytuł od innych filmów z serii „James Bond”, fakt ten nie pozwala na stwierdzenie, że oznaczenia takie wskazują pochodzenie handlowe rozpatrywanych towarów i usług.

Wreszcie Sąd objaśnił zasady dotyczące dowodu rzeczywistego używania wcześniejszego znaku towarowego w ramach postępowania w sprawie unieważnienia. W wyroku z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie T-450/07 *Harwin International przeciwko OHIM – Cuadrado (Pickwick COLOUR GROUP)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, wyjaśnił on, że na OHIM ciąży obowiązek rozpatrzenia kwestii dowodu rzeczywistego używania wcześniejszego znaku towarowego, nawet jeśli właściciel wspólnotowego znaku towarowego, o którego unieważnienie wniesiono, nie wystąpił o to konkretnie z wnioskiem, lecz kwestionował dowody przedstawione w tym względzie przez właściciela wcześniejszego znaku towarowego.

3. Podstawy wygaśnięcia

Zgodnie z art. 50 rozporządzenia nr 40/94 można stwierdzić wygaśnięcie prawa właściciela wspólnotowego znaku towarowego, w szczególności w przypadku gdy używanie znaku towarowego może wprowadzić odbiorców w błąd co do charakteru, jakości lub pochodzenia geograficznego danych towarów lub usług.

W tym względzie, w ww. wyroku w sprawie *ELIO FIORUCCI* Sąd uznał, że fakt identyczności znaku towarowego z nazwiskiem rodowym nie jest wystarczający, by stwierdzić, że dany krąg odbiorców sądzi, iż osoba, której nazwisko stanowi znak towarowy, zaprojektowała towary opatrzone tym znakiem, ponieważ dany krąg odbiorców wie o tym, że za znakiem, który stanowi nazwisko, nie musi kryć się projektant mody noszący to samo nazwisko. Aby można było zastosować art. 50

rozporządzenia 40/94, zainteresowany powinien wykazać, że używanie znaku towarowego wprowadza w błąd lub że stwierdzono istnienie dostatecznie dużego prawdopodobieństwa wprowadzenia w błąd, co w opisywanym przypadku nie zostało wykazane.

W wyroku z dnia 10 grudnia 2009 r. w sprawie T-27/09 *Stella Kunststofftechnik przeciwko OHIM – Stella Pack (Stella)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd wyjaśnił również cel i skutki postępowań w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia praw do znaku i sprzeciwu. Zauważył on w szczególności, że właściwe przepisy nie przewidują, aby wciąż zawisłe postępowanie w sprawie sprzeciwu opartego na wcześniejszym znaku towarowym mogło mieć jakikolwiek wpływ na dopuszczalność wniosku o stwierdzenie wygaśnięcia praw do tego znaku, czy nawet na jego rozpoznanie. Postępowania w sprawie sprzeciwu i w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia praw do znaku są bowiem dwoma szczególnymi i odrębnymi rodzajami postępowań: sprzeciw ma na celu zapobieżenie, pod pewnymi warunkami, rejestracji znaku z powodu istnienia wcześniejszego znaku towarowego, a odrzucenie sprzeciwu nie prowadzi do wygaśnięcia praw do danego znaku, podczas gdy wygaśnięcie praw do znaku może zostać stwierdzone wyłącznie wskutek wszczęcia postępowania mającego taki cel.

4. Zagadnienia formalne i proceduralne

Ze względu na to, że w tym roku orzecznictwo dotyczące zagadnień formalnych i proceduralnych jest wyjątkowo obszerne, z konieczności wspomniane zostaną tylko te orzeczenia, które stanowią najważniejszy wkład w to orzecznictwo.

Po pierwsze, szczególne znaczenie ma wyrok z dnia 14 października 2009 r. w sprawie T-140/08 *Ferrero przeciwko OHIM – Tirol Milch (TIMI KiNDERJOGHURT)*, dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku, gdyż dał on Sądowi możliwość wyjaśnienia, jaką wartość, w kontekście postępowania w sprawie unieważnienia, mają dokonane przez Izbę Odwoławczą OHIM ustalenia i wnioski wyciągnięte we wcześniejszej decyzji, wydanej w ramach postępowania w sprawie sprzeciwu pomiędzy tymi samymi stronami i dotyczącego tego samego znaku wspólnotowego. W szczególności Sąd orzekł, że zastosowania nie znajduje tu ani zasada powagi rzeczy osądzonej, zważywszy na to, że postępowania przed OHIM mają charakter administracyjny, a właściwe przepisy nie przewidują podobnej zasady, ani też zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, ponieważ rozporządzenie nr 40/94 nie wyklucza, by po bezskutecznym postępowaniu w sprawie sprzeciwu nastąpiło postępowanie w sprawie unieważnienia.

Po drugie, jeśli chodzi o to, jakie konsekwencje dla OHIM ma stwierdzenie nieważności decyzji Izby Odwoławczej, Sąd wskazał w wyroku z dnia 25 marca 2009 r. w sprawie T-402/07 *Kaul przeciwko OHIM – Bayer (ARCOL)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, że OHIM był zobowiązany doprowadzić do tego, by w przedmiocie odwołania, które znów się toczyło w następstwie stwierdzenia nieważności wspomnianej decyzji, została wydana nowa decyzja, ewentualnie przez tę samą Izbę Odwoławczą. Sąd wyjaśnił, że skoro, jak to miało miejsce w omawianym przypadku, w wyroku stwierdzającym nieważność nie zostało wyrażone stanowisko co do kwestii podobieństwa kolidujących ze sobą znaków, Izba Odwoławcza powinna ponownie zbadać tę kwestię, niezależnie od stanowiska przyjętego w poprzedniej decyzji, której nieważność została stwierdzona.

Po trzecie, Sąd wyjaśnił zakres obowiązku uzasadnienia decyzji izb odwoławczych, w przypadkach gdy znak towarowy dotyczy większej liczby towarów lub usług. W wyroku z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie T-118/06 *Zuffa przeciwko OHIM (ULTIMATE FIGHTING CHAMPIONSHIP)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd wskazał, że możliwość przedstawienia ogólnego uzasadnienia dotyczącego pewnej grupy towarów lub usług istnieje jedynie wówczas, gdy istnieje między nimi wystarczająco bezpośredni i konkretny związek, by rozważania stanowiące uzasadnienie danej

decyzji pozwalały z jednej strony na właściwe wyjaśnienie toku rozumowania Izby Odwoławczej dla każdego z towarów lub każdej z usług należących do takiej grupy, a z drugiej strony, by miały one zastosowanie do każdego z rozpatrywanych towarów lub każdej z tych usług, niezależnie od ich rodzaju. W wyroku z dnia 20 maja 2009 r. w sprawach połączonych T-405/07 i T-406/07 *CFCMCEE przeciwko OHIM (P@YWEB CARD i PAYWEB CARD)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd dodał również, że ogólne uzasadnienie powinno mimo wszystko umożliwić sądowi sprawowanie kontroli. Ponadto, jeżeli decyzja nie zawiera choćby załączku uzasadnienia dotyczącego powodów, dla których OHIM uznał, że niektóre towary zaliczają się do jednorodnej grupy, niedopuszczalne jest przedstawianie uzupełnienia do uzasadnienia w toku postępowania.

Po czwarte, w wyroku z dnia 3 czerwca 2009 r. w sprawie T-189/07 *Frosch Touristik przeciwko OHIM – DSR touristik (FLUGBÖRSE)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd wyjaśnił, że wyłącznie data złożenia wniosku o rejestrację, a nie samej rejestracji jest istotna do celów badania, które OHIM ma obowiązek przeprowadzić w toku postępowania w sprawie unieważnienia, w którym podnosi się, że znak towarowy nie spełnia przesłanek art. 7 rozporządzenia nr 40/94. Podejście takie pozwala bowiem na uniknięcie sytuacji, w której prawdopodobieństwo utraty zdolności rejestracyjnej znaku towarowego wzrasta wraz z długością postępowania rejestracyjnego.

Po piąte, w wyrokach: z dnia 7 maja 2009 r. w sprawie T-277/06 *Omnicare przeciwko OHIM – Astellas Pharma (OMNICARE)*; z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie T-410/07 *Jurado Hermanos przeciwko OHIM (JURADO)*; z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie T-136/08 *Aurelia Finance przeciwko OHIM (AURELIA)* i z dnia 23 września 2009 r. w sprawach połączonych T-20/08 i T-21/08 *Evets przeciwko OHIM (DANE-LECTRO i QWIK TUNE)*, odwołanie w toku, dotychczas nieopublikowanych w Zbiorze, Sąd rozstrzygał w przedmiocie zakresu zastosowania art. 78 rozporządzenia nr 40/94, dotyczącego przywrócenia stanu poprzedniego, zgodnie z którym zgłaszający lub właściciel znaku towarowego lub też każda inna strona w postępowaniu przed OHIM, która nie dotrzymała terminu może, pod pewnymi warunkami, mieć przywrócone swoje prawa. W szczególności w pierwszym i czwartym z wymienionych wyroków Sąd wyjaśnił, że przepis ten ma zastosowanie do terminu odwołania od decyzji do Izby Odwoławczej, lecz nie do terminu wystąpienia z samym wnioskiem o przywrócenie stanu poprzedniego. Ponadto w drugim z powyższych orzeczeń objaśnił on pojęcie strony w postępowaniu, a w trzecim – stwierdził, że jeżeli właściciel znaku towarowego zleca dokonanie czynności administracyjnych związanych z przedłużeniem prawa do danego znaku towarowego wyspecjalizowanej w tym zakresie spółce, musi on upewnić się, że zapewnia ona konieczne gwarancje pozwalające założyć właściwe wykonanie powierzonego zadania. W szczególności, jeżeli spółka ta wprowadziła z informatyzowany system przypominania o terminach, system ten powinien zawierać mechanizm wykrywania i korygowania ewentualnych błędów.

Wreszcie odnośnie do decyzji o uchyleniu wydanej przez jeden z wydziałów OHIM w celu naprawienia błędu, który znalazł się w części dotyczącej kosztów w decyzji, którą wydał wcześniej ten wydział, Sąd potwierdził w wyroku z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie T-419/07 *Okalux przeciwko OHIM – Messe Düsseldorf (OKATECH)*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, że ponieważ decyzja ta mogła zostać uchylona jedynie częściowo, termin do wniesienia odwołania należy obliczać względem pierwszej decyzji.

Środowisko naturalne – System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych

W wyrokach z dnia 23 września 2009 r.: w sprawie T-263/07 *Estonia przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, i w sprawie T-183/07 *Polska przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd poczynił istotny wkład w orzecznictwo w zakresie podziału kompetencji między państwami członkowskimi a Komisją w ramach opracowywania krajowych planów rozdziału uprawnień do emisji (zwanym dalej „KPRU”) państw

członkowskich oraz weryfikacji przez Komisję zgodności tychże KPRU z kryteriami określonymi w dyrektywie 2003/87/WE²³.

W omawianym przypadku, w zaskarżonych decyzjach Komisja stwierdziła, że KPRU Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Estońskiej są niezgodne z niektórymi z kryteriów określonych w dyrektywie 2003/87 oraz że nie zostaną zgłoszone zastrzeżenia co do tych KPRU pod warunkiem wprowadzenia określonych zmian. Zainteresowane państwa członkowskie utrzymywały przed Sądem, że ustalając pułap liczby uprawnień do emisji gazów cieplarnianych, po przekroczeniu którego ich KPRU zostaną odrzucone, oraz zastępując w tych ramach swoją metodą analizy metodę przyjętą przez państwo członkowskie, Komisja naruszyła podział określonych w dyrektywie 2003/87 kompetencji. Sąd uwzględnił te zarzuty i stwierdził nieważność zaskarżonych decyzji.

Sąd zauważył, że zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych odgrywa kluczową rolę w walce z ociepleniem klimatu – zjawiskiem stanowiącym jedno z największych zagrożeń dla społeczeństwa, gospodarki i środowiska naturalnego, z jakimi obecnie zmagają się świat. Dążenie do tego celu nie może jednak usprawiedliwiać utrzymania w mocy decyzji o odrzuceniu KPRU, w sytuacji gdy decyzję tę wydano z naruszeniem kompetencji przyznanych w dyrektywie 2003/87 odpowiednio państwom członkowskim i Komisji.

Sąd przypomniał, że zgodnie z art. 249 akapit trzeci WE wspomniana dyrektywa wiąże państwa członkowskie, do których jest skierowana, co do rezultatu, który należy osiągnąć, lecz pozostawia swobodę działania co do wyboru najbardziej właściwych w tym celu formy i środków. Do Komisji należy, w ramach wykonywania jej uprawnień kontrolnych, wykazanie, że instrumenty, których użyło państwo członkowskie z tego tytułu, są sprzeczne z prawem wspólnotowym. Rygorystyczne stosowanie powyższych zasad ma pierwszorzędne znaczenie dla zapewnienia poszanowania zasady pomocniczości, która wymaga, by Wspólnota podejmowała działania w dziedzinach, które nie należą do jej kompetencji wyłącznej, tylko wówczas i tylko w takim zakresie, w jakim zamierzone cele nie mogą być osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie.

Ponadto Sąd wskazał, że z przepisów dyrektywy 2003/87 jasno wynika, iż z jednej strony wyłącznie w gestii państwa członkowskiego leży opracowanie KPRU i podjęcie ostatecznych decyzji określających całkowitą liczbę uprawnień, jaką państwo to przyzna w każdym z pięcioletnich okresów, oraz sposób rozdziału tych uprawnień pomiędzy podmioty gospodarcze, zaś z drugiej strony, Komisja wyposażona jest w kompetencje kontrolne w odniesieniu do tego KPRU pod względem kryteriów ustanowionych w dyrektywie, a państwo członkowskie może przyznać uprawnienia, tylko jeśli zmiany planu zaproponowane przez państwo członkowskie po jego początkowym odrzuceniu przez Komisję zostaną przez nią przyjęte. Ponadto Sąd wyjaśnił, że Komisja może przedstawić uwagi co do stwierdzonych niezgodności oraz propozycje, których celem jest umożliwienie państwu członkowskiemu dokonania zmiany swego KPRU w sposób, który uczyni go zgodnym ze wspomnianymi kryteriami.

Jednakże Sąd uznał, że wskazując konkretną liczbę uprawnień i odrzucając KPRU zainteresowanych państw członkowskich ze względu na to, że zaproponowana w nich całkowita liczba uprawnień przekraczała wyznaczony próg, Komisja przekroczyła granice kompetencji kontrolnych, które przysługują jej na mocy dyrektywy 2003/87, ponieważ ustalenie wspomnianej liczby uprawnień należy wyłącznie do państwa członkowskiego.

²³ Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE (Dz.U. L 275, s. 32).

Podobnie, jakkolwiek godny pochwały jest fakt, że Komisja opracowuje swój własny model ekologiczny i ekonomiczny w celu dokonania weryfikacji, czy KPRU poszczególnych państw członkowskich są zgodne z kryteriami określonymi w dyrektywie 2003/87, przy czym przysługuje jej szeroki zakres uznania, nie może ona jednak rościć sobie prawa do pominięcia danych zawartych w KPRU i zastąpienia ich danymi uzyskanymi na podstawie własnej metody oceny, gdyż oznaczałoby to nadanie jej rzeczywistego uprawnienia unifikacyjnego, którego nie przyznaje jej wspomniana dyrektywa. Sąd zauważył również, że w ramach opracowania swojego KPRU państwo członkowskie musiało podejmować decyzje w sprawie obieranej polityki i metody, jaką zamierza zastosować, oraz danych, które należy wziąć pod uwagę w celu oszacowania przewidywalnych zmian poziomu emisji, a kontrola Komisji w przedmiocie tych decyzji ograniczona była do sprawdzenia, czy dane i parametry, na których są one oparte, są wiarygodne i wystarczające.

Sąd orzekł więc, że zastępując swoją metodą analizy metodę stosowaną przez zainteresowane państwa członkowskie, zamiast poprzestać na skontrolowaniu zgodności ich KPRU z kryteriami określonymi w dyrektywie 2003/87 w świetle, w razie potrzeby, danych uzyskanych na podstawie swojej własnej metody, Komisja przekroczyła nadane jej przez tę dyrektywę uprawnienia.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

1. Zwalczanie terroryzmu

W wyroku z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-341/07 *Sison przeciwko Radzie*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd przypomniał po pierwsze zasady wywodzące się z wyroków *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran przeciwko Radzie*²⁴ i *Sison przeciwko Radzie*²⁵, dotyczące obowiązku uzasadnienia decyzji w sprawie zamrożenia funduszy osób mających związki z działalnością terrorystyczną. Uzasadnienie zarówno decyzji początkowej o zamrożeniu funduszy, jak i decyzji późniejszych powinno dotyczyć nie tylko przesłanek prawnych stosowania rozporządzenia (WE) nr 2580/2001²⁶, a w szczególności istnienia decyzji wydanej przez właściwe władze krajowe, ale również szczególnych i konkretnych powodów, na podstawie których Rada uznała, że osoba zainteresowana powinna być objęta zamrożeniem funduszy. Ponadto szeroki zakres uznania przysługujący Radzie w odniesieniu do dowodów, które należy uwzględnić w celu wydania lub utrzymania środków zamrożenia funduszy, obejmuje ocenę zagrożenia, które może w dalszym ciągu stanowić osoba lub podmiot, dokonujące w przeszłości aktów terrorystycznych, pomimo zawieszenia działalności terrorystycznej na krótszy lub dłuższy czas. W tych okolicznościach nie można wymagać od Rady, by w bardziej szczegółowy sposób wskazała, jak konkretnie zamrożenie funduszy zainteresowanego przyczynia się do walki z terroryzmem, lub przedstawiła dowody na potwierdzenie, że skarżący mógłby wykorzystać swoje fundusze w celu popełniania lub ułatwiania aktów terrorystycznych w przyszłości.

Po drugie, przypomniawszy warunki wdrożenia decyzji w sprawie zamrożenia funduszy, zasady dotyczące ciężaru dowodu, który w tym przypadku spoczywa na Radzie, i zakres kontroli sądowej w takim przypadku, Sąd stwierdził, że mając na względzie zarówno treść, kontekst oraz cele rozpatrywanych przepisów, jak i nadrzędną rolę władz krajowych w planowanym procesie zamrażania funduszy, aby Rada mogła skutecznie powołać się na decyzję o „wszczęciu dochodzenia lub

²⁴ Wyrok z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie T-228/02, Zb.Orz. s. II-4665.

²⁵ Wyrok z dnia 11 lipca 2007 r. w sprawie T-47/03, nieopublikowany.

²⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2580/2001 z dnia 27 grudnia 2001 r. w sprawie szczególnych środków restrykcyjnych skierowanych przeciwko niektórym osobom i podmiotom, mających na celu zwalczanie terroryzmu (Dz.U. L 344, s. 70).

postępowania”, decyzja ta powinna wpisywać się w procedurę krajową mającą na celu bezpośrednio i przede wszystkim nałożenie na osobę, której dotyczy, środka o charakterze prewencyjnym lub represyjnym w ramach walki z terroryzmem i w związku z zaangażowaniem weń tej osoby. Wymogu tego nie spełnia orzeczenie krajowej władzy sądowniczej, które jedynie pomocniczo i incydentalnie odnosi się do ewentualnego zaangażowania zainteresowanego w taką działalność, na gruncie sprawy dotyczącej przykładowo praw i obowiązków o charakterze cywilnym.

Ponadto Sąd wyjaśnił, że kiedy Rada zamierza na podstawie rozporządzenia 2580/2001 wydać lub, po dokonaniu przeglądu, pozostawić w mocy decyzję o zamrożeniu funduszy na podstawie krajowej decyzji o „wszczęciu dochodzenia lub postępowania” w sprawie o akt terrorystyczny, nie może ona pomijać dalszego biegu tych dochodzeń lub postępowań. Możliwe jest przecież zakończenie dochodzenia przez policję lub organ bezpieczeństwa bez kierowania sprawy do sądu z uwagi na brak możliwości uzyskania dostatecznych dowodów bądź umorzenie postępowania przez sędziego śledczego z tych samych powodów. Podobnie decyzja o wszczęciu postępowania przeciwko osobie może zakończyć się umorzeniem lub uniewinnieniem w sądzie karnym. Niedopuszczalne byłoby, gdyby Rada nie brała pod uwagę tych okoliczności, tworzących ogół istotnych informacji, które powinny być uwzględniane przy ocenie sytuacji. Odmienne stanowisko oznaczałoby przyznanie Radzie i państwom członkowskim nadmiernych uprawnień do nieograniczonego zamrażania funduszy danej osoby poza jakąkolwiek kontrolą sądową i niezależnie od wyniku ewentualnych postępowań sądowych.

2. Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni jądrowej

W sprawach połączonych T-246/08 i T-332/08 *Melli Bank przeciwko Radzie* (wyrok z dnia 9 lipca 2009 r., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku) i w sprawie T-390/08 *Bank Melli Iran przeciwko Radzie* (wyrok z dnia 14 października 2009 r., dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, odwołanie w toku), rozstrzygniętych w trybie przyspieszonym, Sąd po raz pierwszy rozpatrywał skargę na środki polegające na zamrożeniu funduszy, przyjęte w ramach systemu restrykcji ustanowionych w celu wywarcia nacisku na Islamską Republikę Iranu, aby zakończyła ona działania stwarzające zagrożenie rozprzestrzeniania broni jądrowej i działania związane z rozwojem systemów przenoszenia broni jądrowej.

System ten zapoczątkowała rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ, wdrożona rozporządzeniem Rady (WE) nr 423/2007²⁷, przewidującym zamrożenie funduszy osób, podmiotów i organizacji wskazanych przez Radę Bezpieczeństwa, a także funduszy podmiotów pozostających w posiadaniu lub pod kontrolą podmiotów, uznanych za zaangażowane w rozprzestrzenianie broni jądrowej, bezpośrednio związane z takimi działaniami lub udzielające im wsparcia. Na podstawie powyższego rozporządzenia irański bank i jego filia w Zjednoczonym Królestwie, w której 100% udziałów posiadała spółka dominująca, stały się przedmiotem decyzji o zamrożeniu funduszy, ze względu na to, że, jak podejrzewano, ułatwiały one potencjalnie niebezpieczną działalność Islamskiej Republiki Iranu, przy dokonywaniu wielokrotnych zakupów potencjalnie niebezpiecznych materiałów dla programów jądrowych i programów w zakresie pocisków balistycznych oraz świadczeniu usług finansowych.

Sąd oparł się w omawianych wyrokach na zasadach opracowanych już w ramach orzecznictwa dotyczącego zamrażania funduszy w dziedzinie zwalczania terroryzmu, jednakże wprowadził również pewne szczególne nowe rozwiązania.

²⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 423/2007 z dnia 19 kwietnia 2007 r. dotyczące środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. L 103, s. 1)

Po pierwsze, w odpowiedzi na zarzut bezprawności podniesiony przez Melli Bank plc wobec rozporządzenia nr 423/2007 ze względu na to, że naruszać ono miało zasadę proporcjonalności, Sąd przypomniał, iż zakaz prowadzenia działalności gospodarczej jest zgodny z prawem, pod warunkiem że wprowadzające go środki będą właściwe i niezbędne dla realizacji zamierzonych uzasadnionych celów spornych uregulowań, a tam, gdzie istnieje możliwość wyboru spośród wielu właściwych środków, należy stosować najmniej restrykcyjne, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów²⁸. Sąd wyjaśnił, że rozporządzenie nr 423/2007 ma na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu broni jądrowej oraz jego finansowaniu oraz wywieranie tym samym nacisku na Islamską Republikę Iranu, aby zakończyła tego rodzaju działalność. Cel ten wpisuje się w bardziej ogólne ramy wysiłków mających na celu utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego i jest w związku z tym uzasadniony. Ponadto zamrożenie funduszy podmiotów pozostających w posiadaniu lub pod kontrolą podmiotu uznanego za zaangażowany w rozprzestrzenianie broni jądrowej ma związek z rzeczonym celem, ponieważ istnieje duże ryzyko, że taki podmiot będzie wywierał nacisk na podmioty, które pozostają w jego posiadaniu lub pod jego kontrolą, w celu obejścia zastosowanych wobec niego środków, a to poprzez nakłanianie ich do bezpośredniego lub pośredniego transferu funduszy lub przeprowadzania transakcji, których sam nie może realizować ze względu na zamrożenie funduszy. Wreszcie z orzecznictwa wynika, że prawo własności i prawo do prowadzenia działalności gospodarczej nie są prerogatywami bezwzględными i korzystanie z nich może być przedmiotem ograniczeń uzasadnionych celami interesu ogólnego, do realizacji których dąży Wspólnota. Znaczenie celu spornych przepisów może usprawiedliwić negatywne konsekwencje – nawet daleko idące – dla niektórych przedsiębiorców²⁹. Sąd stwierdził, że swoboda prowadzenia działalności gospodarczej oraz prawo własności zainteresowanych instytucji bankowych są ograniczone w znacznym stopniu poprzez zamrożenie funduszy, ponieważ nie mogą one dysponować swoimi funduszami znajdującymi się na terytorium Wspólnoty lub znajdującymi się w posiadaniu obywateli wspólnotowych, o ile nie otrzymają specjalnego zezwolenia, a ich oddziały z siedzibą na terytorium Wspólnoty nie mogą zawierać nowych transakcji z klientami. Jednakże, mając na uwadze zasadnicze znaczenie utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, Sąd uznał, że spowodowane niedogodności nie są niewspółmierne względem zamierzonych celów.

Po wtóre, w drugim z wymienionych powyżej wyroków, Sąd udzielił istotnych wyjaśnień odnośnie do obowiązku podania do wiadomości zainteresowanych osób powodów przyjęcia środków, które choć mają charakter ogólny, dotyczą jednak tych osób bezpośrednio i indywidualnie i mogą ograniczyć korzystanie z ich praw podstawowych. Sąd uznał, że Rada jest obowiązana, o ile to tylko możliwe, przekazać decyzję o zamrożeniu funduszy do wiadomości objętych nimi podmiotów przez indywidualne doręczenie. Zasada, że nikt nie może zasłaniać się nieznaną prawem, nie może bowiem być powołana w sytuacji, gdy sporny akt w odniesieniu do zainteresowanej osoby ma charakter indywidualnego aktu prawnego. Tymczasem w omawianym przypadku Rada nie posłużyła się indywidualnym doręczeniem, mimo iż znała adres siedziby strony skarżącej. Sąd uznał więc, że Rada nie dopełniła obowiązku podania uzasadnienia zaskarżonej decyzji do wiadomości strony skarżącej. Jednakże z akt sprawy wynika, że francuska Commission bancaire poinformowała oddział strony skarżącej w Paryżu o wydaniu zaskarżonej decyzji oraz o jej ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym, które nastąpiło tego samego dnia. Zatem strona skarżąca w odpowiednim terminie i z oficjalnego źródła uzyskała informację zarówno o wydaniu zaskarżonej decyzji, jak i o tym, że może zapoznać się z uzasadnieniem tej decyzji w Dzienniku Urzędowym, tak że

²⁸ Wyrok Trybunału z dnia 13 listopada 1990 r. w sprawie C-331/88 *Fedesa i in.*, Rec. s. I-4023, pkt 13.

²⁹ Zobacz podobnie wyrok Trybunału z dnia 30 lipca 1996 r. w sprawie C-84/95 *Bosphorus*, Rec. s. I-3953, pkt 21–23.

w tych wyjątkowych okolicznościach stwierdzone uchybienie nie dało podstaw do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji.

Dopuszczanie do obrotu środków ochrony roślin

W 2009 r. Sąd wydał szereg wyroków dotyczących decyzji Komisji przyjętych na podstawie dyrektywy 91/414, ustanawiającej wspólnotowe zasady udzielania oraz cofania zezwoleń na wprowadzenie do obrotu środków ochrony roślin. Chociaż spory te mają charakter wybitnie techniczny, należy wspomnieć o dwóch wyrokach, w których Sąd oparł swoje rozumowanie na konsekwencjach, jakie powinny wypływać z zasady ostrożności.

W wyroku z dnia 3 września 2009 r. w sprawie T-326/07 *Cheminova i in. przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd przypomniał, że art. 5 ust. 1 lit. b) dyrektywy 91/414 stanowi, że aby substancja mogła zostać dopuszczona do obrotu, konieczne jest, aby w świetle obecnego stanu wiedzy naukowej i technicznej można było zakładać, że stosowanie środków ochrony roślin zawierających tę substancję czynną w sposób zgodny z dobrą praktyką ochrony roślin nie ma szkodliwego wpływu na zdrowie ludzi lub zwierząt ani też nie ma niedopuszczalnego wpływu na środowisko. Dokonując wykładni tego przepisu w świetle zasady ostrożności, Sąd wyjaśnił, że – jeśli chodzi o zdrowie ludzkie – występowanie poważnych przesłanek, które, nie wykluczając braku pewności naukowej, pozwalają jednak rozsądnie podać w wątpliwość nieszkodliwość substancji, stoi zasadniczo na przeszkodzie dopuszczeniu tej substancji do obrotu. Tym samym z zawartego w dyrektywie 91/414 odniesienia do „obecnego stanu wiedzy naukowej i technicznej” nie można wywieść, że przedsiębiorcy zgłaszający substancję czynną i w odniesieniu do których prawdopodobne jest podjęcie decyzji o niewłączaniu tej substancji do spisu substancji dopuszczonych do obrotu, powinni mieć możliwość przedłożenia nowych badań i danych tak długo, jak istnieją wątpliwości co do nieszkodliwości danej substancji czynnej. Taka wykładnia byłaby sprzeczna z celem zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzi i zwierząt oraz środowiska, ponieważ byłaby ona równoznaczna z przyznaniem zgłaszającemu substancję czynną, który ma, po pierwsze, obowiązek udowodnienia jej nieszkodliwości, a po drugie, dysponuje pełniejszą wiedzą na temat danej substancji, prawa weta w stosunku do ewentualnej decyzji o niedopuszczeniu danej substancji do obrotu.

Podobnie w wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie T-334/07 *Denka International przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd przypomniał, że zgodnie z zasadą ostrożności, jeżeli utrzymuje się niepewność co do istnienia lub zakresu ryzyka dla zdrowia ludzi, instytucje wspólnotowe mogą przyjąć środki ochrony bez konieczności oczekiwania, aż rzeczywisty i poważny charakter tego ryzyka zostanie w pełni wykazany³⁰. Ponadto w kontekście braku pewności naukowej nie można wymagać, by ocena ryzyka dostarczała koniecznie instytucjom ostatecznych dowodów co do realności ryzyka i wagi potencjalnych negatywnych skutków w przypadku urzeczywistnienia się tego ryzyka. Zauważywszy, że dokumentacja przedłożona przez skarżącą zawierała braki powodujące, że niemożliwe było przyjęcie żadnego wiarygodnego wniosku co do właściwości genotoksycznych i rakotwórczych dichlorofosu, Sąd doszedł do wniosku, że uwzględniając dostępne dane toksykologiczne, niepewny stan wiedzy dotyczącej braku szkodliwości tej substancji oraz braki w dokumentacji, Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, przyjmując zaskarżoną decyzję.

³⁰ Wyrok Trybunału z dnia 5 maja 1998 r. w sprawie C-180/96 *Zjednoczone Królestwo przeciwko Komisji*, Rec. s. I-2265, pkt 99; wyrok Sądu z dnia 11 września 2002 r. w sprawie T-13/99 *Pfizer Animal Health przeciwko Radzie*, Rec. s. II-3305, pkt 139.

Dostęp do dokumentów instytucji

W sprawach połączonych T-121/05 i T-166/05 *Borax Europe przeciwko Komisji* (wyroki z dnia 11 marca 2009 r., niepublikowane) Sąd musiał udzielić wyjaśnień w sprawie wyjątków od prawa dostępu do dokumentów znajdujących się w posiadaniu instytucji – po pierwsze, wyjątku dotyczącego ochrony prywatności i integralności jednostki, a po drugie, wyjątku dotyczącego ochrony procesu podejmowania decyzji.

W omawianym przypadku skarżącej odmówiono udostępnienia dokumentów i nagrań dźwiękowych ze spotkań, dotyczących w szczególności uwag oraz sprawozdań ekspertów i przedstawicieli przemysłu, przedstawionych w ramach postępowania w sprawie klasyfikacji kwasu borowego i boranów, które zakończyło się opublikowaniem przez Komisję końcowych wniosków wspomnianych ekspertów, zalecających sklasyfikowanie tych produktów jako substancji toksycznych. Na uzasadnienie swojej odmowy Komisja podniosła w szczególności, że ujawnienie tych dokumentów stanowiłoby naruszenie prawa do ochrony danych osobowych, wynikającego z rozporządzenia (WE) nr 45/2001³¹ i pozwoliłoby ustalić tożsamość ekspertów, którzy mogliby zostać poddani naciskom zewnętrznym z powodu wchodzących w grę interesów gospodarczych. Sąd stwierdził nieważność zaskarżonych decyzji w szczególności ze względu na to, iż Komisja nie udzieliła wyjaśnień na temat tego, w jaki sposób dostęp do spornych dokumentów mógł konkretnie i skutecznie zagrozić interesom chronionym przez będący przedmiotem sporu wyjątek.

Wcześniej Sąd wyjaśnił, że Komisja nie może oprzeć odmowy udzielenia dostępu do dokumentów na zapewnieniach, których, jak utrzymuje, udzieliła ekspertom, iż mogą oni wyrażać swoje osobiste zdanie, i że ani ich tożsamość, ani ich opinie nie zostaną ujawnione. Jako że zobowiązanie do zachowania poufności, które zdaniem Komisji wiąże ją w stosunku do ekspertów, podjęte zostało w stosunkach między nimi a wspomnianą instytucją, nie może ono zostać skutecznie podniesione względem Borax, której prawo dostępu do dokumentów jest zagwarantowane na warunkach i w granicach określonych w rozporządzeniu nr 1049/2001. Ponadto decyzja odmowna w sprawie udzielenia dostępu do dokumentów znajdujących się w posiadaniu instytucji może być wydana wyłącznie na podstawie wyjątków określonych w art. 4 rozporządzenia nr 1049/2001, tak że dana instytucja nie może udzielić takiej odmowy, powołując się na zobowiązanie podjęte wobec uczestników spotkania, jeżeli zobowiązania tego nie da się uzasadnić jednym ze wspomnianych wyjątków. Tymczasem Komisja nie wyjaśniła przyczyn, dla których ustalenie tożsamości ekspertów stanowiłoby zagrożenie dla ich prywatności lub naruszyłoby rozporządzenie nr 45/2001, a także nie przedstawiła w sposób wystarczający z prawnego punktu widzenia przewidywalnego w wystarczającym stopniu ryzyka, że ujawnienie ich opinii naraziłoby ich na nieuzasadnione zewnętrzne naciski, zagrażające ich integralności, zwłaszcza że pominięcie nazwisk ekspertów i ich pochodzenia mogło w każdym razie zlikwidować jakiekolwiek ryzyko w tym zakresie.

Ponadto Sąd podkreślił, że chociaż ustawodawca przewidział szczególny wyjątek od prawa publicznego dostępu do dokumentów instytucji w odniesieniu do opinii prawnych, nie zdecydował się on na podobny krok w odniesieniu do innych opinii, w szczególności zaś opinii o charakterze naukowym, takich jak opinie wyrażone na spornych nagraniach. Skoro zaś zgodnie z orzecznictwem nie można uznać, że istnieje ogólna potrzeba objęcia poufnością opinii Służby Prawnej Rady

³¹ Rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych (Dz.U. 2001, L 8, s. 1).

dotyczących zagadnień legislacyjnych³², tę samą zasadę należy zastosować do spornych opinii, dla których ustawodawca wspólnotowy nie przewidział szczególnego wyjątku i które podlegają ogólnym zasadom w zakresie prawa publicznego dostępu do dokumentów. Wynika z tego, że opinie o charakterze naukowym zebrane przez instytucję w celu opracowania aktu prawnego powinny zasadniczo podlegać ujawnieniu, nawet jeśli mogą one wzbudzić polemikę lub zniechęcić osoby, które je wydały, do tego, by w przyszłości mieć wkład w proces podejmowania decyzji tej instytucji. Podnoszone przez Komisję ryzyko, że publiczna debata wynikła z ujawnienia opinii ekspertów skłoni ich do tego, by nie brać więcej udziału w procesie podejmowania przez nią decyzji, jest nierozdzielnie związane z normą, zgodnie z którą obowiązuje zasada dostępu do dokumentów zawierających opinie przeznaczone do użytku wewnętrznego w ramach wstępnych konsultacji i rozważań.

II. Spory dotyczące odszkodowania

1. Dopuszczalność

Zgodnie z orzecznictwem skarga o odszkodowanie przewidziana w art. 235 WE jest odrębnym środkiem prawnym, którego niedopuszczalności nie można wywieść, jeżeli zmierza on do zakwestionowania aktu prawnego, z faktu niedopuszczalności wniesionej na tenże akt skargi o stwierdzenie nieważności. Tym samym skargi jednostek dotyczące stwierdzenia powstania odpowiedzialności Wspólnoty wynikającej z bezprawności aktu normatywnego, których akt ten nie dotyczy bezpośrednio i indywidualnie, nie są przez sam ten fakt niedopuszczalne³³.

W postanowieniu z dnia 30 września 2009 r. w sprawie T-166/08 *Ivanov przeciwko Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, odwołanie w toku, Sąd wyjaśnił, jakie są granice autonomii między skargą o stwierdzenie nieważności a skargą o odszkodowanie, wskazując, że odrębność tych środków prawnych nie może skutkować umożliwieniem podmiotowi, który dopuścił do upływu określonego w art. 230 akapit piąty WE terminu do wniesienia skargi, obejścia terminu prekluzyjnego poprzez usiłowanie uzyskania, w drodze skargi o odszkodowanie, korzyści, którą mógłby uzyskać, gdyby wystąpił ze skargą o stwierdzenie nieważności w terminie. W związku z tym prekluzja wniosku o stwierdzenie nieważności mająca charakter bezwzględnej przeszkody procesowej pociąga za sobą prekluzję wniosku o odszkodowanie ściśle związanego z wnioskiem o stwierdzenie nieważności. I tak skargę o odszkodowanie należy uznać za niedopuszczalną, jeżeli ma ona w rzeczywistości na celu cofnięcie indywidualnej decyzji, która się uprawomocniła, jeśli skarga ta powodowałaby – w razie jej uwzględnienia – unicestwienie skutków prawnych wspomnianej decyzji. Jednakże Sąd podkreślił, że dopuszczalna jest w dalszym ciągu skarga służąca zakwestionowaniu, w drodze wniosku o odszkodowanie, uchyleń wynikających z zachowania instytucji, gdy miało ono miejsce po wydaniu decyzji, których skarżący nie zaskarżył w terminie.

Ponadto w wyroku z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie T-440/03 *Arizmendi i in. przeciwko Radzie i Komisji*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd w nowatorski sposób rozwinął orzecznictwo w przedmiocie dopuszczalności skargi o naprawienie szkody poniesionej z tytułu skierowania przez Komisję do państwa członkowskiego uzasadnionej opinii stwierdzającej, że państwo

³² Wyrok Trybunału z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawach połączonych C-39/05 P i C-52/05 P *Szwecja i Turco przeciwko Radzie*, Zb.Orz. s. I-4723, pkt 57.

³³ Zobacz podobnie wyrok Trybunału z dnia 2 grudnia 1971 r. w sprawie 5/71 *Zuckerfabrik Schöppenstedt przeciwko Radzie*, Rec. s. 975; wyrok Sądu z dnia 24 października 2000 r. w sprawie T-178/98 *Fresh Marine przeciwko Komisji*, Rec. s. II-3331.

to uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciąży na mocy właściwych przepisów wspólnotowych. W omawianym przypadku wskutek takiej uzasadnionej opinii Republika Francuska zniosła bowiem monopol korporacji maklerów morskich, którzy byli korporacją mającą mieszany status prawny, stanowiący połączenie statusu funkcjonariuszy publicznych, posiadających monopol na określone czynności, oraz handlowców.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skarga o odszkodowanie oparta na zaniechaniu przez Komisję wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie art. 226 WE jest niedopuszczalna. Komisja nie jest bowiem zobowiązana do wszczęcia tego rodzaju postępowania na podstawie art. 226 WE, przez co w żadnym wypadku decyzja o niewszczynianiu takiego postępowania nie jest bezprawna, a zatem nie prowadzi do powstania odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty³⁴. Komisja uważała, że rozstrzygnięcie to znajduje analogicznie zastosowanie do sytuacji, w których nie zrezygnowała ona z wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, a wręcz przeciwnie, wydała uzasadnioną opinię, która stanowi wstępny etap postępowania w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przed Trybunałem.

Sąd odrzucił tę argumentację i przypomniał, że skarga o odszkodowanie jest odrębnym środkiem prawnym, odgrywającym szczególną rolę w systemie środków zaskarżenia, ponieważ jej przedmiotem jest żądanie naprawienia szkody wynikającej z bezprawnej czynności lub działania, które można przypisać instytucji. Dlatego też, niezależnie od stwierdzenia, czy chodzi o czynność zaskarżalną w trybie skargi o stwierdzenie nieważności, jakkolwiek czynność instytucji, nawet jeżeli została dokonana przy wykonywaniu uprawnień dyskrecyjnych, może, co do zasady, być przedmiotem skargi o odszkodowanie, ponieważ uprawnienia dyskrecyjne nie powodują zwolnienia instytucji z obowiązku działania zgodnie z normami prawa wyższego rzędu, takimi jak traktat i ogólne zasady prawa wspólnotowego, jak i z odpowiednimi przepisami prawa pochodnego. W związku z tym, chociaż w zakresie kompetencji nadanych Komisji w art. 226 WE przysługuje jej swobodne uznanie przy podejmowaniu decyzji, czy powinna skierować do państwa członkowskiego uzasadnioną opinię, to nie można wykluczyć, że w zupełnie wyjątkowych okolicznościach dana osoba może wykazać, że taka uzasadniona opinia obarczona jest bezprawnością stanowiącą wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej, mogące wyrządzić jej szkodę. Sąd doszedł więc do wniosku, że skarga jest dopuszczalna.

2. *Wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostkom*

Powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty wymaga wykazania przez stronę skarżącą wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej, która ma na celu przyznanie uprawnień jednostkom³⁵.

W ramach wniosku o odszkodowanie mającego na celu uzyskanie naprawienia szkody wyrządzonej skarżącą decyzją Komisji o cofnięciu zezwolenia na przywóz zwierząt z akwakultury pochodzących z Kostaryki, Sąd w sprawie T-238/07 *Ristic i in. przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 9 lipca 2009 r.,

³⁴ Postanowienie Trybunału z dnia 23 maja 1990 r. w sprawie C-72/90 *Asia Motor France przeciwko Komisji*, Rec. s. I-2181, pkt 13–15; postanowienia Sądu: z dnia 3 lipca 1997 r. w sprawie T-201/96 *Smanor i in. przeciwko Komisji*, Rec. s. II-1081, pkt 30, 31; z dnia 14 stycznia 2004 r. w sprawie T-202/02 *Makedoniko Metro i Michaniki przeciwko Komisji*, Rec. s. II-181, pkt 43, 44.

³⁵ Wyrok Trybunału z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie C-352/98 P *Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji*, Rec. s. I-5291, pkt 42, 43.

niepublikowany) wyjaśnił, że w celu zagwarantowania skuteczności przesłanki dotyczącej naruszenia normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostkom niezbędne jest, by przywołana norma zapewniała rzeczywistą ochronę powołującej się na nią osobie, czyli żeby ta osoba należała do grona podmiotów, którym dana norma przyznaje uprawnienia. Za źródło roszczenia odszkodowawczego nie można przyjąć normy, która nie chroni przed bezprawnością jednostki, która tę bezprawność podnosi, lecz inną jednostkę. W omawianym przypadku skarżąca nie mogła więc podnieść w ramach swojej skargi o odszkodowanie bezprawności wynikającej z naruszenia prawa Kostaryki do bycia wysłuchaną oraz prawa Republiki Federalnej Niemiec do wzięcia udziału w postępowaniu.

Ponadto w ww. wyroku w sprawie *Arizmendi i in. przeciwko Radzie i Komisji* Sąd zwrócił uwagę, że w toku postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego Komisja może wydać tylko opinię w sprawie naruszenia przez państwo członkowskie prawa wspólnotowego, zaś do stwierdzenia, że państwo członkowskie uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążyą na mocy prawa wspólnotowego, właściwy jest ostatecznie wyłącznie Trybunał. O ile w takiej opinii Komisja ogranicza się do zajęcia stanowiska w sprawie istnienia po stronie państwa członkowskiego uchybienia jego zobowiązaniom wynikającym z prawa wspólnotowego, wydanie tej opinii nie może skutkować wystarczająco istotnym naruszeniem normy prawnej, która ma na celu przyznanie jednostkom uprawnień. W związku z tym, nawet przyjęcie przez Komisję w uzasadnionej opinii błędnego stanowiska w przedmiocie zakresu prawa wspólnotowego nie może stanowić wystarczająco istotnego naruszenia prowadzącego do powstania odpowiedzialności Wspólnoty. Jeżeli natomiast ocena dokonana w uzasadnionej opinii wykracza poza stwierdzenie, że wystąpiło uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego, lub jeżeli inne działania Komisji w toku postępowania w sprawie uchybienia wykraczają poza przyznane jej uprawnienia – na przykład ma miejsce niedozwolone ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa lub informacji naruszających dobre imię osoby – taka ocena lub działania mogą stanowić naruszenie powodujące powstanie odpowiedzialności Wspólnoty.

III. Odwołania

W 2009 r. wniesiono 31 odwołań od orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej, 31 spraw zostało też rozstrzygniętych przez Sąd (izbę odwołań). Dwie z nich zasługują na szczególną uwagę.

Po pierwsze, w wyroku z dnia 8 września 2009 r. w sprawie T-404/06 P *ETF przeciwko Landgren*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd potwierdził nowatorskie stanowisko Sądu do spraw Służby Publicznej, iż decyzja o rozwiązaniu umowy na czas nieokreślony musi zostać uzasadniona, przeprowadziwszy rozumowanie oparte na wymogach regulaminu pracowniczego urzędników i na nierozzerwalnym związku między obowiązkiem uzasadnienia a wykonywaniem przez sąd rozstrzygający zgodność z prawem uprawnień kontrolnych.

Po drugie, w wyroku z dnia 5 października 2009 r. w sprawie T-58/08 P *Komisja przeciwko Roodhuijzenowi*, dotychczas nieopublikowanym w Zbiorze, Sąd uznał, że warunki objęcia małżonka wspólnym systemem ubezpieczenia chorobowego, określone w art. 72 ust. 1 regulaminu pracowniczego urzędników Wspólnot Europejskich, nie wymagają, by konkubinat łączący urzędnika z partnerem był traktowany na równi z małżeństwem. Aby taki konkubinat istniał, wymagane jest bowiem jedynie, by istniał związek dwojga ludzi i aby przedstawili oni dokument uznany przez państwo członkowskie, potwierdzający status konkubinatu; nie należy zaś sprawdzać, czy konsekwencje płynące z konkubinatu zawartego przez zainteresowanego urzędnika są podobne do konsekwencji małżeństwa.

IV. Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych

W 2009 r. do Sądu wpłynęły 24 wnioski o zastosowanie środków tymczasowych, co oznacza, że ich liczba znacząco spadła w porównaniu z liczbą wniosków (58) z roku poprzedniego. W 2009 r. sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych rozstrzygnął 20 spraw, podczas gdy w 2008 r. było ich 57. Uwzględniony został tylko jeden wniosek o zawieszenie wykonania, co uczyniono postanowieniem Prezesa Sądu z dnia 28 kwietnia 2009 r. w sprawie T-95/09 R *United Phosphorus przeciwko Komisji*, niepublikowanym.

Sprawa leżąca u podstaw tego postanowienia należała do całej serii spraw, w których w latach 2007 i 2008 Prezes oddalił sześć wniosków o zawieszenie wykonania decyzji dotyczącej zakazu sprzedaży określonych substancji, motywując to brakiem pilnego charakteru, ponieważ podnoszona szkoda nie była ani nieodwracalna, ani wystarczająco poważna, gdyż stanowiła mniej niż 1% globalnego obrotu grupy, do której należały skarżące spółki. Fakt, iż w siódmym postanowieniu, wydanym w sprawie *United Phosphorus*, sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych uznał za nieuchronne nastąpienie poważnej i nieodwracalnej szkody, wynika z właściwych dla tego przypadku okoliczności, a mianowicie z głębokiego kryzysu, w którym tkwiła od miesięcy światowa gospodarka i który miał wpływ na wartość licznych spółek oraz ich zdolność do pozyskania płynnego kapitału. Grupa, do której należała skarżąca, straciła znacznie na wartości, co dowodziło poważnego charakteru podnoszonej szkody. Choć sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych przyznał, że już sama możliwość wystąpienia ze skargą o odszkodowanie wystarczy, by zaświadczyć o zasadniczo odwracalnym charakterze szkody finansowej, dodał on jednak, że nie jest zobowiązany do „stosowania w sposób mechaniczny i sztywny” istotnych przesłanek, lecz jego zadaniem jest ustalenie, w świetle okoliczności danej sprawy, sposobu, w jaki należy sprawdzać pilny charakter.

W niniejszej sprawie sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych wziął w szczególności pod uwagę fakt, że równoległe do postępowania administracyjnego, wskutek którego wydana została decyzja w sprawie zakazu sprzedaży spornych środków, skarżąca ponownie wystąpiła z wnioskiem o zezwolenie na dopuszczenie do obrotu tych środków, w dodatku w trybie nowej przyspieszonej procedury, która mogła zakończyć się już kilka miesięcy po upływie wyznaczonego terminu wycofania z rynku omawianych środków. W ramach tej procedury skarżąca mogła przedstawić wszelkie dane naukowe, jej zdaniem bezprawnie pominięte w ramach postępowania, które doprowadziło do wydania decyzji w sprawie zakazu sprzedaży. Zdaniem sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych nie byłoby rozsądne, aby dopuścić do zakazania sprzedaży środka, który prawdopodobnie zostanie dopuszczony do obrotu najpóźniej w przeciągu kilku miesięcy. Ponadto szereg dowodów wskazywał, że powrót skarżącej na właściwy rynek mógł okazać się trudny ze względu na to, że w krytycznym momencie prawdopodobnie nie miałaby ona dostępu do źródła zaopatrzenia we wspomniany środek. Wniosek ten znajdował dodatkowe oparcie, jeśli chodzi o ważenie interesów, w spostrzeżeniu, iż postępowanie administracyjne toczyło się stosunkowo wolno, co wskazywało na fakt, że Komisja sama nie widziała żadnych szczególnych powodów, dla których sporny środek powinien być wycofany z rynku tak szybko, jak to możliwe, a także w okoliczności, że sama zaskarżona decyzja przewidywała termin trzynastu miesięcy na wyczerpanie istniejących zapasów, co z kolei pokazywało, że stosowanie omawianego środka nie mogło w żadnym razie rodzić poważnego ryzyka dla zdrowia publicznego. Istnienie fumus boni juris przyjęte zostało ze względu na to, iż w skardze w postępowaniu głównym podnoszono prima facie zagadnienia złożone, delikatne i wysoce techniczne, które należało dogłębnie zbadać, zaś badania tego nie można było przeprowadzić w ramach postępowania w sprawie zastosowania środków tymczasowych, tylko musiało ono stać się przedmiotem postępowania głównego.

Jeśli chodzi o przesłankę dotyczącą pilnego charakteru, w postanowieniach: z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie T-159/09 R *Biofrescos przeciwko Komisji*, niepublikowanym; z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie T-196/09 R *TerreStar Europe przeciwko Komisji*, niepublikowanym i z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie T-238/09 R *Sniace przeciwko Komisji*, niepublikowanym, Prezes Sądu oddalił wnioski o zastosowanie środków tymczasowych, gdyż skarżący poprzestali na przedstawieniu zwykłych przypuszczeń, w postaci „najgorszych scenariuszy” tego, co by się stało w razie nieuwzględnienia ich wniosku, zamiast podać konkretne i dokładne wskazówki, poparte szczegółową i poświadczoną dokumentacją, wykazujące, w jakiej sytuacji według wszelkiego prawdopodobieństwa znaleźli by się, gdyby nie zostały zarządzone środki tymczasowe, o które wnosili.

W sprawie T-52/09 R *Nycomed Danmark przeciwko EMEA* (postanowienie Prezesa Sądu z dnia 24 kwietnia 2009 r., niepublikowane), przedsiębiorstwo zamierzające wystąpić do Komisji o pozwolenie na dopuszczenie do obrotu produktu leczniczego musiało zgodnie z obowiązującymi przepisami zwrócić się najpierw do Europejskiej Agencji ds. Leków (EMA) w celu uzyskania walidacji swojego wniosku o dopuszczenie do obrotu. Ponieważ EMA odmówiła mu tej walidacji, przedsiębiorstwo wystąpiło o zastosowanie środków tymczasowych w celu uniknięcia sytuacji, w której inne przedsiębiorstwo farmaceutyczne wyprzedzi je i uzyska pozwolenie na dopuszczenie do obrotu konkurencyjnego produktu. Sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych oddalił wniosek, stwierdzając, że szkoda z tytułu opóźnienia we wprowadzeniu do obrotu omawianego produktu leczniczego jest czysto hipotetyczna, ponieważ zakłada wystąpienie zdarzeń przyszłych i niepewnych: takiego wprowadzenia do obrotu produktu leczniczego nie można było w żadnym razie przyjąć za pewnik, lecz zależało ono od wydania przez Komisję pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, przy czym skarżąca dopiero zamierzała wystąpić o to pozwolenie po tym, jak przejdzie z pozytywnym skutkiem procedurę walidacji toczącą się w EMA, oraz nie określiła stopnia prawdopodobieństwa faktycznego ryzyka, że zostanie wyprzedzona przez konkurentów w wyścigu do wprowadzenia produktu do obrotu, i nie wskazała przedsiębiorstw, które wszczęły już postępowanie prowadzące do uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu zastępczego. Podobna sytuacja miała miejsce w sprawie T-457/08 R *Intel przeciwko Komisji* (postanowienie Prezesa Sądu z dnia 27 stycznia 2009 r., niepublikowane), dotyczącej niektórych środków podjętych w ramach postępowania na podstawie art. 82 WE. Skarżąca starała się, przed zakończeniem postępowania administracyjnego przez Komisję, uniknąć skutków końcowej decyzji, która miała zapaść na zakończenie tego postępowania z naruszeniem prawa skarżącej do obrony. Zdaniem sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych wystąpienie podnoszonej szkody zależało od zdarzenia przyszłego i hipotetycznego, a mianowicie od wydania przez Komisję końcowej decyzji niekorzystnej dla skarżącej: nie dość, że wydanie takiej decyzji nie było pewne, to jeszcze szkodliwe skutki, które by z niej ewentualnie wynikły, nie byłyby nieodwracalne, ponieważ skarżącej przysługiwała możliwość wystąpienia zarówno o stwierdzenie nieważności, jak i o zawieszenie wspomnianej decyzji.

W postanowieniu z dnia 23 stycznia 2009 r. w sprawie T-352/08 R *Pannon Hőerőmű przeciwko Komisji*, niepublikowanym, które dotyczyło decyzji Komisji nakazującej władzom krajowym odzyskanie pomocy państwa zakwalifikowanej jako pomoc bezprawna, sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych rozstrzygał kwestię daty, która ma istotne znaczenie dla weryfikacji przesłanki dopuszczalności związanej z istnieniem pilnego charakteru, i podkreślił, że okoliczności mogące uzasadniać pilny charakter powinny zasadniczo zostać wykazane w świetle elementów stanu faktycznego i prawnego występujących w chwili złożenia wniosku o zastosowanie środków tymczasowych, takich jak zostały one przedstawione we wniosku. W omawianym przypadku decyzja Komisji stanowiła, że przy obliczaniu przez wspomniane władze kwoty podlegającej odzyskaniu pomocy należało przestrzegać szczególnej metody, którą miał określić ustawodawca. Tymczasem w chwili wystąpienia przez beneficjenta spornej pomocy z wnioskiem o zawieszenie wykonania wspomnianej decyzji prace legislacyjne znajdowały się dopiero na etapie projektu ustawy, który mógł ulec

zmianom w trakcie prac parlamentarnych, tak że nie istniały jeszcze ostateczne ramy prawne regulujące procedurę odzyskiwania pomocy. Wniosek o zarządzenie środków tymczasowych uznany został za przedwczesny.

Sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych kilkakrotnie musiał rozstrzygać w przedmiocie szkód o charakterze finansowym, które, jak utrzymywano, były poważne i nieodwracalne. W ww. postanowieniu w sprawie *United Phosphorus przeciwko Komisji* jako wyłącznie finansową zakwalifikował wyrządzoną skarżącej szkodę polegającą na utracie udziałów w rynku i stracie klientów, wyjaśniając, że ryzyko tego, iż udziały skarżącej w rynku ulegną nieodwracalnym zmianom, można zrównać z ryzykiem całkowitego zniknięcia z rynku oraz uzasadnić zarządzenie żądanego środka tymczasowego wyłącznie wówczas, gdy udział w rynku, który może zostać nieodwracalnie utracony, jest wystarczająco duży, mając w szczególności na względzie cechy grupy, do której należy zainteresowane przedsiębiorstwo. Jeśli chodzi o pojęcie grupy, wziął on pod uwagę, w postanowieniu z dnia 15 stycznia 2009 r. w sprawie T-199/08 R *Ziegler przeciwko Komisji*, niepublikowanym, odwołanie w toku, powiązanie gospodarcze między spółkami należącymi do sieci składającej się z setki spółek, które były ściśle ze sobą związane i które łączyły wspólne interesy.

W dziedzinie przetargów i selekcji, postanowienie z dnia 23 stycznia 2009 r. w sprawie T-511/08 R *Unity OSG FZE przeciwko Radzie i EUPOL Afghanistan*, niepublikowane, jak również ww. postanowienie w sprawie *TerreStar Europe przeciwko Komisji*, dały Prezesowi możliwość potwierdzenia niedawno wprowadzonego do orzecznictwa poglądu³⁶. Stwierdzono w nich bowiem, że szkodzie poniesionej z racji „utrąty szansy bycia wybranym” można przypisać wartość ekonomiczną, a wartość ta może być odpowiednia do spełnienia zobowiązania do naprawienia szkody w całości. Odrzucił on więc argument, iż szkoda ta jest nieodwracalna przez to, że jest niemożliwa do oszacowania.

Wreszcie, ww. sprawa *Sniace przeciwko Komisji* dotyczyła wniosku o zawieszenie wykonania decyzji, w której Komisja nakazała władzom krajowym odzyskanie od będącego beneficjentem przedsiębiorstwa pomocy państwa uznanej za bezprawną. Sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych potwierdził linię orzeczniczą, zgodnie z którą to skarżący musi wykazać, we wniosku o zastosowanie środków tymczasowych, że przysługujące mu na zasadach właściwych przepisów krajowych środki prawne, pozwalające sprzeciwić się natychmiastowemu zwrotowi spornej pomocy państwa, nie dają mu możliwości, by, powołując się w szczególności na swą sytuację finansową, uniknąć on poważnej i nieodwracalnej szkody. Orzecznictwo to zostało zastosowane odpowiednio w postanowieniu Prezesa Sądu z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie T-149/09 R *Doker przeciwko Parlamentowi*, niepublikowanym, oraz w postanowieniu w ww. sprawie *Biofrescos przeciwko Komisji*, ze względu na oczywisty paralelizm tych dwóch sytuacji. W obu wymienionych sprawach wnioski o zastosowanie środków tymczasowych dotyczyły, z jednej strony, windykacji przez Parlament Europejski diet niesłusznie wypłaconych jednemu z posłów, gdzie Parlament musiał wszcząć postępowanie w sprawie nakazu zapłaty przed sądem krajowym, a z drugiej strony, decyzji Komisji nakazującej władzom krajowym pobranie od przedsiębiorstwa należności celnych przywozowych. Sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych uznał więc, że brak jest pilnego charakteru, ponieważ nic nie wskazywało na to, iż przysługujące skarżącym w prawie krajowym środki zaskarżenia nie umożliwiały im uniknięcia szkody, której się obawiali.

³⁶ Postanowienie Prezesa Sądu z dnia 25 kwietnia 2008 r. w sprawie T-41/08 R *Vakakis przeciwko Komisji*, niepublikowane.

B – Skład Sądu

(Precedencja na dzień 7 października 2009 r.)

Pierwszy rzęd, od lewej:

Prezesa izb: I. Wiszniewska-Białecka, M.E. Martins Ribeiro, M. Vilaras i J. Azizi; prezes Sądu M. Jaeger;
prezesa izb: A.W.H. Meij, N.J. Forwood, O. Czúcz i I. Pelikánová

Drugi rzęd, od lewej:

Sędziowie: N. Wahl, S. Papasavvas, K. Jürimäe, E. Cremona, F. Dehousse, V. Vadapalas, I. Labucka,
E. Moavero Milanesi i M. Prek

Trzeci rzęd, od lewej:

Sekretarz E. Coulon; sędziowie: H. Kanninen, S. Frimodt Nielsen, S. Soldevila Fragoso, V. Ciucă,
T. Tchihev, A. Dittrich, L. Truchot, K. O'Higgins i J. Schwarcz

1. Członkowie Sądu

(w kolejności objęcia funkcji)

Marc Jaeger

urodzony w 1954 r.; avocat; attaché de Justice, delegat przy prokuratorze generalnym; sędzia, wiceprezes tribunal d'arrondissement de Luxembourg (luksemburskiego sądu okręgowego); wykładowca w centrum uniwersyteckim w Luksemburgu; sędzia oddelegowany, referendarz w Trybunale Sprawiedliwości od 1986 r.; sędzia Sądu od dnia 11 lipca 1996 r.; prezes Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Virpi Tiili

urodzona w 1942 r.; doktor nauk prawnych uniwersytetu w Helsinkach; asystent w katedrze prawa cywilnego i prawa handlowego uniwersytetu w Helsinkach, dyrektor do spraw prawnych i polityki handlowej w centralnej izbie handlowej Finlandii; dyrektor generalny urzędu ochrony konsumentów w Finlandii; członek wielu komisji i delegacji rządowych, między innymi prezes rady nadzoru nad reklamą leków (1988–1990), członek rady ds. konsumentów (1990–1994), członek rady ds. konkurencji (1991–1994); członek komitetu redakcyjnego Nordic Intellectual Property Law Review (1982–1990); sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 18 stycznia 1995 r. do dnia 6 października 2009 r.

Josef Azizi

urodzony w 1948 r.; doktor prawa i absolwent nauk prawnych i ekonomicznych uniwersytetu w Wiedniu; wykładowca i starszy wykładowca na uniwersytecie nauk ekonomicznych w Wiedniu i na wydziale prawa uniwersytetu w Wiedniu oraz na szeregu innych uniwersytetów; profesor honorowy wydziału prawa uniwersytetu w Wiedniu; Ministerialrat i kierownik wydziału kancelarii federalnej; członek Komitetu Kierowniczego ds. Współpracy Prawnej Rady Europy (CDCJ); pełnomocnik ad litem przed Verfassungsgerichtshof (trybunałem konstytucyjnym) w postępowaniach sądowych w zakresie kontroli konstytucyjności ustaw federalnych; koordynator odpowiedzialny za dostosowanie prawa austriackiego do prawa wspólnotowego; sędzia Sądu od dnia 18 stycznia 1995 r.

Arjen W.H. Meij

urodzony w 1944 r.; sędzia sądu najwyższego Niderlandów (1996); sędzia i wiceprezes College van Beroep voor het bedrijfsleven (administracyjnego sądu handlowego i przemysłowego) (1986); sędzia ad interim w sądzie apelacyjnym ubezpieczeń społecznych i komisji sądowej ds. taryfy celnej; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1980); wykładowca prawa europejskiego na wydziale prawa uniwersytetu w Groningen i asystent na uniwersytecie Michigan Law School; członek międzynarodowego sekretariatu izby handlowej Amsterdamu (1970); sędzia Sądu od dnia 17 września 1998 r.

Mihalis Vilaras

urodzony w 1950 r.; adwokat (1974–1980); ekspert krajowy w dziale prawnym Komisji Wspólnot Europejskich, a następnie główny administrator w Dyrekcji Generalnej V (praca, stosunki przemysłowe, sprawy społeczne); audytor, członek rady stanu, a od 1999 r. – sędzia; członek stowarzyszony specjalnego sądu najwyższego Grecji; członek naczelnego komitetu opracowującego projekty ustaw w Grecji (1996–1998); dyrektor działu prawnego przy sekretariacie generalnym rządu greckiego; sędzia Sądu od dnia 17 września 1998 r.

Nicholas James Forwood

urodzony w 1948 r.; absolwent uniwersytetu w Cambridge (BA 1969, MA 1973) (mechanika i prawo); przyjęty w skład palestry Anglii w 1970 r., wykonywał zawód w Londynie (1971–1999) i w Brukseli (1979–1999); przyjęty w skład palestry Irlandii w 1981 r.; mianowany Queen's Counsel w 1987 r.; członek Middle Temple w 1998 r.; przedstawiciel palestry Anglii i Walii w Radzie Palestr Unii Europejskiej (CCBE) i przewodniczący stałej delegacji CCBE przy Trybunale Sprawiedliwości (1995–1999); członek biura World Trade Law Association (światowego stowarzyszenia prawa handlowego) i Europejskiej Organizacji Prawa Morskiego (1993–2002); sędzia Sądu od dnia 15 grudnia 1999 r.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

urodzona w 1956 r.; studia w Lizbonie, Brukseli i Strasburgu; advokata w Portugalii i w Brukseli; niezależny pracownik naukowy w instytucie studiów europejskich na université libre de Bruxelles; referendarz w gabinecie sędziego portugalskiego Moitinho de Almeida w Trybunale Sprawiedliwości (1986–2000), a następnie prezesa Sądu Pierwszej Instancji B. Vesterdorfa (2000–2003); sędzia Sądu od dnia 31 marca 2003 r.

Franklin Dehousse

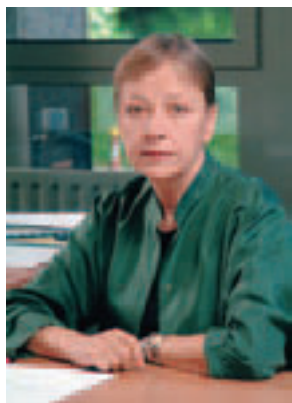
urodzony w 1959 r.; absolwent prawa (uniwersytet w Liège, 1981); pracownik naukowy przebywający na stypendium badawczym (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); doradca prawny w izbie reprezentantów (1981–1990); doktor prawa (uniwersytet w Strasburgu, 1990); profesor (uniwersytety w Liège i w Strasburgu, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, université Montesquieu w Bordeaux; collège Michel Servet des universités de Paris; facultés Notre-Dame de la Paix w Namur); specjalny przedstawiciel ministerstwa spraw zagranicznych (1995–1999); dyrektor studiów europejskich w Institut royal des relations internationales (1998–2003); assesseur w radzie stanu (2001–2003); konsultant w Komisji Europejskiej (1990–2003); członek Observatoire Internet (2001–2003); sędzia Sądu od dnia 7 października 2003 r.

Ena Cremona

urodzona w 1936 r.; ukończyła studia w zakresie językoznawstwa na Maltańskim Uniwersytecie Królewskim (1955); doktor prawa na Maltańskim Uniwersytecie Królewskim (1958); członek palestry Malty od 1959 r.; doradca do spraw prawnych przy radzie krajowej kobiet (1964–1979); członek komisji ds. służby publicznej (1987–1989); członek zarządu Lombard Bank (Malta) Ltd, pełnomocnik państwa-akcjonariusza (1987–1993); członek komisji wyborczej od 1993 r.; członek komisji oceniającej prace doktorskie na wydziale prawa na Maltańskim Uniwersytecie Królewskim; członek Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) (2003–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Ottó Czucz

urodzony w 1946 r.; doktor prawa na uniwersytecie w Szeged (1971); administrator w ministerstwie pracy (1971–1974); wykładowca oraz profesor (1974–1989), dziekan wydziału prawa (1989–1990), prorektor (1992–1997) uniwersytetu w Szeged; adwokat; członek prezydium krajowego zakładu ubezpieczeń emerytalnych; wiceprezes europejskiego instytutu ubezpieczeń społecznych (1998–2002); członek rady naukowej Międzynarodowego Stowarzyszenia Ubezpieczeń Społecznych; sędzia trybunału konstytucyjnego (1998–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Irena Wiszniewska-Białecka

urodzona w 1947 r.; ukończyła studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim (1965–1969); pracownik naukowy (asystent, docent, profesor) w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk (1969–2004); współpraca z instytutem Maxa Plancka ds. obcego i międzynarodowego prawa patentowego, prawa autorskiego i prawa konkurencji w Monachium (stypendium Fundacji AvH, 1985–1986); adwokat (1992–2000); sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego (2001–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Irena Pelikánová

urodzona w 1949 r.; doktor prawa, asystent w dziedzinie prawa gospodarczego (przed 1989), następnie doktor nauk ścisłych, profesor prawa handlowego (od 1993) na wydziale prawa Uniwersytetu Karola w Pradze; członek organu zarządzającego komisji papierów wartościowych (1999–2002); adwokat; członek rady legislacyjnej rządu czeskiego (1998–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Daniel Šváby

urodzony w 1951 r.; doktor prawa (uniwersytet w Bratysławie); sędzia sądu pierwszej instancji w Bratysławie; sędzia sądu apelacyjnego odpowiedzialny za sprawy z zakresu prawa cywilnego oraz wiceprezes sądu apelacyjnego w Bratysławie; członek sekcji prawa cywilnego i rodzinnego przy instytucie prawa ministerstwa sprawiedliwości; sędzia tymczasowy sądu najwyższego odpowiedzialny za sprawy z zakresu prawa handlowego; członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka (Strasburg); sędzia trybunału konstytucyjnego (2000–2004); sędzia Sądu Pierwszej Instancji od dnia 12 maja 2004 r. do dnia 6 października 2009 r.

Vilenas Vadapalas

urodzony w 1954 r.; doktor prawa na uniwersytecie w Moskwie; doktor habilitowany na wydziale prawa Uniwersytetu Warszawskiego; profesor uniwersytetu w Wilnie: prawo międzynarodowe (od 1981), prawa człowieka (od 1991) oraz prawo wspólnotowe (od 2000); doradca rządu ds. polityki zagranicznej (1991–1993); członek grupy koordynującej w delegacji prowadzącej negocjacje w sprawie przystąpienia Litwy do Unii Europejskiej; dyrektor generalny departamentu prawa europejskiego przy rządzie (1997–2004); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Wilnie, kierownik katedry Jeana Monneta; prezes litewskiego stowarzyszenia studiów nad Unią Europejską; sprawozdawca parlamentarnej grupy roboczej ds. reformy konstytucyjnej w związku z przystąpieniem Litwy do UE; członek Międzynarodowej Komisji Prawników (kwiecień 2003); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Küllike Jürimäe

urodzona w 1962 r.; ukończyła prawo na uniwersytecie w Tartu (1981–1986); asystent prokuratora republiki w Tallinie (1986–1991); ukończyła estońską szkołę dyplomacji (1991–1992); doradca prawny (1991–1993) oraz doradca generalny przy izbie przemysłowo-handlowej (1992–1993); sędzia sądu apelacyjnego w Tallinie (1993–2004); European Master w dziedzinie praw człowieka i demokratyzacji, uniwersytety w Padwie i w Nottingham (2002–2003); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Ingrida Labucka

urodzona w 1963 r.; ukończyła prawo na Uniwersytecie Łotewskim (1986); inspektor ministerstwa spraw wewnętrznych na region Kirov i miasto Ryga (1986–1989); sędzia sądu pierwszej instancji w Rydze (1990–1994); adwokat (1994–1998 oraz lipiec 1999 – maj 2000); minister sprawiedliwości (listopad 1998 – lipiec 1999 oraz maj 2000 – październik 2002); członek Międzynarodowego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (2001–2004); członek parlamentu (2002–2004); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Savvas S. Pappasavvas

urodzony w 1969 r.; studia na uniwersytecie w Atenach (Ptychion, 1991); studia trzeciego cyklu na uniwersytecie Paryż II (DEA w dziedzinie prawa publicznego, 1992) oraz na uniwersytecie w Aix-Marseille III (doktorat z nauk prawnych, 1995); przyjęty do palestry na Cyprze, członek palestry w Nikozji od 1993 r.; wykładowca na uniwersytecie na Cyprze (1997–2002), docent prawa konstytucyjnego od września 2002 r.; pracownik naukowy w europejskim centrum prawa publicznego (2001–2002); sędzia Sądu od dnia 12 maja 2004 r.

Enzo Moavero Milanesi

urodzony w 1954 r.; doktor prawa (uniwersytet La Sapienza, Rzym); studia z zakresu prawa wspólnotowego (Collège d'Europe, Brugia); adwokat, praktyka adwokacka (1978–1983); wykładowca prawa wspólnotowego na uniwersytetach: La Sapienza, Rzym (1993–1996), Luiss, Rzym (1993–1996 i 2002–2006) oraz Bocconi, Mediolan (1996–2000); doradca premiera Włoch do spraw europejskich (1993–1995); urzędnik Komisji Europejskiej: doradca prawny, a następnie szef gabinetu zastępcy przewodniczącego (1989–1992), szef gabinetu komisarza ds. rynku wewnętrznego (1995–1999) i konkurencji (1999), dyrektor w DG ds. Konkurencji (2000–2002), zastępca sekretarza generalnego Komisji Europejskiej (2002–2005), dyrektor generalny Biura Doradców ds. Polityki Europejskiej (BEPA) (2006); sędzia Sądu od dnia 3 maja 2006 r.

Nils Wahl

urodzony w 1961 r.; absolwent studiów prawnych na uniwersytecie w Sztokholmie (1987); doktor nauk prawnych na uniwersytecie w Sztokholmie (1995); profesor nadzwyczajny (docent) i kierownik katedry prawa europejskiego Jeana Monneta (1995); profesor prawa europejskiego na uniwersytecie w Sztokholmie (2001); adwokat w prywatnej kancelarii prawnej (1987–1989); dyrektor administracyjny fundacji wychowawczej (1993–2004); prezes szwedzkiego stowarzyszenia na rzecz studiów nad prawem wspólnotowym (Nätverket för europarättslig forskning) (2001–2006); członek rady ds. prawa konkurencji (Rådet för konkurrensfrågor) (2001–2006); sędzia sądu apelacyjnego dla okręgu Skåne i Blekinge (Hovrätten över Skåne och Blekinge) (2005–2006); sędzia Sądu od dnia 7 października 2006 r.

Miro Prek

urodzony w 1965 r.; absolwent prawa (1989); członek adwokatury (1994); liczne zadania i funkcje pełnione w administracji publicznej, głównie w rządowym biurze legislacyjnym (zastępca sekretarza stanu oraz zastępca dyrektora, kierownik departamentu prawa europejskiego i prawa porównawczego) oraz w urzędzie spraw europejskich (podsekretarz stanu); członek zespołu negocjacyjnego ds. układu stowarzyszeniowego (1994–1996) oraz ds. przystąpienia do Unii Europejskiej (1998–2003), obowiązki w zakresie kwestii prawnych; adwokat; obowiązki w zakresie projektów dotyczących dostosowania do prawa wspólnotowego oraz integracji europejskiej, głównie w zachodnich Bałkanach; kierownik wydziału w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (2004–2006); sędzia Sądu od dnia 7 października 2006 r.

Teodor Tchipev

urodzony w 1940 r.; studia prawnicze na uniwersytecie St Kliment Ohridski w Sofii (1961); doktor nauk prawnych (1977); adwokat (1963–1964); radca prawny w państwowym przedsiębiorstwie międzynarodowego transportu drogowego (1964–1973); odpowiedzialny za badania w instytucie prawa bułgarskiej akademii nauk (1973–1988); wykładowca postępowania cywilnego na wydziale prawa na uniwersytecie St Kliment Ohridski w Sofii (1988–1991); arbiter w trybunale arbitrażowym izby przemysłowo-handlowej (1988–2006); sędzia trybunału konstytucyjnego (1991–1994); profesor stowarzyszony na uniwersytecie Paissiy Hilendarski w Plovdiv (luty 2001–2006); minister sprawiedliwości (1994–1995); wykładowca postępowania cywilnego na nowym uniwersytecie bułgarskim w Sofii (1995–2006); sędzia Sądu od dnia 12 stycznia 2007 r.

Valeriu M. Ciucă

urodzony w 1960 r.; absolwent prawa (1984), doktor nauk prawnych (1997) (uniwersytet Alexandre Ioan Cuza w Iași); sędzia w sądzie pierwszej instancji, Suceava (1984–1989); sędzia wojskowy w sądzie wojskowym, Iași (1989–1990); profesor na uniwersytecie Alexandre Ioan Cuza w Iași (1990–2006); stypendium w zakresie specjalizacji w prawie prywatnym na uniwersytecie w Rennes (1991–1992); wykładowca na uniwersytecie Petre Andrei w Iași (1999–2002); profesor stowarzyszony na uniwersytecie Littoral Côte d'Opale (LAB. RII) (2006); sędzia Sądu od dnia 12 stycznia 2007 r.

Alfred Dittrich

urodzony w 1950 r.; odbył studia na uniwersytecie erlandzko-norymberskim (1970–1975); Rechtsreferendar w Oberlandsgericht (wyższym sądzie krajowym) w Norymberdze (1975–1978); administrator w federalnym ministerstwie gospodarki (1978–1982); administrator w stałym przedstawicielstwie Republiki Federalnej Niemiec przy Wspólnotach Europejskich (1982); administrator w federalnym ministerstwie gospodarki odpowiedzialny za sprawy związane z prawem wspólnotowym i prawem konkurencji (1983–1992); dyrektor departamentu ds. prawa Unii Europejskiej (1992–2007) w ministerstwie sprawiedliwości; przewodniczący niemieckiej delegacji do grupy roboczej Rady ds. Trybunału Sprawiedliwości; pełnomocnik rządu federalnego w wielu postępowaniach przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Santiago Soldevila Frago

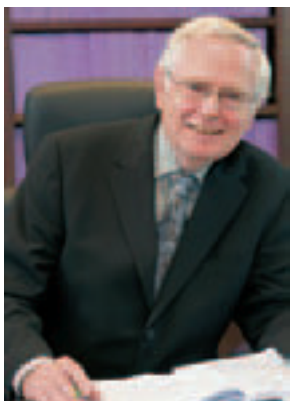
urodzony w 1960 r.; dyplom prawa na uniwersytecie autonomicznym w Barcelonie (1983); sędzia (1985); od 1992 r. sędzia specjalizujący się w sprawach administracyjnych w Tribunal Superior de Justicia (sądu najwyższego) Wysp Kanaryjskich w Santa Cruz de Tenerife (1992 i 1993) oraz Audiencia Nacional (Madryt, maj 1998 – sierpień 2007), gdzie rozpoznawał sprawy z dziedziny prawa podatkowego (VAT) oraz skargi skierowane przeciwko przepisom wykonawczym ministra gospodarki o charakterze powszechnie obowiązującym, jak również jego decyzjom z zakresu pomocy państwa oraz odpowiedzialności majątkowej administracji, a także wszelkim decyzjom centralnych organów regulacyjnych w sektorach: bankowym, giełdowym, energetycznym, ubezpieczeń i konkurencji; sędzia trybunału konstytucyjnego (1993–1998); sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Laurent Truchot

urodzony w 1962 r.; dyplom Institut d'études politiques w Paryżu (1984); absolwent École nationale de la magistrature (1986–1988); sędzia tribunal de grande instance (sądu powszechnego) w Marsylii (styczeń 1988 – styczeń 1990); sędzia w dyrekcji spraw cywilnych i pieczęci ministerstwa sprawiedliwości (styczeń 1990 – czerwiec 1992); zastępca dyrektora, następnie dyrektor biura w dyrekcji generalnej konkurencji, konsumentów i zwalczania nadużyć w ministerstwie gospodarki, finansów i przemysłu (czerwiec 1992 – wrzesień 1994); doradca techniczny ministra sprawiedliwości (wrzesień 1994 – maj 1995); sędzia tribunal de grande instance w Nîmes (maj 1995 – maj 1996); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości w gabinecie rzecznika generalnego P. Légera (maj 1996 – grudzień 2001); conseiller référendaire w Cour de cassation (grudzień 2001 – sierpień 2007); sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Sten Frimodt Nielsen

urodzony w 1963 r.; licencjat z prawa na uniwersytecie w Kopenhadze (1988); urzędnik ministerstwa spraw zagranicznych (1988–1991); wykładowca prawa międzynarodowego i prawa europejskiego na uniwersytecie w Kopenhadze (1988–1991); sekretarz ambasady w stałym przedstawicielstwie Danii przy ONZ w Nowym Jorku (1991–1994); urzędnik w służbie prawnej ministerstwa spraw zagranicznych (1994–1995); profesor nadzwyczajny uniwersytetu w Kopenhadze (1995); radca, następnie główny radca w kancelarii premiera (1995–1998); minister radca w stałym przedstawicielstwie Danii przy Unii Europejskiej (1998–2001); radca specjalny w kancelarii premiera do spraw prawnych (2001–2002); dyrektor departamentu i radca prawny w kancelarii premiera (marzec 2002 – lipiec 2004); podsekretarz stanu i radca prawny w kancelarii premiera (sierpień 2004 – sierpień 2007); sędzia Sądu od dnia 17 września 2007 r.

Kevin O'Higgins

Urodzony w 1946 r.; studia w Crescent College de Limerick, w Clongowes Wood College, na University College Dublin (B.A. degree i dyplom prawa europejskiego) oraz w Kings Inns; członek izby adwokackiej w Irlandii od 1968 r.; barrister (1968–1982); Senior Counsel (Inner Bar of Ireland, 1982–1986); sędzia w Circuit court (1986–1997); sędzia w High Court of Ireland (1997–2008); benchers of Kings Inns; przedstawiciel Irlandii w radzie konsultacyjnej sędziów europejskich (2000–2008); sędzia Sądu od dnia 15 września 2008 r.

Heikki Kanninen

urodzony w 1952 r.; absolwent wyższej szkoły handlowej w Helsinkach oraz wydziału prawa uniwersytetu w Helsinkach; referendarz w naczelnym sądzie administracyjnym Finlandii; sekretarz generalny komitetu ds. reformy systemu ochrony prawnej w administracji publicznej; główny administrator w naczelnym sądzie administracyjnym; sekretarz generalny komitetu ds. reformy postępowania sądowo-administracyjnego, radca w departamencie legislacji ministerstwa sprawiedliwości; zastępca sekretarza Sądu EFTA; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia naczelnego sądu administracyjnego (1998–2005); członek komisji odwoławczej ds. uchodźców; wiceprzewodniczący komitetu ds. rozwoju fińskich organów sądowych; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r. do dnia 6 października 2009 r.; sędzia Sądu od dnia 7 października 2009 r.

Juraj Schwarcz

urodzony w 1952 r.; doktor prawa (Uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie, 1979); radca prawny w przedsiębiorstwie (1975–1990); sekretarz ds. rejestru handlowego przy sądzie rejonowym w Koszycach (1991); sędzia sądu rejonowego w Koszycach (styczeń–październik 1992); sędzia i prezes izby sądu okręgowego w Koszycach (listopad 1992–2009); sędzia delegowany izby handlowej sądu najwyższego Republiki Słowackiej (październik 2004 – wrzesień 2005); prezes kolegium prawa handlowego przy sądzie okręgowym w Koszycach (październik 2005 – wrzesień 2009); członek zewnętrzny wydziału prawa handlowego i gospodarczego Uniwersytetu P.J. Šafárika w Koszycach (1997–2009); członek zewnętrzny zespołu wykładowców szkoły sądownictwa (2005–2009); sędzia Sądu od dnia 7 października 2009 r.

Emmanuel Coulon

urodzony w 1968 r.; studia prawnicze (uniwersytet Panthéon-Assas, Paryż); studia w dziedzinie zarządzania (uniwersytet Paris-Dauphine); Collège d'Europe (1992); egzaminy wstępne do regionalnego centrum kształcenia w zawodzie adwokata w Paryżu; świadectwo członkostwa w palestrze w Brukseli; praktyka w zawodzie adwokata w Brukseli; laureat ogólnego konkursu Komisji Wspólnot Europejskich; referendarz w Sądzie Pierwszej Instancji (gabinet prezesa A. Saggia w latach 1996–1998; gabinet prezesa B. Vestendorfa w latach 1998–2002); szef gabinetu prezesa Sądu Pierwszej Instancji (2003–2005); sekretarz Sądu od dnia 6 października 2005 r.

2. Zmiany w składzie Sądu w 2009 r.

Uroczyste posiedzenie w dniu 6 października 2009 r.

Decyzjami z dnia 25 lutego 2009 r. i z dnia 8 lipca 2009 r. sędziami Sądu zostali mianowani: na okres od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 sierpnia 2010 r. – Heikki Kanninen, w związku z rezygnacją Virpi Tiili, oraz na okres od dnia 7 października 2009 r. do dnia 31 sierpnia 2010 r. – Juraj Schwarcz, w związku z rezygnacją Daniela Šváby'ego.

3. Precedencja

**od dnia 1 stycznia
do dnia 6 października 2009 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
V. TIILLI, prezes izby
J. AZIZI, prezes izby
A.W.H. MEIJ, prezes izby
M. VILARAS, prezes izby
N.J. FORWOOD, prezes izby
M.E. MARTINS RIBEIRO, prezes izby
O. CZÚCZ, prezes izby
I. PELIKÁNOVÁ, prezes izby
F. DEHOUSSE, sędzia
E. CREMONA, sędzia
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, sędzia
D. ŠVÁBY, sędzia
V. VADAPALAS, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
S. PAPASAVVAS, sędzia
E. MOAVERO MILANESI, sędzia
N. WAHL, sędzia
M. PREK, sędzia
T. TCHIEV, sędzia
V. CIUCĂ, sędzia
A. DITTRICH, sędzia
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sędzia
L. TRUCHOT, sędzia
S. FRIMODT NIELSEN, sędzia
K. O'HIGGINS, sędzia

E. COULON, sekretarz

**od dnia 7 października
do dnia 31 grudnia 2009 r.**

M. JAEGER, prezes Sądu
J. AZIZI, prezes izby
A.W.H. MEIJ, prezes izby
M. VILARAS, prezes izby
N.J. FORWOOD, prezes izby
M.E. MARTINS RIBEIRO, prezes izby
O. CZÚCZ, prezes izby
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, prezes izby
I. PELIKÁNOVÁ, prezes izby
F. DEHOUSSE, sędzia
E. CREMONA, sędzia
V. VADAPALAS, sędzia
K. JÜRIMÄE, sędzia
I. LABUCKA, sędzia
S. PAPASAVVAS, sędzia
E. MOAVERO MILANESI, sędzia
N. WAHL, sędzia
M. PREK, sędzia
T. TCHIEV, sędzia
V. CIUCĂ, sędzia
A. DITTRICH, sędzia
S. SOLDEVILA FRAGOSO, sędzia
L. TRUCHOT, sędzia
S. FRIMODT NIELSEN, sędzia
K. O'HIGGINS, sędzia
H. KANNINEN, sędzia
J. SCHWARCZ, sędzia

E. COULON, sekretarz

4. Dawni członkowie Sąd

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), prezes od 1989 r. do 1995 r.
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), prezes od 1995 r. do 1998 r.
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), prezes od 1998 r. do 2007 r.
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozzi Paolo (1998–2006)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)

Prezesi

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)
Vesterdorf Bo (1998–2007)

Sekretarz

Jung Hans (1989–2005)

C – Statystyki sądowe Sądu

Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2005–2009)

Nowe sprawy

2. Rodzaje postępowań (2005–2009)
3. Rodzaje skarg (2005–2009)
4. Przedmiot skargi (2005–2009)

Sprawy zakończone

5. Rodzaje postępowań (2005–2009)
6. Przedmiot skargi (2009)
7. Przedmiot skargi (2005–2009) (wyroki i postanowienia)
8. Skład orzekający (2005–2009)
9. Czas trwania postępowania w miesiącach (2005–2009) (wyroki i postanowienia)

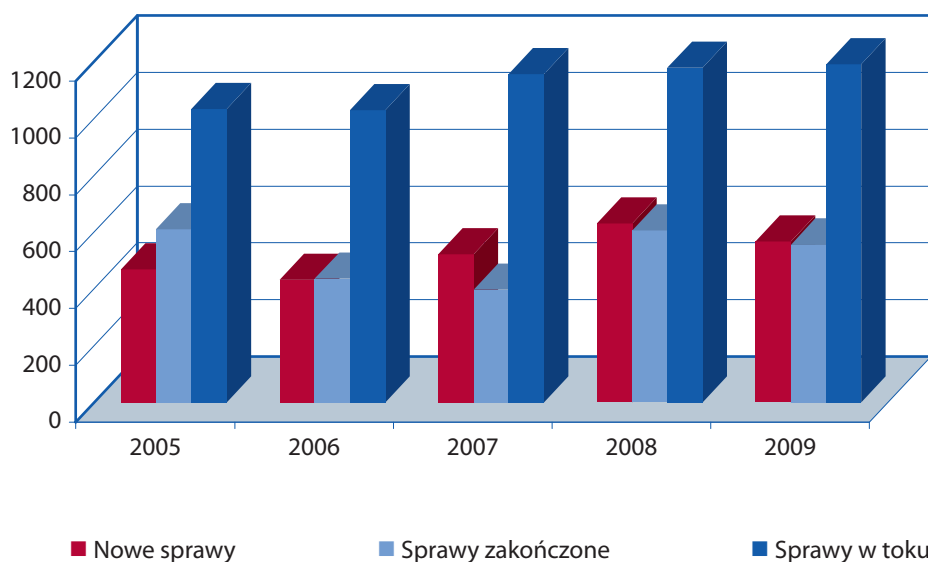
Sprawy w toku na dzień 31 grudnia

10. Rodzaje postępowań (2005–2009)
11. Przedmiot skargi (2005–2009)
12. Skład orzekający (2005–2009)

Różne

13. Środki tymczasowe (2005–2009)
14. Tryb przyspieszony (2005–2009)
15. Orzeczenia Sądu, od których wniesiono odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości (1989–2009)
16. Podział odwołań wniesionych do Trybunału Sprawiedliwości według rodzaju postępowania (2005–2009)
17. Wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2009) (wyroki i postanowienia)
18. Wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2005–2009) (wyroki i postanowienia)
19. Ogólna tendencja (1989–2009) (nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku)

1. **Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu – nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2005–2009)¹**

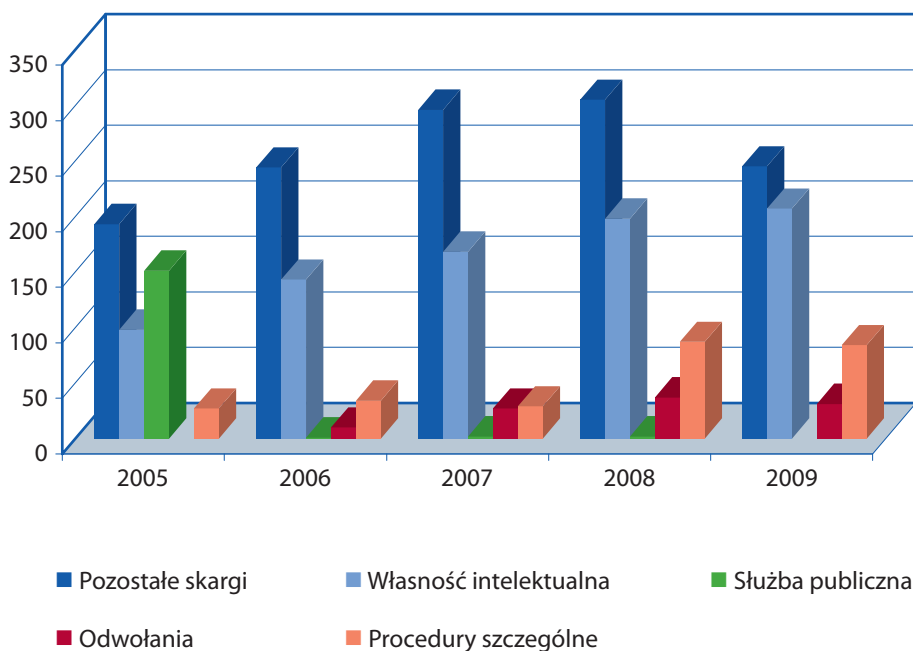

	2005	2006	2007	2008	2009
Nowe sprawy	469	432	522	629	568
Sprawy zakończone	610	436	397	605	555
Sprawy w toku	1033	1029	1154	1178	1191

¹ Jeżeli nie wskazano inaczej, w niniejszym zestawieniu oraz w zestawieniach w dalszej części statystyk uwzględnione zostały procedury szczególne.

Za „procedury szczególne” uznaje się: sprzeciw wobec wyroku zaocznego (art. 41 statutu Trybunału, art. 122 regulaminu Sądu), powództwo osoby trzeciej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu (art. 42 statutu Trybunału, art. 123 regulaminu Sądu), wznowienie postępowania (art. 44 statutu Trybunału, art. 125 regulaminu Sądu), wykładnię wyroku (art. 43 statutu Trybunału, art. 129 regulaminu Sądu), ustalenie wysokości kosztów (art. 92 regulaminu Sądu), pomoc w zakresie kosztów postępowania (art. 96 regulaminu Sądu), sprostowanie wyroku (art. 84 regulaminu Sądu).

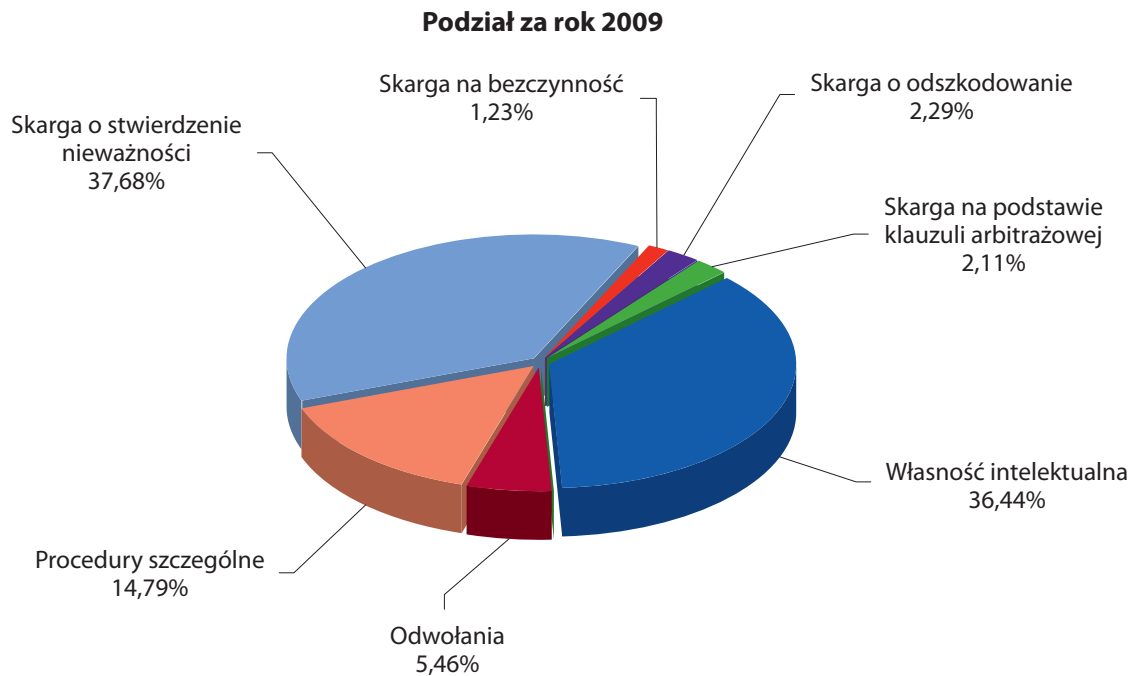
2. Nowe sprawy – rodzaje postępowań (2005–2009)¹

	2005	2006	2007	2008	2009
Pozostałe skargi	193	244	296	305	246
Własność intelektualna	98	143	168	198	207
Służba publiczna	151	1	2	2	
Odwołania		10	27	37	31
Procedury szczególne	27	34	29	87	84
Razem	469	432	522	629	568

¹ W tym zestawieniu oraz w następnych wyrażenie „pozostałe skargi” oznacza wszystkie rodzaje skarg bezpośrednich z wyjątkiem skarg wniesionych przez urzędników i pracowników Unii Europejskiej i skarg z dziedziny własności intelektualnej.

3. Nowe sprawy – rodzaje skarg (2005–2009)

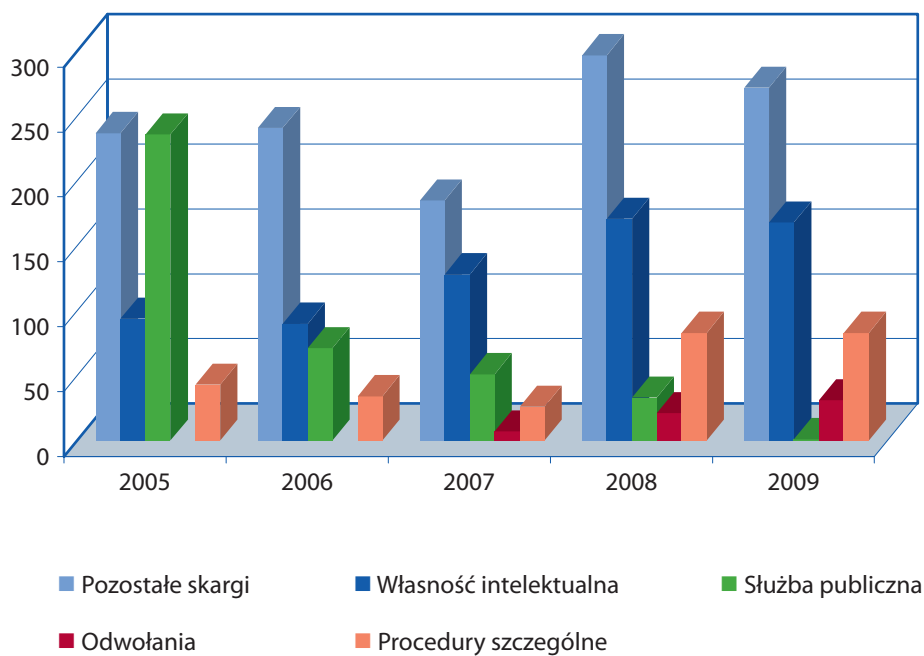
	2005	2006	2007	2008	2009
Skarga o stwierdzenie nieważności	160	223	249	269	214
Skarga na bezczynność	9	4	12	9	7
Skarga o odszkodowanie	16	8	27	15	13
Skarga na podstawie klauzuli arbitrażowej	8	9	8	12	12
Własność intelektualna	98	143	168	198	207
Służba publiczna	151	1	2	2	
Odwołania		10	27	37	31
Procedury szczególne	27	34	29	87	84
Razem	469	432	522	629	568

4. Nowe sprawy – przedmiot skargi (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Badania, informacja, edukacja, statystyka	9	5	10	1	6
Budżet Wspólnot			2		1
Energia		1			2
Klauzula arbitrażowa	2	3	1	12	12
Konkurencja	40	81	62	71	39
Kultura		3	1	2	1
Podatki		1	2		
Polityka gospodarcza i pieniężna	1	2			
Polityka handlowa	5	18	9	10	8
Polityka regionalna	12	16	18	7	6
Polityka rybołówstwa	2		5	23	1
Polityka społeczna	9	3	5	3	2
Pomoc państwa	25	28	37	55	46
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	12	11	10	30	23
Prawo instytucjonalne	28	15	28	43	47
Przystąpienie nowych państw członkowskich					1
Rolnictwo	21	18	34	14	18
Stosunki zewnętrzne	2	2	1	2	5
Swoboda przedsiębiorczości				1	
Swoboda świadczenia usług		1		3	4
Swobodny przepływ osób	2	4	4	1	1
Swobodny przepływ towarów			1	1	1
Środowisko i ochrona konsumentów	18	21	41	14	7
Transport		1	4	1	
Unia celna	2		4	1	5
Własność intelektualna	98	145	168	198	207
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		5	12	6	7
Wspólna taryfa celna		2	1		
Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne	1		3	3	2
Zasoby własne Wspólnot	2				
Zbliżanie ustawodawstw			1		
Łącznie traktat WE/TFUE¹	291	386	464	502	452
Łącznie traktat EWWiS				1	
Łącznie traktat EWEA		1			
Regulamin pracowniczy	151	11	29	39	32
Procedury szczególne	27	34	29	87	84
ŁĄCZNIE	469	432	522	629	568

¹ W dniu 1 grudnia 2009 r., w którym wszedł w życie traktat lizboński, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską zastąpiony został Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

5. Sprawy zakończone – rodzaje postępowań (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Pozostałe skargi	237	241	185	297	272
Własność intelektualna	94	90	128	171	168
Służba publiczna	236	71	51	33	1
Odwołania			7	21	31
Procedury szczególne	43	34	26	83	83
Razem	610	436	397	605	555

6. Sprawy zakończone – przedmiot skargi (2009)

	Wyroki	Postanowienia	Razem
Badania, informacja, edukacja, statystyka	3	1	4
Energia	1		1
Klauzula arbitrażowa	2	3	5
Konkurencja	21	10	31
Kultura	1	1	2
Polityka handlowa	6		6
Polityka regionalna	1	2	3
Polityka rybołówstwa	1	16	17
Polityka społeczna	3	3	6
Pomoc państwa	56	14	70
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	4	8	12
Prawo instytucjonalne	3	24	27
Przystąpienie nowych państw członkowskich		1	1
Rolnictwo	15	23	38
Swoboda świadczenia usług		2	2
Swobodny przepływ osób		1	1
Swobodny przepływ towarów		1	1
Środowisko i ochrona konsumentów	10	12	22
Unia celna	10		10
Własność intelektualna	127	42	169
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	6	2	8
Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne		3	3
Łącznie traktat WE/TFUE¹	270	169	439
Łącznie traktat EWEA		1	1
Regulamin pracowniczy	21	11	32
Procedury szczególne	1	82	83
ŁĄCZNIE	292	263	555

¹ W dniu 1 grudnia 2009 r., w którym wszedł w życie traktat lizboński, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską zastąpiony został Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

7. Sprawy zakończone – przedmiot skargi (2005–2009) (wyroki i postanowienia)

	2005	2006	2007	2008	2009
Badania, informacja, edukacja, statystyka	1	3	10	10	4
Budżet Wspólnot			1		
Energia		3	1		1
Klauzula arbitrażowa	1		1	3	5
Konkurencja	35	42	38	31	31
Kultura				2	2
Podatki		1		2	
Polityka gospodarcza i pieniężna		1	1	1	
Polityka handlowa	7	13	4	12	6
Polityka regionalna	4	7	6	42	3
Polityka rybołówstwa	2	24	4	4	17
Polityka społeczna	6	5	3	3	6
Pomoc państwa	53	54	36	37	70
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	6	6	6	24	12
Prawo instytucjonalne	35	14	17	36	27
Przystąpienie nowych państw członkowskich		1			1
Rolnictwo	34	25	11	38	38
Stosunki zewnętrzne	11	5	4	2	
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi	4	2			
Swoboda przedsiębiorczości	1			1	
Swoboda świadczenia usług			1		2
Swobodny przepływ osób	1	4	4	2	1
Swobodny przepływ towarów	1			2	1
Środowisko i ochrona konsumentów	19	19	15	28	22
Transport	1	2	1	3	
Unia celna	7	2	2	3	10
Własność intelektualna	94	91	129	171	169
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	5	4	3	6	8
Wspólna taryfa celna			1	3	
Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne	1		2	1	3
Zasoby własne Wspólnot		2			
Zbliżanie ustawodawstw			1	1	
Łącznie traktat WE/TFUE¹	329	330	302	468	439
Łącznie traktat EWWiS	1	1	10		
Łącznie traktat EWEA	1		1		1
Regulamin pracowniczy	236	71	58	54	32
Procedury szczególne	43	34	26	83	83
ŁĄCZNIE	610	436	397	605	555

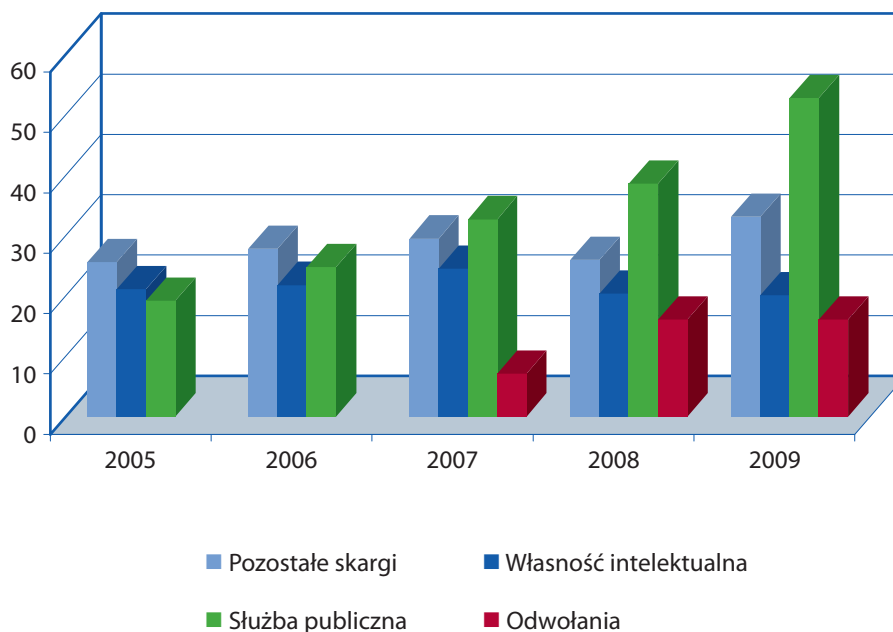
¹ W dniu 1 grudnia 2009 r., w którym wszedł w życie traktat lizboński, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską zastąpiony został Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

8. Sprawy zakończone – skład orzekający (2005–2009)

	2005			2006			2007			2008			2009		
	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem	Wyroki	Postanowienia	Razem
Wielka izba	6		6				2		2						
Izba odwoławcza							3	4	7	16	10	26	20	11	31
Prezes Sądu Pierwszej Instancji		25	25		19	19		16	16		52	52		50	50
Izby w składzie 5 sędziów	28	34	62	22	33	55	44	8	52	15	2	17	27	2	29
Izby w składzie 3 sędziów	181	329	510	198	157	355	196	122	318	228	282	510	245	200	445
Sąd w składzie jednoosobowym	7		7	7		7	2		2						
Total	222	388	610	227	209	436	247	150	397	259	346	605	292	263	555

9. Sprawy zakończone – czas trwania postępowania w miesiącach (2005–2009)¹ (wyroki i postanowienia)

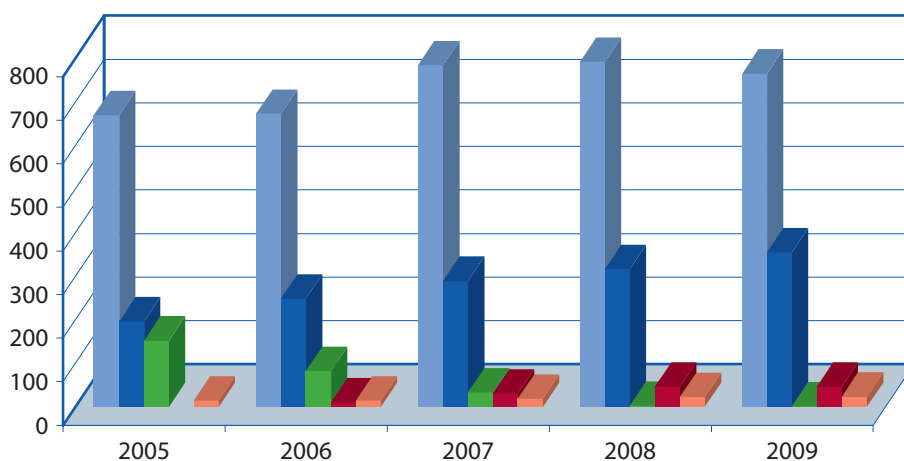

	2005	2006	2007	2008	2009
Pozostałe skargi	25,6	27,8	29,5	26,0	33,1
Własność intelektualna	21,1	21,8	24,5	20,4	20,1
Służba publiczna	19,2	24,8	32,7	38,6	52,8
Odwołania			7,1	16,1	16,1

¹ Przy obliczaniu średniego czasu trwania postępowania nie uwzględnia się: spraw, w których orzeka się wyrokiem wstępnym; procedur szczególnych; spraw przekazanych przez Trybunał Sprawiedliwości w następstwie zmiany podziału właściwości między Trybunałem Sprawiedliwości a Sądem; spraw przekazanych przez Sąd w następstwie rozpoczęcia działalności przez Sąd do spraw Służby Publicznej.

Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiątych częściach miesiąca.

10. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – rodzaje postępowań (2005–2009)

■ Pozostałe skargi ■ Własność intelektualna ■ Służba publiczna
■ Odwołania ■ Procedury szczególne

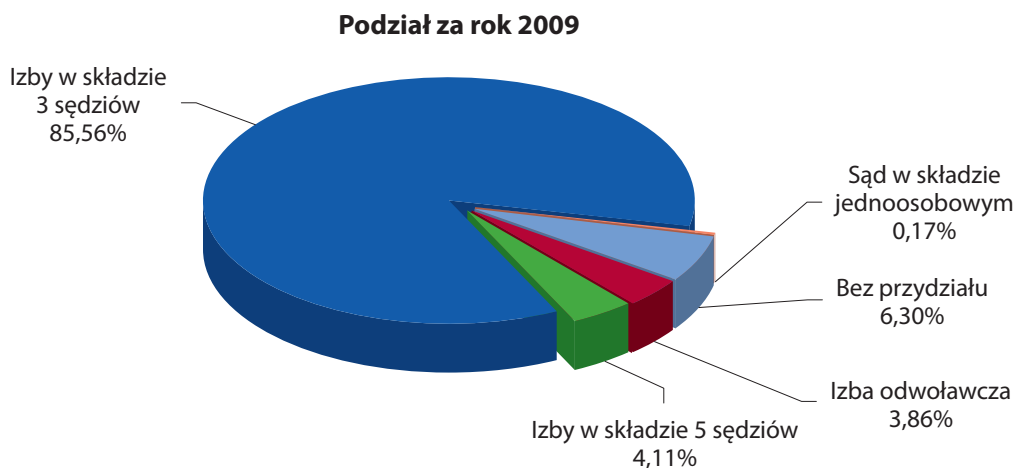
	2005	2006	2007	2008	2009
Pozostałe skargi	670	673	784	792	766
Własność intelektualna	196	249	289	316	355
Służba publiczna	152	82	33	2	1
Odwołania		10	30	46	46
Procedury szczególne	15	15	18	22	23
Razem	1033	1029	1154	1178	1191

11. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – przedmiot skargi (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Badania, informacja, edukacja, statystyka	16	18	18	9	10
Budżet Wspólnot			1	1	2
Energia	4	2	1	1	2
Klauzula arbitrażowa	1	3	3	12	20
Konkurencja	134	173	197	236	244
Kultura		3	4	4	3
Podatki			2		
Polityka gospodarcza i pieniężna	1	2	1		
Polityka handlowa	23	28	33	31	33
Polityka regionalna	27	36	48	13	16
Polityka rybołówstwa	28	4	5	24	8
Polityka społeczna	9	7	9	9	5
Pomoc państwa	190	164	165	184	160
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	16	23	27	33	45
Prawo instytucjonalne	42	43	54	61	81
Przystąpienie nowych państw członkowskich	1				
Rolnictwo	82	74	97	73	53
Stosunki zewnętrzne	9	6	3	3	8
Stowarzyszenia z krajami i terytoriami zamorskimi	2				
Swoboda świadczenia usług		1		3	5
Swobodny przepływ osób	2	3	3	2	2
Swobodny przepływ towarów			1		
Środowisko i ochrona konsumentów	43	44	70	56	40
Transport	2	1	4	2	2
Unia celna	13	11	13	11	6
Własność intelektualna	197	251	290	317	355
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	8	9	18	18	17
Wspólna taryfa celna	1	3	3		
Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne			1	3	2
Zasoby własne Wspólnot	2				
Zbliżanie ustawodawstw	1	1	1		
Łącznie traktat WE/TFUE¹	854	910	1072	1106	1119
Łącznie traktat EWWiS	11	10		1	1
Łącznie traktat EWEA	1	2	1	1	
Regulamin pracowniczy	152	92	63	48	48
Procedury szczególne	15	15	18	22	23
ŁĄCZNIE	1033	1029	1154	1178	1191

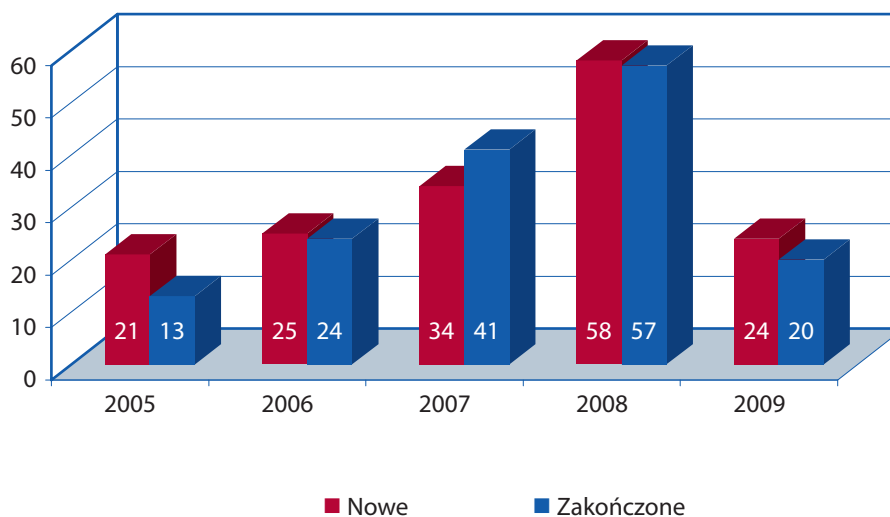
¹ W dniu 1 grudnia 2009 r., w którym wszedł w życie traktat lizboński, Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską zastąpiony został Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

12. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – skład orzekający (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Wielka izba	1	2			
Izba odwoławcza		10	30	46	46
Prezes Sądu Pierwszej Instancji		1			
Izby w składzie 5 sędziów	146	117	75	67	49
Izby w składzie 3 sędziów	846	825	971	975	1019
Sąd w składzie jednoosobowym	4	2			2
Bez przydziału	36	72	78	90	75
Razem	1033	1029	1154	1178	1191

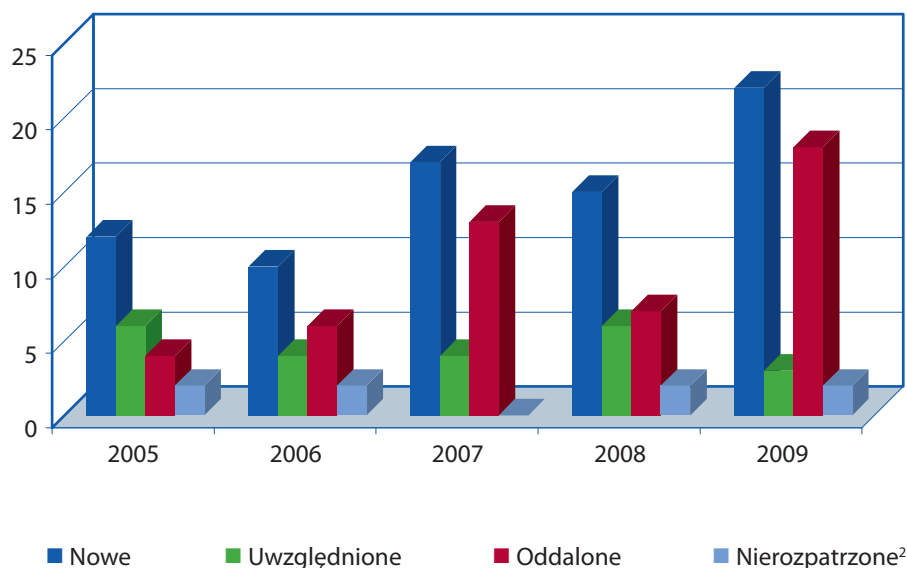
13. Różne – środki tymczasowe (2005–2009)

Podział za rok 2009

	Nowe wnioski o zastosowanie środków tymczasowych	Zakończone postępowania w przedmiocie środków tymczasowych	Rozstrzygnięcie		
			Oddalenie	Uwzględnienie	Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania
Klauzula arbitrażowa	2	1	1		
Konkurencja	5	6	4		2
Pomoc państwa	1	2	2		
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	2	1	1		
Prawo instytucjonalne	4	3	2		1
Rolnictwo	1	1	1		
Swoboda świadczenia usług	1	1	1		
Swobodny przepływ osób	1	1			1
Środowisko i ochrona konsumentów	5	3	2	1	
Unia celna	2	1	1		
Razem	24	20	15	1	4

14. Różne – tryb przyspieszony (2005–2009)¹

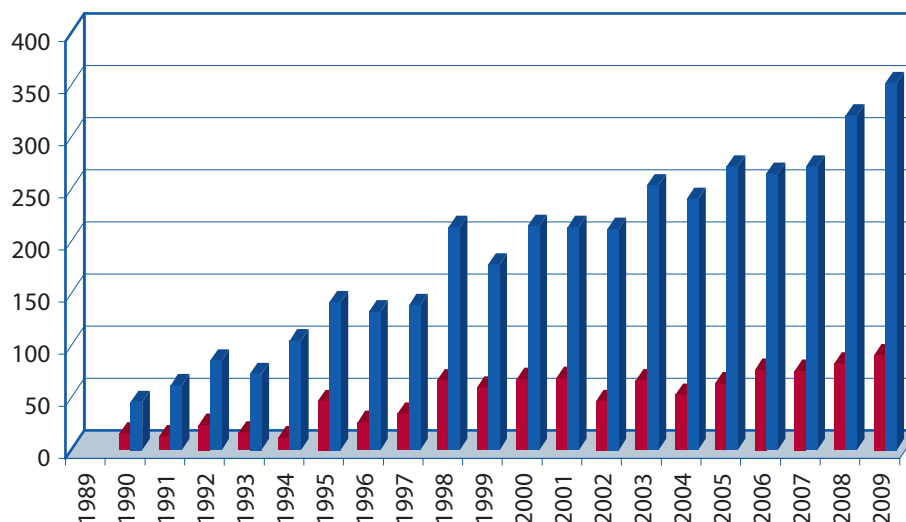

	2005				2006				2007				2008				2009			
	Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie				Rozstrzygnięcie			
	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone²	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone²	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone²	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone²	Nowe	Uwzględnione	Oddalone	Nierozpatrzone²
Badania, informacja, edukacja, statystyka									1	1			1		1					
Klauzula arbitrażowa																				
Konkurencja	2	3	2		4	2	2		1	1			1	1			2	2		
Polityka handlowa									2	1			1				2	2		
Pomoc państwa					1				1	2			1	1						
Postępowanie																	1	1		
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	3	2	1	1					1				3	1	3		2	2		
Prawo instytucjonalne	1		1						1	1			3	2	1		5	5		
Regulamin pracowniczy													1				1			
Rolnictwo	2				2	1	3						1				2	3		
Swoboda świadczenia usług																	1	1		
Środowisko i ochrona konsumentów	2	1		1	3	1	1		7	1	7						2	1	1	
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa									3	2	1		4	4			5	1	2	1
Zasoby własne Wspólnot	2							2												
Razem	12	6	4	2	10	4	6	2	17	4	13	0	15	6	7	2	22	3	18	2

¹ Na podstawie art. 76a regulaminu Sądu sprawa przed Sądem może być rozpoznana w trybie przyspieszonym. Przepis ten obowiązuje od dnia 1 lutego 2001 r.

² Do kategorii „nierozpatrzone” zalicza się następujące przypadki: cofnięcie wniosku, cofnięcie skargi oraz sytuacje, gdy skarga została rozstrzygnięta postanowieniem przed wydaniem rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym.

15. Różne – orzeczenia Sądu, od których wniesiono odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości (1989–2009)

■ Liczba orzeczeń, od których wniesiono odwołanie

■ Całkowita liczba zaskarżalnych orzeczeń¹

	Liczba orzeczeń, od których wniesiono odwołanie	Całkowita liczba zaskarżalnych orzeczeń ¹	Odsetek orzeczeń, od których wniesiono odwołanie
1989			
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	24	86	28%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	142	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	214	31%
1999	60	178	34%
2000	68	215	32%
2001	69	214	32%
2002	47	212	22%
2003	67	254	26%
2004	53	241	22%
2005	64	272	24%
2006	77	265	29%
2007	76	272	28%
2008	83	321	26%
2009	91	352	26%

¹ Całkowita liczba orzeczeń zaskarżalnych – wyroki i postanowienia w przedmiocie niedopuszczalności, środków tymczasowych, umorzenia postępowania oraz oddalenia wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta – w odniesieniu do których upłynął termin do wniesienia odwołania lub od których odwołanie zostało wniesione.

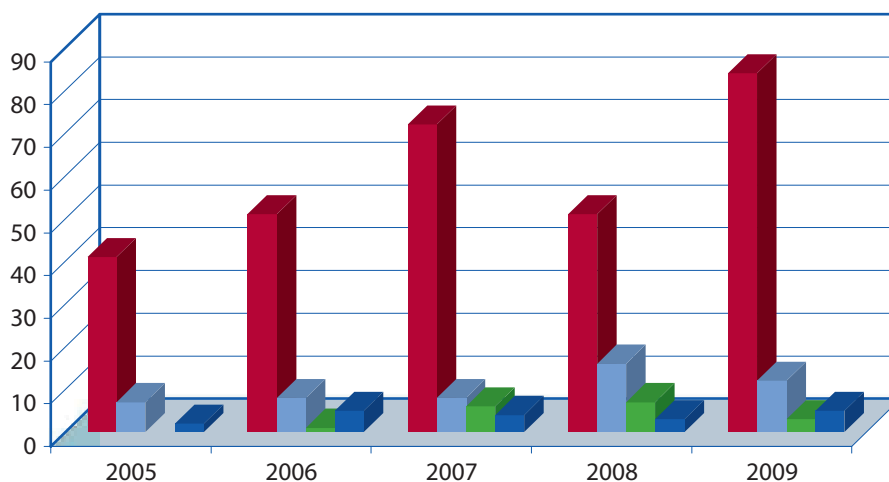
16. Różne – podział odwołań do Trybunału Sprawiedliwości według rodzaju postępowania (2005–2009)

	2005			2006			2007			2008			2009		
	Odwołania	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w%	Odwołania	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w%	Odwołania	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w%	Odwołania	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w%	Odwołania	Orzeczenia zaskarżalne	Odwołania w%
Pozostałe skargi	37	120	31%	46	146	32%	52	163	32%	51	190	27%	65	201	32%
Własność intelektualna	16	71	23%	18	59	31%	14	63	22%	23	100	23%	25	148	17%
Służba publiczna	11	81	14%	13	60	22%	10	46	22%	9	31	29%	1	3	33%
Razem	64	272	24%	77	265	29%	76	272	28%	83	321	26%	91	352	26%

17. Różne – wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2009) (wyroki i postanowienia)

	Oddalenie odwołań	Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	Razem
Konkurencja	18	4	1		23
Polityka handlowa	1	1			2
Polityka regionalna	1	2			3
Pomoc państwa	4		2		6
Prawo dotyczące przedsiębiorstw	1				1
Prawo instytucjonalne	19	1			20
Regulamin pracowniczy	8				8
Stosunki zewnętrzne	1				1
Swobodny przepływ towarów	2				2
Środowisko i ochrona konsumentów	8			3	11
Własność intelektualna	19	2		1	22
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa		2		1	3
Zasady prawa wspólnotowego	1				1
Zasoby własne Wspólnot	1				1
Razem	84	12	3	5	104

18. Różne – wynik postępowań odwoławczych przed Trybunałem Sprawiedliwości (2005–2009) (wyroki i postanowienia)

■ Oddalenie odwołania

■ Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania

■ Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania

■ Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania

	2005	2006	2007	2008	2009
Oddalenie odwołania	41	51	72	51	84
Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	7	8	8	16	12
Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania		1	6	7	3
Wykreślenie sprawy / umorzenie postępowania	2	5	4	3	5
Razem	50	65	90	77	104

19. Różne – ogólna tendencja (1989–2009)

Nowe sprawy, sprawy zakończone i sprawy w toku

	Nowe sprawy ¹	Sprawy zakończone ²	Sprawy w toku na dzień 31 grudnia
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
Razem	7975	6784	

¹ 1989 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał 153 sprawy do nowo powstałego Sądu.

1993 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 451 spraw wskutek pierwszego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.

1994 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 14 spraw wskutek drugiego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.

2004–2005 – Trybunał Sprawiedliwości przekazał Sądowi 25 spraw wskutek trzeciego zwiększenia zakresu właściwości Sądu.

² 2005–2006 – Sąd przekazał 118 spraw do nowo powstałego Sądu do spraw Służby Publicznej.

Rozdział III

Sąd do spraw Służby Publicznej

A – Działalność Sądu do spraw Służby Publicznej w 2009 r.

Prezes Paul Mahoney

1. Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej za 2008 r. pokazały, że po raz pierwszy od dziesięciu lat liczba wnoszonych spraw z zakresu europejskiej służby publicznej znacząco spadła w porównaniu z rokiem poprzednim. Liczba skarg wniesionych w 2009 r. (113) wskazuje na to, że zjawisko zaobserwowane w poprzednim roku nie było odosobnione. Wydaje się potwierdzać odwrócenie tendencji wzrostowej w zakresie sporów dotyczących służby publicznej. Podobnie jak w poprzednim roku można postawić tezę, że zasada, zgodnie z którą kosztami zostaje obciążona strona przegrywająca sprawę, obowiązująca od dnia 1 listopada 2007 r., tj. od dnia wejścia w życie regulaminu Sądu, mogła mieć wpływ na zauważoną zmianę.

W tym roku liczba spraw zakończonych wyraźnie wzrosła w porównaniu z dwoma poprzednimi latami. Jest to w dużej części związane z tym, że po wydaniu przez Trybunał wyroku w dniu 22 grudnia 2008 r. w sprawie C-443/07 P *Centeno Mediavilla i in. przeciwko Komisji*, Sąd do spraw Służby Publicznej mógł zakończyć 32 sprawy powiązane z tą sprawą „pilotażową”. 18 spraw związanych z tą ostatnią jest jednak wciąż w toku.

Ponieważ stosunek spraw zakończonych (155) do wpływających (113) osiągnął w 2009 r. po raz pierwszy od powstania Sądu do spraw Służby Publicznej dużą wartość dodatnią, liczba spraw w toku uległa wyraźnemu zmniejszeniu i wynosi już tylko 175, podczas gdy pod koniec 2008 r. wynosiła 217.

Przeciętny czas trwania postępowania wyniósł 15,1 miesiąca, co oznacza wyraźne skrócenie czasu trwania postępowania w stosunku do roku poprzedniego, kiedy wynosił on 17 miesięcy.

Mimo że Sąd do spraw Służby Publicznej jest oczywiście zaszczycony możliwością przedstawienia tak zadowalających statystyk sądowych, to należy jednak podkreślić wyjątkowy charakter okoliczności, które pozwoliły osiągnąć takie wyniki, i wskazać między innymi, że o ile stosunek spraw zakończonych do wpływających osiągnął w 2009 r. bardzo dużą wartość dodatnią, to w dużej części jest to związane z konsekwencjami ww. wyroku w sprawie *Centeno Mediavilla i in. przeciwko Komisji*. W tym względzie liczby za 2007 r. i za 2008 r., przedstawiające równowagę pomiędzy liczbą spraw zakończonych a liczbą spraw wniesionych, z pewnością w większym stopniu oddają rzeczywiste możliwości orzekania Sądu do spraw Służby Publicznej.

2. W minionym roku Sąd do spraw Służby Publicznej kontynuował wysiłki zmierzające do tego, by odpowiedzieć na wezwanie prawodawcy do ułatwiania polubownego rozwiązywania sporów na każdym etapie postępowania. Niemniej jednak tylko 2 sprawy udało się zamknąć wskutek polubownego rozwiązania sporu z inicjatywy składu orzekającego. Zdaniem Sądu do spraw Służby Publicznej ta mało zadowalająca liczba jest w dużej części często wynikiem powściągliwego podejścia stron, a w szczególności instytucji, podczas gdy w wielu przypadkach sprawa nadaje się do polubownego rozwiązania i istnieje rzeczywista szansa na osiągnięcie ugody. W tym względzie składy orzekające mogły mieć w pewnych sprawach odczucie, że instytucje były skłonne zawrzeć ugodę tylko wówczas, gdy były przekonane, że popełniły uchybienie. Tymczasem zawarcie ugody mogą uzasadniać inne czynniki, nie wyłącznie sądowe, takie jak względy słuszności.

3. Do Sądu Unii Europejskiej zostało zaskarżonych 31 orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej, co stanowi 32,98% wydanych przezeń orzeczeń podlegających zaskarżeniu i 32,29% ogółu spraw

zakończonych, nie licząc jednostronnego cofnięcia skargi przez jedną ze stron¹. Sąd Unii Europejskiej uchylił 10 orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej.

4. Jeśli chodzi o skład Sądu do spraw Służby Publicznej, to w 2009 r. przybyła nowa sędzia M.I. Rofes i Pujol wskutek rezygnacji prezesa drugiej izby, H. Kanninena, z uwagi na mianowanie go sędzią w Sądzie Unii Europejskiej. W dniu 7 października 2009 r. H. Tagaras został wybrany prezesem drugiej izby.

5. Również w dniu 7 października 2009 r. Sąd do spraw Służby Publicznej postanowił zmienić kryteria przydziału spraw do izb, odchodząc od specjalizacji tych ostatnich.

6. Poniżej przedstawione zostaną orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej najbardziej istotne w zakresie kwestii proceduralnych, merytorycznych, kosztów postępowania i wreszcie zastosowania środków tymczasowych. Ponieważ w dziedzinie pomocy w zakresie kosztów postępowania nie pojawiło się żadne nowe ważne rozstrzygnięcie, rubryka poświęcona tradycyjnie tej kwestii została w tym roku pominięta.

I. Kwestie proceduralne

Właściwość Sądu do spraw Służby Publicznej

W sprawie F-64/09 *Labate przeciwko Komisji* (postanowienie z dnia 29 września 2009 r.) Sąd do spraw Służby Publicznej rozpoznawał skargę na bezczynność, wniesioną na podstawie art. 232 WE przez osobę, „wobec której stosuje się regulamin pracowniczy” urzędników Wspólnot Europejskich (zwany dalej „regulaminem pracowniczym”) w rozumieniu art. 91 tego regulaminu i która była w sporze nie z Komisją jako instytucją, lecz jako organem, który w ramach tej instytucji jest organem powołującym, czyli z instytucją jako pracodawcą. Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że rozstrzygnięcie, czy skarżąca w tej sprawie mogła wnieść skargę na bezczynność na podstawie art. 232 WE, należało wyłącznie do sądu właściwego w zakresie rozpatrywania skarg na bezczynność wnoszonych przez jednostki, czyli do Sądu Pierwszej Instancji. W rezultacie Sąd do spraw Służby Publicznej skierował sprawę do tego ostatniego na podstawie art. 8 ust. 2 załącznika do statutu Trybunału Sprawiedliwości.

Umorzenie postępowania

W sprawie F-11/05 RENV *Chassagne przeciwko Komisji* (postanowienie z dnia 18 listopada 2009 r.) Sąd do spraw Służby Publicznej miał do czynienia z sytuacją, w której skarżący, mimo że formalnie nie cofnął skargi w rozumieniu art. 74 regulaminu postępowania, to jasno wyraził zamiar niepodtrzymywania swoich żądań. Po wysłuchaniu stron Sąd do spraw Służby Publicznej uznał, że w trosce o prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości i w świetle przedłużającego się braku działania ze strony skarżącego jest zobowiązany stwierdzić z urzędu, zgodnie z art. 75 regulaminu postępowania, że skarga stała się bezprzedmiotowa i że nie ma potrzeby jej rozpatrywania².

¹ Stosunek orzeczeń zaskarżonych do spraw zakończonych, nie licząc jednostronnego cofnięcia skargi przez jedną ze stron, można uznać za bardziej odpowiadający „stopie zaskarżalności” orzeczeń Sądu do spraw Służby Publicznej niż stosunek orzeczeń zaskarżonych do orzeczeń podlegających zaskarżeniu, ponieważ każdego roku pewna liczba spraw kończy się ugodą.

² Zobacz podobnie postanowienie z dnia 22 października 2009 r. w sprawie F-10/08 *Aayhan przeciwko Parlamentowi*.

Przesłanki dopuszczalności

1. Pojęcie aktu niekorzystnego

W sprawach połączonych F-5/05 i F-7/05* *Violetti i in. i Schmit przeciwko Komisji* (wyrok z dnia 28 kwietnia 2009 r., będący przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej)³ Sąd do spraw Służby Publicznej, rozpatrując kwestię, czy decyzja, na podstawie której dyrektor Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) przekazał krajowym organom sądowym informacje uzyskane podczas dochodzeń wewnętrznych na temat faktów mogących być przedmiotem postępowania karnego przeciwko urzędnikowi, stanowi akt dla niego niekorzystny w rozumieniu art. 90a regulaminu pracowniczego, udzielił odpowiedzi twierdzącej na to pytanie. Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził bowiem między innymi, że taka decyzja nie może być traktowana jedynie jako decyzja pośrednia czy przygotowawcza, w przeciwnym razie postanowienia zawarte w art. 90a zdanie drugie regulaminu pracowniczego, zgodnie z którym każda osoba, do której ma zastosowanie regulamin pracowniczy, może złożyć do dyrektora OLAF-u zażalenie w rozumieniu art. 90 ust. 2 tego regulaminu pracowniczego, na działanie Urzędu mające dla niej skutki negatywne w związku z postępowaniem prowadzonym przez Urząd, zostałyby pozbawione znaczenia. Ponadto Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że trudno uznać za słuszne odmawianie takiej decyzji charakteru aktu niekorzystnego, podczas gdy sam prawodawca wspólnotowy przewidział konieczność obwarowania dochodzeń wewnętrznych prowadzonych przez OLAF ścisłymi gwarancjami proceduralnymi, a w szczególności poddanie najważniejszych czynności, jakie Urząd podejmuje w ramach takich dochodzeń, wymogowi poszanowania podstawowej zasady prawa do obrony, która obejmuje między innymi prawo do bycia wysłuchanym.

2. Terminy

W wyroku z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie F-137/07 *Sergio i in. przeciwko Komisji* uściślono, że jeśli z okoliczności jasno wynika, że zażalenie jest składane w imieniu urzędników bądź innych pracowników przez adwokata, administracja słusznie może uznać, że jest on adresatem decyzji wydanej w odpowiedzi na to zażalenie. W braku innych wskazówek przedstawionych administracji przed doręczeniem tej odpowiedzi, doręczenie jej adwokatowi odpowiada tym samym doręczeniu jej urzędnikom czy pracownikom, których ten reprezentuje, i takie doręczenie rozpoczyna bieg trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi przewidzianego w art. 91 ust. 2 regulaminu pracowniczego.

W postanowieniu z dnia 8 lipca 2009 r. w sprawie F-62/08 *Sevenier przeciwko Komisji*, będącego przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej, przypomniano, odnośnie do obliczania terminów w postępowaniu poprzedzającym wniesienie skargi, że w braku norm szczegółowych dotyczących terminów wymienionych w art. 90 w samym regulaminie pracowniczym, należy odwołać się do postanowień rozporządzenia Rady (EWG, Euratom) nr 1182/71 z dnia 3 czerwca 1971 r. określającego zasady mające zastosowanie do okresów, dat i terminów (Dz.U. L 124, s. 1).

Ponadto w postanowieniu tym uściślono, że art. 91 ust. 3 tiret drugie regulaminu pracowniczego, zgodnie z którym „jeśli po dorozumianym odmownym rozstrzygnięciu zażalenia, przed upływem terminu do wniesienia skargi, zostanie wydana wyraźna decyzja o jego odmownym rozstrzygnięciu, termin wniesienia skargi zaczyna biec od początku”, nie może znaleźć zastosowania na etapie wniosku i przed wniesieniem zażalenia. Wykładni tego przepisu szczegółowego, dotyczącego

³ Wyroki oznaczone gwiazdką zostały przetłumaczone na wszystkie języki urzędowe Unii Europejskiej, z wyjątkiem irlandzkiego.

sposobów obliczania terminu do wniesienia skargi, należy bowiem dokonywać ściśle i zgodnie z jego brzmieniem. Wynika z tego, że wydanie, po dorozumianej decyzji oddalającej wniosek, wyrażonej decyzji oddalającej ten sam wniosek, mającej charakter po prostu potwierdzający, nie może pozwolić zainteresowanemu urzędnikowi na kontynuowanie postępowania poprzedzającego wniesienie skargi poprzez rozpoczęcie nowego terminu do wniesienia skargi.

3. *Nowa istotna okoliczność faktyczna*

W postanowieniu z dnia 11 czerwca 2009 r. w sprawie F-81/08 *Ketselidou przeciwko Komisji* przypomniano, że stwierdzenie wyrokiem sądu wspólnotowego, że decyzja administracyjna o zasięgu ogólnym naruszająca regulamin pracowniczy nie może stanowić, względem urzędników, którzy nie skorzystali w stosownym czasie z przewidzianych dla nich w regulaminie pracowniczym możliwości wniesienia skargi, nowej okoliczności uzasadniającej złożenie wniosku o ponowne zbadanie dotyczących ich decyzji indywidualnych wydanych przez organ powołujący. Orzeczeniem tym Sąd do spraw Służby Publicznej zapewnił ciągłość utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości oraz Sądu Pierwszej Instancji.

II. **Co do istoty**

Zasady ogólne

1. *Brak właściwości autora aktu*

W wyroku z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie F-80/08* *Wenig przeciwko Komisji* uściślono, że przestrzeganie zasady pewności prawa nakazuje – nawet jeśli żaden przepis prawa stanowionego nie przewiduje tego wyrażnie – by decyzje dotyczące uprawnień nadanych organowi powołującemu na mocy regulaminu pracowniczego i organowi upoważnionemu do zawierania umów na mocy Warunków zatrudnienia innych pracowników Wspólnot Europejskich (zwanym dalej „WZIP”) były właściwie ogłaszane według sposobów i form określonych przez administrację. W braku właściwego ogłoszenia nie można powołać się na taką decyzję wobec urzędnika, którego dotyczy decyzja indywidualna wydana na jej podstawie. Zarzut dotyczący braku właściwości autora spornej decyzji indywidualnej należy w rezultacie uwzględnić i stwierdzić nieważność tej decyzji.

2. *Powoływanie się na dyrektywy*

W wyroku z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie F-65/07* *Aayhan i in. przeciwko Parlamentowi* i w wyroku z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawach połączonych F-134/07 i F-8/08 *Adjemian i in. przeciwko Komisji*, będącym przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej, Sąd do spraw Służby Publicznej uściślił, że ponieważ dyrektywy adresowane są do państw członkowskich, a nie do instytucji, nie można uznać, by jako takie nakładały obowiązki na te instytucje w stosunkach z ich personelem. Jednakże to twierdzenie nie może wykluczyć wszelkiej możliwości powoływania się na przepisy dyrektywy w stosunkach łączących instytucje z ich urzędnikami lub pracownikami. Przepisy dyrektywy mogą bowiem wiązać instytucję w sposób pośredni, po pierwsze, jeżeli stanowią wyraz ogólnej zasady prawa wspólnotowego, którą instytucja zobowiązana jest jako taką stosować. W tym względzie Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł w szczególności, że o ile stabilność zatrudnienia uznana jest za ważny element ochrony pracowników, to nie stanowi jednak ogólnej zasady prawa, w świetle której należy oceniać zgodność z prawem aktu danej instytucji. Po drugie, dyrektywa może wiązać instytucję wówczas, gdy w ramach swojej niezależności organizacyjnej oraz w ramach regulaminu pracowniczego instytucja ta postanawia wykonać szczególne zobowiązanie określone przez dyrektywę lub gdy akt ogólny mający zastosowanie wewnętrzne

odsyła ją wyraźnie do przepisów przyjętych przez prawodawcę wspólnotowego na podstawie traktatów (zob. w tym względzie art. 1e ust. 2 regulaminu pracowniczego, stanowiący, że urzędnikom „zapewnia się warunki pracy zgodne z odpowiednimi normami bezpieczeństwa i higieny pracy, co najmniej na poziomie minimalnych wymagań mających zastosowanie na mocy środków przyjętych w tych dziedzinach zgodnie z traktatami”). Po trzecie, instytucje, zgodnie z obowiązkiem lojalności ciążącym na nich na podstawie art. 10 akapit drugi WE, powinny jako pracodawcy, na ile to możliwe i w celu zagwarantowania wykładni zgodnej z prawem wspólnotowym, uwzględniać przepisy uchwalone na szczeblu wspólnotowym.

3. *Granice uprawnień dyskrejonalnych administracji*

Mimo troski o to, by nie zastępować analizy dokonanej przez administrację własną analizą, w szczególności w obszarach, w których administracja korzysta na podstawie przepisów z szerokiego zakresu uznania, Sąd do spraw Służby Publicznej musiał jednak negatywnie ocenić decyzje obarczone oczywistym błędem w ocenie. Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził z tego powodu nieważność decyzji o rozwiązaniu umowy o pracę (wyrok z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie *F-54/08 Bernard przeciwko Europolowi*) i o odmowie awansu (wyrok z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie *F-51/08 Stols przeciwko Radzie*, będący przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej). Sąd do spraw Służby Publicznej przypomniał również, że jeśli administracja postanawia obwarować korzystanie z uprawnień dyskrejonalnych normami wewnętrznymi, takie normy mają zakres bezwzględnie wiążący i upoważniają sąd do pogłębienia jego kontroli (zob. odnośnie do „reguł oceny”, jakich powinni przestrzegać oceniający w instytucji, wyrok z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie *F-38/08 Liotti przeciwko Komisji*, będący przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej). W każdym razie administracja nie może nie przestrzegać ogólnych zasad prawa (zob. w odniesieniu do oceny uznanej za sprzeczną z zasadą równego traktowania wyrok z dnia 11 lutego 2009 r. w sprawie *F-7/08 Schönberger przeciwko Parlamentowi*).

4. *Wykładnia prawa wspólnotowego*

W wyroku z dnia 29 września 2009 r. w sprawach połączonych *F-69/07 i F-60/08* O przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej miał orzec w przedmiocie zgodności z prawem decyzji, na podstawie której Komisja nałożyła na stronę skarżącą zastrzeżenie o charakterze medycznym, takie jak przewidziane w art. 100 akapit pierwszy WZIP⁴. Sąd do spraw Służby Publicznej, po tym jak przypomniał, że dla dokonania wykładni przepisu prawa wspólnotowego trzeba wziąć pod uwagę nie tylko jego treść, ale także jego kontekst oraz cel, do którego zmierza regulacja, której część stanowi ów przepis, jak również ogół przepisów prawa wspólnotowego, dokonał wykładni art. 100 WZIP w świetle wymogów wynikających ze swobody przepływu pracowników, zawartej w art. 39 WE. Aby odpowiedzieć na argument strony pozwanej, zgodnie z którym sąd, opierając się między innymi na art. 39 WE, który nie został przywołany przez stronę skarżącą w pismach procesowych, przeprowadził z urzędu kontrolę zgodności z prawem aktu administracyjnego organu upoważnionego do zawierania umów w świetle zarzutu dotyczącego naruszenia przepisu traktatu, Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że uściślając ramy prawne, w których należy interpretować przepis prawa wtórnego, nie wypowiada się w przedmiocie zgodności z prawem tego przepisu w świetle norm wyższego rzędu, w tym traktatowych, lecz poszukuje takiej wykładni

⁴ Artykuł ten przewiduje, że jeśli badanie lekarskie przeprowadzone przed zatrudnieniem pracownika kontraktowego wykaze, że cierpi on na chorobę lub jest inwalidą, organ upoważniony do zawierania umów może, w odniesieniu do ryzyka wynikającego z takiej choroby lub inwalidztwa, dopuścić taką osobę do gwarantowanych świadczeń na wypadek inwalidztwa lub śmierci dopiero po upływie pięciu lat od rozpoczęcia służby.

przepisu w sporze, która sprawia, że jego stosowanie jest możliwie najbardziej zgodne z prawem pierwotnym i możliwie najbardziej spójne z kontekstem prawnym, w którą ten się wpisuje.

5. Zasada wykonywania umów w dobrej wierze

W wyroku z dnia 2 lipca 2009 r. w sprawie F-19/08 *Bennett i in. przeciwko OHIM* uściślono, że stosunek pracy między instytucją a jej pracownikami, nawet jeśli wynika z umowy, regulowany jest postanowieniami WZIP w związku z regulaminem pracowniczym i podlega tym samym prawu publicznemu. Jednakże okoliczność, że pracownicy podlegają systemowi wspólnotowego prawa administracyjnego nie wyklucza tego, że w ramach wdrażania pewnych klauzul umowy z pracownikiem, uzupełniających ten system, instytucja jest zobowiązana do poszanowania zasady wykonywania umów w dobrej wierze, która stanowi zasadę wspólną systemom prawnym znacznej większości państw członkowskich. W tym przypadku Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził naruszenie przez stronę pozwaną zasady wykonywania umów w dobrej wierze i zasądził od niej zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną skarżącym, wynikającą z poczucia bycia oszukanym co do rzeczywistych perspektyw kariery zawodowej.

6. Wykonanie wyroku stwierdzającego nieważność

W wyroku z dnia 5 maja 2009 r. w sprawie F-27/08 *Simões Dos Santos przeciwko OHIM*, będącym przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej, uściślono, że wykonanie orzeczenia sądowego stwierdzającego nieważność aktu ze względu na niewystarczającą podstawę prawną nie może systematycznie uzasadniać wydawania przez administrację aktu mającego charakter retroaktywny celem zaradzenia początkowej niezgodności z prawem. Takie działanie aktu wstecz jest zgodne z zasadą pewności prawa tylko w wyjątkowych przypadkach, jeśli wymaga tego zamierzony cel i jeśli uzasadnione oczekiwania zainteresowanych są należycie przestrzegane.

W sprawie tej Sąd do spraw Służby Publicznej, po stwierdzeniu, że wykonanie wyroków stwierdzających nieważność wiąże się ze szczególnymi trudnościami, ponieważ żaden alternatywny środek wykonawczy w stosunku do przyjętych przez stronę pozwaną środków, co do których orzeczono, że naruszają powagę rzeczy osądzonej i zasadę niedziałania aktów wstecz, nie wydaje się a priori pozbawiony trudności, orzekł, że przyznanie z urzędu odszkodowania stanowiło formę naprawienia szkody, która najlepiej odpowiadała interesom skarżącego i wymogom służby i która ponadto pozwalała na zapewnienie skuteczności wyrokowi stwierdzającemu nieważność.

Prawa i obowiązki urzędnika

W wyroku z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie F-39/08* *Lebedef przeciwko Komisji*, będącym przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej, Sąd do spraw Służby Publicznej, po przypomnieniu, że reprezentacja pracownicza ma zasadnicze znaczenie dla dobrego funkcjonowania instytucji wspólnotowych, a tym samym wykonywania przez nie zadań, uściślił jednak, że system przewidujący specjalnie oddelegowanie niektórych przedstawicieli pracowników oznacza, że w przypadku urzędników lub pracowników nieoddelegowanych udział w reprezentacji pracowniczej ma charakter okazjonalny i, liczony w skali półrocznej lub kwartalnej, obejmuje dość niewielki procent czasu pracy. W niniejszym przypadku skargę do Sądu do spraw Służby Publicznej wniósł przedstawiciel personelu oddelegowany w wymiarze 50% czasu pracy, który nie poświęcał w ogóle czasu na pracę w swoim miejscu zatrudnienia i który zakwestionował decyzję organu powołującego o potrąceniu kilku dni urlopu z jego prawa do corocznego urlopu wypoczynkowego. Sąd do spraw Służby Publicznej oddalił skargę, uzasadniając, że zainteresowany ani nie składał wniosku o zgodę na nieobecność w pracy, ani nawet nie informował wcześniej swoich służb o tych nieobecnościach.

Kariera zawodowa urzędnika

1. Konkurs

W ww. wyroku w sprawie *Bennett i in. przeciwko OHIM* Sąd do spraw Służby Publicznej, po przypomnieniu, że z orzecznictwa wynika, że interes służby może uzasadniać wymaganie od kandydata w konkursie szczególnych znajomości językowych w określonych językach Unii, uściślił, że w ramach wewnętrznego funkcjonowania instytucji system całkowitego pluralizmu lingwistycznego wiązałby się z dużymi trudnościami w zakresie zarządzania i stanowiłby duże obciążenie finansowe. Tym samym prawidłowe funkcjonowanie instytucji i organów Unii, w szczególności gdy dany organ posiada ograniczone zasoby, może obiektywnie uzasadniać ograniczony wybór języków w komunikacji wewnętrznej, a więc języków egzaminów konkursowych.

W wyroku z dnia 17 listopada 2009 r. w sprawie F-99/08* *Di Prospero przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej rozpatrywał zarzut niezgodności z prawem – w świetle art. 27 akapit pierwszy regulaminu pracowniczego, który stanowi, że „przy zatrudnianiu dąży się do pozyskania do służby urzędników spełniających najwyższe wymogi w zakresie kwalifikacji, wydajności i uczciwości [...] z uwzględnieniem możliwie szerokiego zasięgu geograficznego” – klauzuli ogłoszenia o konkursie otwartym przewidującej, że egzaminy w ramach kilku konkursów otwartych mogą być organizowane równocześnie i że tym samym kandydaci mogą wpisywać się na listy kandydatów tylko do jednego z tych konkursów. Sąd do spraw Służby Publicznej orzekł, że klauzula ta była niezgodna ze wskazanym przepisem regulaminu pracowniczego, i w rezultacie stwierdził nieważność decyzji, na podstawie której Europejski Urząd Doboru Kadr (EPSO) odrzucił kandydaturę skarżącej do jednego z dwóch konkursów otwartych, do których ta przystępowała.

2. Postępowanie w sprawie awansu

Sąd do spraw Służby Publicznej rozpoznawał trzy skargi wniesione przez skarżących kwestionujących decyzje odrzucające ich kandydatury na wakujące stanowisko dyrektora przedstawicielstwa Komisji w Atenach. W trzech wyrokach z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie F-128/07* *Menidiatis przeciwko Komisji*, w sprawie F-143/07 *Yannoussis przeciwko Komisji* i w sprawie F-129/07 *Kremlis przeciwko Komisji*, Sąd do spraw Służby Publicznej uwzględnił zarzut skarżących dotyczący bezprawności odwołania się do procedury oddelegowania, przewidzianej w art. 37 akapit pierwszy lit. a) tiret drugie regulaminu pracowniczego i stwierdził nieważność zaskarżonych decyzji. Orzekł w szczególności, że „polityczny i wrażliwy charakter” funkcji wykonywanych przez dyrektorów przedstawicielstw Komisji nie stanowi sam w sobie wystarczającego uzasadnienia dla posłużenia się statusem urzędnika oddelegowanego przy członku Komisji. Taka wykładnia art. 37 akapit pierwszy lit. a) tiret drugie regulaminu pracowniczego sprowadziłaby się do umożliwienia oddelegowania przy tych członkach wszystkich urzędników wykonujących w instytucji funkcje „polityczne i wrażliwe”, należących do personelu kierowniczego wyższego szczebla i w ten sposób zagrażałaby samej strukturze europejskiej służby publicznej, ustalonej w art. 35 regulaminu pracowniczego, podważając w szczególności przejrzystość relacji hierarchicznych.

W wyroku z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie F-39/07* *Campos Valls przeciwko Radzie* uściślono, że w ramach badania postępowania w sprawie awansu, kwalifikacje wymagane w ogłoszeniu o wolnym stanowisku nie mogą być interpretowane w oderwaniu od opisu zadań zawartych w tym ogłoszeniu.

System wynagradzania i przywileje socjalne urzędnika

W wyroku z dnia 28 kwietnia 2009 r. w sprawie F-115/07 *Balieu-Steinmetz i Noworyta przeciwko Parlamentowi*, skarżące, zatrudnione jako recepcjonistki, zaskarżyły do Sądu do spraw Służby Publicznej decyzję Parlamentu odmawiającą im wypłaty zryczałtowanego dodatku za godziny nadliczbowe. Skarżące podniosły zarzut dotyczący naruszenia zasady równego traktowania, wskazując, że ich współpracownicy, którzy rozpoczęli służbę przed dniem 1 maja 2004 r., w dalszym ciągu pobierali taki dodatek. Parlament powołał się w swojej obronie po pierwsze na orzecznictwo, zgodnie z którym nikt nie może powoływać się z korzyścią dla siebie na niezgodne z prawem działanie na rzecz innej osoby, a po drugie na to, że wypłata zryczałtowanego dodatku na rzecz innych pracowników była niezgodna z prawem. Sąd do spraw Służby Publicznej po stwierdzeniu, że prawdą jest, iż nikt nie może powoływać się z korzyścią dla siebie na niezgodne z prawem działanie na rzecz innej osoby, orzekł jednak, że w tym przypadku Parlament nie potrafił dostatecznie wykazać, że wypłata zryczałtowanego dodatku za godziny nadliczbowe współpracownikom skarżących była pozbawiona podstawy prawnej. Sąd do spraw Służby Publicznej w rezultacie stwierdził nieważność zaskarżonych decyzji. System pracy recepcjonistek Parlamentu był ponadto rozpatrywany również w wyroku z dnia 18 maja 2009 r. w sprawie F-66/08 *De Smedt i in. przeciwko Parlamentowi*, dotyczącym zasadniczo pojęcia „służby ciągłej lub zmianowej” w rozumieniu art. 56a regulaminu pracowniczego.

Środki dyscyplinarne

W ww. wyroku w sprawie *Wenig przeciwko Komisji* uściślono, że kontrola sądowa w zakresie zasadności środka zawieszającego może być tylko bardzo ograniczona, zważywszy na tymczasowy charakter takiego środka. Sąd powinien zatem ograniczyć się do zbadania, czy twierdzenia o poważnym uchybieniu mają wystarczająco prawdopodobny charakter i czy nie są w sposób oczywisty pozbawione jakichkolwiek podstaw. Sąd do spraw Służby Publicznej uznał, że tak właśnie było w rozpatrywanym przypadku.

Warunki zatrudnienia innych pracowników

1. Nabór pracowników kontraktowych

W wyroku z dnia 29 września 2009 r. w sprawach połączonych F-20/08, F-34/08 i F-75/08* *Aparicio i in. przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej, rozpatrujący między innymi zarzut niezgodności z prawem testu rozumowania werbalnego i numerycznego zastosowanego w trakcie naboru pracowników kontraktowych, stwierdził, że Komisja i EPSO, każde w zakresie wykonywania swych kompetencji, nie przekroczyły w niniejszym przypadku granic ich szerokiego zakresu uznania, przewidując przeprowadzenie testu rozumowania werbalnego i numerycznego, nadając im charakter eliminacyjny i nakładając na już zatrudnionych pracowników obowiązek przystąpienia do tych testów.

2. Decyzja Komisji z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie maksymalnego czasu zatrudnienia niestałego personelu w służbie Komisji

W wyroku z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie F-98/07 *Petrilli przeciwko Komisji*, będącym przedmiotem odwołania do Sądu Unii Europejskiej, stwierdzono, że instytucja nie może, nie naruszając art. 88 akapit pierwszy WZIP, ograniczać w sposób ogólny i bezosobowy – w szczególności w drodze ogólnych przepisów wykonawczych lub decyzji wewnętrznej o zasięgu ogólnym – maksymalnego możliwego okresu zatrudnienia pracowników kontraktowych na podstawie art. 3b WZIP, określonego przez samego prawodawcę. Instytucje nie mogą bowiem odstąpić od wyraźnej normy

regulaminu pracowniczego czy WZIP za pośrednictwem przepisu wykonawczego, bez wyraźnego upoważnienia w tym względzie. W omawianej sprawie Sąd do spraw Służby Publicznej stwierdził, że decyzja Komisji ograniczająca do sześciu lat całkowity okres świadczenia pracy przez pracownika ograniczała w sposób niezgodny z prawem zakres art. 88 akapit pierwszy WZIP, który zezwala organowi upoważnionemu do zawierania umów na zawieranie i przedłużanie umów z pracownikami kontraktowymi do zadań pomocniczych na maksymalny okres trzech lat. W tym względzie oparł się na stwierdzeniu, że pracownik kontraktowy do zadań pomocniczych mógł być wcześniej zatrudniony – na innej podstawie – przez okres, który wskutek spornej decyzji spowodował skrócenie czasu dopuszczalnego zatrudnienia do okresu wynoszącego mniej niż trzy lata.

3. *Personel kontraktowy do zadań pomocniczych*

W ww. wyroku w sprawie *Adjemian i in. przeciwko Komisji*, orzeczono, że każde zatrudnienie pracownika kontraktowego do zadań pomocniczych powinno odpowiadać przejściowym i okresowym zapotrzebowaniom. W ramach rozbudowanej administracji nieuniknione jest powtarzanie się takich potrzeb, między innymi ze względu na niedobór urzędników, spiętrzenie pracy spowodowane okolicznościami lub ze względu na nieodzowność – w każdej dyrekcji generalnej – sporadycznej pomocy ze strony osób o szczególnych kwalifikacjach i umiejętnościach. Okoliczności te stanowią obiektywne względy uzasadniające zarówno określony czas trwania umów z pracownikami pomocniczymi, jak i ich przedłużanie w zależności od pojawiania się takich potrzeb.

4. *Personel pomocniczy na czas trwania sesji Parlamentu*

W ww. wyroku w sprawie *Aayhan i in. przeciwko Parlamentowi* Sąd do spraw Służby Publicznej, dokonując wykładni art. 78 WZIP w świetle porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego w dniu 18 marca 1999 r., załączonego do dyrektywy 1999/70 dotyczącej porozumienia ramowego ETUC, UNICE i CEEP w sprawie pracy na czas określony, orzekł, że okresowe i duże zapotrzebowanie Parlamentu na personel tylko na czas trwania sesji, stanowi „obiektywne powody” w rozumieniu klauzuli 5 pkt 1 lit. a) porozumienia ramowego uzasadniające korzystanie z kolejnych umów o pracę na czas określony z personelem pomocniczym, odnawianych przy okazji każdej sesji Parlamentu, tak jak przewiduje art. 78 WZIP, do dnia 1 stycznia 2007 r. Nawet jeśli te potrzeby były bowiem możliwe do przewidzenia, spiętrzenie pracy nie było ani stałe, ani też trwałe.

III. **Koszty postępowania i koszty sądowe**

1. *Oszacowanie kosztów*

W postanowieniu z dnia 10 listopada 2009 r. w sprawie F-14/08 DEP X *przeciwko Parlamentowi* Sąd do spraw Służby Publicznej uwzględnił żądanie skarżącej dotyczące zasądzenia od strony pozwanej na jej rzecz odsetek za zwłokę od kwoty kosztów do zwrotu i to od chwili ogłoszenia postanowienia o oszacowaniu kosztów, przy czym wysokość mających zastosowanie odsetek nakazał obliczyć w oparciu o ustalaną przez Europejski Bank Centralny podstawę stóp procentowych dla głównych operacji refinansowania stosowaną w rozpatrywanym okresie, powiększoną o dwa punkty procentowe, nie przekraczając jednak wysokości odsetek żądanej przez skarżącą.

2. *Koszty sądowe*

W postanowieniu z dnia 7 października 2009 r. w sprawie F-3/08 *Marcuccio przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej po raz pierwszy zastosował art. 94 regulaminu postępowania, zgodnie z którym jeżeli Sąd poniósł koszty, których można było uniknąć, zwłaszcza jeżeli skarga stanowi

oczywiste nadużycie, może zasądzić od strony, która je spowodowała, zwrot całości lub części tych kosztów, przy czym kwota zwrotu nie może przekraczać 2000 EUR.

Należy odnotować, że w wyroku z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie F-86/08 *Voslamber przeciwko Komisji* Sąd do spraw Służby Publicznej rozpatrywał wniosek pozwanej instytucji o obciążenie skarżącego częścią kosztów sądowych na podstawie art. 94 regulaminu postępowania. Sąd stwierdził niedopuszczalność takiego wniosku, uściślając, że możliwość przewidziana w tym przepisie stanowi wyłącznie przywilej sądu.

IV. Postępowania w przedmiocie środków tymczasowych

Jedynę postanowienie w przedmiocie zastosowania środków tymczasowych wydane przez prezesa Sądu do spraw Służby Publicznej w 2009 r. (postanowienie z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie F-92/09 R U *przeciwko Parlamentowi*) zasługuje na uwagę, ponieważ na jego podstawie sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych po raz pierwszy nakazał zawieszenie wykonania decyzji instytucji. W tej sprawie skarżąca została zwolniona ze służby po zakończeniu procedury przewidzianej w art. 51 regulaminu pracowniczego, dotyczącym przypadków nienależytego wykonywania obowiązków przez urzędnika. Skarżąca wnosiła o zawieszenie wykonania decyzji o jej zwolnieniu. Co do przesłanki dotyczącej okoliczności niecierpiących zwłoki, prezes Sądu do spraw Służby Publicznej stwierdził, że skarżąca nie dysponuje kwotą, która powinna w normalnych okolicznościach pozwolić jej pokryć wszystkie niezbędne wydatki celem zaspokojenia jej podstawowych potrzeb do momentu wydania orzeczenia co do istoty sprawy. Władze krajowe państwa miejsca jej zamieszkania odmówiły bowiem skarżącej zasiłku dla bezrobotnych, a ponadto było mało prawdopodobne, by skarżąca mogła szybko znaleźć nowe zatrudnienie, biorąc pod uwagę, iż zdaje się przejawiać oznaki zaburzeń osobowości. Co się tyczy przesłanki dotyczącej zasady *fumus boni juris*, prezes Sądu do spraw Służby Publicznej stwierdził, że *prima facie* wydaje się, że pozwana instytucja nie dołożyła względem skarżącej wszelkich starań, do jakich zobowiązuje ją spoczywający na niej obowiązek staranności, aby pozbyć się wątpliwości co do istnienia ewentualnego związku między trudnościami zawodowymi zainteresowanej a jej stanem zdrowia psychicznego. Wreszcie, co do uwzględnienia istniejących interesów, prezes Sądu do spraw Służby Publicznej stwierdził, że zakładając nawet, że przywrócenie skarżącej do pracy może szkodzić organizacji służb Parlamentu, do instytucji tej należy zbadanie możliwości skorzystania, na podstawie art. 59 ust. 5 regulaminu pracowniczego, z procedury skierowania na urlop z urzędu.

B – Skład Sądu do spraw Służby Publicznej

(Precedencja na dzień 7 października 2009 r.)

Od lewej do prawej:

Sędziowie S. Van Raepenbusch i H. Kreppel; prezes izby H. Tagaras; prezes Sądu P. Mahoney; prezes izby S. Gervasoni; sędziowie I. Boruta i M.I. Rofes i Pujol; sekretarz W. Hakenberg

1. Członkowie Sądu do spraw Służby Publicznej

(w kolejności objęcia funkcji)

Paul J. Mahoney

urodzony w 1946 r.; studia prawnicze (Master of Arts, uniwersytet w Oksfordzie, 1967; Master of Laws, University College London, 1969); wykładowca w University College London (1967–1973); barrister (Londyn, 1972–1974); administrator i główny administrator w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (1974–1990); wykładowca (visiting professor) na uniwersytecie w Saskatchewan, Saskatoon, Kanada (1988); dyrektor ds. personalnych w Radzie Europy (1990–1993); kierownik wydziału (1993–1995), zastępca sekretarza (1995–2001), sekretarz w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (2001 – wrzesień 2005); prezes Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Horstpeter Kreppel

urodzony w 1945 r.; studia w Berlinie, Monachium i Frankfurcie nad Menem (1966–1972); pierwszy egzamin państwowy (1972); asesor sądowy we Frankfurcie nad Menem (1972–1973 i 1974–1975); Kolegium Europejskie w Brugii (1973–1974); drugi egzamin państwowy (Frankfurt nad Menem, 1976); pracownik federalnego urzędu ds. zatrudnienia i adwokat (1976); sędzia sądu pracy (kraj związkowy Hesji, 1977–1993); wykładowca na Fachhochschule für Sozialarbeit we Frankfurcie nad Menem i na Verwaltungsfachhochschule w Wiesbaden (1979–1990); ekspert krajowy w służbach prawnych Komisji Wspólnot Europejskich (1993–1996 i 2001–2005); attaché ds. społecznych w ambasadzie Republiki Federalnej Niemiec w Madrycie (1996–2001); sędzia sądu pracy we Frankfurcie nad Menem (luty–wrzesień 2005); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Irena Boruta

urodzona w 1950 r.; magister prawa na Uniwersytecie Wrocławskim (1972), doktor prawa (Łódź, 1982); radca prawny (od 1977); staż naukowy (uniwersytet Paris X, 1987–1988; uniwersytet w Nantes, 1993–1994); ekspert „Solidarności” (1995–2000); profesor prawa pracy i europejskiego prawa socjalnego na Uniwersytecie Łódzkim (1997–1998 i 2001–2005), profesor w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie (2002), profesor prawa pracy i ubezpieczeń społecznych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (2002–2005); wiceminister pracy i spraw społecznych (1998–2001); członek Zespołu Negocjacyjnego w sprawie Członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (1998–2001); przedstawiciel rządu polskiego w Międzynarodowej Organizacji Pracy (1998–2001); autorka licznych publikacji z dziedziny prawa pracy i europejskiego prawa socjalnego; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Heikki Kanninen

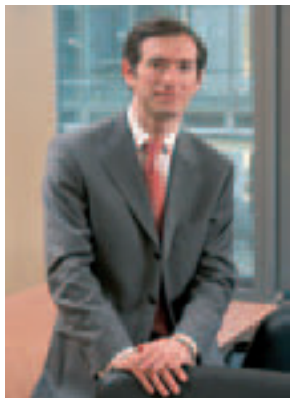
urodzony w 1952 r.; absolwent wyższej szkoły handlowej w Helsinkach oraz wydziału prawa uniwersytetu w Helsinkach; referendarz w naczelnym sądzie administracyjnym Finlandii; sekretarz generalny komitetu ds. reformy systemu ochrony prawnej w administracji publicznej; główny administrator w naczelnym sądzie administracyjnym; sekretarz generalny komitetu ds. reformy postępowania sądowoadministracyjnego, radca w departamencie legislacji ministerstwa sprawiedliwości; zastępca sekretarza Sądu EFTA; referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich; sędzia naczelnego sądu administracyjnego (1998–2005); członek komisji odwoławczej ds. uchodźców; wiceprzewodniczący komitetu ds. rozwoju fińskich organów sądowych; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r. do dnia 6 października 2009 r.

Haris Tagaras

urodzony w 1955 r.; dyplom studiów prawniczych (uniwersytet w Salonikach, 1977); dyplom specjalizacyjny z zakresu prawa europejskiego (instytut studiów europejskich université libre de Bruxelles, 1980); doktor prawa (uniwersytet w Salonikach, 1984); prawnik lingwista w Radzie Wspólnot Europejskich (1980–1982); pracownik naukowy w centrum prawa gospodarczego międzynarodowego i europejskiego w Salonikach (1982–1984); administrator w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich i w Komisji Wspólnot Europejskich (1986–1990); profesor prawa wspólnotowego, prawa międzynarodowego i praw człowieka na uniwersytecie Panteion w Atenach (od 1990); współpracownik do spraw europejskich ministerstwa sprawiedliwości i członek Stałego Komitetu Konwencji z Lugano (1991–2004); członek krajowej komisji ds. konkurencji (1999–2005); członek krajowej komisji ds. telekomunikacji i poczty (2000–2002); członek izby adwokackiej w Salonikach, adwokat przy sądzie kasacyjnym; członek założyciel Union des avocats européens (UAE); członek stowarzyszony Międzynarodowej Akademii Prawa Porównawczego; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Sean Van Raepenbusch

urodzony w 1956 r.; dyplom studiów prawniczych (université libre de Bruxelles, 1979); dyplom specjalizacyjny z zakresu prawa międzynarodowego (Bruksela, 1980); doktor prawa (1989); dyrektor ds. prawnych spółki akcyjnej kanału i instalacji portowych Brukseli (1979–1984); urzędnik Komisji Wspólnot Europejskich (dyrekcja generalna ds. społecznych, 1984–1988); pracownik służby prawnej Komisji Wspólnot Europejskich (1988–1994); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1994–2005); wykładowca w centrum uniwersyteckim w Charleroi (międzynarodowe i europejskie prawo socjalne, 1989–1991), na uniwersytecie w Mons Hainaut (prawo europejskie, 1991–1997), na uniwersytecie w Liège (prawo europejskiej służby publicznej, 1989–1991; prawo instytucjonalne Unii Europejskiej, 1995–2005; europejskie prawo socjalne, 2004–2005); liczne publikacje z dziedziny europejskiego prawa socjalnego i prawa konstytucyjnego Unii Europejskiej; sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Stéphane Gervasoni

urodzony w 1967 r.; absolwent instytutu studiów politycznych w Grenoble (1988) oraz krajowej szkoły administracji (ENA) (1993); członek Conseil d'État (wydział postępowań spornych, 1993–1997, wydział spraw społecznych, 1996–1997; maître des requêtes (1996–2008); conseiller d'État (od 2008); wykładowca w instytucie studiów politycznych w Paryżu (1993–1995); przedstawiciel rządu w specjalnej komisji ds. emerytur kombatanckich (1994–1996); doradca prawny w ministerstwie służby cywilnej oraz w merostwie Paryża (1995–1997); sekretarz generalny prefektury departamentu Yonne, podprefekt okręgu Auxerre (1997–1999); sekretarz generalny prefektury departamentu Savoie, podprefekt okręgu Chambéry (1999–2001); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (wrzesień 2001 – wrzesień 2005); członek rzeczywisty komisji odwoławczej NATO (2001–2005); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 6 października 2005 r.

Maria Isabel Rofes i Pujol

urodzona w 1956 r.; studia prawnicze (licenciatura en derecho, Universidad de Barcelona, 1981); specjalizacja w handlu międzynarodowym (Meksyk 1983); studia z zakresu integracji europejskiej (Izba Handlowa w Barcelonie 1985) i prawa wspólnotowego (Escola d'Administració Pública de Catalunya 1986); urzędniczka Generalitat de Catalunya (członek służby prawnej w ministerstwie przemysłu i energetyki, kwiecień 1984 – sierpień 1986); członek izby adwokackiej w Barcelonie (1985–1987); administrator, następnie główny administrator w wydziale badań i dokumentacji Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1986–1994); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości (gabinet rzecznika generalnego Ruiza-Jaraba Colomera, styczeń 1995 – kwiecień 2004; gabinet sędziego Løhmusa maj 2004 – sierpień 2009); wykłady na temat postępowania przed sądami wspólnotowymi, wydział prawa, Universitat Autònoma de Barcelona (1993–2000); liczne publikacje i wykłady z dziedziny europejskiego prawa socjalnego; członek izby odwoławczej Wspólnotowego Urzędu Ochrony Odmian Roślin (2006–2009); sędzia Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 7 października 2009 r.

Waltraud Hakenberg

urodzona w 1955 r.; studia prawnicze w Ratyzbonie i w Genewie (1974–1979); pierwszy egzamin państwowy (1979); studia podyplomowe w zakresie prawa wspólnotowego w Kolegium Europejskim w Brugii (1979–1980); asesor w Ratyzbonie (1980–1983); doktorat w zakresie nauk prawnych (1982); drugi egzamin państwowy (1983); adwokat w Monachium i Paryżu (1983–1989); urzędnik Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (1990–2005); referendarz w Trybunale Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (gabinet sędziego P. Janna, 1995–2005); wykładowca na uniwersytetach w Niemczech, Austrii, Szwajcarii i Rosji; profesor honorowy na uniwersytecie w Sarze (od 1999); członek różnych komitetów, stowarzyszeń i komisji; liczne publikacje w dziedzinie prawa wspólnotowego i proceduralnego prawa wspólnotowego; sekretarz Sądu do spraw Służby Publicznej od dnia 30 listopada 2005 r.

2. Zmiany w składzie Sądu do spraw Służby Publicznej w 2009 r.

Uroczyste posiedzenie z dnia 6 października 2009 r.

Decyzją z dnia 9 czerwca 2009 r. została mianowana sędzią Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej Maria Isabel Rofes i Pujol, na okres od dnia 1 września 2009 r. do dnia 31 sierpnia 2015 r., w związku z rezygnacją Heikkiego Kanninena.

3. Precedencja

**od dnia 1 stycznia
do dnia 6 października 2009 r.**

P. MAHONEY, prezes Sądu
H. KANNINEN, prezes izby
S. GERVASONI, prezes izby
H. KREPPEL, sędzia
I. BORUTA, sędzia
H. TAGARAS, sędzia
S. VAN RAEPENBUSCH, sędzia

W. HAKENBERG, sekretarz

**od dnia 7 października
do dnia 31 grudnia 2009 r.**

P. MAHONEY, prezes Sądu
H. TAGARAS, prezes izby
S. GERVASONI, prezes izby
H. KREPPEL, sędzia
I. BORUTA, sędzia
S. VAN RAEPENBUSCH, sędzia
M.I. ROFES i PUJOL, sędzia

W. HAKENBERG, sekretarz

4. Były członek Sądu do spraw Służby Publicznej

Kanninen Heikki (2005–2009)

C – Statystyki sądowe Sądu do spraw Służby Publicznej

Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu do spraw Służby Publicznej

1. Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2005–2009)

Nowe sprawy

2. Procentowy udział spraw w podziale na główne instytucje pozwane (2005–2009)
3. Język postępowania (2005–2009)

Sprawy zakończone

4. Wyroki i postanowienia – skład orzekający (2009)
5. Rozstrzygnięcie (2009)
6. Rozpoznane wnioski o zastosowanie środków tymczasowych: rozstrzygnięcie (2006–2009)
7. Czas trwania postępowania w miesiącach (2009)

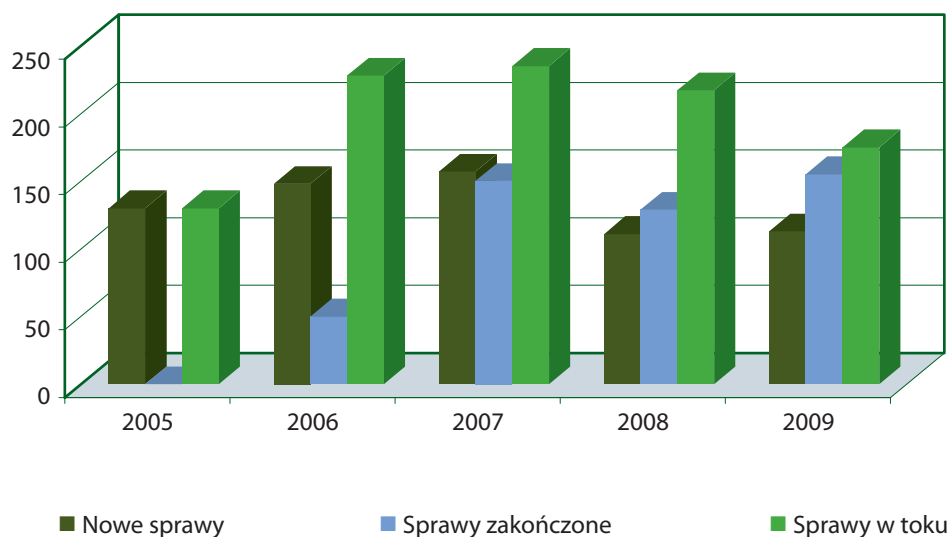
Sprawy w toku na dzień 31 grudnia

8. Skład orzekający (2006–2009)
9. Liczba skarżących (2009)

Różne

10. Orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej, od których wniesiono odwołania do Sądu (2006–2009)
11. Wynik odwołań do Sądu (2006–2009)

1. Ogólne zestawienie informacji o działalności Sądu do spraw Służby Publicznej
Nowe sprawy, sprawy zakończone, sprawy w toku (2005–2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Nowe sprawy	130	148	157	111	113
Sprawy zakończone	-	50	150	129	155 ¹
Sprawy w toku	130	228	235	217	175 ²

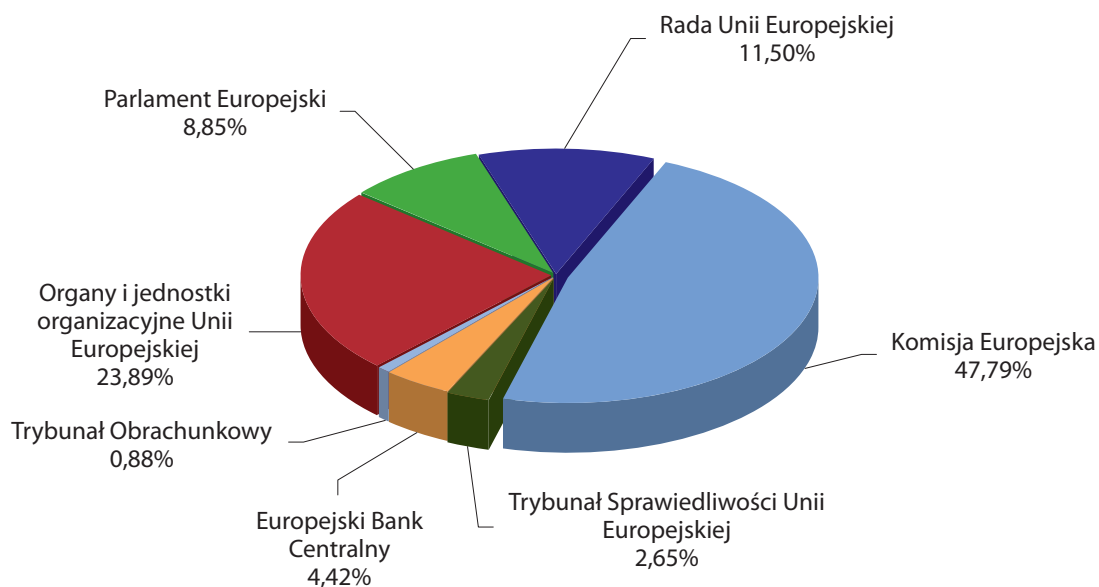
Powyższe liczby (liczby brutto) obejmują wszystkie sprawy, niezależnie od połączeń ze względu na ich powiązanie (każda sprawa opatrzona osobnym numerem = jedna sprawa).

¹ W tym 32 sprawy zamknięte w wyniku wydania wyroku z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie C-443/07 P Centeno Mediavilla i in. przeciwko Komisji (18 spraw wciąż w toku).

² W tym 27 spraw zawieszonych.

2. *Nowe sprawy – procentowy udział spraw w podziale na główne instytucje pozwane (2005–2009)*

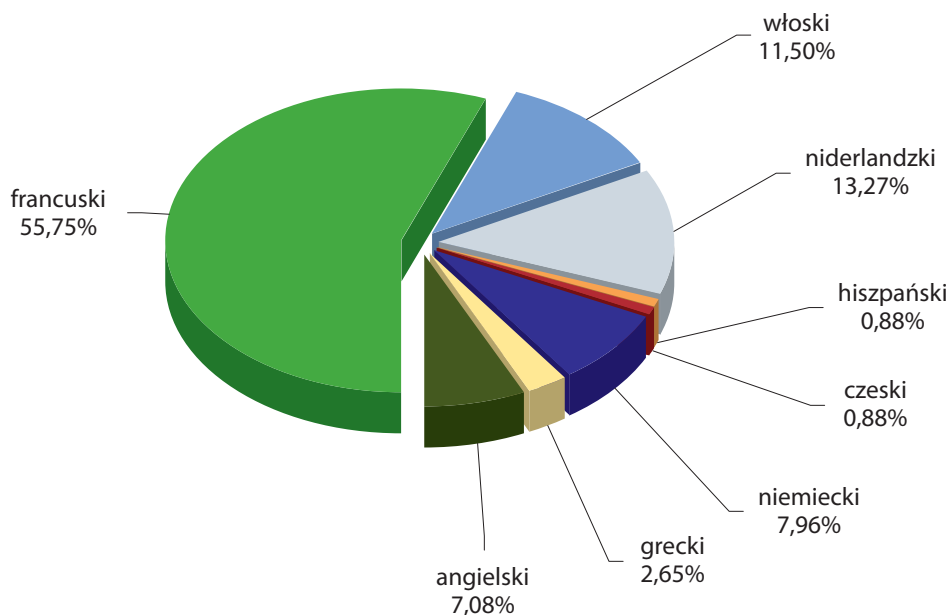
Procentowy udział w nowych sprawach (2009)

	2005	2006	2007	2008	2009
Parlament Europejski	7,69%	7,14%	13,38%	14,41%	8,85%
Rada Unii Europejskiej	6,92%	6,07%	3,82%	4,50%	11,50%
Komisja Europejska	77,69%	75,00%	50,96%	54,95%	47,79%
Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	2,31%	3,57%	3,82%	-	2,65%
Europejski Bank Centralny	2,31%	1,07%	1,27%	2,70%	4,42%
Trybunał Obrachunkowy	0,77%	1,79%	1,91%	5,41%	0,88%
Organy i jednostki organizacyjne Unii Europejskiej	2,31%	5,36%	24,84%	18,02%	23,89%
Łącznie	100%	100%	100%	100%	100%

3. Nowe sprawy – język postępowania (2005–2009)

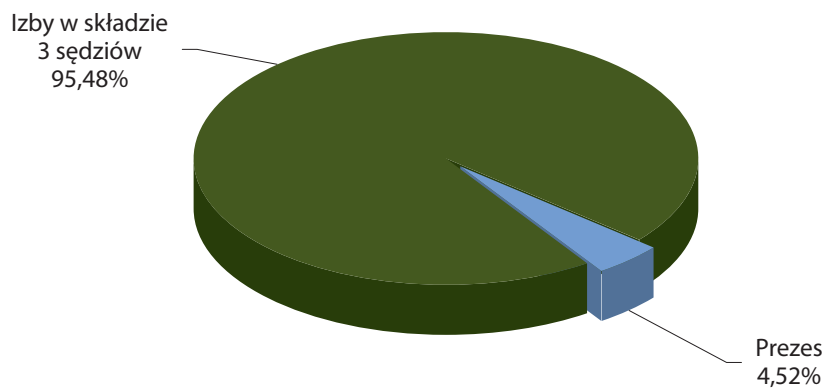
Podział za rok 2009

Język postępowania	2005	2006	2007	2008	2009
bułgarski	-	-	2	-	-
hiszpański	1	1	2	1	1
czeski	-	-	-	-	1
duński	1	-	-	-	-
niemiecki	3	2	17	10	9
grecki	2	3	2	3	3
angielski	5	8	8	5	8
francuski	113	113	102	73	63
włoski	4	10	17	6	13
litewski	-	-	2	2	-
węgierski	-	2	1	1	-
niderlandzki	1	7	3	8	15
polski	-	-	-	1	-
portugalski	-	-	-	1	-
rumuński	-	-	1	-	-
słoweński	-	1	-	-	-
fiński	-	1	-	-	-
Łącznie	130	148	157	111	113

Język postępowania odzwierciedla język, w którym została wniesiona skarga, a nie język ojczysty czy przynależność państwową skarżącego.

4. Sprawy zakończone – wyroki i postanowienia – skład orzekający (2009)

	Wyroki	Postanowienia kończące postę- powanie w sprawie ¹	Inne sposoby za- kończenia postę- powania	Łącznie
Pełny skład	-	-	-	-
Prezes	-	7	-	7
Izby w składzie 3 sędziów	73	75	-	148
Sąd w składzie jednosobowym	-	-	-	-
Łącznie	73	82	-	155

¹ W tym 2 sprawy zakończone ugodą.

5. Sprawy zakończone – rozstrzygnięcie (2009)

	Wyroki			Postanowienia				Łącznie
	Skargi uwzględnione w całości	Skargi uwzględnione w części	Skargi oddalone w całości, umorzenie	Skargi/Wnioski [oczywiście] niedopuszczalne lub bezzasadne	Ugody zawarte w następstwie działania składu orzekającego	Wykreślenie z innych przyczyn, umorzenie lub przekazanie sprawy	Uwzględnione w całości lub w części wnioski (procedury w szczególności)	
Obsadzenie stanowiska/Przeniesienie z urzędu	-	-	-	-	-	-	-	-
Konkursy	1	1	6	1	-	2	-	11
Warunki pracy/Urlopy	-	-	1	1	-	-	-	2
Ocena/Awans	7	2	11	2	1	1	-	24
Emerytury i renty	-	-	4	3	-	1	-	8
Postępowanie dyscyplinarne	1	1	-	-	-	-	-	2
Zatrudnienie/Powołanie/ Zaszeregowanie do grupy	4	1	12	3	-	34	-	54
Wynagrodzenie i dodatki	2	2	3	1	1	4	-	13
Rozwiązanie umowy z pracownikiem	1	1	3	-	-	-	-	5
Zabezpieczenie społeczne/Choroba zawodowa/Wypadki	-	1	2	6	-	1	-	10
Inne	-	1	5	14	-	1	5	26
Łącznie	16	10	47	31	2	44	5	155

6. Środki tymczasowe – rozstrzygnięcie (2006–2009)

Liczba wniosków o zastosowanie środków tymczasowych		Rozstrzygnięcie	
		Uwzględnienie w całości lub w części	Oddalenie
2006	2	-	2
2007	4	-	4
2008	4	-	4
2009	1	1	-
Łącznie	11	1	10

7. Sprawy zakończone – czas trwania postępowania w miesiącach (2009)

		Czas trwania całego postępowania	Czas trwania postępowania bez czasu trwania ewentualnego zawieszenia
Wyroki		Średni czas trwania	Średni czas trwania
Sprawy wniesione do Sądu do spraw Służby Publicznej	70	17,7	17,5
Sprawy wniesione pierwotnie do Sądu ¹	3	51,3	44,8
Łącznie	73	19,1	18,6

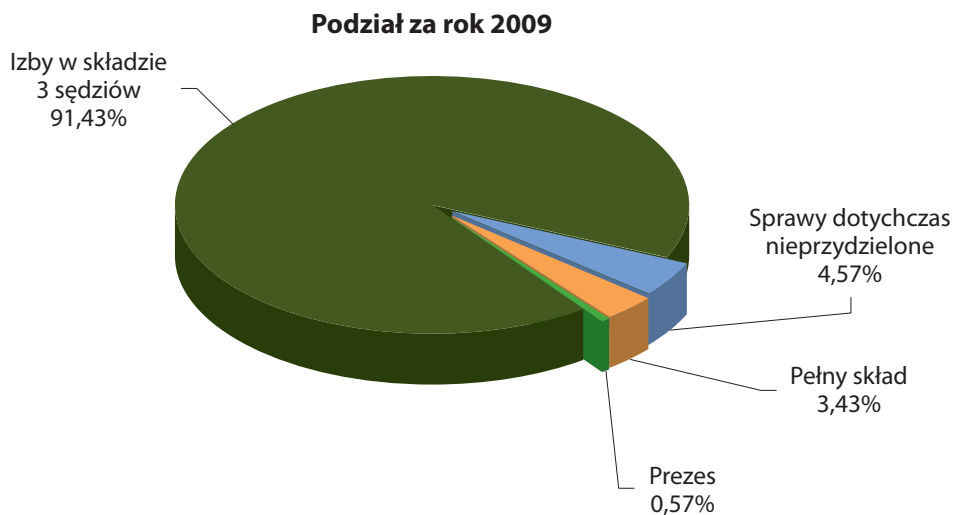
		Czas trwania całego postępowania	Czas trwania postępowania bez czasu trwania ewentualnego zawieszenia
Postanowienia		Średni czas trwania	Średni czas trwania
Sprawy wniesione do Sądu do spraw Służby Publicznej	61	14,1	10,2
Sprawy wniesione pierwotnie do Sądu ¹	21	48,2	16,9
Łącznie	82	22,9	11,9

ŁĄCZNIE OGÓŁEM	155	21,2	15,1
-----------------------	------------	-------------	-------------

Czas trwania wyrażony jest w miesiącach i dziesiątych częściach miesiąca.

¹ Z chwilą rozpoczęcia działalności przez Sąd do spraw Służby Publicznej zostało mu przekazanych przez Sąd Pierwszej Instancji 118 spraw.

8. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – skład orzekający (2006–2009)

	2006	2007	2008	2009
Pełny skład	6	3	5	6
Prezes	4	2	2	1
Izby w składzie 3 sędziów	207	205	199	160
Sąd w składzie jednoosobowym	-	-	-	-
Sprawy dotychczas nieprzydzielone	11	25	11	8
łącznie	228	235	217	175

9. Sprawy w toku na dzień 31 grudnia – liczba skarżących (2009)

Dziesięć spraw w toku z największą liczbą skarżących na sprawę

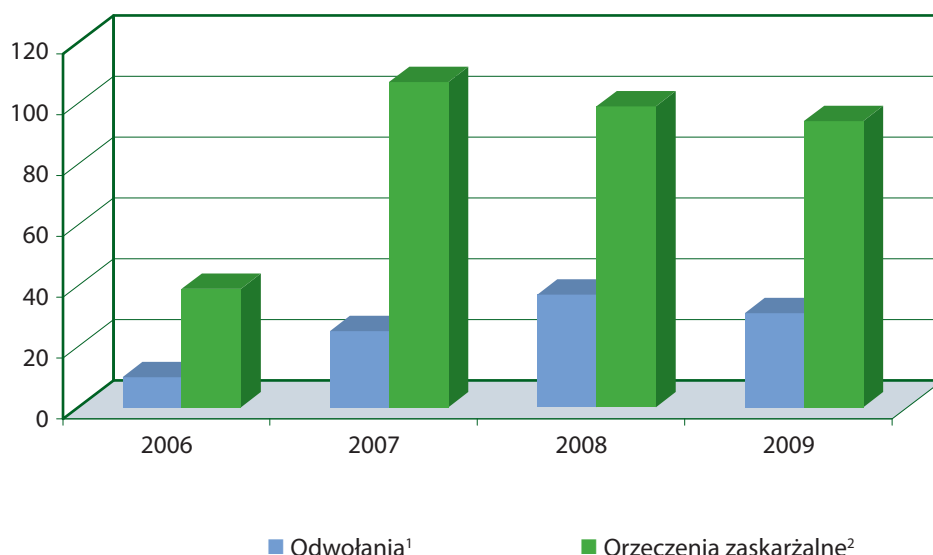
Liczba skarżących na sprawę	Dziedziny
114	Regulamin pracowniczy – Stosowanie odmiennego statusu prawnego niż wobec członków personelu tymczasowego – Odszkodowanie za poniesioną szkodę materialną
59	Regulamin pracowniczy – Awans – Postępowanie w sprawie awansu za 2005 r. – Dodatkowe grupy zaszerzegowania przewidziane w nowym regulaminie pracowniczym
20	Regulamin pracowniczy – Zmiana zaszerzegowania – Kandydaci wpisani na listę rezerwową konkursu wewnętrznego zmiany kategorii przed wejściem w życie nowego regulaminu pracowniczego – Decyzja o zaszerzegowaniu do grupy na podstawie mniej korzystnych postanowień – Przepisy przejściowe załącznika XIII do regulaminu pracowniczego – Utrata punktów awansu
14	Regulamin pracowniczy – Pracownik kontraktowy – Klauzula powodująca rozwiązanie umowy, w przypadku gdy pracownik nie został wpisany na listę rezerwową konkursu – Rozwiązanie umowy z pracownikiem
13	Regulamin pracowniczy – Członek personelu pomocniczego – Członek personelu tymczasowego – Warunki zatrudnienia – Czas trwania umowy
13	Regulamin pracowniczy – Zmiana zaszerzegowania po wejściu w życie nowego regulaminu pracowniczego – Przepisy przejściowe załącznika XIII do regulaminu pracowniczego
10	Regulamin pracowniczy – Pracownik kontraktowy – Członek personelu tymczasowego – Warunki zatrudnienia – Czas trwania umowy
10	Regulamin pracowniczy – Powołanie – Prawnicy lingwiści wpisani na listę rezerwową przed wejściem w życie nowego regulaminu pracowniczego – Dyskryminacja w porównaniu z prawnikami lingwistami zatrudnionymi przez inne instytucje
6	Regulamin pracowniczy – Awans – Postępowanie w sprawie awansu za 2005 r. – Niezgoda z prawem art. 2 załącznika XIII do regulaminu pracowniczego – Dodatkowe grupy zaszerzegowania przewidziane w nowym regulaminie pracowniczym
6	Regulamin pracowniczy – Zmiana zaszerzegowania – Kandydaci wpisani na listę rezerwową konkursu wewnętrznego przed wejściem w życie nowego regulaminu pracowniczego – Zaszerzowanie do grupy na podstawie mniej korzystnych postanowień – Przepisy przejściowe załącznika XIII do regulaminu pracowniczego – Utrata punktów awansu

Określenie „regulamin pracowniczy” obejmuje regulamin pracowniczy urzędników Unii Europejskiej i warunki zatrudnienia innych pracowników Unii.

Całkowita liczba skarżących we wszystkich sprawach w toku

	Razem skarżących	Łącznie spraw w toku
2006	1652	228
2007	1267	235
2008	1161	217
2009	461	175

10. Różne – orzeczenia Sądu do spraw Służby Publicznej, od których wniesiono odwołanie do Sądu (2006–2009)

	Odwołania¹	Orzeczenia zaskarżalne²	Odsetek odwołań³	Odsetek odwołań, w tym ugody⁴
2006	10	39	25,64%	22,22%
2007	25	107	23,36%	21,93%
2008	37	99	37,37%	34,91%
2009	31	94	32,98%	32,29%

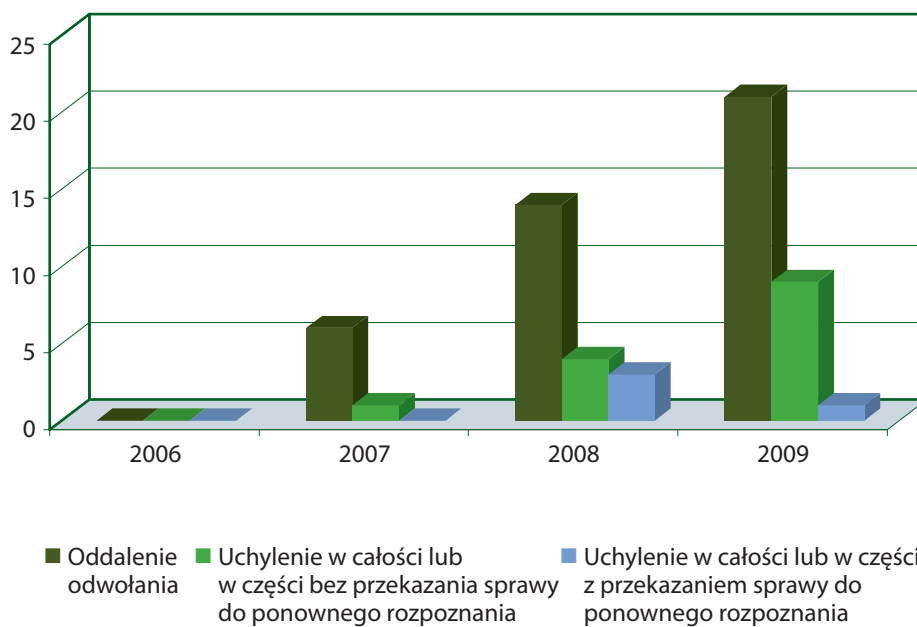
¹ Orzeczenia, od których odwołanie wniosła więcej niż jedna strona, uwzględniono tylko raz. W 2007 r. od dwóch orzeczeń wniesiono po dwa odwołania.

² Wyroki, postanowienia – stwierdzające niedopuszczalność skargi, oczywistą niedopuszczalność lub bezzasadność skargi, postanowienia w sprawie środków tymczasowych, umorzenia postępowania lub oddalenia wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta – ogłoszone lub wydane w roku odniesienia.

³ Ten odsetek może, dla danego roku, nie odpowiadać liczbie zaskarżalnych orzeczeń wydanych w roku odniesienia, ponieważ termin do wniesienia odwołania może przypadać na zbiegu dwóch lat kalendarzowych.

⁴ Sąd do spraw Służby Publicznej stara się odpowiedzieć na wezwanie prawodawcy, aby ułatwiać polubowne rozwiązywanie sporów. Każdego roku w ten sposób zamknięta zostaje pewna liczba spraw. Orzeczenia wydane w tych sprawach nie są „orzeczeniami zaskarżalnymi”, które stanowią podstawę do obliczania „odsetka odwołań” w sprawozdaniu rocznym w odniesieniu do Trybunału i Sądu. O ile „odsetek odwołań” można uznać za przekładający się na „stopę podważania” orzeczeń danego sądu, o tyle odsetek ten opisywałby lepiej sytuację, gdyby był obliczany z uwzględnieniem nie tylko orzeczeń zaskarżalnych, lecz również orzeczeń niepodlegających zaskarżeniu, ze względu na to, że kończą spór w drodze ugody. W tej kolumnie przedstawiono właśnie wynik tego obliczenia.

11. Różne – wynik odwołań do Sądu (2006–2009)

	2006	2007	2008	2009
Oddalenie odwołania	-	6	14	21
Uchylenie w całości lub w części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania	-	1	4	9
Uchylenie w całości lub w części z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania	-	-	3	1
Łącznie	-	7	21	31

Rozdział IV

Spotkania i wizyty

A – Oficjalne wizyty i spotkania w Trybunale Sprawiedliwości, Sądzie i Sądzie do spraw Służby Publicznej

Trybunał Sprawiedliwości

15 stycznia	M. Pröhl, dyrektor generalny Europejskiego Instytutu Administracji Publicznej
22 stycznia	R. Aryasinha, ambasador Sri Lanki w Belgii i Luksemburgu
26 stycznia	O. Scholz, federalny minister pracy i spraw społecznych Republiki Federalnej Niemiec oraz F. Biltgen, minister ds. pracy i zatrudnienia Wielkiego Księstwa Luksemburga
3 lutego	Delegacja parlamentu Królestwa Szwecji
4 lutego	G. Napolitano, prezydent Republiki Włoskiej
12 marca	H.G. Pöttering, przewodniczący Parlamentu Europejskiego
16–17 marca	Delegacja komisji prawnej izby deputowanych cypryjskich
19 marca	T. Băsescu, prezydent Rumunii, wraz z E. Bokiem, premierem oraz G. Pogeą, ministrem finansów
23 marca	M. Benzo, ambasador Królestwa Hiszpanii w Wielkim Księstwie Luksemburga
30–31 marca	Symposium „Rozważania na temat postępowania prejudycjalnego” Spotkanie z prezesami trybunałów konstytucyjnych i sądów najwyższych państw członkowskich Unii Europejskiej
30 marca	Wystawa „Pałace sprawiedliwości w Europie”
20 kwietnia	Delegacja Deutschen Bundestag
27 kwietnia	Podpisanie porozumienia administracyjnego między Trybunałem a Królestwem Hiszpanii w sprawie używania języków urzędowych innych niż język kastylijski
28 kwietnia	Delegacja komisji do spraw Unii Europejskiej senatu parlamentu Republiki Czeskiej
29 kwietnia	C. Bandion-Ortner, minister sprawiedliwości Republiki Austrii
4 maja	S.H. Song, prezes Międzynarodowego Trybunału Karnego
8 czerwca	N.L. Arold, profesor Instytutu Raoula Wallenberga w Szwecji
15 czerwca	Walne zgromadzenie Stowarzyszenia Rad Stanu i Naczelnych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej
29 czerwca	A.A. Asya, ambasador Republiki Turcji w Wielkim Księstwie Luksemburga
30 czerwca – 1 lipca	Delegacja najwyższego sądu administracyjnego Bułgarii
17 września	L. Romero Requena, dyrektor generalny służby prawnej Komisji Europejskiej
28–29 września	Delegacja sądu najwyższego Chińskiej Republiki Ludowej
19–20 października	Delegacja sądu kasacyjnego Republiki Bułgarii
26 października	A. Voskuhle, zastępca prezesa trybunału konstytucyjnego Republiki Federalnej Niemiec
29–30 października	Konferencja pierwszych prezesów sądów apelacyjnych Republiki Francuskiej

16–17 listopada	Zjazd sędziów państw członkowskich (Republiki Czeskiej, Hiszpanii, Francji, Irlandii, Włoch, Węgier, Malty, Austrii, Rumunii, Słowenii, Słowacji, Finlandii, Szwecji)
7–8 grudnia	„Luxemburger Expertenforum”

Sąd

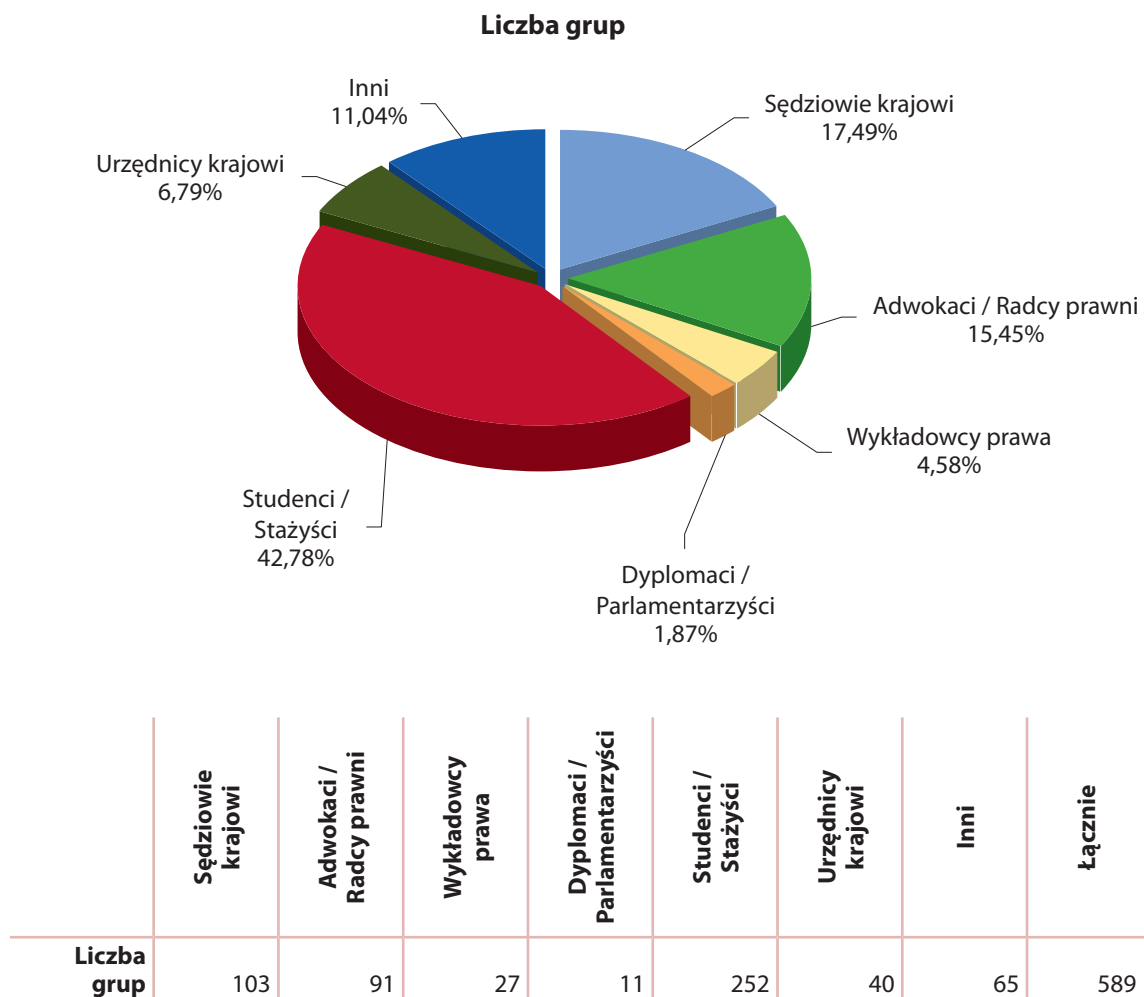
12 marca	H.G. Pöttering, przewodniczący Parlamentu Europejskiego
6 maja	Delegacja Rady Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE)
29 czerwca	A.A. Asya, ambasador Republiki Turcji w Wielkim Księstwie Luksemburga
25 września	Kolokwium z okazji dwudziestej rocznicy powstania Sądu Pierwszej Instancji: „Po dwudziestu latach, kreśląc perspektywę roku 2020 – Budując Sąd jutra na 20 latach solidnego fundamentu”
28–29 września	Delegacja sądu najwyższego Chin

Sąd do spraw Służby Publicznej

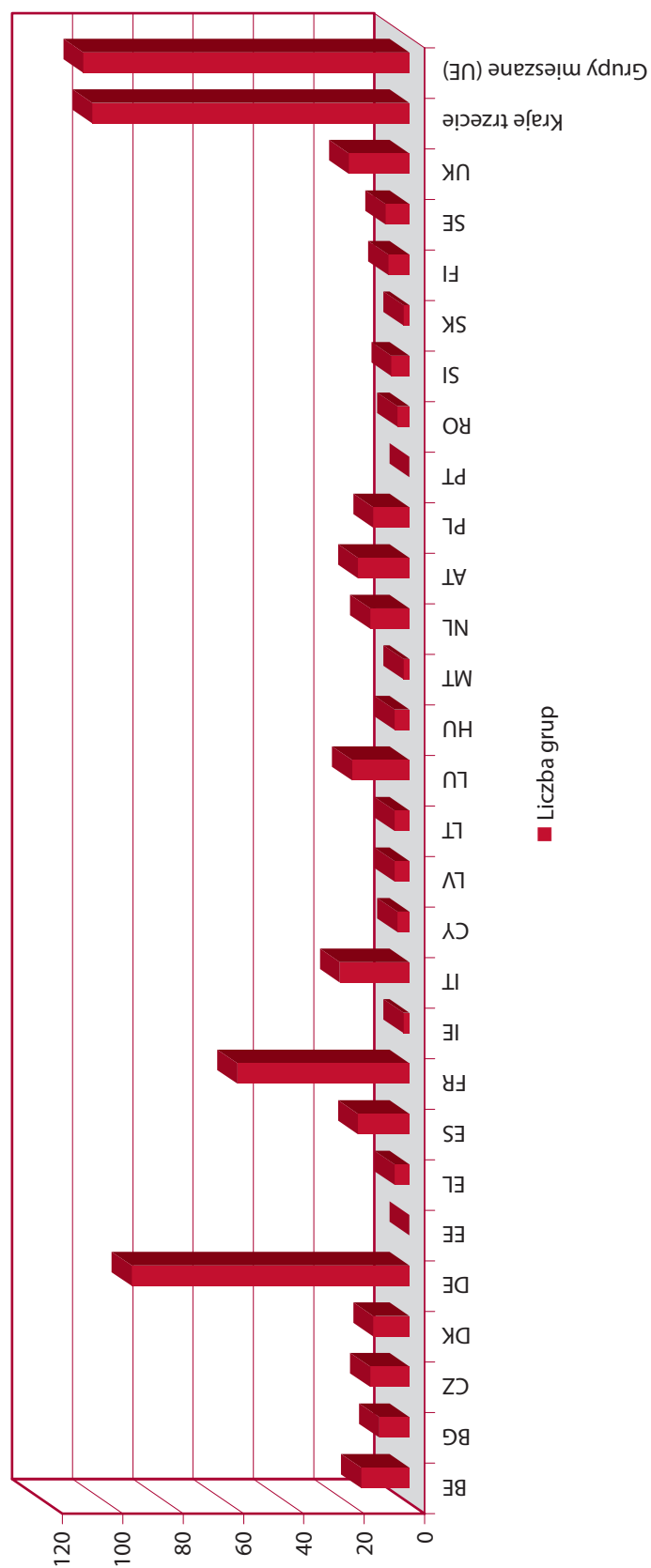
19 marca	Wizyta M. De Soli Domingo, głównego doradcy w służbie ds. mediacji Komisji Europejskiej
21 kwietnia	Wizyta C.F. Durand, dyrektora generalnej w służbie prawnej Komisji Europejskiej
18–19 listopada	Wizyta sekretariatu Trybunału Administracyjnego ONZ
7 grudnia	Wizyta sędziów i sekretarzy Trybunału Administracyjnego ONZ

B – Wizyty naukowe (2009)

1. Podział według rodzaju grup

2. Wizyty naukowe – podział według państw członkowskich (2009)

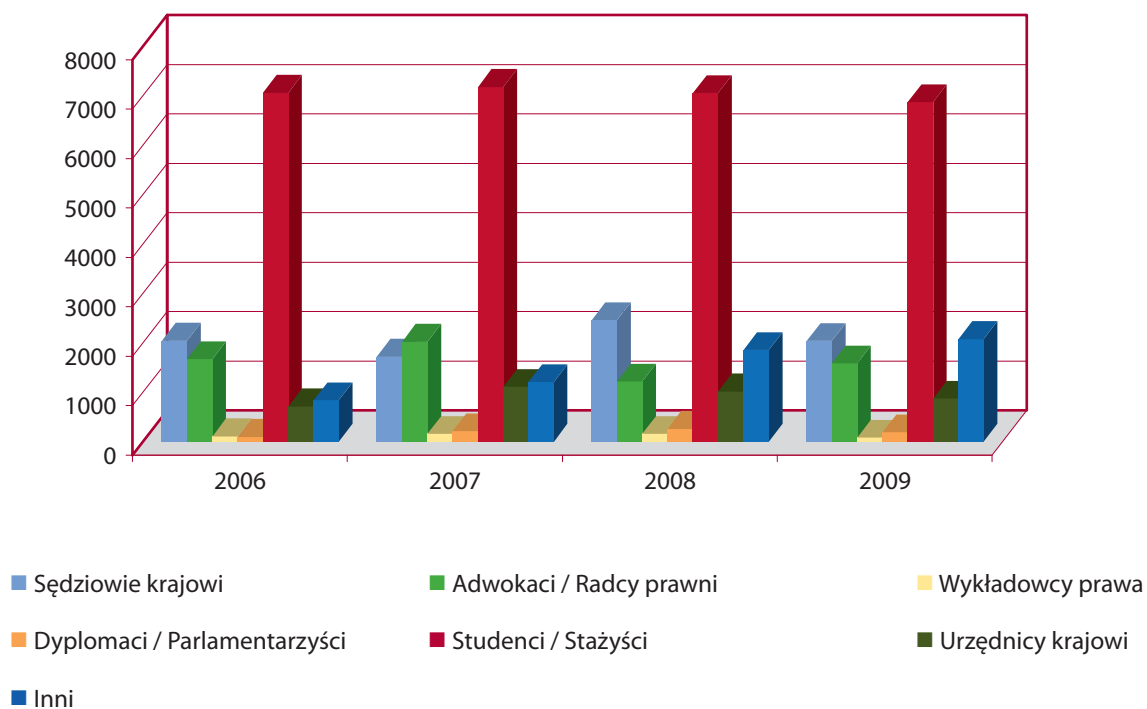

	Liczba odwiedzających								Liczba grup
	Sędziowie krajowi	Adwokaci / Radcy prawni	Wykładowcy prawa	Dyplomaci / Parlamentarzyści	Studenci / Stażyści	Urzednicy krajowi	Inni	Łącznie	
BE		20		26	296	55	172	569	16
BG	105				24			129	10
CZ	52	46	7		54			159	13
DK					281	28	52	361	12
DE	528	349		87	690	217	613	2484	92
EE								0	0
EL	14				40		49	103	5
ES	150	20			245		29	444	17
FR	175	198			871	33	405	1682	57
IE					59			59	2
IT		22	2		215			239	23
CY	10				16			26	4
LV				10	45	6		61	5
LT			10					10	5
LU	51		1		139	49	404	644	19
HU			8	4	73			85	5
MT		20			21			41	2
NL	42	58			152	25	54	331	13
AT	48	42	11		277	20		398	17
PL	57	56			40			153	12
PT								0	0
RO	7		12					19	4
SI		5			49			54	6
SK					28			28	2
FI	45	35			24		55	159	7
SE	66	19			20	14	34	153	8
UK	46	65			169			280	20
Kraje trzecie	168	96	2	66	1291	26	66	1715	105
Grupy mieszkane (UE)	473	535	31		1748	397	145	3329	108
Łącznie	2037	1586	84	193	6867	870	2078	13 715	589

3. Wizyty naukowe – sędziowie krajowi (2009)

	CZ	ES	FR	IE	IT	HU	MT	AT	RO	SI	SK	FI	SE	łącznie
Seminaria	5	8	21	4	18	8	2	6	9	2	4	4	6	97

4. Tendencje w zakresie liczby i rodzaju odwiedzających (2006–2009)

Liczba odwiedzających

	Sędziowie krajowi	Adwokaci / Radcy prawni	Wykładowcy prawa	Dyplomaci / Parlamentarzyści	Studenci / Stażyści	Urzędnicy krajowi	Inni	łącznie
2006	2044	1673	108	101	7056	714	840	12 536
2007	1719	2025	157	213	7178	1111	1206	13 609
2008	2463	1219	156	262	7053	1016	1854	14 023
2009	2037	1586	84	193	6867	870	2078	13 715

C – Uroczyste posiedzenia

2 lutego	Uroczyste posiedzenie z okazji złożenia uroczystego zobowiązania przez baronową Ashton, nowego członka Komisji Europejskiej
25 września	Uroczystość z okazji dwudziestej rocznicy Sądu Pierwszej Instancji
6 października	Uroczyste posiedzenie z okazji częściowego odnowienia składu Trybunału i podjęcia obowiązków przez nowych członków Sądu Pierwszej Instancji oraz Sądu do spraw Służby Publicznej
26 października	Uroczyste posiedzenie z okazji złożenia uroczystego zobowiązania przez A.G. Šemetę, P. Sameckiego, K. De Guchta i M. Šefčoviča, nowych członków Komisji Europejskiej
14 grudnia	Uroczyste posiedzenie z okazji objęcia urzędu rzecznika generalnego Trybunału przez P. Cruza Villalóna

D – Wizyty lub udział w oficjalnych uroczystościach

Trybunał Sprawiedliwości

1 stycznia	(Valletta) Reprezentacja Trybunału na uroczystości składania życzeń zorganizowanej przez Fenecha Adamiego, prezydenta Malty
7 stycznia	(Paryż) Reprezentacja Trybunału na uroczystym posiedzeniu sądu kasacyjnego
20 stycznia	(Berlin) Reprezentacja Trybunału na Rechtspolitischen Neujahrsempfang zorganizowanym przez Brigitte Zypries, minister sprawiedliwości Republiki Federalnej Niemiec
30 stycznia	Udział delegacji Trybunału w obchodach 50. rocznicy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
30 stycznia	(Rzym) Reprezentacja Trybunału na uroczystości z okazji rozpoczęcia roku sądowego najwyższego sądu kasacyjnego
5–6 lutego	(Praga) Reprezentacja Trybunału na European Ministerial Conference on Family Policy
9 lutego	(Paryż) Udział delegacji Trybunału w oficjalnej wizycie w radzie stanu
19 lutego	(Bruksela) Reprezentacja Trybunału w grupie roboczej zorganizowanej przez Komisję Kontroli Budżetowej Parlamentu Europejskiego, zajmującej się dalszym biegiem dochodzeń administracyjnych Europejskiego Biura ds. Zwalczania Oszustw (OLAF) w państwach członkowskich
2 kwietnia	(Warszawa) Reprezentacja Trybunału na dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej
2 kwietnia	(Frankfurt) Udział prezesa w „Discussion to mark the 10th anniversary of the euro” zorganizowanej przez Europejski Bank Centralny
20 kwietnia	(Londyn) Reprezentacja Trybunału na pogrzebie Lorda Gordona Słynna w St Margaret’s Westminster
3 maja	(Warszawa) Udział delegacji Trybunału w specjalnej uroczystości zorganizowanej w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego z okazji święta narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
6 maja	(Wiedeń) Reprezentacja Trybunału z okazji uroczystej inauguracji 17. Österreichischen Juristentages z udziałem prezydenta Republiki Austrii
14–16 maja	(Ateny) Reprezentacja Trybunału na seminarium zorganizowanym przez Stowarzyszenie Rad Stanu i Naczelnych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej we współpracy z radą stanu Republiki Greckiej oraz przy wsparciu naukowym ze strony federalnego sądu administracyjnego Republiki Federalnej Niemiec, na temat „Sądownictwo administracyjne a e-justice”
22 maja	(Berlin) Reprezentacja Trybunału na oficjalnych obchodach zorganizowanych w ramach 60. rocznicy niemieckiej ustawy zasadniczej
14–15 czerwca	(Luksemburg) Reprezentacja Trybunału na posiedzeniu zarządu Stowarzyszenia Rad Stanu i Naczelnych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej oraz na dorocznym zjeździe zgromadzenia ogólnego tego stowarzyszenia

24 czerwca	(Lublana) Reprezentacja Trybunału na obchodach słoweńskiego święta narodowego i na bankiecie wydanym przez prezydenta Republiki Słowenii
12 lipca	(Wilno) Reprezentacja Trybunału na uroczystości zaprzysiężenia D. Grybauskaitė na prezydenta Republiki Litwy
24 lipca	(Ateny) Udział prezesa Trybunału w bankiecie wydanym przez prezydenta Republiki Greckiej z okazji 35. rocznicy przywrócenia republiki
29–31 lipca	(Londyn) Reprezentacja Trybunału na konferencji „Legal boundaries, common problems and the role of the Supreme Court”, zorganizowanej przez Lord Chief Justice of England and Wales we współpracy z King's College
21 września	(Madryt) Reprezentacja Trybunału na uroczystości z okazji rozpoczęcia roku sądowego sądu najwyższego, której przewodniczył król Hiszpanii
1 października	(Helsinki) Reprezentacja Trybunału na obchodach 200-lecia sądu najwyższego Finlandii
1 października	(Wiedeń) Udział delegacji Trybunału w Verfassungstag (uroczystości upamiętniającej ustanowienie trybunału konstytucyjnego Austrii)
1 października	(Londyn) Reprezentacja Trybunału na Opening of the Legal Year na zaproszenie Lord Chancellor
3 października	(Saarbrücken) Reprezentacja Trybunału na obchodach z okazji Tag der Deutschen Einheit
13 października	(Berlin) Reprezentacja Trybunału na pogrzebie H. Junga, byłego sekretarza Sądu Pierwszej Instancji
16 października	(Londyn) Udział delegacji Trybunału w oficjalnym otwarciu sądu najwyższego, na zaproszenie prezesa Supreme Court of the United Kingdom
19 października	(Berlin) Reprezentacja Trybunału na konferencji zorganizowanej przez International Association of Refugee Law Judges na temat „Effective Interaction?: The Role of the European Court of Justice and National Courts and Tribunals in EU Asylum Law”
22–23 października	(Alicante) Reprezentacja Trybunału na „Szóstym sympozjum sędziów europejskich w dziedzinie znaków towarowych i wzorów”
26–27 października	(Monachium) Reprezentacja Trybunału na międzynarodowym sympozjum „Vom harmonisierten Markenrecht zum harmonisierten Markenverfahren”
29–30 października	(Rzym) Reprezentacja Trybunału na zjeździe szefów sądów apelacyjnych Unii Europejskiej
12 listopada	(Bruksela) Udział prezesa Trybunału w lunchu roboczym stałych przedstawicieli w Radzie
16–17 listopada	(Bruksela) Reprezentacja Trybunału na międzyparlamentarnym spotkaniu „Building a Citizens' Europe – The Stockholm Programme 2010–2014 – The Parliamentary dimension of a European area of Freedom, Security and Justice”
23–24 listopada	(Budapeszt) Udział delegacji Trybunału, na zaproszenie prezesa trybunału konstytucyjnego Republiki Węgierskiej, w obchodach 20. rocznicy trybunału konstytucyjnego
25 listopada	(Bukareszt) Reprezentacja Trybunału na obchodach 150. rocznicy założenia wydziału prawa uniwersytetu w Bukareszcie

29–30 listopada	(Bruksela) Reprezentacja Trybunału na posiedzeniu zarządu Stowarzyszenia Rad Stanu i Naczelnych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej
30 listopada	(Bruksela) Reprezentacja Trybunału na seminarium dotyczącym oceny sędziów, zorganizowanym przez Stowarzyszenie Rad Stanu i Naczelnych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej
11 grudnia	(Strasburg) Udział delegacji Trybunału w oficjalnej wizycie w Europejskim Trybunale Praw Człowieka
18 grudnia	(Lublana) Reprezentacja Trybunału na obchodach z okazji dnia konstytucyjności

Sąd

7 stycznia	(Paryż) Reprezentacja Sądu na uroczystym posiedzeniu sądu kasacyjnego
13 stycznia	(Strasburg) Reprezentacja Sądu na uroczystym posiedzeniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
20 stycznia	(Berlin) Reprezentacja Sądu na Rechtspolitischen Neujahrsempfang w ministerstwie sprawiedliwości
30 stycznia	(Strasburg) Udział prezesa Sądu w seminarium „Cinquante ans de la Cour européenne des droits de l’homme vus par les autres Cours internationales”
19 lutego	(Bruksela) Reprezentacja Sądu na spotkaniu zorganizowanym przez Komisję Kontroli Budżetowej na temat Biura ds. Zwalczania Oszustw
19–21 lutego	(Tallin) Wizyta delegacji Sądu w Republice Estońskiej, na zaproszenie ministra spraw zagranicznych i ministra sprawiedliwości
22–24 lutego	(Helsinki) Wizyta delegacji Sądu w Republice Finlandii, na zaproszenie rządu
11–13 marca	(Bruksela) Udział w kolokwium „Public and Private Enforcement of Anti-trust in Europe – 5 Years on” zorganizowanym przez International Bar Association
17 kwietnia	(Rzym) Reprezentacja Sądu na oficjalnym spotkaniu na temat Europy, zorganizowanym z okazji wizyty przewodniczącego grupy refleksji nad przyszłością Unii
26–28 kwietnia	(Hamburg) Reprezentacja Sądu na 14. międzynarodowej konferencji Bundeskartellamt
1–2 czerwca	(Madryt) Wizyta delegacji Sądu w Comisión nacional de la Competencia
1–4 października	(Budapeszt) Reprezentacja Sądu na 5. forum prawników europejskich
13 października	(Berlin) Reprezentacja Sądu na pogrzebie Hansa Junga, byłego sekretarza Sądu Pierwszej Instancji
15–16 października	(Londyn) Reprezentacja Sądu na uroczystości rozpoczęcia roku sądowego
15–18 października	(Iași) Wizyta delegacji Sądu w Rumunii z okazji dwudziestolecia Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich, na oficjalne zaproszenie prezesa sądu apelacyjnego w Iași i rektora uniwersytetu „Alexandru I. Cuza”
22–23 października	(Alicante) Delegacja Sądu na „Szóstym symposium sędziów europejskich w dziedzinie znaków towarowych i wzorów”

16 listopada	(Bruksela) Reprezentacja Sądu na seminarium „Building a citizens’ Europe” zorganizowanym przez Parlament Europejski
20 listopada	(Strasburg) Wizyta prezesa Sądu u Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich i w jego służbach oraz konferencja na temat „Le principe de bonne administration dans la jurisprudence communautaire”
22–25 listopada	(Budapeszt) Reprezentacja i udział Sądu w uroczystej konferencji zorganizowanej z okazji 20. rocznicy trybunału konstytucyjnego
9 grudnia	(Madryt) Reprezentacja Sądu na pogrzebie rzecznika generalnego Dámasa Ruiza-Jaraba Colomera

Sąd do spraw Służby Publicznej

1–2 października	Wizyta w greckiej radzie stanu
23–24 listopada	Wizyta we francuskich radzie stanu i radzie konstytucyjnej

Skrócony schemat organizacyjny

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Sprawozdanie roczne 2009 – Przegląd działalności Trybunału Sprawiedliwości, Sądu oraz Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej

2010 — 244 s. — 21 x 29,7 cm

Numer katalogowy: QD-AG-10-003-PL-C

ISBN 978-92-829-0959-1

doi:10.2862/21812

ISSN 1831-8533

■ Urząd Publikacji

ISBN 978-928290959-1

9 789282 909591

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- w przedstawicielstwach i delegaturach Komisji Europejskiej (dane kontaktowe można uzyskać pod adresem <http://ec.europa.eu> lub wysyłając faks pod numer +352 2929-42758)

Publikacje płatne:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)

Płatne subskrypcje (np. *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej*, zbiory orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej):

- u dystrybutorów Urzędu Publikacji Unii Europejskiej (http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm)

